

UHASSELT

KU LEUVEN

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

***Bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken in het Nederlandstalige notariaat bij
familiale conflicten***

Anouchka Strauven

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Eric LANCKSWERDT

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt

Campus Hasselt:

Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt

Campus Diepenbeek:

Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2020

2021

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

***Bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken in het Nederlandstalige notariaat bij
familiale conflicten***

Anouchka Strauven

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Eric LANCKSWEEEDT

“Dialogue is the most effective way of resolving conflict.”

- *Dalai Lama*

Samenvatting

In veel verschillende beroepsgroepen, waaronder psychologen, artsen, advocaten, therapeuten, maar ook bij notarissen en notarieel juristen zijn er erkende bemiddelaars actief. Deze laatste twee beroepsgroepen zijn niet altijd de eerste groepen waaraan gedacht wordt bij het horen van de term erkend bemiddelaar. Echter zijn er verschillende elementen die aantonen dat ze zeker hun plaats verdienen en zelfs een bevoorrechte positie hebben als bemiddelaar. Er is weinig rechtsleer te vinden die zich specifiek richt tot bemiddeling binnen het notariaat en datgeen er terug te vinden is, is meestal ook vrij gedateerd. Daarom is het doel van dit kwalitatief onderzoek, als aanvulling van de analyse en interpretatie van wetgeving en bestaande rechtsleer, om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken van bemiddeling in de notariële praktijk. Hierbij wordt de volgende centrale onderzoeksvraag gesteld: *"Wat is de stand van zaken omtrent bemiddeling in familiale zaken momenteel in de praktijk?"*. Aangevuld met enkele bijvragen, met betrekking tot de houding van notarissen en notariële juristen over bemiddeling, de kennis waarover ze beschikken alsook die van de cliënten, welke opleidingen er momenteel zijn, welke rol de notaris heeft, op welke manier bemiddeling wordt gepromoot binnen het notariaat, de invloed van de nieuwe bemiddelingswet, knelpunten en op welke manieren bemiddeling meer zijn ingang kan vinden in het notariaat. Deze vragen werden beantwoord door middel van diepte-interviews en vragenlijsten.¹ Uit het onderzoek is gebleken dat er momenteel bemiddeld wordt in het notariaat, zowel door notarissen als notarieel juristen, maar dat er nog steeds ruimte is voor verbetering en veel respondenten van mening zijn dat er toch nog steeds onvoldoende bemiddeld wordt. Dit slaat ook op het feit dat een aantal notarissen beweren dat ze bemiddelen, terwijl ze nooit een opleiding hebben gevolgd. Zowel de Koninklijke Federatie van het Belgische Notariaat² als de Federale Bemiddelingscommissie³ spannen zich enorm in om bemiddeling kenbaar te maken en onder de aandacht te brengen binnen het notariaat, dit doen ze via e-notariaat, enkele minuten spreken op studiedagen en etc. Maar er zijn weinig middelen en er wordt vooral gesteund op de inspanningen van vrijwilligers. Wat de opleidingen betreft, biedt de bemiddelaarsopleiding veel voordelen die de notaris of jurist skills kan aanleren die hun werk, maar ook hun persoonlijk leven positief kan beïnvloeden. Echter is de opleiding zeer tijdsintensief en dat vormt toch voor sommigen nog een drempel. Er wordt nog steeds zeer weinig doorverwezen naar erkende bemiddelaars. De meerwaarde hiervan is niet altijd duidelijk. De respondenten hadden allemaal een positief beeld over bemiddeling en diegenen die de opleiding gevolgd hebben waren daar zeer tevreden over. Ook het cliënteel is merendeels positief tegenover bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken, al vragen ze er zelf niet vaak uitdrukkelijk achter en blijft de kennis vrij beperkt. Bemiddeling zou meer ingang kunnen krijgen door mensen op jonge leeftijd in contact te brengen met de materie, bijvoorbeeld al in de lagere school er kennis mee te laten maken of via een verplicht vak in de opleiding rechten of de ma-na-ma notariaat. Er zijn eveneens nog andere mogelijkheden zoals het verplichten van een bemiddelaar per notariaat of het clusteren van notariaten.

¹ Zie bijlage 1-8.

² Fednot.

³ FBC.

Dankwoord

Het is eindelijk zover, het moment waarop ieder van de laatstejaars masterstudenten hebben naar uitgekeken. Dit moment lijkt weer alle clichés te bevestigen, namelijk dat het schrijven van een thesis gepaard gaat met bloed, zweet en soms ook weleens tranen. Ik heb een lange weg moeten bewandelen, waarbij ik soms zware beklimmingen moest doen en veel obstakels ben moeten trotseren, maar na de zware helling volgt er ook telkens een afdaling. Het is daarom dat ik met veel voldoening schrijf aan dit dankwoord en zelfs bijna niet kan bevatten dat het einde van de masteropleiding rechten stilaan nadert. Deze weg, die voor mij gestart is vanaf de verkorte bachelor, verliep met vallen en opstaan, maar ik heb er veel uit geleerd en ben mezelf soms ook echt tegengekomen. Ook hier kan ik zeggen dat waar een wil is, een weg is. Aan iedereen die dit leest en soms twijfelt of het moeilijk heeft, never give up! Zelfs als er mensen zijn die beweren dat het niet kan, geloof in jezelf, want een mens is in zoveel meer tot staat dan wat ze zelf geloven. Ik ben daarom heel erg blij dat ik tot dit punt gekomen ben en deze intensieve jaren kan afsluiten met deze thesis. Ook wil ik toch vertellen dat je zoveel meer kan bereiken in het leven door hulp en steun van mensen uit je omgeving, zoals ook in bij deze thesis het geval was. Deze thesis zou nooit zijn zoals het nu is, zonder de steun, raad en hulp die ik gekregen heb.

Daarom wil ik ten eerste mijn promotor professor Eric Lanckswertdt heel erg graag bedanken. In eerste instantie ben ik professor Lanckswertdt zeer dankbaar om mijn thesisonderwerp te aanvaarden, waardoor ik de mogelijkheid heb gekregen om twee interessegebieden van mij te combineren; het notariaat en bemiddeling. Daarnaast was professor Lanckswertdt telkens bereikbaar voor nuttige feedback en heeft hij me ook erg op weg geholpen met het aanraden van enkele personen die mogelijks interesse zouden hebben om mee te werken aan mijn onderzoek. Ook ben ik hem erg dankbaar omwille van het feit dat hij niet enkel zijn taak als promotor op zich nam, maar ook interesse had in mijn welzijn en telkens ook vroeg hoe het met me ging, tijdens deze Corona-situatie.

Vervolgens wil ik ook Ginny Geirnaert en Laura Lemmens bedanken om mij te helpen als ik met vragen of twijfels zat. Bedankt dat jullie telkens deze tijd voor mij hebben vrijgemaakt, terwijl jullie zelf ook druk bezig waren met jullie eigen thesis.

Bij de deze wil ik ook alle respondenten oprecht bedanken om tijd vrij te maken in hun drukke agenda's, om mee te werken aan mijn thesis. Bedankt voor alle interviews, vragenlijsten en informatie die jullie mij met veel enthousiasme aangeboden hebben. Zonder jullie zou dit nooit gelukt zijn en het heeft me ook een inzicht gegeven in de praktijkwereld.

Daarnaast wil ik Caroline Maes, Ilvy Vrancken, Lien Doumen en Raja El Mejri enorm hard bedanken voor het grondig nalezen van mijn thesis. Jullie feedback was een enorme meerwaarde om de thesis naar een hoger niveau te kunnen tillen.

Tot slot wil ik mijn vrienden en familie bedanken om mij telkens te steunen. Met in het bijzonder ook mijn vriend Kevin Machiels en mijn ouders. Last but not least ook mijn trouwe viervoeter, Noa die ontelbare uren langs me heeft vertoefd tijdens het schrijven van mijn thesis en altijd vrolijk staat te kwispelen als ik thuiskom en zo van elke dag een mooie dag maakt. Bedankt.

Inhoud

Samenvatting.....	i
Dankwoord	iii
Inleiding.....	1
Probleemstelling	3
Relevantie	5
Methodologie.....	7
Diepte-interview	7
Doelgroep en verantwoording.....	9
Respondentengroep	10
Onderzoeksmethode	10
Deel 1. Bemiddeling	11
1.1. Algemeen	11
1.2. Gerechtelijke bemiddeling	12
1.3. Vrijwillige/buitengerechtelijke bemiddeling	13
1.4. Kenmerken	13
1.5. Voordelen	16
1.6. Wettelijk kader	17
1.6.1. Nieuwe bemiddelingswet 2018	18
1.6.2. Deontologische code inzake notariële bemiddeling.....	19
1.7. Bemiddelingsgerichte technieken	20
Deel 2. Kwalitatief onderzoek.....	23
2.1. Mening respondenten betreffende de wetgeving	23
2.2. Opleiding tot erkend bemiddelaar	25
2.2.1. Soorten opleidingen	25
2.2.2. De nadruk op het woord "alternatief" in alternatieve geschillenoplossing, de vooroordelen omtrent bemiddeling en bemiddelaars	26
2.2.3. Inhoud opleidingen	28
2.2.4. Meerwaarde.....	30
2.2.5. Nadelen	31
2.3. De rol van de notaris bij bemiddeling.....	33
2.3.1. Positie van de notaris	33

2.3.2. Doorverwijzing	34
2.3.3. Samenwerking en wisselwerking	37
2.4. Houding van de notaris of notarieel jurist tegenover bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken	40
2.4.1. Beeld over bemiddeling.....	40
2.4.2. Kennis van bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken in de notariële praktijk ...	41
2.4.3. Wordt er genoeg bemiddeld in de praktijk?	42
2.4.4. Knelpunten bemiddeling in het notariaat	45
2.5. Houding van het cliënteel tegenover bemiddeling	46
2.5.1. Kennis van bemiddeling bij het cliënteel	47
2.6. Werkwijze van de notaris en notarieel jurist.....	47
2.6.1. Escalatie	49
2.7. Hoe meer ingang vinden binnen het notariaat?.....	51
2.7.1. Beter voorkomen dan genezen?	55
2.8. Rol van het notariaat in de toekomst.....	55
Besluit	57
Bibliografie	61
<i>Wetgeving</i>	61
<i>Rechtspraak</i>	62
<i>Rechtsleer</i>	62
<i>Diverse</i>	66
Bijlagen.....	69
Bijlage 1: Interview notarieel jurist-bemiddelaar (ook lid van de Federale Bemiddelingscommissie).....	69
Bijlage 2: Interview notaris-bemiddelaar (vroeger ook deel uitgemaakt van Federale Bemiddelingscommissie).....	83
Bijlage 3: Interview notaris niet-bemiddelaar	96
Bijlage 4: Interview Fednot	108
Bijlage 5: Interview notaris niet-bemiddelaar (wel opleiding gevolgd en in het verleden erkend bemiddelaar geweest)	122
Bijlage 6: Interview notaris-bemiddelaar	133
Bijlage 7: Vragenlijsten	152
Notaris/jurist niet-bemiddelaar.....	152
Notaris/jurist-bemiddelaar.....	153

Fednot.....	154
Bijlage 8: Online vragenlijsten	155
Vragenlijst 1: notarieel jurist	155
Vragenlijst 2: notarieel jurist	166
Vragenlijst 3: notaris.....	178

Inleiding

1. “*Recordaantal conflicten tussen gescheiden ouders door corona*”, een artikel dat slaat op een onderzoek uitgevoerd door de Nederlandse Vereniging van Familierechtadvocaten.⁴ Ook in België zijn er 13% meer echtscheidingen in 2020, dan in 2019.⁵ Maar daar blijft het zelfs niet bij. Hetzelfde onderzoek toont ook aan dat zelfs bij de personen die al reeds gescheiden waren, de conflicten met de ex-partner zijn toegenomen.⁶ Mensen komen jammer genoeg regelmatig met elkaar in conflict en sinds het Coronavirus in 2020 zijn intrede heeft gemaakt, is dat besef enkel groter geworden. Mensen worden beperkt in hun vrijheden, meer thuiswerk, kinderen die thuisblijven van school en etc. Dit zijn allemaal elementen die ertoe bijdragen dat mensen gedwongen zijn om voor heel lange periodes, die gepaard gaan met frustraties, ongerustheid, verveling en andere emoties, met elkaar moeten leven of in financiële moeilijkheden terecht komen. Dat leidt in veel gevallen tot conflicten en deze kunnen zelfs zodanig escaleren dat met elkaar praten moeilijk wordt. Als mensen gezamenlijk niet tot een oplossing komen, wordt er vaak gedacht aan de volgende optie, namelijk juridische stappen ondernemen en het uitvechten voor de rechtbank. Dit is natuurlijk goed voor de partij die wint en gelijk krijgt, maar een gerechtelijke procedure is duur en kan veel tijd in beslag nemen en wat voor de verliezende partij? Wat als we elk wat water bij de wijn kunnen doen om zo tot een oplossing te komen waar iedereen mee kan leven, een oplossing die op lange termijn voordelen biedt en goedkoper is om te bekomen dan een gerechtelijke procedure? Dit is absoluut geen utopie, maar een mogelijkheid die bestaat onder de term *bemiddeling*.

Hierboven werd dan wel het voorbeeld gegeven van het toenemend aantal conflicten en echtscheidingen tijdens de Corona-crisis, maar ook voor 2020 kwamen mensen geregeld met elkaar in conflict. Het zal veel mensen, mezelf inbegrepen, niet onbekend in de oren klinken dat wanneer er een sterfgeval plaatsvindt in de familie er plots verschillende verdrongen emoties en frustraties komen bovendrijven. Bijvoorbeeld familieleden die eerst konden omgaan en ineens oude koeien uit de gracht halen en elkaar verwijten naar het hoofd gaan slingeren met als resultaat dat sommige familiebanden voorgoed verbroken worden. Of kinderen die met lede ogen moeten toezien hoe hun ouders een vechtscheiding proberen te winnen en beslissingen maken boven de hoofden van de betrokken kinderen om. Helaas zijn deze voorbeelden geen uitzonderlijke situaties en de Corona-periode heeft dat enkel nog eens extra in de verf gezet.

2. Als mensen willen scheiden, uit elkaar gaan en er een vereffening-verdeling moet gebeuren of bijvoorbeeld bij de verdeling van een nalatenschap komt dit in veel gevallen terecht bij de notaris. Elke burger komt ooit in zijn of haar leven in contact met de notaris. Als er dan conflicten ontstaan, kan de notaris of één van zijn medewerkers een bemiddelende rol op zich nemen om alsnog een overeenkomst tussen de partijen te bekomen.

⁴ BNR WEBREDACTIE, *Recordaantal conflicten tussen gescheiden ouders door corona*, www.bnr.nl/nieuws/juridisch/10414534/recordaantal-conflicten-tussen-gescheiden-ouders-door-corona.

⁵ D. HIROUX, *Hoe coronajaar 2020 relaties deed barsten of floreren: meer scheidingen, maar samenwonende bleven ook vaker samen*, www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/01/21/corona-en-echtscheidingen/.

⁶ *Ibid.*

3. In deze thesis wordt hieronder verder in detail de probleemstelling en relevantie van dit onderzoek toegelicht met daaropvolgend de duiding van de methodologische werkwijze waarop dit onderzoek is uitgevoerd. Verder is de thesis opgedeeld in twee grote delen: 1) het algemene deel waarin bemiddeling wordt belicht, waaronder de soorten bemiddelingen, kenmerken en voordelen alsook het wettelijk kader waarop dit onderzoek zicht steunt en bemiddelingsgerichte technieken; en 2) het kwalitatief onderzoek bestaande uit interviews en enkele online vragenlijsten.⁷ Het eerste deel omvat een analyse van rechtsleer en wetgeving en is eerder beschrijvend, maar vormt de basis voor deel 2 waarin de theorie van bemiddeling wordt toegepast op de notariële praktijk. Deel 2 start met de mening van de respondenten over de bemiddelingswet van 2018 in titel 2.1, gevolgd door titel 2.2 met de uitleg over de opleiding tot erkend bemiddelaar, de soorten, inhoud, meerwaarde en de nadelen. Deze informatie is verzameld uit bestaande bronnen, alsook de feedback van de respondenten. In 2.3. wordt de rol van de notaris behandeld, waarin wordt toegelicht in welke positie de notaris zich bevindt in het kader van bemiddeling, in hoeverre er gebruik wordt gemaakt van doorverwijzingen in het notariaat en hoe de samenwerking en wisselwerking in de praktijk wordt gerealiseerd. Daaropvolgend presenteert 2.4 de houding van de notaris of jurist tegenover bemiddeling, wat de knelpunten zijn van bemiddeling in het notariaat en of er momenteel genoeg bemiddeld wordt. In titel 2.5. wordt de focus gelegd op de houding en kennis van het cliënteel omtrent bemiddeling. Ook de werkwijze van de respondenten, zowel notarissen als notarieel juristen komt aan bod in punt 2.6, met daarin ook een toelichting over hoe zij omgaan met een geëscaleerde conflictsituatie. In 2.7 somt de thesis op basis van de respondenten en aangevuld met een persoonlijke inbreng enkele mogelijkheden op over hoe bemiddeling meer zijn ingang kan vinden binnen het notariaat. De laatste titel 2.8. schuift de visie van de respondenten naar voren, van hoe zij het notariaat zien of hopen te zien naar de toekomst toe in het kader van bemiddeling en waarom. Tot slot is er het besluit waarin alle bevindingen wordt samengevat om op een beknopte wijze antwoord te bieden aan de onderzoeksvragen.

⁷ Zie bijlage 8.

Probleemstelling

4. Als je denkt aan een notaris, denk je niet altijd aan bemiddeling. Maar ook in de omgekeerde richting zal je bij het woord bemiddeling misschien niet in eerste instantie denken aan een notaris. Met de nieuwe bemiddelingswet van 2018 heeft de wetgever aangegeven dat er een nood is aan het promoten van bemiddeling, maar toch blijkt uit enkele bronnen dat de notaris niet altijd evenveel waarde hecht aan bemiddeling of aan deze nieuwe wetgeving.⁸ Ter illustratie hiervan vermeldt notaris-bemiddelaar Vincent Lesseliers dit zelf al in een artikel, gepubliceerd in het Tijdschrift voor Notarissen in 2019.⁹ Er is in het verleden al een onderzoek gewijd aan bemiddeling in familiezaken met de huidige status in de praktijk en de mogelijke knelpunten, waarbij ook het notariaat kort behandeld werd. Echter dateert dit onderzoek al van 2003 en lijken er zeer weinig nieuwe, recente onderzoeken te zijn gepubliceerd naar de stand van zaken van bemiddeling in het notariaat.¹⁰ Het is in mijn opinie zeer opmerkelijk dat er weinig publicaties en onderzoeken worden verricht en gepubliceerd hieromtrent, aangezien de notaris of zijn medewerkers zich in een positie bevinden waarbij ze regelmatig in contact komen met conflicterende partijen omtrent gevoelige, familiale materies. Het is natuurlijk zeer mooi in theorie dat iedereen een opleiding volgt tot erkend bemiddelaar en aan de slag gaat in de praktijk, maar notarissen hebben een zeer druk schema en dat is er niet beter op geworden sinds de meest recente hervormingen. Het is daarom ook niet ondenkbaar dat weinigen tijd kunnen investeren in de opleiding en daarna ook nog eens in de bemiddeling zelf, waarbij tijd en geduld cruciaal zijn.

Daarnaast is er nog steeds een bemiddelingsparadox.¹¹ Dit wil zeggen dat ondanks alle voordelen die bemiddeling biedt en het potentieel dat bemiddeling heeft, er nog steeds vrij weinig gebruik van wordt gemaakt.¹² Het is daarom interessant om te bekijken wat de stand van zaken is binnen het notariaat, en of het notariaat er beter of slechter voor staat.

5. In dit onderzoek wordt daarom een antwoord gezocht op de volgende vragen: Wat is de huidige status omtrent bemiddeling in familiale zaken in de praktijk, welke opleidingen zijn er ter beschikking, welke rol neemt de notaris op, hoe staan de cliënten tegenover bemiddeling, wat zijn de knelpunten en op welke manier kan bemiddeling zijn ingang vinden, of nog meer zijn ingang vinden binnen het notariaat en is er nood aan meer bemiddelaars?

⁸ Deze bronnen komen later aan bod in het onderzoek.

⁹ V. LESSELIERS, "FLASH: Nieuwe wet op de bemiddeling.", *T.Not.* 2019, nr. 3, 219-230.

¹⁰ P.SENAEVE (ed.), *Bemiddeling in familiezaken. Knelpunten en perspectieven*, Jura Falc., Brussel, Larcier, 2003; W. HENSEN, "Bemiddeling in rechtszaken: stand van zaken, knelpunten en mogelijkheden", *RW* 2017-18, nr. 22, 843-858.

¹¹ G. DE PALO, I. D'URSO, M. TREVOR, B. BRANON, R. CANESSA, B. CAWYER en L.R. FLORENCE, *'Rebooting' the Mediation Directive: Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU*, Brussel, Europese Unie, 2014.

¹² W. HENSEN, "Bemiddeling in rechtszaken: stand van zaken, knelpunten en mogelijkheden", *RW* 2017-18, nr. 22, 843-858.

Relevantie

6. De relevantie van dit onderzoek heeft als uitgangspunt de recente hervorming van de bemiddelingswet in 2018, waar de wetgever een signaal geeft dat het belangrijk is dat alternatieve geschillenoplossingen gepromoot worden. Er is volgens de wetgever een zekere behoefte aan een betere integratie van deze middelen binnen onze rechtspraak. Dit is onder andere te wijten aan de grote achterstand die de rechtbanken in België hebben. ADR¹³ kan bijdragen voor een vermindering van de grote werklast bij de rechtbanken. ADR is natuurlijk zeer ruim, maar dit onderzoek spitst zich toe op bemiddeling en meer concreet het gebruik van bemiddeling binnen de notariële sector.

Wat de focus op de notaris betreft, maar ook de notariële jurist als rechterhand van de notaris, is dit onderzoek erg relevant, omdat de notaris de rol opneemt van een zekere vertrouwenspersoon, die belangrijk is op sleutelmomenten van het leven. De notaris komt om die reden met regelmaat in contact met geschillen binnen de familiale sfeer, zoals bij nalatenschappen en scheidingsprocedures. Daarom is het van belang dat de notaris weet hoe hij de partijen verder kan helpen, zonder dat mogelijke conflicten verder escaleren. Bijgevolg ben ik ervan overtuigd dat bemiddeling een zeer belangrijke rol kan spelen in de notariële praktijk.

7. Zoals bij de probleemstelling al werd vermeld, geeft het artikel van notaris-bemiddelaar Lesseliers een duidelijk overzicht van enkele redenen die de nieuwe wet belangrijk maakt voor de notaris.¹⁴ Daarmee bedoelt hij dat de toename van bemiddeling bij andere sectoren ertoe zal leiden dat deze nood zullen hebben aan de input van de notaris. Zo zullen gewone bemiddelaars of advocaten ook de hulp van notarissen kunnen gebruiken.

¹³ Alternative Dispute Resolution, afgekort als ADR. In het Nederlands ook bekend als AGO, Alternatieve Geschillen Oplossing.

¹⁴ *Supra* 3, nr. 4.

Methodologie

8. Om het gebruik van bemiddeling in de notariële praktijk na te gaan is er de keuze gemaakt voor een kwalitatief onderzoek door middel van het afnemen van diepte-interviews.¹⁵ Dit omdat er zeer weinig informatie beschikbaar is over bemiddeling in het notariaat. De rechtsleer die beschikbaar was, is eveneens opgenomen in dit onderzoek samen met de rechtsleer over bemiddeling in het algemeen. Het is niet zo dat er niets geschreven is over bemiddeling, in tegendeel. Maar er was opvallend weinig lectuur te vinden die gericht was naar het notariaat. De weinige lectuur die te vinden was kwam vooral van notaris Lesseliers. Door dit lage aantal in rechtsleer is er een beperkt zicht op de praktijk. Dit is eveneens te wijten aan het feit dat de samenleving steeds verder blijft evolueren en rechtsleer veroudert. Hierdoor wordt de rechtsleer steeds minder representatief voor de praktijk. Ook het gebruik van wetgeving in dit onderzoek blijft vrij beperkt. Enkel de bemiddelingswet van 2005 en dan vooral de hervorming van 2018 worden geanalyseerd en kort aangehaald. De keuze voor een diepte-interview is daarom te verantwoorden wegens het geringe aantal rechtsleer, toegespitst op het notariaat, die dit werk een sterke fundering kan bieden. Het was daarom noodzakelijk om zelf vragen te stellen aan de mensen die werken in het praktijkveld, die het notariaat uitmaakt. Een kwalitatief interview is een zeer geschikte methode voor situaties waarbij er weinig onderzoek is gedaan en er eventueel een meetinstrument kan ontwikkeld worden.¹⁶ Daarnaast geeft het een natuurlijk beeld van de respondenten in de huidige omgeving.

Diepte-interview

9. In een kwalitatief onderzoek zijn er drie verschillende vormen van dataverzameling die erg dominant aanwezig zijn: De analyse van documenten, participerende observaties en diepte-interviews.¹⁷ Voor dit onderzoek heb ik gekozen voor een analyse van bestaande documenten, ook wel een deskresearch of bronnenonderzoek genaamd, gecombineerd met het afnemen van diepte-interviews. Deze bestaan in drie verschillende hoofdvormen: een ongestructureerd interview, een semigestructureerd interview en een gestructureerd interview. Daarnaast voegen andere auteurs daar ook nog extra varianten aan toe waarbij het interview gericht is tot slechts één persoon, zoals bijvoorbeeld het expert-interview of interviews die gericht zijn tot een homogene groep van respondenten die eenzelfde achtergrond delen, zoals bij een focused-interview.¹⁸ Een ander onderscheid is het gestandaardiseerd of het open interview. Het grote verschil in deze twee laatste is dat er bij een gestandaardiseerd interview gebruik zal worden gemaakt van een voorgestructureerde vragenlijst met voornamelijk gesloten vragen en dit is niet het geval bij een open interview. Zo een gestructureerd interview bestaat uit een vragenlijst die op voorhand is opgemaakt, in een bepaalde volgorde waar zo goed mogelijk aan wordt vastgehouden. Een semigestructureerd interview maakt ook gebruik van een op voorhand opgestelde vragenlijst, maar

¹⁵ *Infra* 7, nr. 9.

¹⁶ H. BOEIJE, *Analyseren in kwalitatief onderzoek, denken en doen*, Amsterdam, Boom uitgeverij, 2005, 35.

¹⁷ J. BILLIET en H. WAEGE, *Een samenleving onderzocht methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, De boeck, 2003, 321-322.

¹⁸ *Ibid.*, 23; M. SAUNDERS, P. LEWIS en A. THORNHILL, *Research methods for Business Students*, Essex, Pearson Education Limited, 2009, 320; D. MYERS, *Qualitative Research in Business & Management*, Londen, Sage, 2013, 148.

deze dient vooral als een rode draad, waarbij de volgorde soms zal afwijken en er ook vragen ter plekke worden opgemaakt, op basis van het gesprek. Bij een ongestructureerd interview zijn er slechts een paar vragen of kernwoorden op voorhand opgesteld, waarbij de interviewer compleet vrij is en er meestal ook geen tijdslimiet geldt.¹⁹ Een diepte-interview is eigenlijk een speciale vorm van een open interview, waarbij het heel erg lijkt op een normaal gesprek, maar hier is de openingsvraag erg cruciaal.²⁰ Een diepte-interview kan dus zowel door middel van een semigestructureerd als een ongestructureerde vragenlijst.²¹

10. Voor dit onderzoek is er gekozen voor een semigestructureerd interview²² en op aanvraag van enkele respondenten werden de vragenlijsten voor de interviews ook omgezet naar een online vragenlijst. Dat nam natuurlijk wel het semi-aspect weg, aangezien er dan niet meer kan worden afgeweken van de vragen. De keuze voor een semigestructureerd interview vindt zijn grondslag in het feit dat ik het belangrijk vond om een gesprek te kunnen voeren met de respondenten. Dit om zoveel mogelijk data uit de antwoorden te verzamelen. Omdat niet elk gesprek hetzelfde is, was het belangrijk dat ik over de vrijheid beschikte om mijn interview aan te passen aan de flow van het gesprek, zonder daarbij de rode draad te verliezen. Daarom is er per soort respondent (Bemiddelaar, niet-bemiddelaar, Fednot) een vaste lijst opgesteld van telkens ongeveer twintigtal vragen die gesorteerd stonden volgens relevantie. Deze volgorde is niet strikt aangehouden, maar wel werden de meeste vragen gesteld. Voor het opstellen van dergelijke vragenlijst moet er ook rekening worden gehouden met de manier waarop een vraag is opgebouwd. Het is belangrijk dat ja-nee vragen zoveel mogelijk worden vermeden. Dit om te voorkomen dat de respondenten dan geneigd zijn om zeer kortaf te antwoorden met slechts zeer geringe inhoudelijke of bruikbare data tot gevolg.²³

11. Daarnaast is het ook belangrijk dat de vragen niet te lang of ingewikkeld zijn.²⁴ Voor het opstellen van een kwalitatieve vragenlijst voor een diepte-interview is het dus belangrijk dat de vragen het volledige onderwerp bestrijken, logisch zijn en ook flexibel zijn, zodat de volgorde kan worden aangepast op het moment van het interview. Daarbij is het ook essentieel om door te vragen, om meer informatie te bekomen tijdens het interview, indien dat nodig is. Tijdens dit onderzoek is daar regelmatig gebruik van gemaakt.

12. Een ander belangrijk aspect is de soort vragen. Zo zijn de vragenlijsten telkens opgebouwd uit een openingsvraag, een inleidingsvraag, transitievragen, sleutelvragen en tot slot besluitende vragen.²⁵ Deze laatste bestaan uit overzichtsragen, samenvattende vragen en eindvragen.²⁶ De openingsvraag is een soort ijsbreker, om zichzelf voor te stellen en de respondent comfortabel te laten voelen. De inleidingsvraag peilt naar een algemene opinie over het gespreksonderwerp, zoals:

¹⁹ D. MYERS, *Qualitative Research in Business & Management*, Londen, Sage, 2013, 148.

²⁰ B. BAARDA, E. BAKKER, T. FISCHER, M. JULSING, M. DE GOEDE, V. PETERS en T. VAN DER VELDE (eds.), *Basisboek kwalitatief onderzoek : handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*, Groningen, Noordhoff, 2013, 150-152.

²¹ K. DINGEMANSE, *Soorten interviews*, www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/soorten-interviews.

²² Ook bekend onder de benamingen diepte-interview of kwalitatief interview.

²³ J. BILLIET en H. WAEGE, *Een samenleving onderzocht methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, De boeck, 2003, 328-329.

²⁴ B. BAARDA en M. DE GOEDE, *Basisboek methoden en technieken*, Groningen, Stenfert Kroese, 2001, 238.

²⁵ Zie bijlage 7.

²⁶ D. MORTELMANS, *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*, Leuven, Acco, 2013, 231.

“Wat denkt u over bemiddelen?” Terwijl de transitievragen polsen naar persoonlijke ervaringen met het onderwerp en de algemene discussie laten overgaan naar de kern van het onderzoek. De sleutelvragen zijn de kernvragen van het onderzoek, dit zijn eigenlijk de meest essentiële vragen, waar ook het meeste tijd aan gependend wordt. Tot slot vormen de besluitende vragen een soort samenvatting van wat er gezegd is, eventueel aangevuld met een persoonlijke opinie van de respondent met dan op het einde ruimte voor elementen die niet aan bod zijn gekomen.²⁷

Doelgroep en verantwoording

13. Voor het onderzoek konden zowel notarissen die niet erkend bemiddelaar zijn, erkend bemiddelaar waren, of die erkend bemiddelaar zijn, notarieel juristen die erkend bemiddelaar zijn en leden van de federale bemiddelingscommissie en de Koninklijke federatie van het Belgische notariaat (Fednot) deelnemen aan een diepte-interview. Dit werd wel beperkt tot de Nederlandstaligen. Dit is te rechtvaardigen omwille van het feit dat er slechts een korte deadline was om dit onderzoek af te werken en het niet haalbaar was om binnen dat tijdsbestek ook de Franstaligen te betrekken in het onderzoek. Dit vooral wegens het grotere aantal aan respondenten en de vertalingen van de vragen en antwoorden van de respondenten. Er is de keuze gemaakt voor een diepte-interview, omdat het een kwalitatief onderzoek is en semigestructureerd interviews ervoor konden zorgen dat er zoveel mogelijk informatie kon worden vergaard van de respondenten. Bij een schriftelijk onderzoek is er de kans dat er slechts korte antwoorden zullen voorkomen van de respondenten en is de kans tot onbruikbare resultaten groter, wat niet bevorderlijk is met een beperkt aantal respondenten. Voor deze interviews zijn drie vragenlijsten opgemaakt.²⁸ Een vragenlijst voor de notaris/jurist-bemiddelaar, notaris niet-bemiddelaar en de Fednot. Er waren telkens een twintigtal vragen, gerangschikt naar belang voor het onderzoek. De vragen die zeker beantwoord moesten zijn, stonden hoger gerangschikt. De structuur werd niet voortdurend strikt gevolgd tijdens het afnemen van het interview. De vragen dienden als een soort rode draad, maar aangezien het een semigestructureerd interview betrof, werden er ook bijvragen gesteld of eventuele nieuwe vragen naargelang hoe het gesprek verliep. Ook hier was het moeilijk om binnen het korte tijdsbestek de Franstaligen te betrekken, daar het Frans niet mijn moedertaal is. Om diepte-interviews af te nemen in het Frans is een zeer hoog niveau van de Franse taal vereist om dit op een kwalitatief goede en verantwoorde manier te doen. Er was de optie om de Franstaligen te interviewen via een online enquête, maar dit zou een vertekend beeld geven tegenover het diepte-interview van de Nederlandstaligen en was niet te verantwoorden. Er is bijkomend wel gekozen voor de huidige vragenlijsten, opgemaakt voor het diepte-interview, om te zetten naar schriftelijke versies. Dit was op vraag van enkele respondenten die niet in de mogelijkheid waren om een diepte-interview in te plannen, maar toch graag hun medewerking wilden verlenen aan het onderzoek. Twee erkend bemiddelaars die ook notarieel jurist zijn en een notaris niet-bemiddelaar die wel erkend is geweest, hebben hier gebruik van gemaakt en dienen als aanvulling van de diepte-interviews. Dit omdat deze veel minder informatie geven wegens het gebrek aan de mogelijkheid tot doorvragen. Inhoudelijk is er de vraag gesteld bij de beroepsfederatie Fednot om cijfermateriaal beschikbaar te stellen ter ondersteuning van dit

²⁷ *Ibid.*, 231-253.

²⁸ Zie bijlage 7.

onderzoek. Echter heeft het managementteam van de Federatie beslist dat cijfermateriaal enkel bezorgd kan worden indien dit al reeds publiek is gemaakt en konden mij dit om deze reden niet bezorgen.

Respondentengroep

14. In totaal werden er negen respondenten geïnterviewd, waarvan drie een schriftelijke vragenlijst hebben beantwoord.²⁹ De overige zes respondenten hebben meegewerkt aan het diepte-interview, bestaande uit een medewerker van de Fednot, een notarieel jurist erkend bemiddelaar die tevens voorzitter is van de Federale commissie bemiddeling, twee notarissen erkend bemiddelaar, waarvan één in het verleden voorzitter was van de Federale bemiddelingscommissie en twee notarissen die niet erkend bemiddelaar zijn, waarvan één wel erkend bemiddelaar is geweest. De locatie van de respondenten is verspreid over heel Vlaanderen. Deze keuze is bewust gemaakt, om een ruimer beeld te krijgen over de situatie in het Nederlandstalige gedeelte van België. Er zijn respondenten uit Limburg, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. Notarissen en juristen uit andere provincies zijn ook via mail gecontacteerd, maar hiervan ontving ik helaas geen respons.

Onderzoeksmethode

15. De diepte-interviews verliepen online, telefonisch of fysiek op het kantoor. Deze werden telkens opgenomen om volledig te transcriberen. Na het transcriberen werden de resultaten geanalyseerd en vergeleken om te verwerken in de thesis en de onderzoeksvragen te beantwoorden. Inhoudelijk waren de vragen van de diepte-interviews hetzelfde als de schriftelijke vragenlijsten. Met als enige verschil dat er bij de vragenlijsten ook gevraagd werd naar de functie van de betreffende persoon (notaris, notarieel jurist, erkend bemiddelaar, ...). Zoals hierboven al werd aangehaald, was het diepte-interview slechts een semigestructureerd interview. Er waren wel wat afwijkingen en extra bijvragen, waardoor de interviews gemiddeld een uur in beslag namen. De vragenlijsten, gericht aan notarissen en notarieel juristen, waren opgebouwd volgens een vaste structuur die op te delen valt in vier kleine luiken. Het eerste luik was redelijk algemeen en polste vooral naar de eigen ervaring en het profiel van de respondent.³⁰ Wat ze bijvoorbeeld dachten als ze het woord bemiddelen hoorden, hun mening over bemiddeling, of eraan gedacht werd om een opleiding te volgen of wat ze ertoe aanzetten om de opleiding te volgen, persoonlijke ervaringen enzovoort. Het tweede luik was opgebouwd uit vragen over de huidige praktijk en de wetgeving. Dat bestond uit vragen of er genoeg bemiddeld wordt binnen het notariaat, of er meer nood is aan informatie binnen het notariaat, of als er ooit al is doorverwezen naar een erkend bemiddelaar, etc. Het derde luik peilde dan weer naar oplossingen en suggesties voor meer ingang van bemiddeling in het notariaat en of de respondent al eerder had deelgenomen aan lezingen en webinars. Het vierde deel bestond uit minder belangrijke vragen die enkel gesteld werden indien dat nodig geacht werd. In de schriftelijke vragenlijsten stonden deze op het einde onder de titel: *Extra vragen*. Met het geslacht of de leeftijd van de respondenten werd geen rekening gehouden tijdens het contacteren van potentiële respondenten. Dit was een bewuste keuze om een zo ruim mogelijk beeld te krijgen van de huidige praktijk.

²⁹ *Supra* 8, nr. 10.

³⁰ Zie bijlage 7.

Deel 1. Bemiddeling

1.1. Algemeen

16. Bemiddeling is een begrip dat een zeer ruime betekenis heeft.³¹ Er was in België eerst geen vaste definitie voor bemiddeling, omdat het zo een ruime toepassing heeft. Om die reden heeft de wetgever er in het verleden voor geopteerd om bemiddeling niet te definiëren in de vroegere bemiddelingswet, wat nu met de meest recente hervorming wel het geval is. In de Europese richtlijn van 2008 was dit wel al het geval en ook heeft de Europese Unie voorzien in een Europese gedragscode waar bemiddelaars aan moeten voldoen.³² Het ontbreken van een door de Belgische wetgever duidelijk omschreven definitie kon voor veel verwarring en onduidelijkheid zorgen, zoals Allemeersch ook terecht aanhaalde in zijn bijdrage.³³ Wat met zekerheid gezegd kan worden is dat bemiddeling een vorm is van een alternatieve geschillenoplossing, ook wel gekend als ADR.³⁴ Al valt hier op te merken dat sommige auteurs weleens spreken over alternatieve geschillenbeslechting, wat echter zeer verkeerd is, maar dit zal in titel 1.4. verder aan bod komen.³⁵

17. Bemiddeling kent een historiek die ver teruggaat in de tijd en is zeker niet nieuw. Zelfs in de tijden van de stamhoofden werd er al gebruik gemaakt van allerlei soorten bemiddelingstechnieken, al zijn deze natuurlijk niet helemaal hetzelfde als hoe bemiddeling in onze huidige maatschappij begrepen en gehanteerd wordt. Daarnaast is bemiddeling ook wel gekend als "mediation". Dit is een term die is ontstaan in de Verenigde Staten, maar vooral in Europese lidstaten, zoals bijvoorbeeld in Nederland gebruikt wordt. Bemiddeling is oorspronkelijk van de Verenigde Staten en Canada naar West-Europa gekomen in een latere periode. Dit omwille van de duurtijd en kostprijs die komt kijken bij een gerechtelijke procedure en een groeiende aandacht en besef voor het creëren van duurzame oplossingen voor geschillen.³⁶ Zoals hierboven al werd vermeld, kent bemiddeling geen vaste definitie en is het een erg ruim begrip, wat op verschillende manieren, vaak ook verkeerdelijk gebruikt wordt.³⁷ Er zijn verschillende begripsbeschrijvingen van bemiddeling terug te vinden, zowel in de rechtsleer als in de wetgeving.³⁸ Ten eerste is het belangrijk om op te merken dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen gerechtelijke en vrijwillige bemiddeling. Hiermee wordt de bemiddeling binnen een gerechtelijke procedure bedoeld, op voorstel van de rechter of een

³¹ P. RENSON (ed.), *Prescrire et intervenir en méditation, un nécessaire changement de mentalités*, Brussel, Larcier, 2017, 13.

³² Richtl.EP, nr. 2008/52/EG van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke zaken en handelszaken, *PB.L.* 24 mei 2008, nr.136/3-13/8; Europese gedragscode voor bemiddelaars.

³³ B. ALLEMEERSCH, "Een geactualiseerde inleiding tot de bemiddelingswet" in R. VAN RANSBEECK (ed.), *Bemiddeling*, Brugge, die Keure, 2008, (19) 24-25.

³⁴ Alternative Dispute Resolution.

³⁵ *Infra* 13, nr. 22.

³⁶ P. RENSON, "La transcription de certains jugements homologuant des accords de méditation: l'intervention des notaires remise en cause?", *JT* 2009, 509-514; L. HENRION, "La médiation en matière commerciale." In T. MARCHANDISE (ed.), *Une autre justice possible? La médiation dans tous ses états*, Brussel, Larcier, 2015, (181) 181-188.

³⁷ E. LANCKSWEEEDT, "Bemiddeling" in L. DEMEYERE en S. RUTTEN (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Mortsel, Intersentia, 2019, (243) 243-286.

³⁸ Art. 1731/1 Ger.W; Art. 3,a Richtl.EP, nr. 2008/52/EG van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke zaken en handelszaken, *PB.L.* 24 mei 2008, nr.136/3-13/8; Art. 3ter VT.Sv.

buitengerechtelijke procedure tegenover een buitengerechtelijke bemiddeling. Dit onderscheid wordt het meest gehanteerd wereldwijd bij het omschrijven van bemiddeling.³⁹

1.2. Gerechtelijke bemiddeling

18. Het is niet zo dat partijen meteen hun weg vinden naar een bemiddelaar. In sommige gevallen zal er bij een conflict toch worden gekozen voor een procedure bij de rechtbank, maar die keuze sluit daarom de optie tot bemiddelen niet uit. Bij een gerechtelijke bemiddeling spreken we over een bemiddelingsprocedure die plaatsvindt ten tijde van een gerechtelijke procedure die lopende is. Het is hier kenmerkend dat er sprake is van een tussenkomende rechter, die ofwel ambtshalve, op verzoek van één partijen of via gezamenlijk verzoek zal doorverwijzen naar een bemiddelaar.⁴⁰ Daarbij moet wel opgemerkt worden dat ook bij de gerechtelijke bemiddeling, de bemiddeling enkel zal kunnen plaatsvinden, mits de instemming van de betrokken partijen. Deze vorm van bemiddeling kan worden opgelegd in elke stand van het geding en voor elke rechtbank of hof, met uitzondering van het Hof van Cassatie en de arrondissementsrechtbank. Als de partijen na een gerechtelijke bemiddeling niet tot een oplossing komen, zal de procedure hervat worden voor de rechtbank. De partijen moeten zich er dan wel bewust van zijn dat de vertrouwelijke stukken die voorgelegd zijn tijdens de bemiddeling niet kunnen worden opgeworpen tijdens de gerechtelijke procedure.⁴¹

19. De gerechtelijke bemiddeling mag niet worden verward met de verzoening, waarbij er zal onderhandeld worden tussen de partijen, onder het toezien van de rechter. De verzoening valt niet onder het hoofdstuk gerechtelijke bemiddeling in het gerechtelijk wetboek, maar onder de minnelijke oplossingen van geschillen.⁴² Enkel de rechter zelf is bevoegd voor een verzoening, geen bemiddelaar. Bij een poging tot verzoening zal de rechter, soms op een bijzondere zitting de partijen pogen te verzoenen en zodanig een minnelijke schikking te bekomen.⁴³ Van dit resultaat, zowel als een verzoening gelukt is of onmogelijk was, wordt een proces verbaal opgemaakt.⁴⁴ Dit proces verbaal heeft bij een succesvolle verzoening een uitvoerbare werking. Dit betekent dat de naleving ervan kan worden afgedwongen via een gerechtsdeurwaarder. Wat het proces-verbaal voor een mislukte verzoening betreft, geeft dit aanleiding tot de mogelijkheid tot het opstarten van een gerechtelijke procedure. In sommige bij wet bepaalde gevallen is een poging tot verzoening zelfs verplicht.⁴⁵ Het hoeft niet altijd een verzoening te zijn. De partijen hebben ook de mogelijkheid om een erkend bemiddelaar aan te wijzen, in zover deze voldoet aan de bij wet vastgelegde voorwaarden.⁴⁶ Indien ze geen akkoord kunnen bereiken over de bemiddelaar, of deze niet voldoet aan de voorwaarden, wijst de rechter een erkend bemiddelaar aan.⁴⁷ Ook hier dient te worden

³⁹ G. STRAETMANS, "Mediatie/minnelijke schikking en handelsrecht", *RW* 2000-01, 384; A. ZRZA, *De belgische advocatuur versus bemiddeling: haat of liefde?*, onuitg., masterproef Rechten UGent, 2017, 9.

⁴⁰ NOTARIS.BE, *Wat als niet iedereen overeenkomt*, Brussel, VLANOT, 2017, 16-18.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² Art. 731 – 734 Ger.W.

⁴³ S. DE BAUW en B. GAYSE, *Bemiddeling en rechtspraak hand in hand, wegwijs voor de rechter*, Brugge, die Keure, 2009, 61; HOVEN & RECHTBANKEN, *Verzoening*, www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/procedures/verzoening.

⁴⁴ Art. 733 - 734 Ger.W.

⁴⁵ Art. 734 *juncto* 578 Ger.W.

⁴⁶ Art. 1726 Ger.W.

⁴⁷ Art. 1734-1736 Ger.W.

opgemerkt dat de term gerechtelijke bemiddeling voor verwarring kan zorgen. Zo kunnen mensen denken dat deze bemiddeling tijdens het proces in de rechtbank zelf zal gebeuren, maar niets is minder waar. Ook deze vorm van bemiddeling zal doorgaan bij de erkende bemiddelaar zelf, of indien het een verzoening is, op het kantoor van de rechter.

20. Het kwalitatief onderzoek is vooral gericht op de buitengerechtelijke bemiddeling, aangezien gerechtelijke bemiddelingsprocedures in de betreffende doelgroep iets minder voorkomend zijn, maar daarom niet uitgesloten. Ook notarissen kunnen worden aangeduid als bemiddelaar tijdens een gerechtelijke procedure en sinds de wet van 2005 is het notariaat vast vertegenwoordigd in de Federale Bemiddelingscommissie.⁴⁸

1.3. Vrijwillige/buitengerechtelijke bemiddeling

21. De buitengerechtelijke bemiddeling staat tegenover de gerechtelijke bemiddeling en vindt buiten de gerechtelijke procedure plaats, zonder de tussenkomst van een rechter. Ook deze vorm van bemiddeling is wettelijk vastgelegd in deel VII van het Gerechtelijk Wetboek, net zoals de gerechtelijke bemiddeling. Bij het ontstaan van een conflict zijn de betrokken partijen vrij om voor, tijdens of na de rechtspleging beroep te doen op een bemiddelingsprocedure. Deze procedure is volledig op initiatief van de betrokken partijen en heeft daarom ook de naam vrijwillige bemiddeling gekregen. Deze benaming is tevens misleidend en wat ongelukkig gekozen. Dit aangezien de vrijwilligheid een cruciaal aspect is van bemiddeling. Zelfs bij een gerechtelijke bemiddeling, zal deze enkel en alleen maar kunnen plaatsvinden met instemming van de partijen.⁴⁹ Zowel de buitengerechtelijke als de vrijwillige bemiddeling moeten gebeuren door een bemiddelaar die erkend is door de Federale Bemiddelingscommissie, zonder dat hij een beroepsmagistraat is.⁵⁰ Zo een "bemiddeling" bij een niet erkende bemiddelaar valt onder de benaming *bemiddeling in het wild*.⁵¹

1.4. Kenmerken

22. Bemiddeling is een alternatieve methode om geschillen op te lossen. Belangrijk is hier, zoals eerder al werd aangehaald, dat hier een duidelijk onderscheid wordt gemaakt met alternatieve geschillenbeslechting. Bij een alternatieve geschillenoplossing zal er namelijk nooit een beslechting zijn van een geschil. Wat het woord "alternatief" omvat is het vrij duidelijk, een procedure zonder het betrekken van een overheidsrechter. Het is een procedure die afwijkt van het "gewoonlijke", namelijk de gerechtelijke procedure. Maar het pijnpunt ligt hier bij het woord "beslechting". Verschillende auteurs of anderen verwarren de geschillenoplossing wel eens met de geschillenbeslechting, terwijl dit erg verschillende begrippen zijn. De geschillenbeslechting wil namelijk zeggen dat er een uitspraak zal worden gedaan over het geschil die dwingend is.⁵² Dat wil zeggen dat er bijvoorbeeld een uitvoerbaar vonnis is waar de partijen zich zullen aan moeten houden.

⁴⁸ W. HENSEN, *Gerechtelijke bemiddeling: Knelpunten en mogelijkheden*, Brugge, die Keure, 2018, 36; Art. 1727, §2 en 4 Ger.W; Art. 11 Wet 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling, BS 22 maart 2005, 12272.

⁴⁹ Art. 1730-1733 Ger.W.

⁵⁰ B. ALLEMEERSCH, P. VAN ORSCHOVEN en S. VOET, *Tussen gelijk hebben en gelijk krijgen*, Leuven, Acco, 2020, 420-421.

⁵¹ *Ibid.*, 421.

⁵² *Ibid.*, 419.

Voorbeelden van een alternatieve geschillenbeslechting zijn de arbitrage en de bindende derdenbeslissing. Er is dus een bindende uitspraak, maar deze is niet gedaan door een gewone overheidsrechter in de rechtbank of hof.

23. Een cruciaal aspect van een alternatieve geschillenoplossing, en dus ook de bemiddeling, is juist dat er geen dwingende beslissing zal bevolen worden, maar dat de partijen zelf tot een oplossing komen waarin iedereen zich kan vinden.⁵³ Vervolgens zien we ook telkens in de verschillende wetgeving⁵⁴, onder de beschrijving van bemiddeling, dat het telkens een gestructureerd proces is.⁵⁵ De bemiddeling is daarom een proces dat zal verlopen onder een vaste structuur, bestaande uit verschillende fases. In de eerste fase zal de bemiddelaar aan de partijen toelichten wat bemiddeling precies inhoudt, waar de partijen zich aan kunnen verwachten en ook wat er van hen verwacht wordt tijdens het proces. In de volgende fase krijgen de partijen de mogelijkheid om hun bekommernissen op tafel te leggen en hun kant van het verhaal te vertellen. Telkens zal de bemiddelaar aandachtig luisteren naar de partijen en enkel ingrijpen indien dat noodzakelijk is. Deze bemiddelaar is een neutrale, onafhankelijke en onpartijdige derde persoon. Deze neutraliteit is een zeer belangrijk kenmerk die de bemiddelaar moet bezitten.⁵⁶ Hiermee wordt bedoeld dat de bemiddelaar zowel tegenover de partijen als de inhoudelijke conflictsituatie en problemen een neutrale houding moet hebben. Het is belangrijk om neutraliteit niet te verwarren met onpartijdigheid. Bij onpartijdigheid is de bemiddelaar strikt neutraal. Een bemiddelaar moet zich inleven in de verhalen van alle partijen.⁵⁷

24. De bemiddelaar moet over een zekere neutraliteit beschikken. Dit om de problemen die het geschil uit maken te kunnen beluisteren, zonder enige vooroordelen. Deze neutraliteit slaat niet enkel op de inhoud van het geschil, maar ook op de partijen die met elkaar in conflict staan. Dit wil daarom niet zeggen dat de bemiddelaar zeer koel en afstandelijk moet zijn tegenover de zaak en de partijen, maar wel dat hij de situatie niet zal proberen te beïnvloeden door zijn of haar eigen standpunten en mening. Om die reden wordt, zoals Lanckswierdt ook heeft aangehaald, dit de "meerzijdige partijdigheid" genoemd.⁵⁸ Het is de bedoeling dat partijen zich comfortabel voelen tijdens de bemiddeling en het gevoel krijgen dat ze gehoord worden en hun verhaal kunnen doen. De meerzijdige partijdigheid zal er juist voor zorgen dat de bemiddelaar elke partij even hard zal betrekken in de zaak en het gevoel geeft dat iedereen gehoord wordt. Het is daarbij erg belangrijk dat de bemiddelaar zich in de plaats van de partij kan stellen en via enkele signalen duidelijk maakt dat hij actief aan het luisteren is. Dit door gesprekstechnieken te hanteren, zoals het herhalen van belangrijke punten, knikken en etc.

⁵³ E. LANCKSWIERDT, "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop.", *T.Not.* 2015, nr.7-8, 473.

⁵⁴ Richtl.EP, nr. 2008/52/EG van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke zaken en handelszaken, PB.L. 24 mei 2008, nr.136/3-13/8 (Bemiddelingsrichtlijn/Mediationrichtlijn); Wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018.

⁵⁵ Art. 1723/1 Ger.W.

⁵⁶ E. LANCKSWIERDT, "Bemiddeling" in L. DEMEYERE en S. RUTTEN (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Mortsel, Intersentia, 2019, (243) 246.

⁵⁷ V. LESSELIERS, *De positionering als bemiddelaar in een EOT in 7 stappen*, Gent, Larcier, 2018, 18.

⁵⁸ E. LANCKSWIERDT, "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop.", *T.Not.* 2015, nr.7-8, 474-475; D. EVERS, *Bemiddeling meer dan een hype?*, Leuven, Acco, 2016, 91-91.

25. Er mag natuurlijk niet vergeten worden dat een bemiddeling een methodiek is waarbij de vrijwilligheid centraal staat. Het doel is om de partijen zelf tot een oplossing te laten komen door ze in verbinding te brengen met elkaar en door het dirigeren van de bemiddelaar. Het kan daarom niet de bedoeling zijn om een partij te dwingen in dit proces, omdat een bemiddeling slechts kan werken indien de betrokken partijen bereid zijn om de communicatie te verbeteren en met elkaar in gesprek te gaan. Als de partijen niet bereid zijn om samen te werken, is een succesvolle bemiddeling quasi onmogelijk. Het is namelijk niet de bedoeling dat de bemiddelaar zelf voorstellen gaat doen om tot een oplossing te komen, slechts een sturing in de goede richting als dat nodig is. Deze bemiddelingsmethode is de faciliterende bemiddeling.⁵⁹ De faciliterende bemiddeling staat tegenover de evaluatieve bemiddeling, waarbij de bemiddelaar een nood van de partijen tot meer sturing als vertrekpunt neemt. De evaluerende bemiddelaar zal indien noodzakelijk, sommige oplossende taken op zich nemen die bij de faciliterende bemiddeling aan de partijen onderling wordt overgelaten.⁶⁰ Maar zo een evaluatieve bemiddeling is geen bemiddeling *sensu stricto*, zoals notaris Lesseliers ook aangeeft.⁶¹ Omdat de keuze niet meer aan de partijen is. Er zijn ook nog andere vormen van bemiddeling *sensu lato*, maar die worden niet verder toegelicht in dit onderzoek aangezien deze eerder gebruikt worden voor therapeutische doeleinden en minder in het notariaat. In juridische sectoren, zoals het notariaat is het belangrijk om een conflict op te lossen en tot een overeenkomst te komen. Dan spreken we dus van de faciliterende bemiddeling, ook wel de klassieke bemiddeling.⁶²

26. Daaropvolgend hangt aan de vrijwilligheid en bereidheid ook een bepaalde attitude vast van de partijen. Als een partij zich erg gesloten opstelt en enkel de andere wil overheersen en niet wil luisteren, kan er niet gezocht worden naar oplossingen waarin alle partijen zich kunnen vinden. Deze vrijwilligheid van het proces wordt ook nog eens benadrukt door het feit dat er geen gebondenheid is. Dat wil zeggen dat elke betrokkene, op elk moment kan stoppen met de bemiddeling. In eerste instantie zou dan de vraag gesteld kunnen worden of deze vrijheid niet juist zou bijdragen aan veel beslissingen. Dit lijkt niet het geval te zijn. Zo blijkt dat in de praktijk het niet vaak voorkomt dat iemand de bemiddeling onmiddellijk stopzet en dat deze vrijheid juist op psychologisch vlak bevorderend is voor de procedure.⁶³ Daarbij mag niet vergeten worden dat ook de bemiddelaar de procedure kan stopzetten zonder enige motivatie. Dit indien hij zou merken dat een bemiddeling onmogelijk blijkt te zijn in de huidige conflictsituatie.⁶⁴

27. Het doel van een bemiddeling tussen de partijen is om ervoor te zorgen dat er een betere communicatie is tussen de partijen of dat deze communicatie bevorderd wordt. Dit is meestal via een rechtstreeks gesprek, waarbij de partijen vaak letterlijk rond de tafel gaan zitten. Er zijn wel gevallen waarbij er toch eerst geopteerd wordt voor een indirecte bemiddeling en de bemiddelaar de

⁵⁹ E. WALDMAN (ed.), *Mediation Ethics: Cases and Commentaries*, San Francisco, Jossey-Bass, 2011, (1) 19-21; V. LESSELIERS, *De positionering als bemiddelaar in een EOT in 7 stappen*, Gent, Larcier, 2018, 8-9.

⁶⁰ *Ibid.*, 20.

⁶¹ V. LESSELIERS, *De positionering als bemiddelaar in een EOT in 7 stappen*, Gent, Larcier, 2018, 8.

⁶² *Ibid.*

⁶³ T. DE BEIR, "De kracht van bemiddeling en de rol van de advocaat en de magistraat" in J. FLO, L. JANSSENS en VLAAMS PLEITGENOOTSCHAP (eds.), *Smaakmakers in het procesrecht. Over buitengerechtelijke recepten, vergeten vorderingen en exotische incidenten*, Antwerpen, Intersentia, 2016 (155) 159.

⁶⁴ W. MEUWISSEN, "Bemiddeling" in D. DE BUYST, P. KORTLEVEN, T. LYSSENS, en C. RONSE (eds.), *Bestendig handboek deskundigenonderzoek, III*, Mechelen, Kluwer, losbl., (VIIIbis.1-1) VIIIbis.3-17.

boodschappen tussen de partijen zal overbrengen. Deze indirecte bemiddeling komt voor wanneer de partijen nog niet klaar zijn voor een directe confrontatie met elkaar. Tijdens het gesprek wordt er veel aandacht geschonken aan de belangen en gevoelens van de partijen. Ze krijgen elk de kans om hun verhaal te doen en hun noden en zorgen te uiten. Het is dan aan de bemiddelaar om daar de belangen uit te filteren en te zoeken naar de gemeenschappelijke belangen van de partijen. Hierdoor kan de bemiddelaar de partijen met elkaar in verbinding brengen. Dit door de focus van de eigen belangen te laten verschuiven naar de gemeenschappelijke belangen. Op deze manier kunnen de betrokkenen elkaar beter begrijpen, op dezelfde golflengte komen en zal dit de relatie op een positieve manier kunnen beïnvloeden.

1.5. Voordelen

28. Zoals hierboven werd aangehaald, besteedt het bemiddelingsproces erg veel aandacht aan communicatie en heeft het als doel deze te bevorderen en de betrokkenen met elkaar in verbinding te brengen. Een bemiddeling kan daarom erg bevorderend zijn voor de relatie tussen de partijen onderling, omdat ze de situatie via een ander perspectief kunnen bekijken en elkaar beter leren begrijpen. Daarnaast hangt er ook aan vast dat een bemiddeling het conflict dus niet louter juridisch gaat bekijken, zoals bij een gerechtelijke procedure wel het geval is. Dit maakt het daarom veel persoonlijker en geeft de mogelijkheid tot het creëren van een oplossing op maat van de partijen.

29. Daarnaast is er ook een gegarandeerde vertrouwelijkheid. Deze vertrouwelijkheid zorgt ervoor dat de betrokken partijen vrij zijn om te praten en dit kunnen doen zonder dat ze zich zorgen moeten maken over eventuele gevolgen die daaraan zouden kunnen worden gekoppeld.⁶⁵ Enkel de uitkomst van de bemiddeling zal openbaar worden gemaakt en kan gebruikt worden in een juridisch of bestuurlijk proces, maar wat de rest betreft zijn de partijen vrij om hun eigen grenzen te stellen aan de vertrouwelijkheid. Als zo een vrijwillige bemiddeling slaagt, zal dit ook worden vastgelegd in een bemiddelingsovereenkomst, die ook wel een vaststellingsovereenkomst wordt genoemd. Dit kan zowel schriftelijk als mondeling zijn. Indien het gaat om een gerechtelijke bemiddeling, zal er wel een schriftelijk bemiddelingsakkoord worden gesloten dat dan ondertekend wordt door de erkende bemiddelaar en de partijen.⁶⁶

30. Een ander voordeel dat bemiddeling kan bieden, en dan vooral met het oog binnen familiale zaken, is de psychologische kant van de zaak. Als er bijvoorbeeld sprake is van een echtscheidingsbemiddeling of een bemiddeling inzake een erfeniskwestie, dan zijn er veel emoties en relationele belangen en conflicten die naast de zakelijke kant van de zaak staan. Het is daarom belangrijk om deze psychologische kant te kunnen behandelen, alvorens het zakelijke aspect kan worden opgelost. Bij familiale kwesties kunnen de emoties vaak erg hoog oplopen en als er dan ook nog kinderen betrokken zijn, hebben deze ook nood aan een stem en informatie. Dit aangezien de zaken vaak boven het hoofd van het kinderen geregeld worden. Via een bemiddelingsprocedure is er de mogelijkheid om ervoor te zorgen dat de ouders zich zullen inzetten om hun kinderen beter te

⁶⁵ *Ibid.*, 80.

⁶⁶ Art. 1731 – 1732 Ger.W.

informereren via het ondertekenen van een bemiddelingsclausule.⁶⁷ Een bemiddeling kan dus ook voor het kind, dat betrokken is in een conflict tussen de ouders, een enorme meerwaarde zijn, want het belang van het kind vormt soms een pijnpunt in gerechtelijke procedures. Het kind heeft wel het recht om gehoord te worden⁶⁸, maar toch strekt dit recht niet tot alle aspecten die in de procedure aan bod zullen komen, zoals bijvoorbeeld de verblijfsregeling. Dit is erg opmerkelijk, aangezien dit juist een punt is dat een enorme impact heeft op het kind in kwestie. Daarom is het juist cruciaal om het kind hierin een stem te geven en zich te laten horen. Een bemiddeling kan daarom ervoor zorgen dat het kind toch zijn of haar zorgen en meningen kan uiten over deze aspecten. De bemiddelaar kan de ouders tevens aansporen om de zaak meer door de ogen van het kind te bekijken, omdat dit soms wel eens vergeten wordt door alle aspecten die komen kijken bij een echtscheidingsprocedure.⁶⁹ Dit proces geeft de mogelijkheid om de ouders én de kinderen, onder het toezien van de bemiddelaar zelf te laten nadenken over mogelijke opties en om met elkaar in dialoog te gaan.

31. Tot slot is er ook nog het beroepsgeheim van de bemiddelaar. De bemiddelaar is net zoals artsen, advocaten en etc. onderworpen aan het beroepsgeheim.⁷⁰

1.6. Wettelijk kader

32. Het eerste, concrete wettelijke kader ontstond door de wet van 19 februari 2001. Dit betekent niet dat er voor deze wet geen sprake was van bemiddeling, in tegendeel. Het ontstaan ervan situeert zich circa 1970 in de Verenigde Staten, wat zich dan verder heeft verspreid. Eerst in de Common Law landen en later in de rest van de wereld. In België begon in 1990 de ontwikkeling van het oplossen van conflicten omtrent echtscheidingszaken.⁷¹ Dit is zich dan steeds verder gaan ontwikkelen in de praktijk dankzij in eerste instantie de Franse orde van advocaten, later de Belgische Nationale Orde van Advocaten en vervolgens in 1999 het Belgische notariaat.⁷² De Vlaamse wetgever heeft dan, zonder succes getracht tot wetgeving te komen omtrent de erkenning van scheidingsbemiddelaars door middel van enkele initiatieven.⁷³ Tot slot is er dan op het federaal

⁶⁷ G.P. HOEFNAGELS, *Handboek scheidingsbemiddeling*, Deventer, Tjeenk Willink, 2001, 195; E. LANCKSWERDT, "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop", *T.Not.* 2015, nr. 7-8, 474 – 475.

⁶⁸ Art. 12 IVRK; Art. 22bis Gw; Art. 1004/1-2 Ger.W.

⁶⁹ A. TAYLOR, *The handbook of Family Dispute Resolution – Mediation theory and practice*, San Francisco, Jossey-Bass, 2002 28-32; E. LANCKSWERDT, "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop.", *T.Not.* 2015, nr. 7-8, 471-472; M. RENDERS en F. DE MEYER, *Ik tel mee! Kinderen in bemiddeling*, Gent, VCOK, 31-44; KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Kinderen & scheiding*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, 23-34 p.

⁷⁰ Art. 458 Sw.; Art. 1728, §1 Ger.W.

⁷¹ P. SENAËVE, *Bemiddeling en collaboratieve onderhandelingen na de wetten van 15 juni, 18 juni en 11 juli 2018*, Mortsels, Intersentia, 2018, 3; P. SENAËVE, "voorwoord" in P.SENAËVE (ed.), *Bemiddeling in familiezaken. Knelpunten en perspectieven*, Jura Falc., Brussel, Larcier, 2003, vi-vii.

⁷² Actes du colloque du Barrau de Bruxelles sur la médiation familiale, *Revue trimestrielle de droit familial* 1994, 1-156.

⁷³ Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1996-97, nr. 449/1; Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1996-97, nr. 487/1; Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1997-98, nr. 453/1; Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1998-99, nr. 1140/1; Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1999-2000, nr. 340/1; Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1999-2000, nr. 223/1; P. CEYSENS, "De initiatieven inzake bemiddeling in familiezaken in het Vlaams

niveau de wet van 19 februari 2001 in het leven geroepen. Deze wet bleef wel beperkt tot bemiddeling in familiale zaken en ging over de rechterlijke toewijzing van een bemiddelaar in zo'n geschil.⁷⁴

Vanaf 2005 heeft bemiddeling een plaats gekregen in hoofdstuk VII van het Gerechtelijk Wetboek, waarbij het begrip bemiddeling verruimd werd naar bemiddeling in familiale zaken en dat niet langer als een te onderscheiden vorm werd behandeld. De nieuwe wet van 21 februari 2005 zorgde eveneens voor het ontstaan van de Federale Bemiddelingscommissie, maar er ontbrak toen nog steeds een definitie van bemiddeling.⁷⁵ In de jaren daarna zijn er nog enkele aanvullingen gebeurd, maar de belangrijkste en grootste hervorming van bemiddeling kwam er door de nieuwe bemiddelingswet van 2018.

33. Wat het globaal niveau betreft zijn er enkele verdragen en bemiddelingsreglementen, maar deze zijn telkens gesitueerd binnen een specifiek domein. Er bestaat geen globale wetgeving in het algemeen, omdat er veel te veel verschillende takken zijn waarbij bemiddeling wordt gehanteerd.⁷⁶ Sinds 2008 is de Europese Bemiddelingsrichtlijn in werking getreden, waarbij bemiddeling gedefinieerd werd als: *een gestructureerde procedure, ongeacht de benaming, waarin twee of meer partijen bij een geschil zelf pogen om op vrijwillige basis met de hulp van een bemiddelaar/mediator hun geschil te schikken.*⁷⁷ De Bemiddelingsrichtlijn heeft verder ook een definitie toekend voor de bemiddelaar/mediator, maar ook daar blijft er veel ruimte voor interpretatie en is er sprake van een zekere vaagheid. Dit door het gebrek aan verklarende teksten omtrent bepaalde begrippen die aan bod komen. Zo merkt auteur Meuwissen op dat er nergens wordt verklaard wat een gestructureerde procedure inhoudelijk betekent, maar ook dat de beschrijving van bemiddeling perfect kan vallen onder de verzoening.⁷⁸

1.6.1. Nieuwe bemiddelingswet 2018

34. Vermits er maar zo een vijfduizend-tal bemiddelingen werden gedaan per jaar⁷⁹, heeft de wetgever beseft dat er nood was aan een grondige hervorming van de bemiddelingswet aangezien de wet van 2005 haar doel niet had bereikt. Met deze hervorming is het de bedoeling om bemiddeling meer aan te moedigen in de praktijk. Daarmede heeft de wetgever toch besloten om de term bemiddeling te definiëren in de Belgische wetgeving, ondanks dat ze dit in de wet van 2005 bewust niet had gedaan. Hier hebben enkele auteurs toch hun bedenkingen bij het definiëren, omdat dit juist beperkend en contraproductief zou kunnen werken, maar daar zal dit onderzoek zich niet op

Parlement: stand van zaken en perspectieven" in P.SENAEVE (ed.), *Bemiddeling in familiezaken. Knelpunten en perspectieven*, Jura Falc., Brussel, Larcier, 2003, 73-80.

⁷⁴ P. SENAEVE, *Bemiddeling en collaboratieve onderhandelingen na de wetten van 15 juni, 18 juni en 11 juli 2018*, Mortsel, Intersentia, 2018, 3-7.

⁷⁵ W. MEUWISSEN, "Bemiddeling" in D. DE BUYST, P. KORTLEVEN, T. LYSSENS, en C. RONSE (eds.), *Bestendig handboek deskundigenonderzoek*, III, Mechelen, Kluwer, losbl., (VIIIbis.1-1) VIIIbis.2-1-2.

⁷⁶ E. LANCKSWERDT, "Bemiddeling" in L. DEMEYERE en S. RUTTEN (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Mortsel, Intersentia, 2019, (243) 251-252.

⁷⁷ Art.3 Richtl. 2008/52 EG betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken, Pb.L. 136/3 24 mei 2008, in werking getreden op 14 juni 2008; Bemiddeling wordt ook mediation genoemd.

⁷⁸ W. MEUWISSEN, "Bemiddeling" in D. DE BUYST, P. KORTLEVEN, T. LYSSENS, en C. RONSE (eds.), *Bestendig handboek deskundigenonderzoek*, III, Mechelen, Kluwer, losbl., (VIIIbis.1) VIIIbis.2-5.

⁷⁹ K. GEENS, *Bemiddeling als volwaardig onderdeel van justitie*, www.koengeens.be/policy/bemiddeling.

toespitsen.⁸⁰ De wetgever wil bemiddeling tevens aanmoedigen om de rechtbanken voor een deel te ontlasten en zo de gerechtelijke achterstand te verminderen.

35. Het is van belang om op te merken dat deze wet enkele veranderingen met zich heeft meegebracht. Het kenbaar maken en bemoedigen van bemiddeling is zeer belangrijk. Dit opdat niet enkel de juridische weg belicht wordt, maar om eveneens te communiceren dat er ook alternatieve wegen zijn. Zo zijn advocaten en gerechtsdeurwaarders⁸¹ nu verplicht om hun cliënten te informeren over alternatieve geschillenoplossingen.⁸² Onder de nieuwe wet mogen rechters aan de partijen vragen of er al een poging tot ADR is gedaan en kan hij ook aansporen tot minnelijke oplossingen. Tevens heeft de wet tot gevolg dat het toepassingsgebied van de bemiddelingswet is uitgebreid naar publiekrechtelijke rechtspersonen.⁸³ Ook zij kunnen nu als een partij optreden in een bemiddelingsprocedure. Bovendien wordt de titel van een erkend bemiddelaar nu strafrechtelijk beschermd, met deze verstrenging heeft de wetgever als doel de kwaliteit van erkende bemiddelaars te garanderen.⁸⁴ Deze verstrenging strekt zich ook tot de modernisering van de structuur van de Federale Bemiddelingscommissie, waarbij de opleiding tot erkend bemiddelaar veel strenger zal worden. Het is goed dat de wetgever op deze manier de kwaliteit wil garanderen, maar hier schuilt wel het gevaar dat als de eisen te hoog zijn dit juist averechts effect kan hebben en er juist minder gegadigden zullen zijn voor dergelijke opleidingen te volgen.

36. Tot slot is er een nieuwe vorm van ADR ingevoerd via de wet, namelijk de collaboratieve onderhandelingsprocedure.⁸⁵ Dit zijn vrijwillige en vertrouwelijke onderhandelingen, waarbij de partijen die in conflict zijn, worden bijgestaan door collaboratieve advocaten en een minnelijk akkoord proberen te bereiken. Wat hier vooral opmerkelijk aan is, is dat de collaboratieve advocaat zich verplicht moet terugtrekken als de onderhandelingen niet succesvol zouden zijn en hij niet meer de mogelijkheid heeft om zijn cliënt in rechte te verdedigen.⁸⁶ De collaboratieve onderhandeling is op vrijwillige basis en kan niet door de rechter worden bevolen, wat in tegenstelling tot de gerechtelijke bemiddeling wel mogelijk is.

1.6.2. Deontologische code inzake notariële bemiddeling

37. Alvorens de bemiddelingswet van 2005 ingevoerd werd, had de Nationale Kamer op 7 oktober 2003 de deontologische code inzake notariële bemiddeling aangenomen, met de focus op familiale zaken. Op 12 mei 2017 is er dan ter aanvulling een koninklijk besluit van 18 april 2017 gepubliceerd, ter goedkeuring van de Deontologische Code inzake Notariële Bemiddeling⁸⁷. Al was er al sinds 1999

⁸⁰ T. WIJNANT, "Alternatieve geschillenoplossing: opgepast voor de valkuilen", *Juristenkrant* 2018, afl. 364, 12.

⁸¹ Art. 444 Ger.W; Wat wel opmerkelijk is, is het afwezig blijven van vermelde sancties bij het niet respecteren van deze informatieverplichting.

⁸² Art. 509 Ger.W.

⁸³ S. BROUWERS, "De nieuwe Bemiddelingswet", *RABG* 2019, nr. 2, 166-167; Art. 1724 Ger.W.

⁸⁴ *Ibid.*, 167; Art. 227^{quater} Sw.

⁸⁵ P. DAUW, *Burgerlijk procesrecht: basis met schema's*, Mortsel, Intersentia, 2018, 567; P. SENAËVE, *Bemiddeling en collaboratieve onderhandelingen na de wetten van 15 juni, 18 juni en 11 juli 2018*, Mortsel, Intersentia, 2018, 13-14.

⁸⁶ P. DAUW, *Burgerlijk procesrecht: basis met schema's*, Mortsel, Intersentia, 2018, 568-569; W. MEEUWISSEN, "Collaboratieve onderhandelingen" in L. DEMEYERE en S. RUTTEN (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Mortsel, Intersentia, 2019, (161) 185.

⁸⁷ KB 18 april 2017 tot goedkeuring van de deontologische code inzake notariële bemiddeling, *BS* 12 mei 2017, 56358.

interesse in bemiddeling door de notariële wereld. Dit is af te leiden uit een congres te Antwerpen, waarbij dit thema centraal stond.⁸⁸

1.6.2.1. Toepassingsgebied van de code

38. Enkel notarissen die erkend bemiddelaar zijn, of medewerkers in dienst hebben die erkend bemiddelaar zijn, vallen onder het toepassingsgebied van de deontologische code inzake de notariële bemiddeling.⁸⁹ Lid twee van artikel 1 van de code heeft wel enkel betrekking tot de notaris die gezag en verantwoordelijkheid heeft over de medewerker die als erkend bemiddelaar de dienst zal verlenen, niet op de medewerker zelf. Daarnaast zal indien de notaris of notarismedewerker niet erkend is, die niet worden verstaan onder de term notariële bemiddelaar.

39. De notariële bemiddelaar die zijn erkenning heeft verkregen door de Federale bemiddelingscommissie heeft een dubbel statuut, namelijk bemiddelaar en notaris, of notarieel medewerker. De notariële bemiddelaar zal omwille van dat dubbel statuut zich nog steeds moeten houden aan de regelgeving van de notariële deontologie, maar ook aan de gedragscode die opgelegd is door de Federale bemiddelingscommissie.⁹⁰ Deze code bevestigt dat ook de notaris een cruciale rol kan vervullen inzake bemiddeling. Bemiddeling is namelijk iets wat van nature hoort bij het notariaat. Artikel 9, derde lid van het notarisambt zegt daarom dat de notaris aan alle partijen op een onpartijdige manier wijze raad geeft. Daarnaast bepaalt artikel 10 van de Deontologische code van 22 juni 2004, vastgesteld door de Nationale Kamer van notarissen, dat de notaris de partijen steeds poogt te verzoenen. Hij moet dus telkens proberen een minnelijke oplossing aan te bieden, binnen de grenzen van het mogelijke. Het is daarom geen verrassing dat bemiddeling vrij nauw samenhangt met de taken die de notaris en zijn medewerkers dagelijks moeten vervullen. Daarnaast kan het ook een handig hulpmiddel zijn om deze taken beter te volbrengen.

1.7. Bemiddelingsgerichte technieken

40. Het is niet de bedoeling om het onderzoeksveld van deze thesis te beperken tot de strikte bemiddelingsprocedure. Er zijn veel meer methodieken van conflictoplossing die gelijkaardig zijn aan een bemiddeling en er elementen uithalen, zonder echt een volledige bemiddeling te zijn in de strikte zin van het woord. Een volledige bemiddeling is niet altijd nodig, maar is ook niet altijd eenvoudig, afhankelijk van de context en in welke fase het conflict zich situeert. Zoals Lanckswaert terecht aanhaalt, is het niet altijd evident om in een bemiddeling te stappen als bijvoorbeeld een zaak is ingeleid bij een familierechtbank.⁹¹ De reden hiervan is dat de partijen dan minder geneigd zijn om met elkaar in gesprek te gaan en er een soort van belangenverschuiving is opgetreden waarbij de partijen hun eigen belangen willen laten overheersen, om te winnen. Dit bemoeilijkt een bemiddelingsprocedure, omdat het daar namelijk niet de bedoeling is om te winnen, maar om samen te werken. Zelfs als er geen gerechtelijke procedure is opgestart, kan bemiddeling onmogelijk zijn. Zoals in hierboven al werd vermeld, steunt bemiddeling op het belangrijke principe van vrijwilligheid.

⁸⁸ Verslagboek notarieel congres Antwerpen 23-24 september 1999, *De notaris en conflictbeheersing*, Antwerpen, Kluwer, 1999, V.

⁸⁹ Art. 1 Deontologische Code inzake Notariële Bemiddeling.

⁹⁰ V. LESSELIERS, "Deontologische code inzake notariële bemiddeling.", *T.Not.* 2017, nr.11, 834.

⁹¹ E. LANCKSWAERT, "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop", *T.Not.* 2015, nr. 7-8, 484.

Je kan niet gedwongen worden om in een bemiddeling te stappen, omdat er een bereidheid is vereist om in gesprek te gaan en samen tot een oplossing te komen. Indien een conflict tot een bepaald niveau is geëscaleerd, waardoor de partijen blind zijn geworden voor elkaars verhaal en belangen en er geweigerd wordt om naar elkaar te luisteren, zal een bemiddeling zinloos zijn. Om terug te komen op de gerechtelijke procedures, is het daar veelal sprake van een vrij geëscaleerde situatie. Tevens legt dit onderzoek de focus op bemiddeling binnen het notariaat en aangezien een volledige bemiddeling een erkend bemiddelaar nodig heeft die een vast proces, in verschillende fases volgt, is dit niet altijd aan de orde bij elke notaris. Simpelweg alleen al om de reden dat niet elke notaris ook een erkend bemiddelaar is. Om die reden kan bemiddelingsgericht werken een grote meerwaarde bieden.

41. Bij het bemiddelingsgericht werken is het niet nodig om het verloop van een volledige bemiddeling te volgen, maar vertoont het wel veel gelijkenissen met de manier waarop conflicten worden behandeld. Aangezien het zich baseert op technieken die ook gebruikt worden tijdens een volledige bemiddeling. De kern van het verhaal blijft doorgaans hetzelfde, ervoor zorgen dat niet enkel de juridische kant van de zaak belicht wordt, maar dat er ook een plaats wordt gegeven aan de niet-juridische elementen. Dit omdat er bij conflicten veelal onderliggende oorzaken en bekommernissen zijn die niet altijd even duidelijk zijn indien enkel de juridische elementen behandeld worden. Langs de andere kant hoeft er ook niet effectief sprake te zijn van een conflict. Bemiddelingsgericht werken kan ook nuttig zijn om er juist voor te zorgen dat toekomstige conflicten zo veel mogelijk kunnen worden vermeden. Tijdens het opstellen van overeenkomsten, zoals bijvoorbeeld bij erfovereenkomsten, kan het zeer nuttig zijn om bemiddelingsgerichte technieken toe te passen. Dit om te achterhalen hoe alle betrokken familieleden in het verhaal staan. De notaris zou dan kunnen achterhalen wat voor dynamiek er heerst binnen een bepaald gezin of familie en of er toch geen onuitgesproken frustraties of zorgen aanwezig zijn waar de partijen zich niet over wilden of durfden uitspreken. Op deze manier krijgt de notaris een veel duidelijker beeld over de situatie en de personen die hij voor zich heeft en kan het er juist voor zorgen dat de overeenkomst beter kan worden opgesteld of dat de partijen gaan reflecteren over bepaalde keuzes die ze willen maken. Dit kan er dan toe leiden dat er minder snel een conflict over zal ontstaan, omdat onderliggende frustraties en belemmeringen op voorhand al zijn uitgeklaard.⁹²

⁹² L. GEPTS, "Ja is niet altijd een ja. Pleidooi voor een bemiddelingsgerichte aanpak" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2017*, Brugge, die Keure, 2017, 490.

Deel 2. Kwalitatief onderzoek

42. Vanaf dit hoofdstuk worden de resultaten toegelicht van het kwalitatief onderzoek, aangevuld met de hedendaagse theorie en eventuele opmerkingen van de auteur. Dit hoofdstuk omvat ook titels waarbij de respondenten een reactie geven op het algemeen kader wat in hoofdstuk 1 is toegelicht, bijvoorbeeld op het wettelijk kader van bemiddeling.

2.1. Mening respondenten betreffende de wetgeving

43. Tijdens de bevragingen was het opvallend dat slechts een kleine minderheid van de respondenten de wet heeft gelezen. Overigens hebben ze meestal geen mening over de huidige wetgeving. Een respondent, die lid is van de Federale Bemiddelingscommissie, geeft wel aan dat ook de commissie bezig is met het verzamelen van informatie over wat er zou mogen worden veranderd aan de huidige wetgeving. Echter is dit meer gericht op het aantal uren die de opleidingen omvatten. Het vermoeden van notaris Lesseliers wordt hiermee bevestigd, dat er niet veel aandacht wordt besteed aan de nieuwe bemiddelingswet binnen het notariaat, of toch op zijn minst voor wat deze groep respondenten betreft.⁹³

44. Op zich vinden de respondenten de wet niet verkeerd, maar er zijn toch nog enkele punten die beter kunnen. Zo is de wet vrij algemeen en organiseert het vooral de werking en structuur van de Federale Bemiddelingscommissie, de erkenningsprocedure van de bemiddelaar en biedt het een terminologische invulling betreffende bemiddeling in het algemeen alsook de nieuwe collaboratieve onderhandelingen. Het blijft dus nog steeds vrij algemeen en zorgt niet voor meer verduidelijking betreffende de verschillende rollen die de bemiddelaar kan innemen. Zoals een respondent het verwoordt, is het momenteel nog zeer divers en zou meer afbakening betreffende de rollen van de verschillende soorten bemiddelaars op zijn plaats zijn. Momenteel zijn er zoveel verschillende soorten bemiddelaars in verschillende sectoren, waardoor het ook niet altijd duidelijk is hoever er mag gegaan worden in de bemiddeling.⁹⁴ Om die reden zijn er soms weleens botsingen tussen bijvoorbeeld de derde sector en het notariaat.⁹⁵ Misschien zou een afbakening per sector wel een meerwaarde kunnen bieden aan de wet of zelfs gewoon al een toelichting van de soorten bemiddelaars en bemiddelingen, om meer duidelijkheid te scheppen.⁹⁶ Momenteel kunnen de verschillende sectoren zelf hun grenzen bepalen en dat kan voor onduidelijkheid zorgen. Een respondent geeft daarbij het voorbeeld dat wanneer er een zaak is waarbij er een onroerend goed betrokken is in de discussie, zij daar van mening is dat zo een soort zaken wel degelijk bij het notariaat moeten blijven. Want als je een notariële akte hebt, dan heb je meteen uitvoerbare kracht, in tegenstelling tot wanneer personen zich wenden tot een derde bemiddelaar. Bemiddelaars uit de derde sector kunnen geen notariële akte uitvaardigen. Zij moeten dan eerst de overeenkomsten laten homologeren bij de rechter voor de uitvoerbare kracht, wat weer zorgt voor een extra proces en dus ook extra kosten en tijd.⁹⁷ Dit is echter zeer nadelig voor de betrokken partijen. Een ander

⁹³ V. LESSELIERS, "FLASH: Nieuwe wet op de bemiddeling", *T.Not.* 2019, nr. 3, 219.

⁹⁴ D. EVERS, *Bemiddeling meer dan een hype?*, Leuven, Acco, 2016, 123.

⁹⁵ *Infra* 38, nr. 67.

⁹⁶ Zie bijlage 3 en bijlage 5.

⁹⁷ Zie bijlage 6.

punt van kritiek is de verplichting van magistraten tot het bevorderen van de alternatieve geschillenbeslechting. Op zich is het een erg mooi en zeker geen slecht idee, maar zoals een respondent terecht aanhaalt, heeft dit weinig zin. Indien de rechter of advocaat, die deze informatieplicht heeft, het zelf niet serieus neemt, dan kan er namelijk niet op een correcte manier worden doorverwezen. Als een rechter bijvoorbeeld aan de partijen informeert dat er zoiets bestaat met de naam bemiddeling, maar ze dat waarschijnlijk niet willen, gaat hij de partijen bepaalde woorden in hun mond leggen. Iemand die zelf niet achter bemiddeling staat zal wel aan zijn informatieverplichting hebben voldaan, maar heeft dan toch de partijen beïnvloed met zijn eigen overtuigingen. Partijen zullen hierdoor niet snel overgaan tot bemiddeling wanneer ze van een rechter of advocaat de indruk krijgen dat het geen goed idee is.⁹⁸ Het is daarom nog steeds goed dat de wetgever ervoor wil zorgen dat mensen op de hoogte worden gebracht van de alternatieve wegen, maar in de praktijk werkt dit niet altijd. Mogelijks is het een optie om de bemiddelaars dit zelf te laten toelichten, of de magistraat het concept bemiddeling laten toelichten, zonder dat hij de partijen daarin kan sturen. Dit is natuurlijk wel erg moeilijk te controleren.

45. Een ander punt van kritiek, wat de bemiddelingswet doet wankelen staat buiten de inhoud van deze wet. Het is namelijk zeer positief dat de wetgever met de wetgeving erkent dat bemiddeling een aparte tak is, en het belang ervan inziet en dit wil bevorderen, maar om een respondent te citeren "*wordt bemiddeling nog steeds stiefmoederlijk behandeld*".⁹⁹ De wetgever heeft met de bemiddelingswet tot doel om, zoals de respondent het ook zegt, een tweespoorten systeem te ontwikkelen waarbij er bij het bestaan van een conflict de keuze is tussen twee poorten, de bemiddelingspoort of de poort van de rechtbank. Op zich is dat weer een mooi systeem, maar dat kan enkel werken als beide poorten met gelijke wapens kunnen strijden en dat is op dit moment niet het geval. Er is bijna geen financiële ondersteuning voor de bemiddelingswereld van de overheid. Dit was een achttal jaar geleden ook al het geval, waarbij de Federale Bemiddelingscommissie, bestaande uit leden van het notariaat, advocatuur en de derde sector, slechts bestond uit vier personen. Waarbij twee van deze personen eigenlijk al waren overgeplaatst vanuit een andere dienst en dit waren vooral vrijwilligers. Hier is nog steeds weinig verandering in gekomen, want bij de bevraging van de Fednot laat de respondent weten dat de Federale commissie nog steeds voornamelijk bestaat uit vrijwilligers en dat het onderdeel van de Fednot wat de bemiddeling regelt ook bestaat uit slechts twee vaste medewerkers, aangevuld met vrijwilligers. Daarnaast besteedt de overheid ook geen middelen aan het maken van publiciteit en ligt ook dat in de handen van de Federatie zelf.¹⁰⁰ De overheid kan niet verwachten dat iedereen gratis blijft werken en dat komt ook naar boven bij de vraag of een bij wet verplichte doorverwijzing een goed idee is. Ook daar zijn volgens een respondent verschillende proefprojecten rond opgezet in de rechtbanken, waarbij bemiddelaars in de rechtbank zelf mensen moeten begeleiden naar bemiddeling. En ook hier gaat het om vrijwilligers. We lijken hier te maken hebben met een soort van paradox. Langs de ene kant laat de wetgever wetgeving in voege treden om bemiddeling te promoten en te verduidelijken, zodat de rechtbanken deels ontlast kunnen worden en de gerechtelijke achterstand te beperken, in

⁹⁸ Zie bijlage 2.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ Zie bijlage 4.

hoeverre dat mogelijk is. De wetgever wil hiermee aantonen dat bemiddeling een belangrijk aspect is binnen onze samenleving dat erkenning nodig heeft en bevestigt een mentaliteitswijziging in de juridische wereld door niet enkel mensen te verwijzen naar de rechtbank, maar ook de deuren te open voor andere mogelijkheden. Het bevestigt het feit dat wat een rechter of een wetgever beslist niet altijd juist of rechtvaardig is en dat er nood is aan een persoonlijkere aanpak en tegemoetkoming in een samenleving die steeds individualistischer wordt. Dat zorgt mogelijks voor meer en ook nieuwe conflicten. Langs de andere kant voorziet de overheid niet in de nodige middelen en dan stelt zich de vraag, in hoeverre de wetgever de bemiddelingswereld oprecht serieus neemt? Hoe kan de wetgever bemiddeling serieus nemen als ze allerlei zaken voorstelt, waarvan ze weet dat het bijna niet realiseerbaar is door het gebrek aan middelen. Hoe kan de overheid verwachten dat kwaliteit gegarandeerd wordt als er steeds weer wordt geteerd op de vrijwilligheid van velen die de bemiddelingswereld moeten helpen verder ontwikkelen en in goede banen leiden? Het is moeilijk te besluiten dat de wetgever het serieus neemt, zonder het de ondersteuning te geven die het nodig heeft. Het is daarom ook moeilijk om te verwachten dat de rest van de juridische wereld bemiddeling serieus neemt als zelfs de wetgever dat niet doet. Op dit punt zijn de respondenten aan wie dit bevestigd werd het allemaal eens.

2.2. Opleiding tot erkend bemiddelaar

46. De opleidingen die worden behandeld in dit onderzoek zijn enkel de opleidingen gericht op de Nederlandstaligen. Er zijn naast deze opleidingen ook nog anderstalige opleidingen ter beschikking, maar die worden niet behandeld in dit onderzoek.

2.2.1. Soorten opleidingen

47. Tijdens de bevestigingen maakten enkele respondenten duidelijk dat er verschillende soorten opleidingen zijn. Indien een notaris of notarieel jurist erkend wil worden tot erkend bemiddelaar, is er de keuze tussen de basisopleiding, gericht tot het notariaat, gevolgd door een specialisatie en de algemene opleiding tot bemiddelaar. Een van de respondenten spreekt over een korte en een lange opleiding.¹⁰¹ Met deze korte opleiding wordt de basisopleiding, gericht tot het notariaat bedoeld, zoals later de respondent van de Fednot verduidelijkt.¹⁰² De eerste respondent, die ook deel uitmaakt van de Federale Bemiddelingscommissie, heeft zowel de basisopleiding als de algemene opleiding gevolgd. Al is dit zeker niet noodzakelijk en zelfs eerder uitzonderlijk. Het is wel van belang om een keuze te maken tussen de twee opleidingen met op het einde een test. Zonder het volgen van de specialisatie is het niet mogelijk om de erkenning aan te vragen.

48. De korte opleiding is speciaal op maat gemaakt voor iedereen in de notariële wereld. Om deze reden is deze opleiding ook niet toegankelijk voor iedereen en wordt deze georganiseerd door de Fednot. In deze basisopleiding komen de juridische basisbeginselen, die wel ter sprake komen in de algemene opleiding, niet meer aan bod en is daarom iets korter. Na het volgen van de basisopleiding, moet er keuze worden gemaakt tussen twee specialisaties; een specialisatie familiale bemiddeling of bemiddeling in handelszaken.

¹⁰¹ Zie bijlage 1.

¹⁰² Zie bijlage 4.

49. De algemene opleiding is toegankelijk voor iedereen, behoudens de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om zich te kunnen inschrijven voor dergelijke scholing. In tegenstelling tot wat een respondent dacht, is een inschrijving tot de opleiding tot erkend bemiddelaar pas mogelijk indien de kandidaat minimaal beschikt over een bachelor diploma.¹⁰³ Daarnaast moet de potentieel bemiddelaar in staat zijn om vijf jaar beroepservaring voor te leggen. Er wordt dus toch een zekere graad van maturiteit en opleidingsniveau verwacht van de potentieel bemiddelaar, voorafgaand aan de inschrijving. De Federale Bemiddelingscommissie heeft daarbuiten geen selectie gemaakt van soorten bacheloropleidingen of beroepservaring. In dat opzicht staat de opleiding dan wel nog voor zeer diverse soorten mensen open, wat niet slecht hoeft te zijn.¹⁰⁴

2.2.2. De nadruk op het woord "alternatief" in alternatieve geschillenoplossing, de vooroordelen omtrent bemiddeling en bemiddelaars

50. Een van de respondenten heeft het moeilijker met de toegankelijkheid van de algemene opleiding. Deze respondent geeft aan enkele slechte ervaringen te hebben met bemiddelaars uit de zogenaamde derde pijler. Dat zijn erkende niet jurist-bemiddelaars die de algemene opleiding hebben gevolgd en actief zijn in diverse beroepsgroepen zoals: psychologen, sociologen, directie, artsen, vrijwilligers en etc. Hierbij behoren ook bemiddelaars die daar voltijds hun beroep van hebben gemaakt.¹⁰⁵ Deze verscheidenheid is natuurlijk wel nodig, aangezien er op verschillende beroepsniveaus nood zal zijn aan experts die ook expertise hebben in de betrokken sector, maar waar het de respondent voornamelijk op doelt zijn personen die zich vooral situeren in de pseudowetenschap. Hij geeft aan dat de grens tussen erkende bemiddelaars en therapeuten of mensen uit de pseudowetenschappen¹⁰⁶, die zich wel eens durven profileren onder de naam "bemiddelaar" zorgen voor verwarring en zelfs de bemiddeling en bemiddelaars in een slecht daglicht kan zetten.¹⁰⁷ Erkend bemiddelaar is natuurlijk wel een beschermd titel en het openbaar gebruik maken van de beroepstitel zonder daartoe gemachtigd te zijn, leidt tot een strafrechtelijke sanctie. Namelijk een geldboete van tweehonderd euro tot twintigduizend euro. Deze straf geldt ook indien er medewerking wordt verleend aan een derde of indien hij een vermelding aan zijn beroepstitel voegt die kan leiden tot verwarring met de titel van erkend bemiddelaar.¹⁰⁸ De wet is vrij vaag over wat er wordt verstaan over een vermelding toevoegen aan zijn beroepstitel. Want als iemand zich profileert als een bemiddelaar op een esoterische beurs¹⁰⁹, is dat daarom strafbaar? Dit lijkt in eerste instantie niet persé het geval te zijn, al kan dit toch zorgen voor verwarring of een bepaald vertekend beeld scheppen over bemiddeling. Ook een andere respondent haalt een slechte ervaring aan die

¹⁰³ Zie bijlage 5.

¹⁰⁴ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *Erkend bemiddelaar worden*, www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/erkend-bemiddelaar-worden; Zie bijlage 4.

¹⁰⁵ A. KEEREMAN, "We moeten af van automatische reflex naar gerechtelijke geschillenbeslechting of bemiddeling", *Juristenkrant* 2017, afl. 355, 9.

¹⁰⁶ Voorbeelden die de respondent aanhaalt zijn gebedsgenezers en verschillende soorten therapeuten: magneettherapeuten, handopleggingstherapeuten, maar ook therapeuten in het algemeen, aangezien "therapeut" geen beschermd titel is.

¹⁰⁷ Zie bijlage 5.

¹⁰⁸ Art. 238, 2° Wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018 *juncto* Art. 227quater Sw.

¹⁰⁹ Een spirituele beurs.

gelinkt kan worden aan gelijkaardige groepen, om het letterlijk te citeren, "als de opleiding dan begint met elkaars handjes vast te pakken en in een cirkel te dansen, dan denk je toch van dit is niet wat ik wil".¹¹⁰ Een duidelijker afbakening of naamsverandering zou daar wel een oplossing voor kunnen zijn beweren enkele respondenten. Een stereotype beeld over de geitenwollensokken bemiddelaar die erg zweverig is, is spijtig genoeg iets wat ook nog in de praktijk soms gedacht wordt. De meeste respondenten beamen dit ook en de Fednot geeft aan hiervan op de hoogte te zijn en is op zoek naar een andere naam. Dat laatste is niet enkel een gevolg van het zweverige beeld wat soms wel eens vastkleeft aan het bemiddelingswezen, maar omdat volgens enkele respondenten het woord "bemiddeling" soms al een afschrikkend effect heeft. De respondent van de Federale Bemiddelingscommissie laat weten dat wanneer ze het woord bemiddeling laten vallen vaak het merendeel van de notarissen hun aandacht verliest. De reden hiervoor? Omdat ze ofwel voor zichzelf hebben uitgemaakt dat bemiddeling niet belangrijk is of omdat ze ervan overtuigd zijn al aan bemiddeling te doen.¹¹¹ De respondent van de Fednot bevestigt dit en geeft aan dat de beroepsfederatie zich hier bewust van is en ook daarom naar een nieuwe naam zoekt.¹¹² De manieren waarop ze dit proberen op te lossen komt later in het onderzoek aan bod.¹¹³

51. Een respondent niet-bemiddelaar, die ook nooit de opleiding heeft gevolgd, geeft aan dat er vrij negatief werd gereageerd op bemiddeling rond het jaar 2000, wanneer hij net was afgestudeerd. Maar laat wel meteen daaropvolgend weten dat hij zelf nog altijd van mening is dat bemiddeling een aparte tak is die wel nodig is en tot zekere resultaten leidt en dat het voor jongeren ook niet altijd eenvoudig is om het altijd even serieus te nemen. Dit wegens het gebrek aan ervaring. Jonge, pas afgestudeerden zien volgens hem het belang niet altijd in, omdat ze nog niet geconfronteerd zijn geweest met situaties waarin bemiddeling de oplossing kan zijn. Waarmee de respondent niet wil zeggen dat jongeren geen interesse vertonen in bemiddeling, maar dit wordt later in het onderzoek behandeld.¹¹⁴ Een punt wat door een respondent wordt aangehaald gaat samen met een verwijzing naar een stuk wat ooit werd neergepend door professor Eric Lanckswaert. Namelijk dat de denkwijze van juristen afstamt uit het verlichtingsdenken en zij worden opgeleid om enkel naar de buitenkant te kijken en niet naar de binnenkant. Er werd vooral gefocust op de individu, segmentatie objectieve procedures en een abstracte denkwijze.¹¹⁵ Het verlichtingsdenken geeft aan dat rede de essentie is tot het bekomen van een rationele wetenschap en dat alles wat te maken heeft met emoties of gevoelens niet strookt met de rede en hierdoor niet bijdraagt aan de rationele wetenschap. Om deze reden heeft de jurist dus als door de jaren heen, dankzij de verlichting, zich een denkwijze eigen gemaakt waarbij de binnenkant wantrouwig zal worden bekeken of zelfs worden genegeerd.¹¹⁶ Dit zien we ook terugkomen bij sommige juristen in de praktijk. Al geven de meeste respondenten wel

¹¹⁰ Zie bijlage 2.

¹¹¹ Zie bijlage 1.

¹¹² Bijlage 4.

¹¹³ *Infra* 51, nr. 89.

¹¹⁴ Zie bijlage 3; *Infra* 55, nr. 96.

¹¹⁵ Zie bijlage 2; E. LANCKSWAERT, *Menselijke kracht in het recht: Een ontwikkelingsgerichte visie op het recht en de rechtspraktijk*, Gent, Larcier, 2014, 20-21.

¹¹⁶ M. NELKEN, "Negotiation and psychoanalysis: If I wanted to learn about feelings, I wouldn't have gone to law school", in C. MENKEL-MEADOW, L. LOVE en A. SCHNEIDER (eds.), *Mediation: Practice, Policy and Ethics*, New York, Aspen Publishers, 2006, (158) 158.

aan dat ondanks dat het er nog is, er sprake is van verbetering. Er kan dus uit worden besloten dat er in de praktijk nog steeds een mentaliteitsprobleem aanwezig is, maar dat deze toch stilaan aan het wijzigen is mede door de maatschappelijke veranderingen en evoluties.¹¹⁷

2.2.3. Inhoud opleidingen

52. Wat de inhoud van de opleidingen betreft zijn alle respondenten die de opleiding ooit gevolgd hebben het volledig eens. De opleiding is goed tot zelfs zeer goed. De meerderheid van de respondenten, die de opleiding gevolgd heeft, laat de naam Diana Evers vallen en zijn het er mee eens dat zij een uitermate geschikte en professionele opleidster is. Eén van de respondenten, die momenteel nog steeds actief is als erkend bemiddelaar, had zelf de opleiding bij Mediv gevolgd in Hasselt. Ook over deze opleiding zijn geen negatieve opmerkingen. De respondent geeft aan dat de opleiding op een heel interessante en aangename wijze verliep. Zij vindt dat Mediv dat erg professioneel aanpakt, voorbeelden en filmpjes toont ter verduidelijking en dat er niets op aan te merken is. De respondent is ook nog steeds in bezit van de cursus die ze bij de opleiding gekregen heeft en maakt hier ook nog regelmatig gebruik van wanneer er een bemiddeling op het programma staat. Ze vergelijkt de cursus met een cursus psychologie, maar toegepast op wat de notariële jurist of notaris nodig heeft in de praktijk.¹¹⁸ De enige opmerkingen die tijdens de bevestigingen naar boven zijn gekomen, is dat er nog meer aandacht aan verbindend communiceren mag zijn tijdens de opleiding. Alsook dat er zoveel mogelijk technieken moeten worden aangereikt, zodat de bemiddelaar zelf kan zoeken welke technieken het beste bij hem of haar en de concrete situatie passen. De respondent van de Fednot is van mening dat een eventuele verbetering een extra focus zou zijn op de sociale skills. Iets wat meer eigen is aan bijvoorbeeld de derde pijler, wat ook weleens de sociale pijler wordt genoemd. Daarnaast vermeldt een respondent, die de opleiding in het prille begin heeft gevolgd, dat er toen wel wat nood was aan meer structuur. Maar naar deze feedback werd wel degelijk geluisterd, waardoor de opleiding meer gestructureerd werd.¹¹⁹ De opleidingsinstanties en de Fednot¹²⁰ staan nog altijd open voor de input van deelnemers om de kwaliteit van de opleidingen te verzekeren. Dit staat daarom ook letterlijk vermeld in de opleidingencatalogus van het voorjaar van 2021, aangeboden door de Fednot. Deze catalogus mag helaas niet als bijlage in deze thesis bijgevoegd worden, aangezien deze opleidingen niet publiekelijk toegankelijk zijn. In de catalogus staat uitdrukkelijk vermeld dat er na afloop van de opleidingen aan de deelnemers wordt gevraagd om de opleidingen te evalueren om de toekomstige opleidingen waar mogelijk is steeds te verbeteren.

¹¹⁷ E. LANCKSWEEERDT, "Waar zorg en recht elkaar ontmoeten. De multidisciplinaire aanpak van scheidingsconflicten", *T.Fam.* 2019, nr. 7-8, 200; E. LANCKSWEEERDT, "Bemiddeling in het onderwijs en burgerschapsvorming.", *TORB* 2016-17, nr. 1-2, 11-12 ; E. LANCKSWEEERDT, "Bemiddeling. Waarom zouden juristen er (meer) voor opteren?", *NJW* 2016, nr. 341, 326-328; WIJNANT, T., *Advocaten en bemiddeling: een empirische exploratie*, Brussel, Larcier, 2019, 49; T. WIJNANT, "Bevestiging van de Belgische advocatuur over bemiddeling: eerste resultaten", *TMD* 2018, nr. 1, (22) 28.

¹¹⁸ Zie bijlage 6.

¹¹⁹ Zie bijlage 2.

¹²⁰ VLANOT als onderdeel van Fednot staat in voor de Nederlandstalige opleidingen, maar in de thesis wordt meestal gesproken over de Federatie in het algemeen.

2.2.3.1. Opleidingen gericht op het notariaat.

53. De basisopleiding bemiddeling, ook wel de korte opleiding genoemd heeft deze notarissen, kandidaat-notarissen, masters in het notariaat/rechten en bachelors met minimum drie jaar ervaring in het notariaat tot doelgroep. Deze opleiding is speciaal op maat gemaakt voor mensen uit de notariële praktijk. De opleiding is een achtdaagse training, waarbij er getracht wordt om een basiskennis aan te reiken tot het bekomen van een kwaliteitsvolle bemiddelaar.¹²¹ Dit zijn steeds volledige dagen van 9.00 uur tot 17.00 uur en dus zeker niet te onderschatten. Momenteel zijn de verplichte uren van de opleiding negentig uur, maar dat gaat naar de toekomst toe zelfs verlengd worden om de kwaliteit van de opleiding nog meer te garanderen. Dit is tegelijkertijd natuurlijk ook een struikelblok voor sommigen, wat ook begrijpelijk is.¹²² Bij deze opleiding is er telkens een maximaal aantal deelnemers van vijftien personen per groep. De beperking tot kleine groepen is om de oefeningen te kunnen doen. De eerste dag van de basisopleiding bestaat uit een introductie en een kadering van bemiddeling. Deze kadering omvat de historische context, een eerste aanzet tot kennismaking met de technieken en een demonstratie. De volgende zeven dagen worden er telkens bepaalde onderdelen aangeleerd met op het einde ook oefeningen, bestaande uit rollenspellen. Na deze acht opleidingsdagen moeten de cursisten kiezen tussen twee specialisatieopleidingen: Familiale bemiddeling of bemiddeling in handelszaken. Dit zijn nog eens vier volledige extra dagen. De Fednot merkt op dat de specialisatie voor familiale bemiddeling veel meer gegadigden aantrekt dan de andere specialisatie. Dit is volgens de Federatie te wijten aan de intuïtieve aanname dat een conflict meestal een familiale zaak is en vaak veel zichtbaarder is in dossiers dan bijvoorbeeld andere soorten conflicten dat zijn. Na afloop van de gekozen specialisatie vindt er een praktijkexamen plaats. Dit bestaat uit een rollenspel van maximum twintig minuten. De cursisten trekken elk één casus waarbij ze maximum een halfuur voorbereidingstijd ter beschikking krijgen. Na de voorbereidingstijd vindt er een rollenspel plaats, waarbij de andere deelnemers de rol van het cliënteel op zich nemen. In dit rollenspel zal de trainer evalueren op basis van de kennis vergaard tijdens de basisopleiding, de specialisatieopleiding en in hoeverre de cursist in staat is om deze kennis in te zetten tijdens een bemiddelingsgesprek. daarnaast wordt de cursist ook geëvalueerd op zijn houding alsook zijn bekwaamheid tot het bewaren van de neutraliteit. Na afloop van het examen geven de deelnemers, die de rol van cliënt opnamen, feedback waarop nog een evaluatiegesprek volgt met de trainer van de opleiding. Ook deze testdag neemt een volledige dag in beslag van 9.00 uur tot 17.00 uur.¹²³ Indien de cursist geslaagd is, kan hij zijn erkenning aanvragen bij de Federale Bemiddelingscommissie. Hierbij moet worden voldaan aan enkele voorwaarden.¹²⁴ Om deze erkenning te behouden, moet de erkend bemiddelaar namelijk om de twee jaar achttien uur aan permanente vorming kunnen voorleggen. Nadat de erkenning is toegekend door de Federale Bemiddelingscommissie, zal de notariële bemiddelaar worden toegevoegd aan de lijst van erkende

¹²¹ VLANOT, *Opleidingscatalogus voorjaar 2021 – Academie van het Notariaat*, Brussel, FEDNOT, 2021, 27-33.

¹²² Zie bijlage 3, bijlage 4.

¹²³ *Ibid.*, 34.

¹²⁴ Art. 1726 Ger.W.

bemiddelaars. Deze lijst staat ter beschikking op de website van de Federale Bemiddelingscommissie.¹²⁵

2.2.4. Meerwaarde

54. Alle respondenten, zelfs diegene die de opleiding niet gevolgd hebben, zijn ervan overtuigd dat de opleiding een zekere meerwaarde heeft. De respondenten die de opleiding gevolgd hebben, geven aan dat het juristen op een andere manier leert kijken naar conflicten en communicatie met mensen. Juristen zijn geen psychologen en leren dankzij de opleiding erg veel bij over het omgaan met conflicten en op welke manier je moet communiceren. Een aantal van de respondenten benoemen de opleiding een echte openbaring en het vallen van de ene verbazing in de andere. De respondenten leerden hoe conflicten in elkaar zitten en beseften via de opleiding op wat voor slechte manier mensen soms met elkaar communiceren en op welke manier je daar invloed kan op hebben. Wat voor een respondent ook een nieuwigheid was, betrof het feit dat je als bemiddelaar beter kan onderhandelen op basis van de belangen van de partijen, dan op basis van de standpunten van de partijen.¹²⁶

55. Tevens zijn de meeste juristen opgeleid om zeer oplossingsgericht te denken en zelf te zoeken naar oplossingen. Deze opleiding maakt een ommekeer in deze aangeleerde denkwijze waarbij het oplossingsgericht denken nog steeds goed is, maar dat er als bemiddelaar niet zelf gezocht wordt naar een oplossing. De bemiddelaar leert dat hij de cliënten met elkaar in verbinding moet brengen door middel van bepaalde communicatietechnieken en het actief luisteren. Indien de cliënten met elkaar in verbinding komen, zijn ze in staat om samen een oplossing uit te werken, waar ze zich beiden beter in voelen. Bijkomend is de opleiding niet enkel geschikt om te leren communiceren met andere mensen, maar geven verschillende respondenten aan dat de opleiding zorgt tot een zelfontplooiing waarbij de bemiddelaar zichzelf opnieuw leert ontdekken. De nieuwe kijk die de opleiding de cursist biedt, heeft op meerdere domeinen een invloed. Gaande van de wijze van de opstelling van e-mails tot de omgang met personeel dat een andere wending krijgt door de sterkere bewustwording van het overbrengen van een boodschap door de notariële bemiddelaar.¹²⁷

56. Daarnaast wordt er een nieuwe manier van vragenstellen aangeleerd en creëert het een sterke bewustwording van de eigen lichaamstaal. Een voorbeeld van de respondent van de Federatie is dat je eens achteruit moet gaan zitten en moet luisteren. Indien je aanvoelt dat er emotie zit in het verhaal van de partijen, dan je dat moet bevragen. De manier van bevragen is hier erg belangrijk om een gesprek aan te gaan, maar vooraleer dat mogelijk is, moet je actief luisteren en de partijen proberen te begrijpen. Een belangrijke opmerking die de betrokken respondent meegeeft, is dat het bijvoorbeeld verkeerd is om waarom-vragen te stellen. Het stellen van waarom-vragen kan ertoe leiden dat de persoon zich aangevallen zal voelen en het gevoel krijgt zich te moeten verantwoorden. Dat kan zorgen voor frustratie en nefaste gevolgen hebben voor het verloop van het gesprek. Het is daarom beter om de waarom-vragen om te vormen naar bijvoorbeeld "Wat maakt dat je dat zegt?"

¹²⁵ *Ibid.*, §4; FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *Lijst van erkende bemiddelaars*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/zoeken-naar-een-bemiddelaar>.

¹²⁶ Zie bijlage 2.

¹²⁷ Zie bijlage 1.

of dat je aangeeft dat je de partij hoort en graag wat verduidelijking wilt.¹²⁸ Deze manier van vragenstellen heeft meteen een positieve invloed op het gesprek en zorgt dat het op een constructieve wijze kan verlopen. Alle respondenten geven bijkomend aan dat de opleiding niet enkel bijdraagt aan hun professionele leven, meer ook ingang heeft in hun privéleven. Omdat de nieuwe, frisse blik en skills die worden aangeleerd een onderdeel worden van het dagelijkse leven en zelfs in het onderbewuste gaat doordringen. Om deze reden haalt ook de Federatie aan dat het niet persé noodzakelijk is dat iedereen de opleiding gaat volgen met het oog op erkend bemiddelaar te worden. Nee, de praktijkwereld moet inzien dat het bijdraagt tot de zelfontwikkeling en het aanleren van bepaalde skills die in elke situatie kunnen worden gebruikt, zonder daarom echt te moeten bemiddelen. Enkel de bewustwording van de lichaamstaal of bewoording kan al op het hele leven een enorme, positieve invloed geven. Daarnaast is het ook niet zo dat indien er de erkenning is behaald en de cursist is benoemd tot officieel erkend bemiddelaar, de toepassing van de verworven kennis zich beperkt tot strikte bemiddelingen. Ook bemiddelingsgerichte technieken zullen worden toegepast door de erkend bemiddelaar en dat wordt ook beaamd door enkele respondenten die momenteel actief zijn als erkend bemiddelaar. Zoals de respondent uit bijlage 2 aanhaalt, helpen de technieken hem om met conflicten om te gaan of wanneer er een bepaald discussiepunt is, maar dan is hij niet aan het bemiddelen. Er zijn zelfs respondenten die aangeven tijdens dat ze actief waren als erkend bemiddelaar meer gebruik hebben gemaakt van de bemiddelingsgerichte technieken, dan het echt bemiddelen.¹²⁹

57. Een bekommernis van een respondent, die nooit de opleiding heeft gevolgd, omtrent bemiddelen is dat je heel veel tijd in een bemiddeling kan steken, of moet steken, die dan misschien tot niets uitdraait, waardoor deze energie en tijd voor niets teniet gaat.¹³⁰ De respondenten die de opleiding wel hebben gevolgd weerleggen dit, omwille van het feit dat door het volgen van de opleiding je leert inschatten wanneer een bemiddeling nodig is of niet zal lukken en het in hun ervaring ook bijna altijd tot een akkoord komt, behoudens uitzonderingen.

2.2.5. Nadelen

58. Er zijn veel voordelen die het volgen van een opleiding tot erkend bemiddelaar met zich meebrengt, maar er is ook een keerzijde aan de medaille. Een grote drempel voor veel kantoren, om als notaris zelf de opleiding te volgen of zijn of haar personeel ervoor in te schrijven, is tijd. De opleiding is zeer tijdsintensief en dit zal nog meer toenemen vanaf september 2021, wanneer de minimum opleidingsuren worden opgeschroefd van negentig naar honderdenvijf uren.¹³¹ De respondenten bevestigen dat dit zeker een bepaalde drempel vormt en dat dit voor sommigen de doorslag geeft om het niet te doen. Daarnaast bestaat de opleiding ook telkens uit volledige dagen van acht uur, zonder de verplaatsing mee te tellen. Op deze dagen kan de cursist niet aanwezig zijn

¹²⁸ Zie bijlage 4.

¹²⁹ Zie bijlage 5.

¹³⁰ Zie bijlage 3.

¹³¹ Beslissing van de Federale Bemiddelingscommissie van 1 februari 2007, gewijzigd door de beslissing van 1 maart 2010, 23 september 2010, 14 en 28 maart 2018 en 30 maart 2021, tot vaststelling van de voorwaarden en de procedure voor erkenning van de basisopleiding, de specialisatieopleidingen en de permanente vormingen voor erkende bemiddelaars en de toepassing van artikel 1727, §1ste AL.2 van het gerechtelijk wetboek, <https://www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/beslissingen-fbc>.

op kantoor en dus niet werken. Zeker indien een notaris zelf de rol als bemiddelaar op zich wil nemen, is dit erg moeilijk. Dit omdat een notaris wettelijk verplicht is om per tweejarige cyclus veertig uur aan erkende opleidingen te volgen, om niet tuchtrechtelijk vervolgd te worden.¹³² Tevens stopt dit niet na het behalen van de erkenning. Om een erkenning van bemiddelaar te behouden, is de erkend bemiddelaar verplicht om per twee jaar achttien uur aan permanente opleiding te volgen en hiervan bewijs te leveren. Het is noodzakelijk om zich te blijven bijscholen.¹³³ Dit maakt het toch een redelijke opoffering, want als je dit niet doet zal de erkenning verloren gaan. Ook geeft een respondent aan dat aangezien een notaris sowieso verplicht is om veertig uur opleiding per twee jaar te volgen en dit uren zijn dat er niet gewerkt kan worden op kantoor, er bewuster wordt omgegaan met het kiezen van de opleidingen. De respondent vertelt dat ze regelmatig interessante opleidingen ziet verschijnen, maar ook niet telkens hele middagen afwezig wil zijn uit respect voor de kantoormedewerkers. Met als resultaat dat als een opleiding niet 100% voldoet aan wat je nodig het, je er niet voor zal inschrijven. Omdat als een opleiding niet nuttig is er kostbare tijd verloren gaat die niet meer geïnvesteerd kan worden en er niet de ruimte is om "verloren" opleidingen te volgen. Een andere drempel die door enkele respondenten naar voren wordt geschoven zijn de rollenspelen. Tijdens de rollenspelen moeten de cursisten en een bemiddeling naspelen als bemiddelaar en als partijen en tegenover dit "toneelspelen" zijn sommige mensen nogal terughoudend. Ook enkele respondenten geven dit toe, maar ze geven ook wel aan dat ze naderhand wel hebben ervaren dat deze rollenspelen zeker nodig zijn en een enorme meerwaarde betekenen voor de opleiding. Dit gezien de rollenspelen de theorie omzetten naar de praktijk en de cursisten de kans geven om al een eerste keer kennis te maken met een fysieke bemiddeling, alvorens ze er in de toekomst mee geconfronteerd worden op kantoor. Natuurlijk is zo een rollenspel wel redelijk uit de comfortzone van juristen die een vooral theoretische opleiding genoten en niet gewend zijn aan het spelen van rollenspellen. Een andere respondent beaamt ook dat de rollenspellen best intimiderend en afschrikwekkend zijn voor notarissen of andere mensen uit de praktijk en eigenlijk ook niet zo gemakkelijk zijn. Dit gezien hij dat zelf ook nooit gedaan had. Hij voegt er ook nog aan toe dat hij denkt dat hij dat zijn vader nooit zou zien doen. Daarom denk ik dat het misschien ook wel kan zijn dat het voor de jongere generatie misschien makkelijker is om zich over die drempel te zetten dan vroeger. De maatschappij evolueert constant en rollenspellen en andere zaken die een beetje weggaan van het klassieke, theoretische zijn zorgen misschien wel voor meer terughoudendheid bij personen van oudere generaties. Ik durf dit natuurlijk niet met 100% zekerheid te zeggen, aangezien ook geen cijfers van zijn, maar leeftijd is toch al enkele keren ter sprake gekomen bij de respondenten. Bijvoorbeeld dat als er vastgehouden is aan een bepaald gedachtegoed, er geen interesse is voor bemiddeling en dat er na een bepaalde leeftijd waarschijnlijk ook niet meer van gedachte zal worden veranderd. De respondent geeft daarom ook aan zijn hoop te hebben gevestigd op de jeugd.¹³⁴ Ook de respondent van de Fednot, die zelf ook de opleiding heeft gevolgd, merkt op dat de leeftijd in de periode dat zij de opleiding volgde rond de vijfendertig jaar lag. Er wordt niet specifiek de leeftijd gevraagd van de cursisten, maar de respondent voelt aan dat ook tegenwoordig

¹³² Zie bijlage 6; bijlage 1.

¹³³ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *De erkenningsprocedure*, www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/de-erkeningsprocedure

¹³⁴ Zie bijlage 2.

bij de groepen die zij begeleidt het vooral een jongere generatie is met soms wel vijftigers en heel af en toe zestigers, maar dat dit eerder uitzonderlijk is. Dit wil niet zeggen dat pas afgestudeerde zich inschrijven voor de opleiding, want natuurlijk moeten ze om zich te kunnen inschrijven voor de opleiding minstens vijf jaar beroepservaring kunnen voorleggen.¹³⁵ Een ander mogelijk nadeel wat door een respondent niet-bemiddelaar vertelt, dat wanneer jonge mensen de opleiding tot erkend bemiddelaar volgen, dit voor de respondent niet meteen een meerwaarde betekent. Daarmee bedoelt te respondent niet dat hij een sollicitant met de erkenning geen meerwaarde vindt, integendeel. Hij nuanceert dit echter door het feit dat de meerwaarde kleiner is wegens het gebrek aan ervaring van zo een jonge bemiddelaar. Hij is van mening dat het beter is dat je eerst een tijd meedraait in de praktijk en dat je de juridische skills en de ervaring beter op elkaar laat inhaken. Dit maakt het natuurlijk wel weer moeilijk, aangezien je ook de kans moet krijgen om die ervaring kunnen op te doen. De respondent kaart dit probleem zelf aan.¹³⁶ De respondent van de Federatie zegt ook dat pas afgestudeerden meestal niet de opleiding volgen, omwille van het gebrek aan praktijkervaring. Naast de beroepservaring, tijdsinvestering en de open houding van de potentiële bemiddelaar zijn de opleidingen niet gratis. Er wordt sowieso verwacht om naast de basisopleiding ook een specialisatie te volgen en hier hangen onvermijdelijk ook inschrijvingskosten aan vast. De specialisatie kost iets minder dan de basisopleiding.¹³⁷ De kosten variëren natuurlijk wel per instantie waar de opleidingen gevolgd worden, maar de opleidingen die door de Federatie worden georganiseerd, worden wel terugbetaald na het behalen van de erkenning. Dit maakt de drempel alweer een stuk lager. De KU Leuven biedt sinds academiejaar 2019-2020 ook een vernieuwd postgraduaat bemiddeling aan waarbij er kan gekozen worden om ofwel enkel een deelnameprijs te betalen voor enkel de basismodule (2000 euro), enkel de specialisatiemodule (2000 euro) ofwel een geheel traject met de basismodule en specialisatie inbegrepen voor 3600 euro.¹³⁸

2.3. De rol van de notaris bij bemiddeling

2.3.1. *Positie van de notaris*

59. Bij het woord "bemiddelaar" of "bemiddeling" zal er in eerste instantie misschien niet altijd gedacht worden aan de notaris of het notariaat, wat eigenlijk zeer opmerkelijk is. De notaris bevindt zich namelijk in een bevoorrechte positie en dit werd ook bevestigd door enkele respondenten bij de diepte-interviews.¹³⁹ Waarom bevindt de notaris zich in een bevoorrechte positie in het kader van een bemiddeling? Dit is te wijten aan het feit dat de notaris, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een advocaat, telkens meerdere partijen voor zich krijgt die met de vraag komen om hun probleem op te lossen zoals bijvoorbeeld in het kader van een echtscheiding. Zo komen dus als het ware, de betrokken partijen het probleem of conflict op tafel leggen bij de notaris. De notaris heeft dan als openbaar ambtenaar de plicht steeds onpartijdig te blijven, iets wat ook zeer belangrijk is voor een bemiddelaar. Al is het niet echt juist om te spreken van onpartijdig te zijn, maar van meerzijdige

¹³⁵ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *Criteria voor erkenning van bemiddelaars*, www.fbc-cfm.be/sites/default/files/content/criteria_voor_erkenning_van_bemiddelaars_-nw.pdf.

¹³⁶ Zie bijlage 3.

¹³⁷ VLANOT, *Opleidingscatalogus voorjaar 2021 – Academie van het Notariaat*, Brussel, FEDNOT, 2021, 27-33.

¹³⁸ KU LEUVEN, Bemiddeling: deelnameprijs, www.law.kuleuven.be/bemiddeling/postgraduaat/deelnameprijs.

¹³⁹ Zie bijlage 2 en 6; V. LESSELIERS, "Wat kan de notaris betekenen voor de bemiddeling... en vice versa?", *T.Not.* 2016, nr. 4, 128.

partijdigheid. De notaris zal dus automatisch bij het uitoefenen van zijn ambt een onafhankelijke en "onpartijdige" rol innemen. De notaris gaat de belangen van de cliënten met elkaar proberen te verzoenen zodat ze kunnen overeenkomen en heeft dus van nature een verzoenende functie.¹⁴⁰ Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld een advocaat die de kant van zijn cliënt zal innemen en zal strijden in het belang van zijn cliënt.

60. Wat de onpartijdigheid betreft is het antwoord van een respondent notarieel jurist-bemiddelaar zeer duidelijk. De respondent had in het verleden, tijdens de opleiding tot notarieel jurist, toen ze op dat moment nog advocaat was, haar thesis gewijd aan de onpartijdigheid van de notaris. Omdat zij het, bekeken vanuit de logica als advocaat, zeer moeilijk vond om zich voor te stellen dat een notaris werkelijk onpartijdig kan blijven. Uit haar onderzoek is gebleken dat er twee manieren zijn om onpartijdig te zijn; subjectief onpartijdig en objectief onpartijdig, waarbij dit laatste slaat op de meerzijdige partijdigheid. Indien de notaris objectief onpartijdig zou zijn, zou hij zich compleet afzijdig houden van de verhalen en belangen van zijn cliënten. Echter heb je als notaris ook de optie om in elk verhaal, van elke partij mee te gaan. Op die manier kan hij zich in de schoenen van elke partij verplaatsen en dus zo subjectief onpartijdig, of beter gezegd meerzijdig partijdig zijn. Haar conclusie was dan ook dat de notaris enkel volledig onpartijdig kon zijn, indien hij ook een bemiddelaar zou zijn.¹⁴¹ Om die reden is de notaris dus in een uitermate geschikte positie geplaatst om te kunnen bemiddelen.

Het is om bovenstaande redenen niet moeilijk om te besluiten dat de notaris zich op een zeer geschikte rol bevindt om zich te positioneren als bemiddelaar in familiale zaken, alsook in andere zaken. Hij moet al in functie van zijn werk als notaris een onpartijdige rol op zich nemen en is het gewend om te werken met meerdere partijen. Hierbij fungeert hij als een soort vertrouwensfiguur voor alle partijen en moet hij advies verlenen in het belang van alle partijen, maar als we dan beoordelen hoe de positie is binnen het notariaat in zijn geheel en dus bij de medewerkers van de notaris, is dat minder eenvoudig.¹⁴²

2.3.2. Doorverwijzing

61. Het doorverwijzen kan op verschillende manieren gebeuren. Een niet erkend bemiddelaar kan doorverwijzen naar een erkend bemiddelaar, maar ook een erkend bemiddelaar kan doorverwijzen naar een andere erkende bemiddelaar, die zich bijvoorbeeld specialiseert op bepaalde domeinen, of naar een psycholoog of een advocaat indien nodig.¹⁴³

62. Een respondent-erkend bemiddelaar zegt dat bemiddelen hem niet enkel heeft geleerd hoe met conflicten om te gaan, maar dat het zelfs veel verder reikt dan dat. Hij geeft daarin het voorbeeld waarbij hij een nalatenschap voor zich krijgt waarvan de ene erfgename om hulp vraagt en de overige

¹⁴⁰ V. LESSELIERS, "De notaris en bemiddeling: 10 jaar later", *Not.Fisc.M.* 2009, nr. 7, 284; L. STEENACKERS, "Bemiddeling in familiezaken door het notariaat", in P.SENAEVE (ed.), *Bemiddeling in familiezaken. Knelpunten en perspectieven, Jura Falc.*, Brussel, Larcier, 2003, (43) 47-49.

¹⁴¹ Zie bijlage 1.

¹⁴² L. STEENACKERS, "Bemiddeling in familiezaken door het notariaat", in P.SENAEVE (ed.), *Bemiddeling in familiezaken. Knelpunten en perspectieven, Jura Falc.*, Brussel, Larcier 2003, (43) 47-49.

¹⁴³ V. LESSELIERS, "De notaris en bemiddeling: 10 jaar later", *Not.Fisc.M.* 2009, nr. 7, 288; V. LESSELIERS, "FLASH: Nieuwe wet op de bemiddeling.", *T.Not.* 2019, nr. 3, 230.

erfgenamen absoluut niet willen meewerken. Zonder de medewerking van alle partijen weet hij dat hij niet kan helpen. Dit aangezien hij geen advocaat is en hij als notaris-bemiddelaar alle partijen rond de tafel moet krijgen om een succesvolle bemiddeling te starten. Door de opleiding tot bemiddelaar wist hij dat dit momenten zijn om sneller over te gaan tot een doorverwijzing naar een advocaat.¹⁴⁴ Bij de vraag aan de respondent niet-bemiddelaar omtrent het doorverwijzen, geeft hij te kennen dat wanneer cliënten bijvoorbeeld op afspraak komen voor een echtscheiding onder onderlinge toestemming en hij merkt dat het niet gaat lukken, hij na een paar afspraken toch doorverwijst naar een bemiddelaar. Deze doorverwijzingen doet hij blijkbaar ook op regelmatige basis en daar geeft hij het voorbeeld dat hij dan meestal al via het telefonische contact hoort dat de ene partij al veel verder staat in de echtscheiding dan de andere, iets dat veel voorkomend is. Bij zo'n situaties is het noodzakelijk dat de partijen zich kunnen verplaatsen in elkaars schoenen, om elkaars standpunten en motieven te begrijpen. De respondent is van mening dat erkende bemiddelaars daar erg goed mee kunnen helpen en hij daarom ook snel doorverwijst naar bemiddelaars.¹⁴⁵ Een andere respondent geeft als antwoord op de vraag of cliënten het verschil weten tussen bemiddeling op een bemiddelingskantoor of bij een notaris-bemiddelaar (of notarieel jurist-bemiddelaar), dat er op zich veel bemiddelaars in de derde pijler zijn die heel goed zijn, zeer serieus zijn en zelfs even goede aktes kunnen opmaken als in het notariaat. De respondent geeft ook aan dat er wel een groot aantal zijn van de derde pijler die deze achtergrond niet hebben en dan toch aktes opmaken, maar dat het ook in de omgekeerde richting zo is. Hij haalt het voorbeeld aan van notarissen of juristen die de techniek hebben om te zeggen tegen de cliënten, bij een hoog conflictueuze situatie, dat ze naar huis moeten gaan tot ze hun ruzie hebben stopgezet. Hij voegt er wel aan toe dat ondanks dit misschien geen optimale manier van werken is, het nog steeds eerlijk en beter is dan te gaan bemiddelen zonder de opleiding genoten te hebben. Hij is van mening dat het veel beter zou zijn om in zo een gevallen te verwijzen naar een erkende bemiddelaar.¹⁴⁶ Hier is op doorgevraagd met de vraag of een verplichte doorverwijzing een goed idee is. De respondent zegt dat er pro's en contra's zijn voor de verplichte doorverwijzing, maar dat het zeker niet de bedoeling is dat het een soort verplicht nummer wordt waarbij cliënten snel hun probleem gaan voorleggen bij een bemiddelaar om te voldoen aan de verplichting en dan weer weggaan. Hij is van mening dat het nog steeds een keuze moet blijven en verwijst naar proefprojecten in rechtbanken waar dan bemiddelaars zitten die mensen naar bemiddeling moeten begeleiden. Wat dan ook weer gaat om vrijwilligers en dit slaat weer terug op wat eerder ook al besproken is in het onderzoek.¹⁴⁷ Namelijk dat er te weinig middelen zijn en zo'n initiatieven eigenlijk gedoemd zijn om te mislukken, omdat je niet kan verwachten dat iedereen zich gratis kan blijven inzetten. Dit gaat dus in tegen het Europees Hof voor de Rechten van de Mens die niet weigerachtig was over de verplichte bemiddeling in bepaalde gevallen, bijgevallen door het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten die het een veelbelovende praktijk noemt bij een geschil over het ouderlijk gezag.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Zie bijlage 2.

¹⁴⁵ Zie bijlage 3.

¹⁴⁶ Zie bijlage 2.

¹⁴⁷ *Supra* 24 nr. 45.

¹⁴⁸ EHRM 8 oktober 2015, nr. 56163/12, Vujica/Kroatië. X, *Handboek betreffende Europese wetgeving inzake de toegang tot het recht, s.l.*, Bureau van de Europese Unie voor de Grondrechten, 2016, <http://echr.coe.int/>

63. Niet alleen de bemiddelingsopleidingen zijn zeer tijdintensief, maar ook het bemiddelingstraject zelf. Om die reden is het voor een notaris niet altijd even evident om de tijd vrij te maken om zelf te bemiddelen. De notaris kan deze taak overlaten aan een notariële jurist, maar ook de jurist heeft niet altijd de ruimte om bemiddelingsprocessen in te plannen.¹⁴⁹ Daarom pleit een respondent voor een basisopleiding voor notarissen en medewerkers die hen aanleert wanneer het gepast is om cliënten door te verwijzen naar een bemiddelaar.¹⁵⁰

64. Het valt niet te ontkennen dat bemiddeling in sommige situaties aangewezen is. Dit is iets wat tevens bevestigd wordt in een tekst van notaris Lesseliers.¹⁵¹ In deze tekst vermeldt hij dat in principe alle conflicten in aanmerking komen voor bemiddeling, maar hij geeft aan dat indien er kinderen betrokken zijn dit zeker is aangewezen. In de meeste gevallen hebben de ouders het beste voor met hun kinderen en dan is het ook belangrijk dat ze goed met elkaar kunnen communiceren daarover, tevens kan het voor het betrokken kind enkel maar voordelig zijn als de ouders ook een goede verstandhouding kunnen behouden na afloop. Een bemiddelaar kan de ouders helpen om op een goede manier met elkaar te communiceren, indien ze daar zelf moeite mee hebben. De ouders kennen hun kind het beste en zijn ook het best geplaatst om te beoordelen wat het beste is voor zichzelf en de kinderen, maar ook om te communiceren met de kinderen. Zo toont onderzoek aan dat indien een echtscheiding bijvoorbeeld zeer stressvol verloopt, dit ook een negatieve invloed kan hebben op het welbevinden van de betrokken kinderen. Daarom heeft de ouder een belangrijke impact hierop.¹⁵² De bemiddelaar zal dan de belangen van het kind centraal zetten en deze belangen bewaken.¹⁵³ Als de notaris of een medewerker geen opleiding heeft gevolgd, is het in zo een situaties van belang om toch door te verwijzen naar een erkend bemiddelaar, voor het welzijn van de kinderen.

65. Het onderzoek van Wendy Hensen bevestigt dat er in de praktijk zelden door notarissen doorverwijzingen gebeuren naar een externe bemiddelaar.¹⁵⁴ Uit de gesprekken met de notarissen en notarieel juristen in dit onderzoek, waar de groep wel een stuk beperkter is, valt dit ook wel op. Enkel de notaris niet-bemiddelaar, die ook nooit de opleiding gevolgd heeft, geeft aan dit op regelmatige basis te doen. De andere respondenten hebben het bij het verwijzen eerder over het doorverwijzen naar een psycholoog of therapeut, omdat anders het conflict niet kan worden aangepakt. Dit is precies zoals het resultaat in het onderzoek van mevrouw Hensen. Wat niet wil zeggen dat er daarom niet wordt samengewerkt met andere bemiddelaars. In het volgende punt wordt de samenwerking behandeld en daaruit blijkt dat de derde bemiddelaars wel in contact komen met de notaris of jurist-bemiddelaar. Al blijken doorverwijzingen naar een andere bemiddelaar eerder

Documents/ Handbook_ access_ justice_ NLD. Pdf, 56; T. WIJNANT, "Verplichte doorverwijzing naar bemiddeling: we can lead a horse to water, but can we make it drink?", *TMD* 2018, nr. 2, 68.

¹⁴⁹ Zie bijlage 2.

¹⁵⁰ *Ibid.*

¹⁵¹ V. LESSELIERS, "Wat kan de notaris betekenen voor de bemiddeling...en vice versa?", *NFM* 2016, nr. 4, 131.

¹⁵² K. BASTAITS, C. VAN PEER en D. MORTELMANS, "Wat kunnen ouders doen om de negatieve gevolgen van een echtscheiding voor kinderen te verlichten", *Relaties en nieuwe gezinnen* 2012, vol.2, nr. 2, 3.

¹⁵³ V. LESSELIERS, "Wat kan de notaris betekenen voor de bemiddeling...en vice versa?", *NFM* 2016, nr. 4, 131; E. LANCKSWERDT, "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop.", *T.Not.* 2015, nr. 7-8, 472-774.

¹⁵⁴ W. HENSEN, *Gerechtelijke bemiddeling: Knelpunten en mogelijkheden*, Brugge, die Keure, 2018, 64.

beperkt te zijn. Een nuance die hierbij moet worden gemaakt, is dat in dit onderzoek voornamelijk notarissen en notarieel juristen hebben meegewerkt die erkend bemiddelaar zijn of op zijn minst de opleiding ooit gevolgd hebben. Dit geeft dus geen volledig beeld over het gehele notariaat, aangezien mensen die bemiddelaar zijn of de opleiding gevolgd hebben misschien eerder de zaken bij zichzelf zullen houden dan door te verwijzen. Er blijkt dus op dat vlak nog niet veel te zijn veranderd.

2.3.3. Samenwerking en wisselwerking

66. De draagwijdte van bemiddeling strekt niet enkel tot het zelf bemiddelen of gebruik te maken van bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat. Ook een goede samenwerking met (andere) erkende bemiddelaars is nodig. Dit werkt in twee richtingen. Bemiddelaars hebben niet altijd een juridische achtergrond en indien de hervorming van de bemiddelingswet zorgt voor een toename van bemiddeling, kan deze er baat bij hebben om zich te informeren bij de notaris, mede bij het vastleggen van bepaalde overeenkomsten. Langs de andere kant zal door de hervorming van het erfrecht van 2017 tot het gevolg hebben dat de notaris nog meer in contact komt met mogelijke familiale conflicten en zal het niet genoeg zijn om zich te beperken tot slechts de juridische kanten van de zaak. Erkend bemiddelaar Lilian Gepts haalt in het *Patrimonium 2017* aan dat het nodig is om een bemiddelingsgerichte aanpak te hanteren om aandacht te schenken aan de niet-juridische aspecten. Aangezien er dan sprake is van een familiale en relationele dynamiek, waar rekening mee moet worden gehouden, samen met persoonlijke aspecten die toebehoren aan het gezin in kwestie en de betrokkenen bij het sluiten van een overeenkomst. Bij een erfovereenkomst zal er altijd sprake zijn van een achterban en is het ook belangrijk dat de notaris kan achterhalen of de betrokkenen wel degelijk allemaal hebben ingestemd met deze overeenkomst.¹⁵⁵ Het is belangrijk dat de notaris of zijn medewerkers in staat zijn om de partijen te analyseren, om na te gaan of er sprake is van frustraties of zorgen die niet altijd met woorden worden geuit. Het is namelijk niet omdat de betrokkenen zeggen dat ze akkoord gaan, dit ook overeenstemt met hun eigenlijke gevoel. Het is daarom cruciaal dat deze onderliggende belangen en gevoelens kunnen worden geuit en dat de partijen met elkaar kunnen communiceren, om latere discussies en conflicten te vermijden. Gepts benadrukt tevens nog eens dat dit bemiddelingsgericht werken wel verder moet gaan dan slechts de onpartijdigheid en verwijst hier ook weer naar de meerzijdige partijdigheid, waarbij het doel is om ervoor te zorgen dat de partijen met elkaar in gesprek gaan.¹⁵⁶ Sommige notarissen hebben van nature een zeer bemiddelingsgerichte werkwijze, anderen kunnen indien zij dat nodig achten daar bijkomende opleidingen voor volgen. Het kan natuurlijk ook dat de notaris en de erkende bemiddelaar met elkaar in contact komen over een conflict of situatie. Ze kunnen samenwerken en elkaar zo ondersteunen in hun vakgebied. Lesseliers haalt dit aan als één van de redenen waarom ook notarissen belang moeten hechten aan de nieuwe bemiddelingswet van 2018.¹⁵⁷ Hij is van mening dat door de nieuwe bemiddelingswet ook meer advocaten nood gaan hebben aan samenwerking met de notaris, wegens de invoer van de collaboratieve onderhandeling, en dat het belangrijk is dat er ook doorverwijzingen zullen gebeuren langs de kant van de notaris, indien dat

¹⁵⁵ L. GEPTS, "Ja is niet altijd een ja. Pleidooi voor een bemiddelingsgerichte aanpak" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2017*, Brugge, die Keure, 2017, 490-491.

¹⁵⁶ *Ibid.*, 491.

¹⁵⁷ V. LESSELIERS, "FLASH: Nieuwe wet op de bemiddeling.", *T.Not* 2019, nr. 3, 221-224.

nodig is. Sterker nog, is hij van mening dat de notaris zelf een sleutelrol kan vervullen binnen de bemiddeling, maar dat er wel een betere kennis is van bemiddeling.¹⁵⁸ Het is zelfs zo dat co-bemiddeling, de optie om meerdere erkende bemiddelaars op hetzelfde moment aan te stellen, sinds de wet van 2018 in de wet verankerd is.¹⁵⁹

67. De meerderheid van de respondenten is van mening dat een samenwerking positief is en ook in sommige situaties belangrijk kan zijn. Eén respondent staat eerder weigerachtig tegenover de samenwerking met de zogenaamde derde pijler, door slechte ervaringen. De respondent ziet de meerwaarde van een samenwerking of een doorverwijzing naar bemiddelaars uit de derde pijler niet, omdat het geen juristen zijn en het bijna altijd conflicten en problemen gaf tijdens de samenwerkingen in het verleden. Hij geeft het voorbeeld waarbij er door een bemiddelaar allerlei zaken werden verteld en op papier werden gezet die juridisch niet afdwingbaar waren en zelfs onjuist. Hij heeft dat naderhand moeten oplossen. Hij neemt een redelijk sterk standpunt in en vindt dat doordat deze personen een juridische basis missen, zij niet altijd goed kunnen meepraten over juridische aangelegenheden en zichzelf soms te hoog gaan inschatten. Hij zegt dat hij niet snel zal doorverwijzen, omdat hij in de meeste gevallen wel zelf tot een overeenkomst kan komen, maar geeft aan dat een samenwerking of doorverwijzing wel effectief nodig zou kunnen zijn.¹⁶⁰ Hier is het wel belangrijk op te merken dat deze respondent wel de opleiding tot erkend bemiddelaar gevolgd heeft en ook enkele jaren actief is geweest als erkend bemiddelaar. Het kan dus zijn dat door de skills die de respondent met de opleiding heeft aangeleerd, hij zelf sneller tot overeenkomsten kan komen. De respondent niet-bemiddelaar, die ook nooit de opleiding genoten heeft, wijst regelmatig door naar erkend bemiddelaars of advocaten. Ook deze respondent geeft aan dat er soms wel problemen zijn met de aangeleverde documenten van bemiddelaars met daarin het bemiddelingsakkoord. Dit is niet altijd even juridisch correct en dan komt het weleens voor dat ze een terugkoppeling krijgen van de rechtbank met de melding dat het juridisch niet in orde is. De respondent zegt ook te vernemen vanuit de Federale Bemiddelingscommissie dat deze documenten vaak deel uitmaken van een zeer lang voortraject en dat dit document zoveel mogelijk intact moet worden gehouden. Als er aanpassingen gedaan worden, zou dit beperkt moeten worden tot minimale aanpassingen en enkel indien dit noodzakelijk is. Hij heeft daar zelf weinig problemen mee, maar begrijpt dat er een aantal juristen en notarissen in het notariaat zijn die graag alles perfect volgens het boekje doen en dat daar ook niets mis mee is. Echter blijkt uit zijn dat de documenten die zij aangeleverd krijgen door advocaten-bemiddelaars of bemiddelaars uit de derde pijler vrij uitgewerkt zijn en er meestal slechts kleine correcties moeten gebeuren. Daarnaast geeft hij ook te kennen dat er ook bemiddelaars uit de derde sector zijn die zich bewust zijn van deze problemen en daar geeft hij het voorbeeld van een familiale bemiddelaar uit Heverlee die samenwerkt met een fiscalist en zo alle contracten fiscaal laat controleren. Er is dus wel sprake van een zekere wisselwerking, maar het is volgens de respondent nog vrij improvisatorisch. Als de respondent doorverwijst is het ook niet zo

¹⁵⁸ *Ibid.*, 230.

¹⁵⁹ T. WIJNANT, "De nieuwe wet ter bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing over grote opportuniteiten en diepe valkuilen", *BFR* 2018, 113; Art. 1734,§ 1/1 Ger.W; Wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018.

¹⁶⁰ Zie bijlage 5.

dat hij beschikt over een vaste lijst van bemiddelaars, maar zal hij meestal doorverwijzen naar mensen uit de buurt waarmee hij in contact gekomen is. Er is momenteel geen vaste structuur en hij geeft aan dat dit wel aangenaam zou zijn. De respondent, die zelf eerst actief was als advocaat is van mening dat de grote omslag moet komen van de balie. Hij denkt dat de notariaten niet genoeg tijd hebben om te bemiddelen en minder in de mogelijkheid zijn om lange trajectbemiddeling op te volgen. De respondent stelt ook voor dat het goed zou zijn als bemiddeling naar de toekomst nog meer zou kunnen worden gecentraliseerd en gecoördineerd door middel van de huizen van bemiddeling.¹⁶¹ Hij vindt ook dat elke bemiddelaar in elke beroepssector in zijn eigenheid moet worden gelaten. Het is voor hem geen probleem dat bemiddelaars uit de derde sector fulltime actief zijn als bemiddelaar, maar met als tegengewicht dat deze overeenkomsten dan verplicht moeten worden nagekeken door een jurist. Hij vindt ook dat er steeds meer zal moeten worden ingezet om juristen opleidingen aan te bieden om kennis te maken met trajectbemiddeling en ze dan via een vaste procedure te kunnen doorverwijzen naar een erkend bemiddelaar.¹⁶² Een andere respondent, die nog steeds actief is als erkend bemiddelaar, snapt de frustratie over de onjuistheid van sommige overeenkomsten. Echter vindt hij dat het nakijken van zo een overeenkomst met de nodige voorzichtigheid moet gebeuren en het zeker niet de bedoeling is om de bemiddelaar af te breken. Integendeel, is het belangrijk om dit samen te bekijken met de andere bemiddelaar en constructieve feedback en opmerkingen te geven wat er eventueel beter kan. Zij geeft te kennen dat er ook notarissen-kennissen zijn die van mening zijn dat de notaris de volledige akte op moet maken en dit in geen geval voor een deel mag worden overgedragen aan een bemiddelaar die geen notaris is. Zij deelt deze mening niet en werkt ook regelmatig samen met bemiddelaars uit de derde sector. Zo laat zij bij een echtscheiding onder onderlinge toestemming¹⁶³ de ouderschapsregeling over aan de derde bemiddelaar en houdt hij zich bezig met de overname van de woning, omdat dit noodzakelijk moet via notariële akte. Daar blijft het echter niet bij. Ook voor juridische vragen kan deze bemiddelaar altijd bij hun op kantoor terecht.¹⁶⁴ Er is een andere respondent, die ook bevestigt wat de respondent-niet bemiddelaar al zei, namelijk dat het een goed idee zou zijn om een soort basisopleiding aan te reiken voor trajectbemiddeling, zodat er beter kan worden doorverwezen. De Fednot denkt dat je als jurist een voorsprong hebt wat betreft het sluiten van een bemiddelingsakkoord en dat er inderdaad bemiddelaars zijn uit de derde pijler die het volledige bemiddelingsproces begeleiden tot het akkoord, maar dan toch naar een notariaat gaan om dit na te kijken en te bekrachtigen. Ook op die manier vindt er dus wel momenteel al een soort samenwerking plaats. De Fednot bevestigt dat bemiddelaars (en niet-bemiddelaars) uit verschillende sectoren elkaar op die manier kunnen aanvullen, indien nodig.¹⁶⁵ Zo is een jurist een expert in het opstellen van overeenkomsten en is bijvoorbeeld een psycholoog (al dan niet bemiddelaar) een expert betreffende de psychologische aspecten van een conflict, waardoor ze elkaar kunnen aanvullen alsook van elkaar kunnen leren. Dit is ook wat een respondent aanhaalt die al eens een co-bemiddeling heeft gedaan samen met een andere bemiddelaar uit de derde pijler. De respondent-

¹⁶¹ Zie bijlage 3.

¹⁶² *Ibid.*

¹⁶³ EOT.

¹⁶⁴ Zie bijlage 1.

¹⁶⁵ Zie bijlage 4.

notaris vertelt over een situatie waarbij zij haar cliënten op een bepaald moment zich afvroegen of het een goed idee zou zijn om een bemiddelaar waar familie van hen ooit al in een bemiddeling was aangegaan te betrekken in het huidige bemiddelingsproces. De respondent kende deze bemiddelaar uit de derde pijler en voor zowel de derde bemiddelaar als de respondent was dit een zeer interessante en aangename bemiddeling. Ze geeft aan dat deze co-bemiddeling ervoor zorgde dat ze beiden elkaars werkwijze konden zien en de manier van vragenstellen. Ze zijn op die manier, samen met de partijen, tot een bemiddelingsakkoord gekomen. De bemiddelaar uit de derde pijler is een stuk ouder dan de respondent en had op dat moment al veel meer ervaring. De respondent heeft daar heel erg veel uit kunnen opsteken en kreeg achteraf ook feedback. De respondent heeft wel nog maar één keer een co-bemiddeling gedaan, maar vindt dat dit een enorm positieve ervaring was. Ze heeft ook nog eens op vraag van de betrokken bemiddelaar een rapport geschreven over die co-bemiddeling.¹⁶⁶ Ook deze respondent is van mening dat er een wisselwerking moet zijn tussen het notariaat en de derde pijler, omdat er soms dossiers voorkomen die veel verder gaan dan het juridische, of meer juridisch is, en geeft daar dan het voorbeeld dat als een dossier gaat over kindermishandeling, wat enorm zwaar is, het niet zo is dat ze deze mensen niet wil verder helpen, maar van mening is dat een psycholoog daar toch geschikter voor is. Op de vraag of ook zij al geconfronteerd is met bemiddelaars uit de derde pijler die zich jurist of notaris wanen of andersom reageert ze instemmend. Ze geeft aan dat ze daar geen moeite mee heeft en eerder van mening is dat het een prestatie is dat ze tot een oplossing zijn gekomen en dat het eigenlijk iets positief is. Ze voelt zich niet volledig verantwoordelijk als ze de overeenkomst krijgt om die tot in de puntjes na te gaan lezen, omdat ze er in principe niet in tussenkomt. Ze voegt er wel aan toe dat ze het wel appreciëren als ze bepaalde opmerkingen geeft. Ze vragen meestal niet om feedback, maar als ze dat doet zijn ze erg tevreden en voelen ze zich daarin gesterkt. Dus de wisselwerking is voor deze respondent ook echt een pluspunt.¹⁶⁷

68. Betreffende de co-bemiddeling bevestigt de rechtsleer dat dit zeer veel voordelen met zich mee kan brengen. Dit aangezien het bijdraagt aan het feit dat de partijen zich sneller comfortabel gaan voelen, maar ook dat de normale routine van de bemiddelaar wordt verbroken met de werkwijze van andere bemiddelaar. Zoals de respondent al aangaf, is het een zeer leerrijk proces waar de bemiddelaars van elkaar kunnen leren en ook hun eigen zwaktes leren erkennen door de observatie van de technieken en werkwijze van de andere bemiddelaar.¹⁶⁸

2.4. Houding van de notaris of notarieel jurist tegenover bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken

2.4.1. *Beeld over bemiddeling*

69. Op de vraag waaraan er wordt gedacht bij het woord bemiddelen zijn de antwoorden van de respondenten vrij gelijkaardig, namelijk het oplossen van conflicten, maar waarbij de focus niet zozeer ligt op het bereiken van een uitkomst. Dus niet zoals een rechter dat zou doen tijdens het

¹⁶⁶ Zie bijlage 6.

¹⁶⁷ *Ibid.*

¹⁶⁸ L. DURYEE en M. WHITE, *Mastering Mediation: 50 Essential Tools for the Advanced Practitioner*, Eagan, Aspatore, 121-13.

uitspreken van het vonnis, maar waarbij er naar een oplossing wordt gezocht dat voor alle partijen aantrekkelijk is. Oplossingsgericht denken zonder als notarieel bemiddelaar de cliënten in een bepaalde richting te duwen. De respondenten haalden termen aan zoals "mensen die ver van elkaar afstaan, naar elkaar brengen"¹⁶⁹ of "mensen empoweren om zelf tot een oplossing te komen".¹⁷⁰ Het beeld van de respondenten die actief zijn als erkend bemiddelaar of ooit erkend zijn geweest, lijkt overeen te komen met het beeld van de niet erkend bemiddelaars die meegewerkt hebben aan het onderzoek. Natuurlijk zal dit resultaat niet kunnen doorgetrokken worden naar alle Vlaamse notariaten, aangezien daar de groep van respondenten te gering voor is, maar wat de betrokken respondenten betreft heeft niemand een negatief beeld over bemiddeling.

2.4.2. Kennis van bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken in de notariële praktijk

70. De meerderheid van de respondenten geeft aan dat er wel een zekere evolutie heeft plaatsgevonden omtrent de kennis van bemiddeling in de notariële praktijk. Zo geeft een respondent ook expliciet aan dat het vroeger totaal niet gekend was en het nu wel al beter lijkt te zijn.¹⁷¹ Daarbij moet wel gezegd worden dat de meeste respondenten ook van mening zijn dat dit niet een gevolg is van de wetgeving of de meest recente hervorming van de bemiddelingswet, maar dat het komt door mond op mondreclame, de publicaties via e-notariaat en ook omwille van het feit dat bemiddeling ook binnen andere velden zich verder is gaan ontwikkelen. Een voorbeeld dat wordt aangehaald, is dat bemiddeling ook steeds vaker in bedrijven wordt gebruikt en het daarom ook bekender wordt in andere sectoren. Een oorzaak is eerder maatschappelijk, omdat er in het dagelijkse leven meer situaties tot ontwikkeling komen waardoor instanties en de maatschappij in contact kunnen komen met bemiddeling, zoals bijvoorbeeld bij burenruzies.¹⁷² De federatie geeft aan zelf vrij weinig vragen te ontvangen over bemiddeling door notarissen. Als ze al een vraag hebben, gaat het meestal over de opleidingen; hoe deze praktisch verlopen en wanneer deze plaatsvinden enzovoort.¹⁷³ Dit wil niet zeggen dat daarom de kennis van bemiddeling in de praktijk goed zit, want die veralgemening is volgende de Federatie allesbehalve waar. Ze doen echter wel al het mogelijke om telkens weer een groep van mensen te kunnen bereiken en eventueel warm te maken om de opleidingen te volgen. Zo proberen ze op verscheidene studiedagen bemiddeling aan bod te laten komen om toch zo telkens een duizendtal deelnemers te kunnen bereiken. Daarnaast wordt er ook regelmatig over gepost via e-notariaat. Op de vraag of er nood is aan bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat zijn de meningen verdeeld. De respondenten die ja antwoorden geven aan dat meer

¹⁶⁹ Zie bijlage 3.

¹⁷⁰ Zie bijlage 1.

¹⁷¹ *Ibid.*

¹⁷² L. LAGAE, "Buurt- en burenbemiddeling versus verzoening bij de (vrede)rechter. What's the difference?" in M. BERLINGIN en C. DELFORGE, (eds.), *Modes amiables de règlement des conflits/Minnelijke geschillenoplossing*, Brugge, die Keure / la Charte, 2021, (21) 23-24; E. LANCKSWEERDT, "Waar zorg en recht elkaar ontmoeten. De multidisciplinaire aanpak van scheidingsconflicten", *T.Fam.* 2019, nr. 7-8, 200; E. LANCKSWEERDT, "Bemiddeling in het onderwijs en burgerschapsvorming.", *TORB* 2016-17, nr. 1-2, 11-12 ; E. LANCKSWEERDT, "Bemiddeling. Waarom zouden juristen er (meer) voor opteren?", *NJW* 2016, nr. 341, 326-328; WIJNANT, T., *Advocaten en bemiddeling: een empirische exploratie*, Brussel, Larcier, 2019, 49; T. WIJNANT, "Bevraging van de Belgische advocatuur over bemiddeling: eerste resultaten", *TMD* 2018, nr. 1, (22) 28.

¹⁷³ Bijlage 4.

reclame wenselijk is. Daarmee bedoelen ze dat de meerwaarde en voordelen van de opleiding in de verf mag gezet worden. Zo geeft een notarieel jurist ook aan dat de opleiding wordt terugbetaald na het behalen van de erkenning en dat dit bijvoorbeeld ook iets is wat zeker in de aandacht mag komen. Hij geeft hierbij als idee om dit ook duidelijk te vermelden op studiedagen. De respondenten die aangeven dat er genoeg informatie is, merken op dat er regelmatige berichten verschijnen over bemiddeling op e-notariaat en dat de opleidingen en permanente vorming zeer kwalitatief zijn. Er zijn geen respondenten die aangeven dat de informatiekkanalen niet goed zijn. Wat de antwoorden betreft, is het niet zo dat de erkende bemiddelaars eerder van mening zijn dat er meer nood is aan informatie, dan de andere respondenten. Dit is over alle respondenten zeer gemengd. Wat wel opvalt is dat ze allemaal aangeven dat er toch wel veel pogingen worden gedaan om het onder de aandacht te brengen.

71. Hieruit valt te concluderen dat er momenteel best wel veel informatie ter beschikking is en ook ter beschikking wordt gesteld, maar het aan de ontvangers ligt om er iets mee te doen of niet. Om de aandacht te trekken kan het wel interessant zijn om bepaalde praktische zaken extra in de verf te zetten, zoals bijvoorbeeld de terugbetaling van de opleiding zodat er een afweging kan worden gemaakt tussen de voor- en nadelen. Indien deze aspecten die in de verf worden gezet zo positief zijn, kan de drempel om over te gaan tot het volgen van de opleiding misschien wel verlaagd worden. Het is dus vooral van belang om de aandacht te kunnen trekken via bepaalde elementen, om deze dan ook verder aan te houden. Ik wil daarbij ook benadrukken dat de Bemiddelingscommissie zich hier erg bewust van is en inzet op verschillende, creatieve en innovatieve manieren om de positieve aspecten van bemiddeling over te brengen naar het publiek. Zo is er momenteel ook het idee om een video op te nemen waarbij een afspraak wordt nagespeeld bij de notaris, die geen bemiddelaar is en een afspraak bij de notaris-bemiddelaar. Dit gezien beelden (soms) veel meer zeggen dan woorden.¹⁷⁴ Dit idee is momenteel nog niet gerealiseerd wegens een gebrek aan middelen, waar de COVID-situatie ook nog extra op heeft ingehakt.

72. Een knelpunt bij het geven van informatie, is dat meer informatie niet altijd de oplossing is. Eén van de respondenten geeft dit ook aan met een mooi uitspraak: "*De poorten naar verandering gaan langs binnen open*".¹⁷⁵ Daarmee geeft de respondent aan dat er heel erg veel energie in is gestoken om het notariaat bekend te maken met bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken, maar dat de hoeveelheid aan extra informatie er niet zal kunnen voor zorgen dat notarissen die voor zichzelf hebben uitgemaakt dat bemiddeling niets voor hen is, van gedachte zouden veranderen. Deze mensen zullen waarschijnlijk ook niet meer beginnen aan een opleiding. Wat niet wil zeggen dat het daarom niet belangrijk is om te doen. Dit omdat er telkens weer een nieuwe, jonge garde aan notarissen en notariële juristen de praktijk binnenstroomt. Om deze reden is het nog altijd belangrijk om in te zetten op het verspreiden van de nodige informatie.

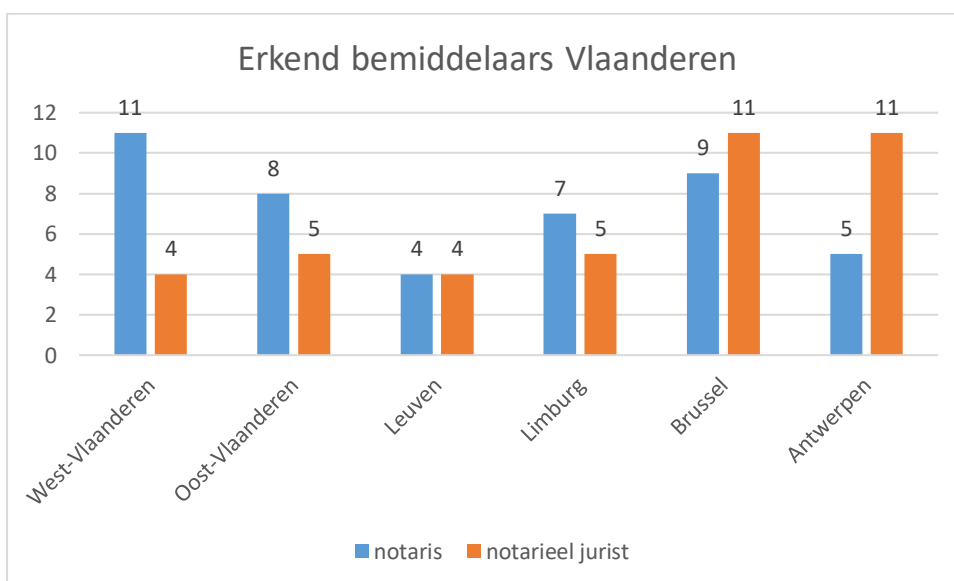
2.4.3. Wordt er genoeg bemiddeld in de praktijk?

73. De meerderheid van de respondenten zijn van mening dat er momenteel niet genoeg wordt bemiddeld in de notariële sector. Al zijn er ook enkele respondenten die toch vinden dat er genoeg

¹⁷⁴ Zie bijlage 1.

¹⁷⁵ Zie bijlage 2.

bemiddeld wordt. Daarmee doelen ze dan niet enkel op de formele bemiddeling, bemiddeling in de strikte zin van het woord, maar ook op het gebruik van bemiddelingsgerichte technieken. Een andere nuance is dat het woord "bemiddelen" soms heel snel en op een verkeerde manier gebruikt wordt.¹⁷⁶ De meeste notarissen werken oplossingsgericht en willen de partijen tot een akkoord laten komen, maar om daarom te spreken over bemiddeling is nogal kort door de bocht. Momenteel zijn er in Vlaanderen 84 erkende notariële bemiddelaars actief, bestaande uit 44 notarissen en 40 notarieel juristen.¹⁷⁷ Over het aantal notarissen en notariële juristen of andere notariële medewerkers zijn er helaas geen cijfers gepubliceerd. Betreffende de hoeveelheid deelnemers aan de opleiding, beschikt de Federatie enkel over de gegevens betreffende de opleidingen die door hen georganiseerd worden. Zij hebben geen zicht op het aantal personen die via andere instanties opleidingen hebben gevolgd tot erkend bemiddelaar. Wat de basisopleiding bemiddeling voor het notariaat betreft, zijn de deelnemers van de opleidingsgroep telkens beperkt tot maximum vijftien personen en is er ook telkens maar één groep. De opleiding vindt normaal gezien tweemaal per jaar plaats en dus kunnen er per jaar slechts maximum dertig personen deelnemen aan de basisopleiding. Dezelfde regels gelden voor de specialisaties. Met uitzondering van het voorjaar van 2019 waarbij er twee basistracten en twee specialisatietracten gelijklopend plaatsvonden en in het najaar dan weer één. Toen waren er dus in totaal maximum 45 deelnemers voor de basisopleiding en 45 voor de specialisaties. Dit vloeide voort uit de beslissing van de Federale Bemiddelingscommissies om het aantal uren van de opleidingen in de toekomst te verhogen. Deze concrete beslissing zal in voege treden vanaf september 2021.¹⁷⁸

¹⁷⁶ *Supra* 11, nr. 17.

¹⁷⁷ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *Lijst van erkende bemiddelaars*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/zoeken-naar-een-bemiddelaar>.

¹⁷⁸ Beslissing van de Federale Bemiddelingscommissie van 1 februari 2007, gewijzigd door de beslissing van 1 maart 2010, 23 september 2010, 14 en 28 maart 2018 en 30 maart 2021, tot vaststelling van de voorwaarden en de procedure voor erkenning van de basisopleiding, de specialisatieopleidingen en de permanente vormingen voor erkende bemiddelaars en de toepassing van artikel 1727, §1ste AL.2 van het gerechtelijk wetboek, <https://www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/beslissingen-fbc>.

45 deelnemers voor de basisopleiding en 45 voor de specialisaties in het voorjaar van 2019 is een vrij laag aantal aangezien er momenteel in heel België 1550 notarissen actief zijn, waarvan 1150 kantoren en 8000 notariële medewerkers onder zich hebben.¹⁷⁹ Natuurlijk gaat het bovenstaande schema enkel over de erkende bemiddelaars. Om een strikte bemiddelingsprocedure toe te passen, of om zich echt te kunnen positioneren als bemiddelaar, is deze erkenning wel cruciaal. Er zijn daarnaast ook een aantal notarissen en notarieel juristen die erkend bemiddelaar zijn geweest, maar hun erkenning zijn verloren na verloop van tijd. Er kan dan niet gesproken worden over een bemiddeling, maar zij hebben nog altijd de technieken van het vak, ontwikkeld tijdens de opleiding, hun ervaring als erkend bemiddelaar en zij zullen dus hoogstwaarschijnlijk nog steeds gebruikmaken van bemiddelingsgerichte technieken. Uit de respondentengroep zijn er ook enkele notarissen die in het verleden erkend bemiddelaar zijn geweest, maar hun erkenning niet meer hebben verdergezet. Zij geven aan nog steeds gebruik te maken van de skills die ze hebben aangeleerd tijdens de opleiding, al dan niet bewust.

74. Zoals eerder al werd aangehaald, heeft de notaris van nature een verzoenende functie en zal de notaris trachten om tot een overeenkomst te komen bij een conflict.¹⁸⁰ Dat wil zeggen dat notarissen of notarieel juristen die de opleidingen nooit gevolgd hebben daarom zullen zeggen dat ze bemiddelen of bemiddelingsgerichte technieken toepassen bij hun cliënten. Een respondent notaris, en in het verleden erkend bemiddelaar, haalt aan overtuigd te zijn dat diegene die de opleiding gevolgd hebben, hun vergaard kennis op regelmatige basis gebruiken.¹⁸¹ Over bemiddelen kunnen we zeggen dat het enkel kan indien ze erkend zijn, maar wat de bemiddelingsgerichte technieken betreft kan er zich dan de vraag opdringen in hoeverre deze op een correcte en goede manier worden toegepast, indien deze skills nooit zijn aangeleerd. Een medewerkster van de Fednot bevestigt dit ook tijdens de bevragingen. Zij is er zich van bewust dat het aantal effectief erkend bemiddelaars in Vlaanderen niet erg hoog is, maar dat er toch een heel aantal mensen de opleiding tot erkend bemiddelaar gevolgd hebben en de permanente opleidingen om hun erkenning te behouden dan niet meer verderzetten, waardoor ze hun titel verliezen. Zij geeft daarbij ook aan dat het wel goed zou zijn om een groot aantal erkend bemiddelaars te hebben in het notariaat, maar dat dit momenteel niet het belangrijkste is. Het is wel degelijk belangrijk dat er erkende bemiddelaars zijn binnen het notariaat, maar dat het al een grote stap is als een groot deel van de mensen in de notariële praktijk de opleiding volgen of hebben gevolgd. De reden hiervan is dat ze dan op zijn minst kennis hebben kunnen maken met bemiddeling.¹⁸² Een andere respondent geeft dan weer aan dat er niet genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector omdat het nog te onbekend zou zijn. Om die reden zet de Federatie zich al jaren in op de opleidingen van bemiddeling en dit zowel voor de basisopleiding als de permanente opleiding om de erkenning te behouden.¹⁸³

¹⁷⁹ VBO FEB, *FEDNOT*, <https://www.vbo-feb.be/wie-zijn-we/sectorfederaties/notariaat-koninklijke-federatie-van-het-belgisch-notariaat/>

¹⁸⁰ *Supra* 23, nr. 44.

¹⁸¹ Zie bijlage 8.

¹⁸² Zie bijlage 4.

¹⁸³ *Ibid.*

2.4.4. Knelpunten bemiddeling in het notariaat

75. Zoals eerder al werd toegelicht zijn er heel erg veel voordelen verbonden aan bemiddeling en het volgen van de opleiding tot erkend bemiddelaar. Toch zijn er ook nog steeds een aantal mensen in de notariële praktijk die de stap niet zetten door de nadelen of moeilijkheden die bemiddeling in het notariaat met zich mee kan brengen. In eerste instantie is het voor een notaris zelf niet altijd evident om zelf te bemiddelen, aangezien ze eerst en vooral al veertig uren aan opleidingen per twee jaar moeten volgen en ook een kantoor moeten runnen. Een bemiddelingstraject kan soms wel een jaar duren, zegt een respondent. Zij heeft nog niet zo lang geleden zelf een bemiddeling gehad die gestart was in januari en er pas in december een akkoord werd bereikt en dat is blijkbaar niet ongewoon. Het is dus niet zo dat partijen even langskomen en een akkoord komen ondertekenen na maximaal een paar sessies. Daarnaast geeft de respondent aan dat ook op de dag zelf de bemiddeling erg intensief en tijdrovend is. Zij plant voor een afspraak telkens twee tot drie uur in de agenda, om de cliënten zeker niet onder tijdsdruk te zetten¹⁸⁴. Dit vergt ook enorm veel energie van een bemiddelaar en de tijd die de bemiddeling inneemt kan niet worden gependend aan ander cliënteel. Daarom is het als notaris zelf zeker zo moeilijk om te bemiddelen. Om die reden kan het soms wel beter zijn om de taak als notaris over te dragen aan zijn of haar notarieel medewerker(s). De respondent notaris-bemiddelaar geeft aan hier zelf niet voor te kiezen, omdat het moeilijk zou zijn om met twee aan dezelfde bemiddeling telkens bezig te zijn en doet ze dat liever volledig zelf. Dat zorgt er dan wel voor dat er extra veel werklast is voor de notaris. Het gaat dan niet enkel om de uren die in de bemiddeling zelf gestoken moeten worden, maar ook de verwerking van de bemiddeling in een contract, opsturen en dan weer opnieuw verwerken naar de feedback van de cliënten. Er kruipt volgens de respondent veel meer werk in dan bijvoorbeeld een gewone EOT. De respondent snapt daarom ook dat dit sommigen zal afschrikken, maar dat zou niet mogen betekenen dat het daarom niet meer gedaan wordt.¹⁸⁵ Het gebrek aan tijd is dus het voornaamste nadeel van bemiddelen en daarom zet de respondent ook maar maximum twee bemiddelingen tegelijkertijd op een jaar op. Ook bij de andere respondenten, zowel de notarissen als de notariële bemiddelaars, komt telkens het tijdsgebrek weer naar boven. Een respondent zegt dat notarissen nu al vrij overbevraagd zijn en het daarom als notaris zelf erg moeilijk is om zelf een actieve rol te spelen in de bemiddeling. Hij is zelf nog steeds erkend bemiddelaar en heeft om die reden ook niet super veel tijd om aan bemiddeling te spenderen in zijn kantoor. Hij schuift wel een mogelijke oplossing naar voor, namelijk associëren. Wat hij eventueel ook in de toekomst overweegt om dan meer tijd kunnen vrij te maken om te bemiddelen.¹⁸⁶ De respondent niet-bemiddelaar, die ook nooit de opleiding heeft gevolgd, ziet als enige nadelen ook de tijd en dat je er heel erg veel energie insteekt om dan achteraf te concluderen dat er toch niet tot een overeenkomst kan gekomen worden, terwijl er al enorm veel tijd is verstreken.¹⁸⁷ De andere respondenten zijn het niet eens met dat laatste. Zij zijn van mening dat eens je de opleiding hebt gevolgd je juist leert wanneer een bemiddeling geschikt is en het dus ook niet snel zal voorkomen dat het niet tot een akkoord komt na zo een lange tijdsinvestering. Een ervaren bemiddelaar leert te

¹⁸⁴ Zie bijlage 6.

¹⁸⁵ *Ibid.*

¹⁸⁶ Zie bijlage 2.

¹⁸⁷ Zie bijlage 3.

weten wanneer het tijd is om te stoppen. Sommige notarissen denken, volgens een andere respondent, dat bemiddeling financieel niet rendabel genoeg is, omdat ze er heel erg veel tijd insteken en dat niet kunnen doorrekenen. Haar ervaring leert dat dit niet klopt. Bij haar op kantoor zijn er telkens twee bemiddelingssessies voorzien in een EOT en als ze interesse hebben in meer sessies, moeten ze dit per uur betalen. Sommige mensen staan daar uiteraard niet voor open, maar uit de ervaring van de respondent komt het toch geregeld voor dat er mensen zijn die wel tot zes keer terugkomen en alles bespreken op kantoor.¹⁸⁸

76. Het hoeft niet altijd zo te zijn dat een bemiddelingsproces zoveel tijd in beslag neemt. Er zijn evenzeer gevallen waarin het conflict vrij snel opgelost kan worden. Als algemene regel geldt wel dat hoe complexer het conflict en hoe meer partijen er betrokken zijn, hoe langer het meestal duurt om op te lossen.¹⁸⁹ Wanneer ik de reacties voorleg aan de Fednot over het gebrek aan tijd voor de opleiding of voor het gebrek aan tijd om een volledig bemiddelingstraject aan te bieden, komt er een zeer duidelijke tegenreactie. Er is begrip voor, maar tijd is wel een makkelijk excuus voor alles. Vaak is het zo dat de mensen nog niet inzien dat door gebruik te maken van bemiddelingstechnieken, alles uiteindelijk veel efficiënter en sneller gaat. De respondent voegt daar wel aan toe dat het inzicht krijgen dat het een investering is die zichzelf terugverdient een echte meerwaarde is. Echter, als iemand voor zichzelf, of voor zijn kantoor, uitmaakt dat ze het niet willen doen en de nadelen die daarbij horen aanvaarden en zich daarin berusten, dan is dat ook oké. Ze maakt daarbij de vergelijking van mensen die niet sporten en beseffen dat het eigenlijk niet gezond is, maar dat aanvaarden omdat zij zich liever ergens anders op focussen. De respondent vindt dat het eigenlijk gewoon een focus is die wordt verlegd, maar dat ook niet iedereen in het notariaat of in een ander soort kantoor aan bemiddeling moet doen. Volgens deze respondent zou het al zeer positief zijn als er minstens één iemand per kantoor zou zijn die bemiddelaar is.¹⁹⁰

2.5. Houding van het cliënteel tegenover bemiddeling

77. Op dit punt hebben alle respondenten een gelijkaardig antwoord. Cliënten staan overwegend positief tegenover bemiddeling.¹⁹¹ Er zijn natuurlijk wel situaties die voorkomen waarbij cliënten er toch zeer negatief op reageren en enkele respondenten geven hier voorbeelden van, maar dit is slechts een minderheid. Zo zijn er voorbeelden genoemd waarbij cliënten reageerden op het voorstel om over te gaan tot bemiddeling met "Dat is allemaal zever, doe het maar gewoon zoals het hoort."¹⁹² Of "U bent wel geen therapeut he" als er nog maar werd uitgelegd aan de partijen dat een rouwproces onderdeel uitmaakt van een echtscheiding.¹⁹³ In tegenstelling tot deze voorbeelden, die eerder tot de uitzonderingen behoren, zijn er ook situaties waarbij de cliënten zelf tot bij de notaris komen en vragen voor een bemiddeling. Meestal komen ze dan tot bij de notaris, na het raadplegen van de lijst van erkende bemiddelaars, maar ook dat blijkt een minderheid te zijn. Soms kan het ook wel

¹⁸⁸ Zie bijlage 1.

¹⁸⁹ L. BOULE, M. COLATRELLA en A. PICCHIONI (eds.), *Mediation: Skills and Techniques*, San Francisco, LexisNexis, 39-40.

¹⁹⁰ Zie bijlage 4; *Infra* 53, nr. 94.

¹⁹¹ T. WIJNANT, *Advocaten en bemiddeling: Een empirische exploratie*, Brussel, Larcier, 2019, 44.

¹⁹² Zie bijlage 5.

¹⁹³ Zie bijlage 1.

eens voorvallen dat de cliënten overeenkomen om in een bemiddeling te stappen en er dan later op terugkomen of akkoord gaan maar totaal niet meewerken tijdens de bemiddelingsprocedure. Een voorbeeld van een respondent hierbij is waarbij er een bemiddelingsprocedure was opgestart in het kader van een EOT en één van de partijen er rotsvast van overtuigd bleef dat hij niet wou scheiden. Tijdens de procedure gaf hij ook weinig tot geen inbreng en heeft de respondent wel moeten ingrijpen en aanstippen dat een huwelijk slechts mogelijk is met twee instemmende partijen.¹⁹⁴ Er is altijd de medewerking van de partijen nodig en enkel akkoord gaan is natuurlijk niet voldoende om de bemiddeling bevorderlijk te laten verlopen. Een bemiddelaar wordt tijdens de opleiding wel getraind om dit soort zaken te herkennen en te vermijden of eventueel op te lossen. Om deze reden komt het ook niet vaak voor dat een bemiddeling mislukt. Omdat de bemiddelaar voor de start ervan probeert aan te voelen of de partijen openstaan voor een bemiddeling en indien een bemiddeling toepasselijk is in hun concrete zaak. Een respondent merkt op dat indien het een regeling van de kinderen betreft de mensen over het algemeen wel gevoeliger zijn en sneller openstaan tot bemiddeling. Een andere respondent beweert dat het regelmatig niet benoemd wordt door de partijen als bemiddeling, maar dat ze dan bijvoorbeeld een afspraak maken op het notariaat om een gesprek te voeren omtrent een relatiebreuk. Ze verwachten zich dan niet, al dan niet onbewust, een bemiddelingsgerichte aanpak. Andere respondenten bevestigen dit met het feit dat mensen naar het notariaat komen om hun probleem te laten oplossen. Welke naam het kind heeft doet er weinig toe, zolang hun probleem maar kan worden opgelost.

2.5.1. Kennis van bemiddeling bij het cliënteel

78. De kennis bij het cliënteel is volgens de respondenten vrij beperkt, maar er is wel een zekere evolutie. Opmerkelijk is dat een andere respondent een heel andere visie heeft. Hij is juist van mening dat de cliënten er vroeger meer weet van hadden dan nu het geval is. Hij denkt dat dit komt omwille van dat er vroeger meer over gesproken werd. Hij maakt hier de nuance dat dit zeer subjectief kan zijn, aangezien hij in het verleden zelf bemiddelaar was en dan valt dat gewoonweg meer op.¹⁹⁵

2.6. Werkwijze van de notaris en notarieel jurist

79. De notaris is een expert in het sluiten van overeenkomsten en komt vaak in contact met familiale aangelegenheden en conflicten. Een goede illustratie van dit gegeven is bij het sluiten van een EOT-overeenkomst.¹⁹⁶ Dit zorgt ervoor dat de notaris zich in een zeer goede positie bevindt om te kunnen bemiddelen, maar natuurlijk is het niet altijd even evident voor de notaris om ook een opleiding te volgen tot erkend bemiddelaar. Het feit dat de notaris, of zijn medewerkers, geen erkend bemiddelaar zijn, wil daarom niet zeggen dat het verhaal hier stopt. Zelfs indien ze geen erkend bemiddelaar zijn en dus geen gebruik maken van bemiddeling in de strikte zin van het woord, kunnen de technieken nog altijd zeer nuttig zijn tijdens de uitoefening van de notariële taken. Dit via bemiddelingsgerichte technieken.¹⁹⁷ Volgens Lesseliers is het zeer belangrijk om zich als notaris te

¹⁹⁴ *Ibid.*

¹⁹⁵ Zie bijlage 5.

¹⁹⁶ Echtscheiding onder Onderlinge toestemming.

¹⁹⁷ *Supra* 21, nr. 41; E. LANCKSWEEERDT, "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop", *T.Not* 2015, nr. 7-8, 483.

positioneren als een bemiddelaar en volgt daarbij een zeven stappenplan. Dit stappenplan is wel gericht op een bemiddeling in het kader van een EOT.¹⁹⁸ Hij geeft daarbij aan dat hij bij de start van een gesprek niet weet of een bemiddeling nodig zal zijn en ook niet over hoeveel aspecten er eventueel zou moeten worden bemiddeld. Hij kiest er daarom voor om zich telkens in het begin van het gesprek kenbaar te maken en te positioneren als bemiddelaar. Indien er al veel besproken is door de partijen onderling en ze het over alles eens zijn, zal hij gewoon als notaris de overeenkomst op papier zetten en omzetten tot een notariële akte. Als er toch elementen zijn waar minder goed of zelfs helemaal niet wordt overeengekomen, zal hij helpen als bemiddelaar. Hij vindt dat het belangrijk is om jezelf meteen kenbaar te maken als bemiddelaar, zodat de cliënten weten wat er van hen verwacht wordt en wat ze van de bemiddelaar kunnen verwachten.¹⁹⁹

80. Uit de gesprekken blijkt dat niet iedere bemiddelaar zich profileert als bemiddelaar in het begin ben een gesprek. In de tekst van Lesseliers is de positionering wel in het kader van een EOT, maar ook daar werken niet alle respondenten op dezelfde manier.²⁰⁰ Een respondent zegt dat in het geval van een echtscheiding het afhankelijk is van als ze bijvoorbeeld zelf opmerken dat de respondent erkend bemiddelaar is. Waarop ze dan zal uitleggen wat dat precies inhoudt. Deze respondent positioneert zich eerder als de partijen daar zelf om vragen of mee bezig zijn. Wanneer de respondent merkt dat het toch nuttig of nodig kan zijn om een bemiddeling te starten, zal ze zich wel vanaf dat moment gaan positioneren als bemiddelaar en ook alles benoemen.²⁰¹ Deze respondent past ook niet altijd bemiddeling toe in de strikte zin. Ze kijkt wat de mensen nodig hebben en dat kan dus variëren van bemiddelingsgericht werken naar een meer strikte bemiddeling. In sommige gevallen grijpt ze nog weleens terug, voor het starten van de bemiddeling, naar het klassieke schema. De respondent geeft ook toe dat ze soms ook bemiddelingsgerichte technieken toepast, zonder zich te profileren als bemiddelaar. Dat is voornamelijk ook de reden waarom de respondent de opleiding gevolgd heeft, om te weten hoe ze beter met mensen kan omgaan en hoe ze mensen kan kalmeren.²⁰² Er is ook een respondent die zichzelf nooit uitdrukkelijk heeft gepositioneerd toen hij nog erkend bemiddelaar was en dit altijd deed als notaris, met uitzondering als de partijen echt op afspraak kwamen voor een bemiddeling. Hij geeft tijdens het gesprek te kennen dat hij eerder gebruik maakte van bemiddelingsgerichte technieken dan strikt te bemiddeling en paste technieken toe zonder deze expliciet te benoemen.²⁰³ Hij gebruikt de technieken ook eerder onbewust, zelfs nu hij niet meer erkend is, heeft hij daar tot nu toe nooit problemen mee gehad.²⁰⁴ De overige respondenten-bemiddelaar positioneren zich wel in het begin van gesprek als bemiddelaar. Een respondent zegt dat ze dit belangrijk vindt, omdat de partijen dan ook weten dat er soms vragen kunnen worden gesteld die ze gek gaan vinden. De respondenten bedoelen met de

¹⁹⁸ V. LESSELIERS, *De positionering als bemiddelaar in een EOT in 7 stappen*, Gent, Larcier, 2018, 22.

¹⁹⁹ *Ibid.*, 23.

²⁰⁰ *Ibid.*

²⁰¹ Zie bijlage 6.

²⁰² Zie bijlage 6.

²⁰³ Zie bijlage 5.

²⁰⁴ *Ibid.*

positionering wel niet dat ze aangeven “van we gaan nu starten met een bemiddeling”, maar eerder de partijen informeren en om de juiste verwachtingen te creëren.²⁰⁵

81. Wat die “gekke” vragen betreft, komt ook terug in een voorbeeld van Lesseliers waarbij de notaris telkens vraagt aan de ene partij of zij akkoord is met de uitleg van de andere partij, waardoor de andere partij het gevoel krijgt dat de notaris zoekt naar conflictpunten en niet wordt geloofd door de notaris. Om zo’n situaties te voorkomen is de positionering en uitleg op voorhand toch belangrijk.²⁰⁶

82. Al is een respondent wel altijd blijven handelen in de rol van de notaris, zonder zich te positioneren en dit telkens goed is afgelopen. Dit wil niet zeggen dat het daarom ook een goed idee is. Ik weet niet of het belang van de positionering ook wordt aangehaald in de opleidingen tot erkend bemiddelaar, maar indien dat niet zo is zou het misschien wel interessant zijn om dit ook aan te brengen bij de cursisten.

83. De bemiddelingsgerichte technieken worden door alle respondenten toegepast, zelfs de respondent die nooit een opleiding gevolgd heeft tot bemiddelaar.²⁰⁷ Ook de medewerker van de Fednot zegt bemiddelingsgerichte technieken toe te passen in het dagelijkse leven.²⁰⁸ Deze technieken worden door de meerderheid van de respondenten eerder onbewust toegepast, zonder zich te positioneren, omdat dit ook geen echte bemiddeling is.

84. De grens tussen de bemiddelingsgerichte technieken met bemiddelen is niet altijd duidelijk in mijn persoonlijke opinie. Zoals ik het begrijp, volgens de gesprekken, zien de respondenten die technieken eerder als een beperkte toepassing van bepaalde elementen die communicatie verbeteren, zoals bijvoorbeeld actief luisteren. Daar ben ik het ook mee eens en ook de respondenten die zich normaal wel positioneren aan het begin, passen ook in andere gevallen de technieken al dan niet onbewust toe zonder zich te positioneren, omdat het geen bemiddeling is. Ik stel mij dan wel de vraag in hoeverre iedereen de scheiding tussen bemiddelen en het toepassen van technieken op een correcte manier toepast. De gespreksdeelnemers leken dit wel op een correcte manier te doen, vooral omdat de meerderheid wel de opleiding heeft gevolgd. Echter stel ik me de vraag hoe dat dan zit bij notarissen of juristen die de opleiding nooit gevolgd hebben. Daarnaast geeft dit geen beeld over de andere actieve bemiddelaars hun werkwijze.

2.6.1. Escalatie

85. Familiale conflicten gaan gepaard met verschillende emoties. Het is daarom niet ondenkbaar dat deze in sommige gevallen erg kunnen oplopen en op zo een manier kunnen ontaarden dat het conflict escaleert. Daarom is er ook bevraagd of de respondenten al in contact zijn gekomen met geëscaleerde situaties en hoe zij dat aanpakken.

86. Alle respondenten zijn al in contact gekomen met een geëscaleerde situatie. De antwoorden van de respondenten zijn gelijkaardig, maar verschillen toch op sommige punten. Een aspect wat

²⁰⁵ Zie bijlage 1.

²⁰⁶ V. LESSELIERS, *De positionering als bemiddelaar in een EOT in 7 stappen*, Gent, Larcier, 2018, 23.

²⁰⁷ Zie bijlage 3.

²⁰⁸ Zie bijlage 4.

wel door verschillende respondenten wordt opgeworpen, is dat indien het echt zo escaleert er een time-out wordt georganiseerd. Een respondent zegt ook al eens een advocaat te hebben buitengezet tijdens een vereffening en geeft aan dat hij daar niet over twijfelt om dat te doen als het echt uit de hand loopt.²⁰⁹ Een andere respondent stelt bij een erge escalatie voor aan de partijen om even buiten af te koelen samen met de advocaat en dan weer terug binnen te komen om het gesprek te hervatten. Daarbij zegt de respondent dat ze ook weer altijd alles benoemt en begrip toont voor de situatie en dat dit ook bemiddeling is. Volgens de respondent werpt dit ook zijn vruchten af.²¹⁰ Een respondent notarieel jurist-bemiddelaar heeft in een bepaalde situatie een variant gebruikt op deze methode van een time-out. Zo vertelt ze dat in haar eerste bemiddeling ze alle aspecten van wat bemiddeling uitmaakt en wordt aangeleerd tijdens de opleiding in dat conflict zijn voorgekomen en dat was in het kader van een echtscheiding. Hierbij vond de afspraak plaats, zo een viertal dagen na de bekendmaking van één van de ene partij aan de andere om te scheiden. Deze mensen stonden op een heel ander punt in het rouwproces en er was enorm veel emotie aanwezig. Zij heeft toen voorgesteld om even de tijd te nemen voor zichzelf en dan later pas terug te komen voor een nieuwe afspraak.²¹¹ Een andere respondent geeft aan bij een escalatie iedereen eerst te laten uitspreken en zijn of haar emoties te uiten. Als dat gebeurd is vraagt zij begrip te tonen alsook om zich in te leven in de situatie van de andere partij. Een respondent die partijen soms buiten laat afkoelen indien nodig, zegt ook wel altijd eerst te proberen de partijen bij naam aan te spreken, begrip te tonen en aan te geven dat het fijn zou zijn als ze zouden kalmeren en dat ze straks het woord krijgen en ze nu eerst de andere partij moeten laten spreken.²¹² Een andere werkwijze die ook wordt vermeld, is de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon of starten met gesprekken per partij. Wat dat laatste betreft geeft een respondent aan te vermijden om heen-en-weer te communiceren met de partijen alleen. Hij wil dat de partijen rond de tafel zitten en met elkaar in gesprek gaan en uitzonderlijk zal hij de partijen apart zal spreken wanneer dit in het kader is van het dossier, om vertrouwen op te bouwen.²¹³

87. Het komt er dus op neer dat partijen de ruimte moeten krijgen om hun emoties te plaatsen en als ze niet op hetzelfde punt staan, of nog niet klaar zijn om te bemiddelen, het nuttig kan zijn om hen laten af te koelen. Dit proces is altijd afhankelijk van de partijen en soms kan dat afkoelen over een paar minuten gaan op het moment zelf, of enkele maanden. Begrip tonen voor alle partijen komt ook telkens terug, maar als cliënten blijven tegenwerken kan het zijn dat bemiddeling bemoeilijkt wordt of zelfs onmogelijk wordt gemaakt, waardoor het soms nodig is om maatregelen te nemen. Iedereen heeft zijn eigen manier van werken en wat voor de ene persoon niet goed lijkt, zal voor de andere persoon misschien beter werken. De meeste respondenten geven aan dat de partijen belang hechten aan begrip, maar een andere respondent is dan weer kordater en verwijderd mensen van het gesprek.

²⁰⁹ Zie bijlage 5.

²¹⁰ Zie bijlage 6.

²¹¹ Zie bijlage 1.

²¹² Zie bijlage 6.

²¹³ Zie bijlage 2.

88. Ik denk dat dit ook iets heel erg persoonsgebonden is en aansluit met de persoonlijkheid en ervaring van de jurist of notaris. Ik vind persoonlijk niet dat we hieruit kunnen besluiten dat de ene manier van werken persé beter is dan de andere manier. Daarom denk ik dat de werkwijze vooral zal moeten worden afgestemd op het soort conflict en de partijen en moet worden afgewogen in het belang van deze twee factoren. Als je als notaris of jurist een bepaalde manier van werken al jaren toepast en eigen maakt, denk ik dat dit ook zorgt dat je kan vastroesten in die gewoonten. Om die reden denk ik dat het een meerwaarde zou zijn als notarissen en juristen een platform krijgen waarop ze hun werkwijzen met elkaar kunnen vergelijken en ook van elkaar kunnen leren. Dit zowel voor erkende bemiddelaars als niet-bemiddelaars.

2.7. Hoe meer ingang vinden binnen het notariaat?

89. Er zijn verschillende manieren waarop bemiddeling sterker kan gestimuleerd worden binnen het notariaat en op dit moment heeft de Federale Bemiddelingscommissie een werkgroep opgericht die zich hier specifiek mee gaat bezighouden, laat een respondent weten.²¹⁴ Momenteel wordt er vooral informatie gedeeld over bemiddeling via e-notariaat of wordt het onderwerp ook kort aangesneden tijdens studiedagen, om zo toch een aantal mensen te bereiken. Alleen blijft op die manier het onderwerp soms toch nog altijd heel erg theoretisch. Daarom wil de Federale Bemiddelingscommissie een video maken waarbij een afspraak bij de notaris niet-bemiddelaar en de notaris bemiddelaar zal worden nagespeeld.²¹⁵ Op die manier kunnen mensen met hun eigen ogen zien wat in de praktijk nu juist het verschil is. Soms is het veel beter om iets te tonen, dan enkel theoretisch uit te leggen. Op die manier is er toch een soort van zekerheid dat het op een juiste manier wordt overgebracht, zonder dat mensen zich een vertekend beeld gaan vormen bij de theoretische informatie. De Fednot zet vooral in op de zichtbaarheid van opleidingen en geeft als suggestie om eventueel samen te werken met de dienst marketing en communicatie om de diensten en producten die de Fednot aanbiedt toch nog extra in de verf te zetten. Studiedagen gebruiken ze momenteel al telkens voor een paar minuten om bemiddeling aan te halen.²¹⁶ Daarnaast wordt er ook nagedacht over een nieuwe benaming, in plaats van bemiddeling, omdat deze term voor sommigen een negatieve bijklank heeft gekregen. Een andere benaming kan zorgen voor een frisse start en tot het mogelijke gevolg hebben dat mensen er toch aandacht zullen aan schenken.

90. Alle respondenten zijn het echter over één ding unaniem eens. De beste manier om bemiddeling meer zijn weg te laten vinden in het notariaat, en zelfs ver daarbuiten, is door het al op jonge leeftijd aan te leren of er kennis mee te laten maken. Op die manier wordt bemiddeling meer ingeburgerd en zal er een mentaliteitsomschakeling kunnen plaatsvinden. De maatschappij verandert en één van de respondenten denkt dat de jongere generatie meer openstaat voor bemiddeling en bemiddelingsgericht te werken, omdat deze generatie veel meer bezig is met een work-life balance en levenskwaliteit en dat die manier van leven beter aansluit bij bemiddelingsgericht werken, dan de vroegere mentaliteit waar voornamelijk geld een zeer prominente rol speelde.²¹⁷ De werkgroep,

²¹⁴ Zie bijlage 1.

²¹⁵ *Supra* 42, nr. 71.

²¹⁶ Zie bijlage 4.

²¹⁷ Zie bijlage 1.

georganiseerd door de Federale Bemiddelingscommissie, heeft om die reden al pogingen gedaan om bemiddeling te promoten in de lagere school, middelbare school en de rechtenopleiding. Omdat ze van mening zijn dat wanneer studenten er steeds meer over worden geïnformeerd, ze er ook meer vertrouwd mee raken en dat doorgeven naar de volgende generaties.²¹⁸ Een andere optie is om bemiddeling te integreren in de rechtenopleiding of in de master na master notariaat. Eén van de respondenten heeft daar ook al voor gepleit bij de universiteiten en spijtig genoeg is daar tot nu toe geen reactie op gekomen.²¹⁹ De reden hiervoor is dat er niet genoeg tijd is om een extra verplicht vak in te richten in de opleiding en de respondent zegt wel dat hij dat begrijpt. Al moet er wel in dit onderzoek worden vermeld dat er toch universiteiten zijn die bemiddeling wel degelijk integreren in hun curriculum. Zo is Onderhandelen en bemiddelen een verplicht vak in het eerste masterjaar van de Universiteit Hasselt.

91. In mijn opinie is het een goed idee om jongeren er vroeg mee in contact te brengen, maar dat mag niet beperkt blijven tot infosessies of eventuele workshops. Het moet dan ook echt in hun lessenpakket worden inbegrepen om bemiddelingsgericht te leren werken.²²⁰ In de andere universiteiten lijkt dit tot nu toe nog niet geïntegreerd te zijn in de rechtenopleiding of de opleiding notariaat. Toch toont UHasselt aan dat het wel mogelijk is. Daar wil ik persoonlijk ook aan toevoegen dat het verplichte vak mij ook geïnspireerd heeft om een thesis te schrijven over bemiddeling.

92. De voorgaande respondent heeft ook gepleit om de opleiding bemiddeling op zijn minst op te nemen in de opleiding notariaat of om het verplicht te maken tijdens de stage voor kandidaat-notarissen.²²¹ De respondent die nooit de bemiddelingsopleiding heeft gevolgd denkt dat als het zou worden geïntegreerd in de opleiding notariaat en de studenten er kennis mee leert maken, je dan automatisch bepaalde mensen zal aantrekken die er karakterieel bij aansluiten, waardoor de drempel tot erkend bemiddelaar veel lager is. De respondent geeft aan dat momenteel bij het volgen van de opleiding notariaat er maar twee opties zijn na het voltooien. Ofwel ga je aan de slag als medewerker of je gaat voor notaris. Daarom zou het eventueel ook een optie kunnen zijn om een soort B-traject in te voeren als een soort tussenoctie waarbij je dan kan specialiseren als medewerker-bemiddelaar.²²² Bemiddeling invoeren als een verplicht onderdeel van de opleiding notariaat lijkt voor de meerderheid van de respondenten een zeer goed idee en zelfs een meerwaarde voor de opleiding. Een respondent laat weten dat er bijvoorbeeld in de UGent en de VUB een vak onderhandelen en bemiddelen is en dat er regelmatig gastcolleges worden gegeven, maar hij denkt wel dat dit slechts een keuzevak is. Dus een verplicht vak zoals in de UHasselt zou misschien wel een goed idee kunnen zijn. Wat de opleiding notariaat betreft is het niet zo dat er totaal geen aandacht wordt geschonken aan bemiddeling. Zo zijn er wel gastcolleges bijvoorbeeld.²²³ Deze respondent is in het algemeen geen voorstander van verplichtingen en stelt voor dat notarissen veel meer gebruik kunnen maken van bemiddelingsclausules in notariële aktes. Op die manier komen

²¹⁸ *Ibid.*

²¹⁹ Zie bijlage 2.

²²⁰ UHASSELT, *Onderhandelen en bemiddelen*, www.uhasselt.be/UH/Masterrechten/Studieprogramma-masteropleiding-in-de-rechten-Onderhandelen-en-bemiddelen.html.

²²¹ Zie bijlage 2.

²²² Zie bijlage 3.

²²³ Zie bijlage 2.

mensen met elkaar overeen dat als er toch iets misloopt in de contractuele relatie, bijvoorbeeld een bemiddelingsclausule in een huwelijkscontract. Dat bepaalt dat als er een conflict is over het huwelijkscontract of de partijen willen scheiden, ze dat eerst onderling moeten proberen op te lossen en als dat niet lukt ze naar een erkend bemiddelaar moeten gaan. Pas wanneer dat ook niet lukt kunnen ze naar de rechter stappen. Op die manier zijn de mensen toch voorbereid als het zou mislopen in de toekomst en zijn ze verplicht om het eerst buitengerechtelijk op te lossen.²²⁴ Er is een respondent die wel wat twijfelt over idee om bemiddeling te integreren in de opleiding notariaat. De respondent vindt namelijk dat de opleiding eigenlijk al zeer veel leerstof bevat om op een jaar tijd te verwerken en denkt dat een keuzevak toch beter is dan een verplicht vak. Zij is momenteel actief als erkend bemiddelaar en denkt zelfs dat als het haar zou zijn opgelegd, dat dit hetzelfde overkomt als de andere verplichte rechtsvakken. Hier heeft ze namelijk niets mee gedaan mede doordat het onmogelijk is om zich overal in te specialiseren. Zij denkt dat een keuzevak een beter optie is, aangezien je mensen wil aantrekken waarbij het in het interesseveld valt.²²⁵ Een andere respondent is dan weer van mening dat het een slecht idee zou zijn om het te integreren in de stage, zoals een andere respondent voorstelde, maar denkt dat het wel zou kunnen aanslaan om het te integreren in de opleiding notariaat of de opleiding rechten. Ook hij maakt de afweging dat er dan weer een vak bijkomt en hij er daarom aan twijfelt of daar goed op gereageerd zal worden.²²⁶

93. Hier wil ik zelf wel een kanttekening bij maken. In mijn persoonlijke ervaring is het zo dat mijn interesse in bemiddeling pas ontwikkeld is sinds ik het als een verplicht onderdeel heb gevolgd in mijn eerste masterjaar. Ik wist daarvoor niet wat bemiddeling was en ik ben niet zeker als ik het zou hebben opgenomen als keuzevak, omdat ik gewoon geen idee had wat het inhield. In tegenstelling tot nu, zou ik het wel opnemen als ik de kans zou krijgen, omdat ik er al kennis mee heb kunnen maken. Ik snap daarom de respondent haar reactie dat het moeilijk in te plannen is, maar ik denk dat een verplichte kennismaking toch cruciaal kan zijn.

94. Een ander idee betreffende de integratie in de bestaande opleidingen, is om het niet persé in zijn geheel te integreren als een vak "bemiddeling", maar dat het ook al zeer positief zou zijn, indien er aan bepaalde elementen meer aandacht wordt besteed zoals communicatie, begrijpen wat een conflict is, bemiddelingsgericht werken, bemiddelingstechnieken, etc.²²⁷ Verder merkt deze respondent op dat dit niet betekent dat iedereen op het hele notariaat moet bemiddelen, maar dat het al heel erg positief is als minstens één iemand op kantoor dat doet. Daarom is er aan verschillende respondenten gevraagd wat zij vinden van het idee om per kantoor verplicht een erkend bemiddelaar aan te stellen. Dat hoeft daarom niet de notaris te zijn, maar bijvoorbeeld ook een notarieel jurist zijn of zelfs een erkend bemiddelaar die daar fulltime mee bezig is. De meerderheid van de respondenten vindt het een mooi initiatief, maar wat die verplichting betreft zijn er toch wel een aantal bekommernissen over de haalbaarheid. Het is momenteel blijkbaar al vrij moeilijk om personeel te vinden en als de bemiddelaar wegvalt zou dit betekenen dat er een nieuwe bemiddelaar moet worden aangeworven of iemand die zowel jurist als bemiddelaar is. Als er meer aanbod was,

²²⁴ *Ibid.*

²²⁵ Zie bijlage 6.

²²⁶ Zie bijlage 5.

²²⁷ Zie bijlage 4.

zou de respondent er wel meer achter staan. Tevens geeft ze aan er zelf minder nood aan te hebben, omdat ze zelf notaris-bemiddelaar is en dat moeilijk vindt om het bemiddelingswerk dan te verdelen. Ook omdat cliënten misschien verwachten dat de notaris erbij komt zitten of dat doet.²²⁸ Ook een andere respondent is van mening dat er in de toekomst in elk kantoor een bemiddelaar zou moeten zijn, de notaris of een medewerker. Echter is hij tegen een verplichting ervan, omdat dat niet gaat en streeft er daarom ook voor om studenten ervan te laten proeven, zodat ze er kennis mee maken, het begrijpen en de voordelen ervan gaan inzien. Aangezien onbekend ook vaak onbemind is.²²⁹ Een andere respondent zegt dat dit idee eigenlijk vroeger de bedoeling was en dat er in het verleden wel veel zijn die dan ook de opleiding gevolgd en afgemaakt hebben.²³⁰ De overige respondenten sluiten zich daarbij aan en vinden dat verplichten te verregaand is en niet echt een oplossing is. Al vinden ze het hebben van minstens één bemiddelaar wel een meerwaarde en iets om naar te streven in de toekomst. Een andere optie die ook vermeld wordt tijdens de gesprekken, is een sterkere multidisciplinaire samenwerking met de advocatuur, psychologen en etc. Al denken enkele respondenten dat het waarschijnlijk niet zal toenemen in de notariële wereld. Zo stelt een respondent dat hij denkt dat het nooit meer zijn ingang gaat vinden in het notariaat, dan hoe het momenteel is, wat dit zeer spijtig is. Hij denkt dat het enkel kan via verplichtingen, maar dat verplichtingen zeker geen oplossing zijn. Hij denkt dat de advocatuur een veel grotere rol kan spelen voor de bemiddeling, omdat ze meer die ruimte hebben om zich erop kunnen toe te leggen. Hij geeft wel een andere optie, namelijk dat er grotere clusters kunnen komen van kantoren en daar misschien wel bemiddelaars kan aanhangen met eventuele subspecialisaties, zoals familiezaken, vastgoedzaken en etc.²³¹ De andere respondent vindt dat er in het verleden enorm veel is gedaan om bemiddeling onder de aandacht te brengen en hij denkt dat als dat niet voldoende was, je niet veel meer kan doen.²³² Ten slotte reageert een respondent notaris-bemiddelaar positief op de suggestie om eventueel verschillende soorten van mini-opleidingen aan te bieden, waarbij er bepaalde skills worden aangeleerd worden. De respondent vindt dat een heel goed idee en dat het dan ook voor bemiddelaars aantrekkelijk zou kunnen zijn om bepaalde aspecten op te frissen zoals bijvoorbeeld hoe gerechtelijke bemiddeling moet worden aangepakt of als er nieuwe technieken of aanpassingen zijn. Dit via korte opleidingen. Ze geeft aan dat er momenteel wel al zeer veel trainingen zijn, maar dat deze soms te breed zijn en het ook goed zou zijn als deze wat meer notarisgericht konden zijn. Tegelijkertijd zorgen zo een korte mini-opleidingen er ook voor dat medewerkers zich ook makkelijker kunnen vrijmaken om dat te volgen. De respondent voegt daaraan toe dat het ook in een bestaande les zou kunnen worden geïntegreerd, bijvoorbeeld een les over de aangifte van nalatenschappen, waarbij er dan ook zou worden behandeld hoe je moet omgaan met moeilijke cliënten of erfgenamen bij conflicten. Het is namelijk ook zo dat de medewerkers geregeld in contact komen met zeer emotionele mensen die hen bijvoorbeeld woedend opbellen.²³³

²²⁸ Zie bijlage 6.

²²⁹ Zie bijlage 1.

²³⁰ Zie bijlage 5.

²³¹ Zie bijlage 3.

²³² Zie bijlage 5.

²³³ Bijlage 6.

2.7.1. Beter voorkomen dan genezen?

95. Auteur Lela P. Love, Albert Einstein citeert: "Whoever undertakes to set himself up as a judge in the field of truth or knowledge is shipwrecked by the laughter of the gods."²³⁴ Daarmee bedoelt de auteur dat in tegenstelling tot bijvoorbeeld een magistraat, een bemiddelaar niet de rol inneemt van een goddelijk wezen die conflicten kunnen beslechten zoals een magistraat dat kan doen. Een bemiddelaar zal een juist een erg bescheiden rol aannemen waarbij hij de partijen zal bevragen en sturen, zodat ze zelf beslissingen kunnen nemen en zal de bemiddelaar niet het laatste woord hebben. De bemiddelaar zal enkel, zoals Love zegt, de partijen meer wijsheid bijbrengen en zorgen dat ze voorzichtiger zullen zijn naar de toekomst toe. Bemiddeling is een erg mooi en goed systeem om tot oplossingen te komen indien het tot een conflict komt, maar we mogen niet vergeten dat het ook zeer belangrijk is dat er ook alles aan gedaan wordt dat het nooit zo ver komt in de eerste plaats.

96. Een respondent notaris-bemiddelaar vindt dat het probleem in de eerste plaats nog steeds ligt bij de mensen zelf die in conflict komen met elkaar. De respondent geeft te kennen dat mensen gaan samenwonen, dingen samen aankopen en investeren in elkaars goederen, uit elkaar gaan en nergens stukken van bijhouden en dan van mening zijn dat het maar moet worden opgelost. Het is altijd beter om te voorkomen dan genezen en bemiddeling is onderdeel van het genezingsproces. De respondent geeft aan dat genezen nog steeds goed is, maar dat het toch ook wel belangrijk is dat mensen zich op voorhand beter informeren. Veel mensen zijn zich er bijvoorbeeld ook niet van bewust wat voor juridische gevolgen trouwen of wettelijk samenwonen met zich meebrengt en dat kan dan later eventueel aanleiding geven tot problemen. Als die mensen op voorhand beter geïnformeerd waren, zouden veel problemen kunnen worden voorkomen en is een bemiddeling dan zelfs niet eens meer nodig. De respondent snapt daarom ook niet waarom er niet meer aandacht wordt besteed in bijvoorbeeld middelbare scholen om kinderen te leren over de verschillende samenlevingsvormen en de juridische gevolgen daarvan. Er zou dus ook meer moeten worden ingezet om jongeren hiermee in contact te brengen. Dit zorgt er natuurlijk ook voor dat als deze informatie niet door de ouders naar de kinderen wordt overgebracht, omdat ze het zelf misschien niet weten en het ook niet wordt aangebracht door de school, het niet abnormaal is dat jongeren dit ook niet zullen weten wanneer ze volwassen zijn. Jong geleerd is oud gedaan. Het is daarom belangrijk dat kinderen van jongs af aan geconfronteerd worden met deze feiten, om eventuele conflicten te voorkomen.²³⁵

2.8. Rol van het notariaat in de toekomst

97. Van de respondenten die een antwoord gaven op deze vraag, is de meerderheid het over één aspect unaniem eens. Dat het belangrijk is dat het notariaat zeker zijn positie niet mag verliezen als bemiddelaar en zich niet mag laten verdrücken door andere beroepsgroepen die eventueel fulltime bemiddelaar zijn. Als een bemiddeling goed verloopt en cliënten een goede ervaring hebben, blijven ze ook meestal terugkomen.

²³⁴ L.P. LOVE, "Tensions Between Disputant Autonomy and Substantive Fairness: The misinformed Disputant" in E. WALDMAN (ed.), *Mediation Ethics: Cases and Commentaries*, San Francisco, Jossey-Bass, 2011, (113) 145-146.

²³⁵ Zie bijlage 6.

De respondenten begrijpen dat het niet eenvoudig is om de erkenning te blijven behouden, maar de Fednot hoopt toch dat er in de toekomst meer kennis is van bemiddelingsgerichte technieken en bemiddeling en dat er meer erkende bemiddelaars bijkomen, zowel notarissen als medewerkers, omdat dit de dienstverlening enkel zal bevorderen.²³⁶ Overigens streven enkele respondenten naar een betere samenwerking, waarbij ieders beroepsgroep in zijn waarde wordt gelaten en dat de bemiddelende notaris of jurist de rol meer gaat benadrukken als bemiddelaar²³⁷. Een andere respondent die deelgenomen heeft aan de online vragenlijst gaat zelfs nog verder. Deze respondent is van mening dat we er moeten naar streven dat elke notaris wordt opgeleid als bemiddelaar, omdat het een verruiming is en hem of haar zal toelaten om het beroep met nog meer voldoening te vervullen. Daarnaast vraagt deze bemiddelaar zich af waarom in Antwerpen notarissen, juristen en advocaten op dit moment niet worden aangesteld als gerechtelijk bemiddelaar en dit momenteel enkel bemiddelaar zijn uit de derde beroepsgroep. Dit laatste is niet het geval in Limburg, waar een respondent notaris-bemiddelaar zelf ook is aangesteld als gerechtelijk bemiddelaar.²³⁸ Een andere respondent gaat iets minder ver en zegt dat er in de toekomst in elk kantoor een bemiddelaar aanwezig zou moeten zijn, een notaris of een medewerker, en dit zonder verplichting. Gezien notarissen hier niet altijd zelf tijd voor hebben, maar mensen hebben vaak nood om gehoord te worden. Dan is het toch wel nuttig als minstens één medewerker kan bemiddelen. Zeker voor pijnlijke dossiers en dat is iets wat in familiale aangelegenheden niet ongewoon is.²³⁹

98. We kunnen er dus niet om heen dat het notariaat zeker niet mag verdwijnen als vaste beroepsgroep binnen de Federale Bemiddelingscommissie. De notaris heeft een voordelige positie om te bemiddelen, aangezien hij telkens meerdere partijen ontvangt en hun belangen in zijn geheel moet laten samenkomen om tot een overeenkomst te komen. Hij heeft dus een positie die zelfs beter aansluit bij de functie van een bemiddelaar, dan bijvoorbeeld een advocaat die normaal strijdt voor de belangen van zijn partij, als vertegenwoordiger.²⁴⁰ Er zijn enorm veel voordelen aan verbonden. Veel respondenten geven ook aan dat het hun werk zeker heeft verbeterd en de Federale Bemiddelingscommissie zet zich enorm hard in, samen met de Fednot, om bemiddeling en opleidingen in de kijker te zetten en zo mensen warm te maken.

²³⁶ Zie bijlage 4.

²³⁷ Zie bijlage 1, 2, 3.

²³⁸ Zie bijlage 6.

²³⁹ Zie bijlage 1.

²⁴⁰ V. LESSELIERS, "De notaris en bemiddeling: 10 jaar later", *Not.Fisc.M.* 2009, nr. 7, 288.

Besluit

99. In dit onderzoek is er in de eerste plaats gezocht naar een antwoord op de centrale hoofdvraag: *“Wat is de stand van zaken omtrent bemiddeling in familiale zaken momenteel in de praktijk?”* en de volgende vragen: *“Welke opleidingen zijn er ter beschikking?”*, *“Welke rol neemt de notaris in?”*, *“Hoe staan de cliënten tegenover bemiddeling?”*, *“Wat zijn de knelpunten van bemiddeling in het notariaat en op welke manier kan bemiddeling zijn ingang of nog meer zijn ingang vinden binnen het notariaat?”*, *“Is er nood is aan meer bemiddelaars?”*. Om deze vragen te beantwoorden is er een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, als aanvulling op de analyse van bestaande rechtsleer en wetgeving, via diepte-interviews en enkele online vragenlijsten.

100. Uit de resultaten van de bevestigingen, zowel uit de interviews als de vragenlijsten, is gebleken dat er momenteel wel degelijk gebruik wordt gemaakt van bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken in het notariaat en vooral bij EOT's, vereffening-verdelingen en nalatenschappen. Er zijn in Vlaanderen momenteel 84 erkende notariële bemiddelaars actief, bestaande uit 44 notarissen en 40 notarieel juristen. Over het aantal deelnemers aan de opleidingen zijn er jammer genoeg geen cijfers beschikbaar. Echter is uit de bevestigingen gebleken dat het niet wil zeggen dat als iemand erkend is daarom ook persé bemiddeling toepast in de strikte zin of zich altijd positioneert als bemiddelaar. Sommige erkende bemiddelaars gaan zowel bewust als onbewust bemiddelingsgerichte technieken toepassen. Anderen verkiezen om voor zichzelf uit te maken om in bepaalde situaties, zoals bijvoorbeeld een EOT, zich wel altijd op voorhand te positioneren als bemiddelaar en volgen hierbij een vast stappenplan. Andere respondenten hebben aangegeven gebruik te maken van beide methodes, afhankelijk van de situatie. Ook is het zo dat er een aantal notarissen en juristen zijn die hun erkenning verloren hebben door het stopzetten van de permanente opleiding. Ze genoten dus wel de opleiding en bleven, al dan niet bewust, de aangeleerde skills verder gebruiken. Indien er geen erkenning is, mag er nooit gesproken worden van een bemiddeling in de strikte zin en wanneer notarissen of juristen die niet erkend zijn of de opleiding nooit hebben gevolgd zeggen dat ze bemiddelen, is dit een foute redenering. Dit wordt toch nog regelmatig gezegd, blijkt uit het onderzoek. Ook geeft de meerderheid van de ondervraagden te kennen dat er volgens hen nog niet genoeg bemiddeld wordt in het notariaat. Er is momenteel een basisopleiding en twee soorten specialisatieopleidingen. Daarnaast is er nog de permanente opleiding om de erkenning te behouden. Voor de basisopleiding is er een algemene opleiding die openstaat voor alle beroepsgroepen (de lange opleiding) en de opleiding gericht aan het notariaat, georganiseerd door de Fednot (de korte opleiding).

101. Het feit dat er wordt voor gekozen om de opleiding niet te volgen heeft verschillende oorzaken. Een veel voorkomend argument is het gebrek aan tijd. De opleidingen zijn zeer tijdsintensief. Deze bestaan telkens uit volle dagen van telkens acht uur en bedragen momenteel negentig verplichte uren. Vanaf september 2021 wordt dit totaal verhoogd naar honderdvijf uren. Naast de tijdsintensieve opleiding kan ook de trajectbemiddeling zeer tijdrovend zijn. Voor een bemiddeling moet er meestal zo een twee à drie uur ingepland worden en in veel gevallen kan een bemiddeling maanden tot zelfs een jaar duren voor er een akkoord wordt bereikt. Om die reden plannen notaris-bemiddelaars of notarieel-jurist-bemiddelaars telkens maar een zeer beperkt aantal bemiddelingen in per jaar. Daarom denken sommige mensen in de praktijk dat bemiddelen niet

rendabel is en besluiten er dan ook niet in te investeren. Het tegendeel blijkt waar te zijn, aangezien het een investering is die zichzelf "terugbetaald". De respondenten geven aan dat cliënteel na een goede bemiddeling vaker afspraken inplannen en ook vaker terugkomen naar hetzelfde kantoor, ook met andere zaken die niet persé bemiddeling gerelateerd zijn. Andere redenen waarom er soms niet in bemiddeling wordt geïnvesteerd, zijn vooroordelen dat het te alternatief is, er gewoonweg geen interesse in hebben en gebrek aan kennis over bemiddeling en de voordelen ervan. Het cliënteel is grotendeels wel positief over bemiddeling, behoudens enkele uitzonderingen. Over de kennis bij het cliënteel was er een gemengde respons. Sommige respondenten waren van mening dat de kennis vrij beperkt is en een andere respondent denkt dat de kennis juist verbeterd is. Op basis van die mening kan spijtig genoeg niet worden afgeleid of de kennis daarom ook goed is.

102. Er zijn verschillende manieren waarmee bemiddeling meer ingang kan vinden in het notariaat en de Fednot en FBC²⁴¹ maken momenteel ook al gebruik van enkele middelen, zoals telkens bij studiedagen een aantal minuten te spenderen aan bemiddeling, het oprichten van een collaboratief platform voor bemiddelaars, het posten van berichten op e-notariaat, reclame maken over de opleidingen en het idee om een filmpje te maken waarin een afspraak bij de notaris niet-bemiddelaar wordt vergeleken bij een afspraak bij een notaris-bemiddelaar. De respondenten zijn van mening dat de hoop bij de jeugd ligt en dat het belangrijk is om op jonge leeftijd mensen in contact te brengen met bemiddeling. Een andere mogelijkheid is de integratie van bemiddeling in de rechtenopleiding, waarbij de voorkeur toch gaat naar een verplicht vak. Al zijn sommige respondenten van mening dat een keuzevak beter geschikt is. Ook is er de mogelijkheid om dit te integreren in de opleiding notariaat of het verplicht maken voor de stage van kandidaat-notarissen. Hier zijn telkens voor- en tegenstanders van, al is de meerderheid het er mee eens dat het goed zou zijn om het te integreren in een opleiding. De UHasselt biedt het momenteel al aan als een verplicht vak in het eerste masterjaar rechten. Daarnaast is het ook mogelijk om ervoor te zorgen dat er in elk kantoor minstens één bemiddelaar aanwezig is, dat kan de notaris zijn, maar ook een medewerker. Dit kan tevens worden bereikt door het clusteren van kantoren of eventueel bemiddelaars uit de derde pijler te verbinden met bepaalde kantoren.

103. Het is niet zo dat het aantal erkende bemiddelaars persé moet stijgen, al zou het wel positief zijn. Daarom waren de respondenten van mening dat het vooral belangrijk is dat de opleiding wordt gevolgd. Dit om bepaalde skills te ontwikkelen en kennis te vergaren. Daarnaast bevindt de notaris zich in een bevoordeelde rol als bemiddelaar, omdat hij al meerdere partijen voor zich krijgt en onpartijdig moet zijn om de belangen van de partijen met elkaar te verbinden om tot een akkoord te komen. Hij heeft al een verzoenende functie en ook zijn medewerkers kunnen die rol op zich nemen. Tegelijkertijd zorgt de bemiddelingsopleiding ervoor dat de notaris zijn functie op een nog betere manier kan uitvoeren. Om deze redenen mag bemiddeling zeker niet verdwijnen uit het notariaat, blijkt uit het onderzoek.

104. We kunnen dus algemeen besluiten dat er wel bemiddeld wordt binnen het notariaat, maar dat er toch nog steeds veel ruimte is voor verbetering. Er wordt veel ingezet door de Fednot en FBC

²⁴¹ Federale Bemiddelingscommissie.

om bemiddeling aan te moedigen in het notariaat, maar dit is moeilijk door het gebrek aan middelen. De wetgever loopt daarom een beetje zijn doel voorbij en de wet zelf draagt niet erg veel bij aan het meer ingang vinden ervan, ondanks dat ze bemiddeling ermee willen promoten. Door jongeren in contact te brengen met bemiddeling kan er hopelijk een mentaliteitsverandering komen, waarbij bemiddeling het nieuwe normaal wordt en dit niet enkel voor het notariaat, maar voor alle beroepssectoren.

Bibliografie

Wetgeving

- ❖ Verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, *BS* 17 januari 1992, 805.
- ❖ Richtl.EP, nr. 2008/52/EG van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke zaken en handelszaken, *PB.L.* 24 mei 2008, nr.136/3-13/8.
- ❖ Europese gedragscode voor bemiddelaars.
- ❖ Grondwet.
- ❖ Strafwetboek.
- ❖ Wetboek van Strafvordering.
- ❖ Gerechtelijk Wetboek.
- ❖ Deontologische Code inzake Notariële Bemiddeling.
- ❖ Wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018.
- ❖ Wet 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling, *BS* 22 maart 2005, 12272.
- ❖ KB 18 april 2017 tot goedkeuring van de deontologische code inzake notariële bemiddeling, *BS* 12 mei 2017, 56358.
- ❖ Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1999-2000, nr. 340/1.
- ❖ Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1999-2000, nr. 223/1.
- ❖ Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1998-99, nr. 1140/1.
- ❖ Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1997-98, nr. 453/1.
- ❖ Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1996-97, nr. 487/1.
- ❖ Voorstel van decreet houdende organisatie van echtscheidingsbemiddeling, *Parl.St.* VI.Parl. 1996-97, nr. 449/1.
- ❖ Federale Bemiddelingscommissie (FBC), Beslissing van 1 februari 2007, gewijzigd door de beslissing van 1 maart 2010, 23 september 2010, 14 en 28 maart 2018 en 30 maart 2021, tot vaststelling van de voorwaarden en de procedure voor erkenning van de basisopleiding, de specialisatieopleidingen en de permanente vormingen voor erkende bemiddelaars en de toepassing van artikel 1727, §1ste AL.2 van het gerechtelijk wetboek, 1 februari 2007, <https://www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/beslissingen-fbc>.

Rechtspraak

- ❖ EHRM 8 oktober 2015, nr. 56163/12, Vujica/Kroatië.

Rechtsleer

Boeken

- ❖ ALLEMEERSCH, B., "Een geactualiseerde inleiding tot de bemiddelingswet" in VAN RANSBEECK, R., (ed.), *Bemiddeling*, Brugge, die Keure, 2008, 19-68.
- ❖ ALLEMEERSCH, B., VAN ORSCHOVEN, P. en VOET, S., *Tussen gelijk hebben en gelijk krijgen*, Leuven, Acco, 2020, 464 p.
- ❖ BOULE, L., COLATRELLA, M. en PICCHIONI, A. (eds.), *Mediation: Skills and Techniques*, San Francisco, LexisNexis, 375 p.
- ❖ CEYSENS, P., "De initiatieven inzake bemiddeling in familiezaken in het Vlaams Parlement: stand van zaken en perspectieven" in SENAEVE, P. (ed.), *Bemiddeling in familiezaken. Knelpunten en perspectieven*, *Jura Falc.*, nr. 9, Brussel, Larcier, 2003, 71-79.
- ❖ DAUW, P., *Burgerlijk procesrecht: basis met schema's*, Mortsel, Intersentia, 2018, 570 p.
- ❖ DE BAUW, S. en GAYSE, B., *Bemiddeling en rechtspraak hand in hand, wegwijs voor de rechter*, Brugge, die Keure, 2009, 231 p.
- ❖ DE BEIR, T., " De kracht van bemiddeling en de rol van de advocaat en de magistraat" in FLO, J., JANSSENS, L. en VLAAMS PLEITGENOOTSCHAP (eds.), *Smaakmakers in het procesrecht. Over buitengerechtelijke recepten, vergeten vorderingen en exotische incidenten*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 155-182.
- ❖ DURYEE, L. en WHITE, M., *Mastering Mediation: 50 Essential Tools for the Advanced Practitioner*, Eagan, Aspatore, 261 p.
- ❖ EVERS, D., *Bemiddeling meer dan een hype?*, Leuven, Acco, 2016, 153 p.
- ❖ GEPTS, L., "Ja is niet altijd een ja. Pleidooi voor een bemiddelingsgerichte aanpak" in PINTENS, W., en DECLERCK, C. (eds.), *Patrimonium 2017*, Brugge, die Keure, 2017, 487-491.
- ❖ HENRION, L., "La mediation en matière commercial." In MARCHANDISE, T. (ed.), *Une autre justice possible? La médiation dans tous ses états*, Brussel, Larcier, 2015, 414 p.
- ❖ HENSEN, W., *Gerechtelijke bemiddeling: Knelpunten en mogelijkheden*, Brugge, die Keure, 2018, 630 p.

- ❖ HOEFNAGELS, G.P., *Handboek scheidingsbemiddeling: mediation als methode van recht en psychologie*, Deventer, Tjeenk Willink, 2001, 240 p.
- ❖ LAGAE, L., "Buurt- en burenbemiddeling versus verzoening bij de (vrede)rechter. What's the difference?" in BERLINGIN, M. en DELFORGE, C. (eds.), *Modes amiables de règlement des conflits/Minnelijke geschillenoplossing*, Brugge, die Keure / la Charte, 2021, 21-41.
- ❖ LANCKSWEERDT, E., *Menselijke kracht in het recht: Een ontwikkelingsgerichte visie op het recht en de rechtspraak*, Gent, Larcier, 2014, 331 p.
- ❖ LANCKSWEERDT, E., "Bemiddeling" in DEMEYERE, L. en RUTTEN, S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Mortsel, Intersentia, 2019, 243-286.
- ❖ LESSELIERS, V., *De positionering als bemiddelaar in een EOT in 7 stappen*, Gent, Larcier, 2018, 60 p.
- ❖ LOVE, L.P., "Tensions Between Disputant Autonomy and Substantive Fairness: The misinformed Disputant" in WALDMAN, E. (ed.), *Mediation Ethics: Cases and Commentaries*, San Francisco, Jossey-Bass, 2011, 113-153.
- ❖ MEEUWISSEN, W., "Collaboratieve onderhandelingen" in DEMEYERE, L. en RUTTEN, S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Mortsel, Intersentia, 2019, 161-242.
- ❖ MEUWISSEN, W., "Bemiddeling" in DE BUYST, D., KORTLEVEN, P., LYSENS, T. en RONSE, C. (eds.), *Bestendig handboek deskundigenonderzoek*, III, Mechelen, Kluwer, losbl.
- ❖ NELKEN, M., "Negotiation and psychoanalysis: If I wanted to learn about feelings, I wouldn't have gone to law school", in MENKEL-MEADOW, C., LOVE, L. en SCHNEIDER, A., (eds.), *Mediation: Practice, Policy and Ethics*, New York, Aspen Publishers, 2006, 158.
- ❖ RENDERS, M., en DE MEYER, F., *Ik tel mee! Kinderen in bemiddeling*, Gent, VCOK, 94 p.
- ❖ RENSON, P. (ed.), *Prescrire et intervenir en méditation, un nécessaire changement de mentalités*, Brussel, Larcier, 2017, 133 p.
- ❖ SENAEEVE, P., "voorwoord" in SENAEEVE, P. (ed.), *Bemiddeling in familiezaken. Knelpunten en perspectieven*, *Jura Falc.*, Brussel, Larcier, 2003, V-VIII.
- ❖ SENAEEVE, P., *Bemiddeling en collaboratieve onderhandelingen na de wetten van 15 juni, 18 juni en 11 juli 2018*, Mortsel, Intersentia, 2018, V + 233 p.
- ❖ TAYLOR, A., *The handbook of Family Dispute Resolution – Mediation theory and practice*, San Francisco, Jossey-Bass, 2002, 473 p.

- ❖ WALDMAN, E. (ed.), *Mediation Ethics: Cases and Commentaries*, San Francisco, Jossey-Bass, 2011, 448 p.
- ❖ WIJNANT, T., *Advocaten en bemiddeling: een empirische exploratie*, Brussel, Larcier, 2019, 180 p.

Tijdschriften

- ❖ Actes du colloque du Barreau de Bruxelles sur la médiation familiale, *Revue trimestrielle de droit familial* 1994, 1-156.
- ❖ BASTAITS, K., VAN PEER, C. en MORTELMANS, D., "Wat kunnen ouders doen om de negatieve gevolgen van een echtscheiding voor kinderen te verlichten", *Relaties en nieuwe gezinnen* 2012, vol.2, nr. 2, 1-22.
- ❖ BROUWERS, S., "De nieuwe Bemiddelingswet", *RABG* 2019, nr. 2, 164-175.
- ❖ KEEREMAN, A., "We moeten af van automatische reflex naar gerechtelijke geschillenbeslechting of bemiddeling", *Juristenkrant* 2017, afl. 355, 8-9.
- ❖ LANCKSWEEERDT, E., "Bemiddeling en op bemiddeling gebaseerde aanpak van conflicten bij scheiding: het belang van het kind voorop.", *T.Not.* 2015, nr. 7-8, 470-490.
- ❖ LANCKSWEEERDT, E., "Bemiddeling in het onderwijs en burgerschapsvorming.", *TORB* 2016-17, nr. 1-2, 7-25.
- ❖ LANCKSWEEERDT, E., "Bemiddeling. Waarom zouden juristen er (meer) voor opteren?", *NJW* 2016, nr. 341, 314-328.
- ❖ LANCKSWEEERDT, E., "Waar zorg en recht elkaar ontmoeten. De multidisciplinaire aanpak van scheidingsconflicten", *T.Fam.* 2019, nr. 7-8, 184-201.
- ❖ LESSELIERS, V., "De notaris en bemiddeling: 10 jaar later", *Not.Fisc.M.* 2009, nr. 7, 277-288.
- ❖ LESSELIERS, V., "Wat kan de notaris betekenen voor de bemiddeling... en vice versa?", *T.Not.* 2016, nr. 4, 128-138.
- ❖ LESSELIERS, V., "Deontologische code inzake notariële bemiddeling.", *T.Not.* 2017, nr. 11, 833-842.
- ❖ LESSELIERS, V., "FLASH: Nieuwe wet op de bemiddeling.", *T.Not* 2019, nr. 3, 219-230.
- ❖ RENSON, P., "La transcription de certains jugements homologuant des accords de médiation: l'intervention des notaires remise en cause?", *JT* 2009, 509-514.

- ❖ STRAETMANS, G., "Mediatie/minnelijke schikking en handelsrecht", *RW* 2000-01, 397-401.
- ❖ WIJNANT, T., "Alternatieve geschillenoplossing: opgepast voor de valkuilen", *Juristenkrant* 2018, afl. 364, 12.
- ❖ WIJNANT, T., "Bevraging van de Belgische advocatuur over bemiddeling: eerste resultaten", *TMD* 2018, nr. 1, 22-39.
- ❖ WIJNANT, T., "De nieuwe wet ter bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing over grote opportuniteiten en diepe valkuilen", *BFR* 2018, 111-115.
- ❖ WIJNANT, T., "Verplichte doorverwijzing naar bemiddeling: we can lead a horse to water, but can we make it drink?", *TMD* 2018, nr. 2, 63-85.

Andere

- ❖ DE PALO, G., D'URSO, I., TREVOR, M., BRANON, B., CANESSA, R., CAWYER, B. en FLORENCE, L.R., *Rebooting' the Mediation Directive: Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU*, Brussel, Europese Unie, 2014, 231 p.
- ❖ ZRZA, A., *De belgische advocatuur versus bemiddeling: haat of liefde?*, onuitg., masterproef Rechten UGent, 2017, 120 p.

Diverse

- ❖ BAARDA, B., BAKKER, E., FISCHER, T., JULSING, M., DE GOEDE, M., PETERS, V. en VAN DER VELDE, T., (eds.), *Basisboek kwalitatief onderzoek : handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*, Groningen, Noordhoff, 2013, 297 p.
- ❖ BAARDA, B. en DE GOEDE, M., *Basisboek methoden en technieken*, Groningen, Stenfert Kroese, 2001, 399 p.
- ❖ BILLIET, J. en WAEGE, H., *Een samenleving onderzocht methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, De boeck, 2003, 390 p.
- ❖ BNR WEBREDACTIE, *Recordaantal conflicten tussen gescheiden ouders door corona*, www.bnr.nl/nieuws/juridisch/10414534/recordaantal-conflicten-tussen-gescheiden-ouders-door-corona.
- ❖ BOEIJE, H., *Analyseren in kwalitatief onderzoek, denken en doen*, Amsterdam, Boom uitgevers, 2005, 179 p.
- ❖ DINGEMANSE, K., *Soorten interviews*, www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/soorten-interviews.
- ❖ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *Erkend bemiddelaar worden*, www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/erkend-bemiddelaar-worden.
- ❖ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *Lijst van erkende bemiddelaars*, www.fbc-cfm.be/nl/zoeken-naar-een-bemiddelaar.
- ❖ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *De erkenningsprocedure*, www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/de-erkeningsprocedure.
- ❖ FEDERALE BEMIDDELINGSCOMMISSIE, *Criteria voor erkenning van bemiddelaars*, www.fbc-cfm.be/sites/default/files/content/criteria_voor_erkenning_van_bemiddelaars_-nw.pdf.
- ❖ GEENS, K., *Bemiddeling als volwaardig onderdeel van justitie*, www.koengeens.be/policy/bemiddeling.
- ❖ HIROUX, D., *Hoe coronajaar 2020 relaties deed barsten of floreren: meer scheidingen, maar samenwonende bleven ook vaker samen*, www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/01/21/corona-en-echtscheidingen/.
- ❖ HOVEN & RECHTBANKEN, *Verzoening*, www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/procedures/verzoening.
- ❖ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Kinderen & scheiding*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, 80 p.
- ❖ KU LEUVEN, *Bemiddeling: deelnameprijs*, www.law.kuleuven.be/bemiddeling/postgraduaat/deelnameprijs.
- ❖ MORTELMANS, D., *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*, Leuven, Acco, 2013, 563 p.
- ❖ MYERS, D., *Qualitative Research in Business & Management*, Londen, Sage, 2013, 277 p.
- ❖ NOTARIS.BE, *Wat als niet iedereen overeenkomt*, Brussel, VLANOT, 2017, 21 p.
- ❖ SAUNDERS, M., LEWIS, P. en THORNHILL, A., *Research methods for Business Students*, Essex, Pearson Educated Limited, 2009, 624 p.

- ❖ UHASSELT, *Onderhandelen en bemiddelen*, www.uhasselt.be/UH/Masterrechten/Studieprogramma-masteropleiding-in-de-rechten-Onderhandelen-en-bemiddelen.html.
- ❖ VBO FEB, *FEDNOT*, www.vbo-feb.be/wie-zijn-we/sectorfederaties/notariaat-koninklijke-federatie-van-het-belgisch-notariaat/.
- ❖ Verslagboek notarieel congres Antwerpen 23-24 september 1999, *De notaris en conflictbeheersing*, Antwerpen, Kluwer, 1999, V.
- ❖ VLANOT, *Opleidingscatalogus voorjaar 2021 – Academie van het Notariaat*, Brussel, FEDNOT, 2021, 59 p.
- ❖ X, *Handboek betreffende Europese wetgeving inzake de toegang tot het recht, s.l.*, Bureau van de Europese Unie voor de Grondrechten, 2016, http://echr.coe.int/Documents/Handbook_access_justice_NLD.Pdf, 242 p.

Bijlagen

Bijlage 1: Interview notarieel jurist-bemiddelaar (ook lid van de Federale Bemiddelingscommissie)

Als ik het woord bemiddelen zeg, wat is het eerste wat in u opkomt, waar u aan denkt?

Waar ik dan aan denk is om de cliënten die op dat moment voor mij zitten te empoweren om zelf tot een oplossing te komen, terwijl zij anders bij de rechtspracticus, advocaat, rechter, notaris of iemand anders zouden komen met hun rugzak die ze komen afgeven. Van dit is ons probleem en u gaat dat voor ons oplossen. Volgens mij is bemiddelen een heel andere klik in uw hoofd waarbij je niet hun probleem gaat oplossen, maar wel mogelijke oplossingen of ideeën aanrijken, maar je gaat hen helpen om samen tot een oplossing te komen door naar mekaar te luisteren en ook de juiste vragen te stellen.

Sluit het beeld wat cliënten hebben aan met wat u net gezegd heeft of weten ze vaak niet goed wat een bemiddelaar doet?

Ja, meestal is het zo. Meestal weten ze niet goed wat bemiddelen inhoudt en dan moet je dat toch altijd even uitleggen en meestal is het dan oké voor hen. Maar het is wel heel belangrijk om dat altijd eerst even uit te leggen, want meestal komen ze niet met de vraag op kantoor voor een bemiddeling. Meestal doe ik EOT's, maar wij hebben beslist op kantoor om dat altijd onder de vorm van bemiddeling te doen en soms is dat nodig en soms is dat niet nodig. Soms heb ik zo'n 5 a 10 minuten nodig gehad om alles uit te leggen wat bemiddeling inhoudt en dan zitten ze naar mij te kijken en zeggen ze van "maar mevrouw wij komen met alles overheen hoor!". Soms is dat ook wel echt zo, maar soms is er toch ook zo een bepaald puntje die ze dan toch een beetje onder het tapijt geschoven hebben, omdat dat wat moeilijker lag en ze daar dan niet over gesproken hebben en dan merk je wel dat die bemiddeling toch nuttig kan zijn, ondanks het grote geheel waar er dan geen problemen waren.

En dan lukt het dus werkelijk dat de partijen tot een oplossing komen die ze anders misschien nooit hadden kunnen vinden?

Inderdaad, ja of waar ze soms in eerste instantie ook niet aan gedacht hadden. Want bemiddeling heeft ook het voordeel dat het, het kader veel groter maakt dan alleen de oplossing of omdat het verder gaat dan wat de wet zegt, wat mogen we doen volgens de wet en dan is het goed om hen dat uit te leggen. Maar we kunnen even goed tot een overeenkomst komen in de schaduw van de wet noem ik dat altijd. Je moet natuurlijk wel bij een overeenkomst altijd opletten met de openbare orde en dwingend recht, maar anders als ze akkoord gaan moeten ze niet persé de wet volgen. Het is daarom wel handig om hun uit te leggen dat het spectrum aan oplossingen veel breder is dan aan wat zij misschien denken.

U gaf het aan dat het soms zo is dat het toch goed is om te bemiddelen, maar als bemiddelaar mag je normaal niet echt sturen of zelf echt met oplossingen komen. Gebeurt het dan dat het soms toch echt vastloopt en u toch stuurt?

Nee, ik denk het niet. Ik geef wel informatie, maar ik ga niet in een bepaalde richting sturen want dat straft ook direct af. Want als je dat doet met de ene persoon, dan ga je meteen merken dat het niet goed is voor die andere persoon of deze gaat denken van "Wat doet die nu?". Dus nee, ik denk dat ik genoeg ervaring en oefeningen gemaakt heb waarin ik geleerd heb omdat niet te doen. Want als je u profileert als bemiddelaar mag je enkel nog informatie geven en je mag wel zeggen van dit en dit en dit kan en dit ook, maar als ze vragen "Wat doen de meeste mensen" dan zeg ik ook van "Waarom denkt u dat de oplossing van de meeste mensen goed voor jullie zou zijn?" Het is daarom goed om terug een vraag aan hen te stellen, zodat ze terug naar zichzelf komen.

En als u dan bemiddeld is dat dan meestal een bemiddeling in strikte zin van het woord of ook de bemiddelingsgerichte technieken?

knikt duidelijk nee. Nee, ik pas ook de bemiddelingsgerichte technieken toe. Dat is soms moeilijk, want ik ben ook praktijkbegeleider bij MEDIV, dat is een opleidingsinstituut waar ze de opleiding geven en dan oefenen ze veel met rollenspellen. En bij MEDIV vragen ze als je de opleiding afgemaakt hebt of je praktijkbegeleider wil zijn en dan zetten ze u bij zo'n klein groepje en dan kan je feedback geven als ze zo'n oefening aan het doen zijn. En dat is voor mij soms moeilijk, omdat als ze bepaalde fases aan het oefenen zijn, bij mij loopt dat soms echt door elkaar en is het moeilijk om daar zo echt die lijnen te trekken. Maar ik weet wel dat ik met geoefende bemiddelaars spreek dat bij hen ook niet meer zo heel afgelijnd is en dat ook zo soms door elkaar loopt. Maar als je een EOT doet ga je wel eerder een soort vragenlijst afgaan met alle puntjes die in de overeenkomst moeten staan, alles waar ze over moeten nadenken en hier en daar kom je dan wel een punt vinden waar je met hen over gaat moeten bemiddelen. Maar dat is inderdaad niet zo dat je echt in al die fases gaat werken.

Maar er is wel altijd zo'n punt wat komt waarbij u zegt van nu gaan we echt bemiddelen of?

Nee dat zeg ik niet. Ik zeg dat in het begin van de bijeenkomst. Ik leg dan aan het begin uit dat ik bemiddelaar ben en dat ik juriste ben en dat ik alles met hen ga overlopen en als er punten zijn waar dat we merken of voelen dat er een conflict is, dat we dan gaan bemiddelen. En dat we dan soms vragen gaan stellen die ze soms raar gaan vinden, maar ik ga niet zeggen van ik ga NU bemiddelen. Want dan denken ze misschien van oh nee wat gaat er nu komen?

En wat is eigenlijk uw eigen persoonlijke mening van bemiddelen?

Ik vind dat super goed, ik ben echt heel pro bemiddelen. Ik had dat ook al in mijn mail gezegd he *lachend*.

Is dat eigenlijk altijd zo geweest van het begin dat u aan uw rechtenopleiding begon?

Nee, want ik ben eerst 10 jaar advocaat geweest en dat was absoluut niet bemiddelingsgericht. Later heb ik dan notariaat bijgestudeerd en mijn thesis voor mijn notariaat was "De onpartijdigheid van de notaris, fictie of werkelijkheid?". Vanuit mijn logica als advocaat vond ik het heel moeilijk om het mij voor te stellen dat een notaris echt heel onpartijdig kan zijn. Want je hebt altijd meer gevoel of erkenning bij het ene verhaal dan bij het andere verhaal en mijn echtgenoot is notaris en ik had daar al heel veel discussies over gehad met hem. Hij beweerde altijd van nee ik ben echt heel onpartijdig en ik moet onpartijdig zijn, maar mijn conclusie van mijn eindwerk was dat er eigenlijk twee manieren

zijn om onpartijdig te zijn. Je kan subjectief onpartijdig zijn en objectief onpartijdig. Als je bij de ene objectief onpartijdig bent, hou je je afzijdig en buiten het verhaal, maar als je subjectief onpartijdig bent ga je echt mee in het verhaal en ben je eigenlijk meerzijdig partijdig. Mijn conclusie was dus om echt volledig onpartijdig te zijn als notaris is ook door bemiddelaar te zijn. En dan heb ik zo 2 a 3 jaar gedacht van eigenlijk moet ik hier nu toch ook wel consequent in zijn en ook die opleiding gaan volgen.

Het is dus eigenlijk tijdens dat u notarieel juriste was dat u de opleiding bent gaan volgen?

Ja, het was ook totaal niet gekend vroeger.

Maar merkt u in uw omgeving dat het toch meer bekend begint te raken?

Ja, nu stilletjes aan wel. Want sinds dat ik de opleiding heb gevolgd in het begin, dat was misschien niet de juiste manier, maar als ik de telefoon opnam en uitlegde dat je ofwel een afspraak kan maken bij de notaris en dat is een gewone bespreking ofwel bij mij en ik ben een erkend bemiddelaar, dan bleven de mensen gewoon weg. Er was dan gewoon niemand die zei dat ze de bemiddeling willen. Dat is misschien nu nog zo, maar we laten hen gewoon die keuze niet meer. Maar ik denk wel dat het ondertussen meer en meer bekend raakt bij de mensen omdat het ook in andere domeinen meer en meer gebruikt wordt.

En heeft dat ook met de wetgeving te maken dat het meer bekend is geraakt of door andere dingen?

De wet heeft daar zeker niets mee te maken, maar ik denk wel dat er vanuit de regering wel een doel is om de rechtbanken een beetje minder werk te geven en dat zij toch meer naar bemiddeling te duwen. Maar het wordt ook bij bedrijven gebruikt, burenruzies en andere instanties waardoor de mensen er meer mee geconfronteerd worden in het dagelijkse leven en er over horen. Maar het mag zeker wel nog verbeteren hoor.

Maar ook in de praktijk zelf, denkt u dat daar de wetgeving geholpen heeft dat er meer mensen in de praktijk de opleiding zouden gaan volgen?

Nee ook daar niet. De wet organiseert gewoon de federale bemiddelingscommissie en verschillende soorten van bemiddeling. En mensen lezen de wet niet eens en de praktijkmensen, goh. Ik denk dat het daar eerder is van dat ze horen van andere die het beginnen te doen en advocaten. Dat het eigenlijk meer mond op mondreclame is, ik weet het ook niet.

Ja ik merkte tijdens dat ik aan het zoeken was voor mijn thesis dat er over advocaten en bemiddeling redelijk wat te vinden valt, maar over notarissen echt super weinig. Dat is toch vreemd?

Ja, want eigenlijk leunt het DNA van de notaris het dichtste aan bij die van de bemiddelaar omdat ze ook onpartijdig moeten zijn en meestal twee mensen voor zich hebben en vaak ook in conflict. Misschien is dat niet interessant genoeg om daar een artikel over schrijven of om daar rechtsleer over te schrijven, ik weet het niet.

Was er eigenlijk ook iets specifiek wat u aangezet heeft tot het volgen van de opleiding of was dat puur door die thesis?

Ja, ik was gewoon nieuwsgierig. Want ik wist ook eigenlijk niet goed wat het inhield. Ik heb wel heel grote ogen getrokken bij het volgen van de opleiding. Ik kon me totaal niet inbeelden dat het ging gaan over die communicatie, her leren actief luisteren naar mekaar, naar het zoeken naar die gemeenschappelijke belangen, dat weet je allemaal niet voor je aan de opleiding begint. En we doen ook heel veel moeite binnen het notariaat om iedereen te motiveren om de opleiding te volgen, maar iedereen die de opleiding gevolgd heeft zegt nadien dat het echt de moeite is en ze totaal geen tijd hebben verloren en blij zijn dat ze het gedaan hebben.

Die opleiding is dat na het werk, door de week, of hoe zit dat precies?

We hebben een opleiding die een verplicht aantal uren is, dat is momenteel 90 uur, maar dat gaat binnenkort veranderen. Het is op verschillende dagen en ze proberen dat wel deels in het weekend en deels in de week te zetten, waar dat zijn dan een enkel volle dagen die je dan moet volgen.

Ik kan me inbeelden dat dat wel heel zwaar is.

Ja, als notaris is dat niet evident, want dat zijn dagen waarop je niet op kantoor bent en niet werkt, maar als kantoormedewerker is dat ook niet evident. Want dat betekent dat uw patron u die opleiding moet laten volgen en u bent in de tussentijd niet op kantoor.

En hoeveel uur is dat dan aan een stuk?

Zo'n 6 a 7uur dag.

Eigenlijk zouden ze dan toch iets moeten kunnen vinden dat ze het ergens in konden integreren ofzo, maar ja.

Ja, maar anderzijds denk ik dan van als je een MBA doe als CEO moet je dat misschien ook doen tijdens uw uren. Je moet er ook wel iets voor over hebben. Je krijgt wel een extra getuigschrift, je hebt een extra tool die je kan inzetten. Je moet dus wel een beetje een inspanning doen. Dat is ook een discussie die momenteel loopt bij de Federale bemiddelingscommissie, want nu zijn we bezig met het aantal uren te herzien. Vele vinden dat er te weinig uren zijn, terwijl dat de mensen die mensen zijn die de uren zo laag mogelijk willen houden omdat ze naast bemiddelaar ook nog een ander beroep hebben. Daarnaast heb je dan ook de bemiddelaars die niets anders doen en die vinden dat hun beroep ondergewaardeerd is en willen er meer uren aan koppelen. Het is niet gemakkelijk om daar een consensus in te vinden.

U zei dat u de opleiding toch wel heel erg goed vond, maar zijn er ook dingen waarvan u zegt van goh dat kon toch eigenlijk wel beter?

Nee, want ik heb de twee opleidingen gevolgd. Ik heb de korte opleiding gevolgd in het kader van het notariaat, die enkel voor notarissen wordt georganiseerd, maar daarnaast heb ik ook enkele jaren daarna de algemene opleiding gevolgd, die open is voor iedereen en heel wat meer uren in beslag neemt. Ik vond deze alle twee heel erg goed, alleen gaat die lange opleiding nog veel diepgaander in op de materie en is het meer psychologisch.

Maar het is dus voldoende om slechts 1 van de 2 te volgen als notarieel jurist of notaris?

Ja, je hoeft ze zeker niet alle twee te doen, want ik ben daar eerder een uitzondering in! *lacht*

Maar het kan dus ook zijn dat je enkel de algemene opleiding volgt?

Ja, want er waren een paar mensen in het notariaat en enkele advocaten die die opleiding volgde. Maar je hebt heel veel mensen die dat volgen en absoluut niet weten waar ze gaan terechtkomen. Er zijn ook een hoop mensen die niet meer echt tevreden zijn in hun huidige job en dan toch de opleiding gaan volgen, hoewel die opleiding toch heel wat geld kost. Want die is wel redelijk lang. Maar ik denk dat zeker de helft die de opleiding volgt er ook wel degelijk iets mee doet.

Deze opleiding wordt ook terugbetaald?

Ja, in het kader van het notariaat om mensen te stimuleren de opleiding te volgen betaald te Fednot de korte opleiding terug als de erkenning wordt aangevraagd. Want als je slaagt moet je daarna je erkenning nog opvragen bij de federale bemiddelingscommissie. Dat is enkel een formulier insturen en wat papieren invullen. Een nadeel is wel dat eens dat je de erkenning hebt je verplicht bent om per 2 jaar 18 uren permanente opleiding te volgen. Je moet je dus blijven bijscholen en dat is toch wel belangrijk. Want als je de opleiding gevolgd hebt ken je de theorie, heb je van die rollenspelen gedaan maar je leert zoveel meer door het gewoon te doen.

U bent lid van de federale bemiddelingscommissie. Heeft deze commissie ook cijfers van notarissen en notarieel juristen of het is toegenomen of er meerdere mensen de opleiding hebben gevolgd?

De Fednot gaat dat hebben. Als je die informatie wil hebben kan je dat zeker opvragen bij mevrouw X. Via haar mag je dat zeker vragen.

Wat vindt u specifiek de meerwaarde om toch de opleiding gevolgd te hebben, want sommige mensen werken wel van nature redelijk bemiddelingsgericht?

Er zijn veel notarissen die zeggen dat ze al bemiddelen of dat al kunnen, maar het is toch helemaal anders als je echt bemiddelaar bent. Want notarissen zijn dat niet gewoon van om op die manier van vragen te stellen, actief te luisteren, notarissen zijn heel oplossingsgericht en gaan direct een oplossing aanreiken. Maar het luisteren, zonder meteen een oplossing aan te reiken zijn dingen die je aanleert en eigenlijk niet anders kan. We zijn er ook enorm voor aan het pleiten, want ik zit in de federale bemiddelingscommissie, maar ik ben ook voorzitter van een commissie bemiddeling binnen de federatie van het notariaat en wij doen heel veel om het bemiddelen te promoten, organiseren opleidingen binnen het notariaat. Ik ben echt wel veel met bemiddeling bezig en wij doen enorm veel om bemiddeling te promoten, omdat wij de indruk hebben dat het heel erg nuttig kan zijn in het alledaagse werk van de notaris, net omdat elk probleem dat je anders op je schouders krijgt indien je dat aanpakt met bemiddeling dan leer je gewoon om die mensen een spiegel voor te houden en hen zelf het probleem laten op te lossen, want om een voorbeeld te geven. Er was een koop-verkoop gesloten en de dag voor verkoop heeft de verkoper alle buxussen uitgedaan en de koper is dus absoluut niet content dat da gebeurd is, wat doe je dan? Je kan ofwel daarin meegaan in die discussie en dan een hele discussie opstarten met die andere notaris of je kan dat bemiddelingsgericht

aanpakken en het op die manier op te lossen. Dus het is zo rijk om het elke dag in elke problemen, elke dossiers toe te passen. Wij vinden daarom dat het een enorme meerwaarde is voor de notaris en ook naar de toekomst toe. Want ze zijn enorm bezig met de digitalisering van het notariaat, maar ik denk dat die menselijke dimensie van het luisteren naar mensen, het horen van hun problemen echt wel een meerwaarde gaat zijn naar de toekomst toe.

Wat is uw eigen ervaring met bemiddeling als notarieel jurist?

Heel goed, ik doe het heel graag. Ik gebruik het voor alle EOT-dossiers en ik merk toch dat het enorm veel kan helpen. Voor mij is het super als ik mensen kan helpen scheiden en ze nadien toch nog samen overweg kunnen. Dat ze on speaking terms zijn

In de familiale zaken, zijn het dan vooral EOT's waarbij u het toepast?

EOT's, maar ook heel veel successiegevallen waarbij er veel discussie is tussen de kinderen over het verdelen van de nalatenschap van de ouders en nu hebben we ook de punctuele en globale erfovereenkomsten en daar zijn hebben we zelfs een nieuwe opleiding opgezet om bemiddeling toe te passen bij die erfovereenkomsten. Die erfovereenkomsten worden wel nog niet zo heel vaak gedaan, omdat het een heel lange procedure is, maar het zijn enorm explosieve dossiers en daarom willen we ook dat er daar bemiddeling wordt ingezet.

Vindt u dat er momenteel genoeg wordt bemiddeld in de notariële sector, waarom niet?

Nee, omdat de meeste notarissen denken dat het niet genoeg opbrengt. Omdat ze daar heel veel tijd insteken en ze dat niet kunnen doorrekenen. Mijn ervaring is dat dit niet klopt, want er zijn twee bemiddelingssessies voorzien bij ons in de EOT en ik geen hen altijd mee dat als je meer wil komen wel per uur moet betalen. Er zijn natuurlijk wel mensen die dat niet willen, maar er zijn ook mensen die vijf of zes keer terugkomen omdat alles op de duur met mij op kantoor werd besproken. Dat is natuurlijk ook niet ideaal, want dat wil zeggen dat ze onderling niet meer goed met elkaar konden spreken, maar ik was dus een beetje de vertrouwenspersoon of de persoon waarbij het gemakkelijker werd om bepaalde, tricky onderwerpen te bespreken.

Je zou wel gek moeten zijn om er geen gebruik van te maken als er al twee sessies inbegrepen zijn. Want ik denk dat er ook veel mensen zijn die denken dat het nog eens allemaal extra kosten zijn, zonder dat ze beseffen dat het er misschien al deels inbegrepen is?

Ja en het rare is. Ik ken iemand die gewoon bemiddeld via zo'n bemiddeling online bij Pareto en die geven ook diensten van bemiddelaars en op een bepaald moment heb ik er ook aan gedacht om met hen samen te werken en ik weet dus ook wat ze vragen en dat is meer dan wat ze in het notariaat betalen.

Hebben de mensen weet van die kosten?

Nee, maar we zeggen dat wel als ze dat vragen, maar ik voor sommige mensen is dat volgens mij niet logisch dat ze dat in het notariaat doen, die dienst en gaan dan op internet zoeken naar bemiddeling en beseffen niet dat het dan eigenlijk duurder is.

Hoe staan cliënten in het algemeen tegenover bemiddeling?

Ze zijn altijd positief, er is wel één keer ooit een situatie geweest. Bemiddeling is vrijwillig natuurlijk dus als ze het niet willen mag je het ook niet aan hen opdringen. Het was een situatie waarbij twee ongehuwden uit elkaar gingen en twee onroerende goederen hadden en ze wilden beide hetzelfde onroerende goed overnemen en daar hadden we bemiddeling voorgesteld. Het probleem was wel dat daar meneer toegekomen was met zijn advocaat bij de bemiddelingssessie. En ik had al gezegd van wat is hier de bedoeling van? Waarop de man in kwestie zei van ja maar mijn advocaat is ook bemiddelaar en komt mee als mijn raadsman. Dus ik dacht al van oké dit heb ik nog nooit gedaan en dit zal iets nieuws worden, een uitdaging. De vrouw was er absoluut niet mee opgezet dat haar ex zijn advocaat meehad, maar dat gesprek is op zich heel erg goed verlopen. We hadden bijna een doorbraak, alleen is meneer terug naar huis gegaan en heeft hij de zaken nadien nog besproken met zijn advocaat en heb ik een mail teruggekregen waar ze op alles terugkwamen zoals voor het gesprek. Met het bijkomende probleem dat mevrouw er dan vanuit ging dat ik haar raadsman werd en dat is daar dan de moeilijkheid he. Ik bedoel, zij zit daar dan alleen en ik had al van in het begin heel duidelijk moeten laten merken van ik blijf hier onpartijdig en je voelt wel dat de andere partij die daar alleen zit u probeert bij zich te trekken, omdat de andere ook een raadsman heeft. Dus dat is heel moeilijk en na die mail van de advocaat heb ik dan ook gezegd van sorry, maar hier kan ik totaal niet onpartijdig in blijven, blijkbaar is er geen wil meer om te bemiddelen en mevrouw ik raad u aan om ook zelf een advocaat te nemen. Ze wist dan niet wie en ik had dan ook wel iemand doorgegeven, waarvan ik weet dat die ook bemiddelingsgericht is en op die manier kunnen ze dan toch er ook uitgeraken, dat is voor mij dan gelijk. Maar meneer had er duidelijk geen vertrouwen in.

U hebt dus ook al verschillende keren doorverwezen?

Ja.

Maar mag het zelfs dat ze een advocaat meenemen tijdens een bemiddeling?

Uhm, goh ik heb dat ooit ook eens gevraagd aan iemand die al veel langer bemiddeld en die zei ook van nee ik heb daar geen problemen mee. Maar ik leg dan ook wel uit dat ze meekomen als raadsman, maar dat het niet de bedoeling is om daar te komen pleiten voor hun cliënt. Dat heeft die advocaat ook totaal niet gedaan, het was heel correct en voor mij soms zelfs een hulp om hem redelijk te houden en om bepaalde toegevingen te bekomen. Maar nadien is er op alles teruggekomen wat er gezegd is.

Maar misschien was dat ook gebeurd als de advocaat niet aanwezig was tijdens het gesprek he?

Ja, tuurlijk dat weet je nooit. Als ze weggaan weet je nooit met welke achterban dat is.

Heeft u het gevoel dat cliënten altijd oprecht zijn tijdens een bemiddeling?

Bedoeld u of ze een verborgen agenda hebben?

Zo erg niet, maar eerder in de zin dat ze eerst zeggen dat het goed is en dan thuis zeggen van dat wil ik eigenlijk toch niet?

Ik denk dat als eerlijk moet zijn dat het aan de bemiddelaar is om die angel eruit te trekken, om dat te voelen. Voelen dat er geen oprechtheid is. In die heel gespannen bemiddelingen voel je wel dat het niet gaat als er spelletjes gespeeld worden of maskers worden opgehouden en soms ga je echt wel heel diep bij de mensen.

Maar meestal voelt u het dus wel redelijk aan?

Ja.

Heeft u ideeën, technieken of suggesties hoe bemiddeling meer zijn ingang kan vinden in het notariaat? Zouden ze bijvoorbeeld meer aandacht moeten schenken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat?

Zeker, ik weet dat de federale bemiddelingscommissie zich daar nu een soort werkgroep op gaat smijten. Ze gingen echt proberen om bemiddeling zelfs al te promoten in de lagere school, humaniora, in de rechtenopleiding, ... Dat studenten veel meer worden geïnformeerd en als ze al toekomen in die opleidingen ze al weten wat het is en de volgende generaties er al mee vertrouwd zijn. Nu kunnen we maar ons best doen om mensen die al notaris zijn te overtuigen en te informeren en dat proberen we binnen de bemiddelingscommissie wel te doen, maar op lange termijn moet het echt al bij de jeugd meegegeven worden van jongsaf aan.

De informatie die wordt aangeboden, hoe wordt die meestal aangeboden, via welk medium?

Momenteel met Covid zijn de budgetten van het notariaat momenteel wat geslonken, want ze hadden heel wat opleidingen voorzien zoals in zalen zoals de Heizel enzo en dat is natuurlijk wel allemaal wel betaald en is er mij gezegd dat er momenteel geen geld is. Maar wat wij echt wilden doen is een soort filmpje maken waarin echt getoond wordt van dit is een afspraak bij een notaris zonder bemiddeling en dit is een afspraak bij een notaris met bemiddeling en daar wordt het dan nagespeeld, zodat ze kunnen zien wat het is. Dat is denk ik de enige manier om hen te kunnen tonen wat het is, want je kan het wel uitleggen, zeggen en doen maar het is natuurlijk wel theorie.

Ja, klopt want zelfs ik vind mij dat soms zelfs moeilijk om me dat in te beelden.

Zodra er meer middelen beschikbaar zijn is het wel de bedoeling om dat te doen. Een ander idee waar we mee bezig zijn, zijn de jonge bemiddelaar, jonge notarissen, jonge medewerkers, om een soort community op te richten binnen het notariaat, dat ze niet zomaar in de natuur worden losgelaten. En momenteel hebben we een soort platform opgericht via Google waar iedereen met mekaar gaat kunnen communiceren en vragen stellen en tips vragen. De bedoeling is dat iedereen zich daar voedt met ideeën en tips.

Maar dat platform bestaat nog niet?

Ze zijn dat nu binnen de federatie aan het oprichten. En wij zijn zowat de proefkonijnen om dat kunnen uit te proberen. De testfase moet wel nog beginnen. Wat we ook gedaan hebben zijn een

soort terugkomdagen organiseren. Dus we hebben de opleiding en dan beginnen ze bemiddelen hopelijk en dan na zes maanden hebben we een terugkomdag georganiseerd waar ze dan kunnen terugkomen bij de opleidster en iemand die praktijkervaring heeft. En dan kunnen ze reflecteren over hun bemiddelingen en dan kunnen de praktijkexperts tips geven vanuit hun eigen ervaring.

U gaf regelmatig aan over problemen tijdens een bemiddeling. Wat zijn veel voorkomende problemen waar u soms wel eens op stuit?

Wat ik persoonlijk erg moeilijk vond, was dat ik een man had die heel de bemiddeling lang alle besprekingen tot de EOT is blijven zeggen dat hij niet wou scheiden en hij zat daar echt apathisch te knikken en te zeggen van ja doe maar, doe maar. En dat was heel moeilijk. Ik heb dan uiteindelijk gezegd van ja je moet met twee zijn voor een huwelijk. Als één van beiden het niet meer wil, kan dat niet. Hij beseftte dat wel maar hij werkte er toch niet met zijn volle gedachte aan mee en ik heb toch een paar keer echt moeten checken van zeker? Je gaat hier wel iets moeten tekenen en dat was echt vermoeiend. En normaal mag je ook niet enkel met 1 persoon in dialoog treden tijdens een bemiddeling, maar bij hem heb ik dat wel gedaan, omdat hij bleef zeggen van ik heb alles gedaan om dat huwelijk te redden en het is echt zij die niet wil. Ik heb dan ook met erover gaan praten zodat hij inzag dat het misschien ook deels aan hem lag dat het huwelijk niet ging. Het is daar dat ik hem wou doen veranderen van inzicht en uiteindelijk op het laatste is hij een beetje bijgedraaid en heeft hij het getekend. Ik weet dat 1 van de tips is dat je niet moet beginnen aan het bespreken van een EOT voordat ze beide ja hebben gezegd, wij gaan scheiden. Want als 1 van beide zegt van nee ik wil dat eigenlijk niet, dan mag je al je vragen stellen, besprekingen doen, maar op het einde gaat hij toch weer blokkeren. Ik heb er bijvoorbeeld ook al gehad waarbij ik twee volledige sessies alleen daarover heb gesproken, enkel over het feit dat mevrouw wou scheiden en hij niet. Daar zit dan ook vaak nog een heel verhaal achter over het waarom en dat maakt het voor mij wel heel boeiend. Maar ik kan me ook wel voorstellen dat er een deel notarissen zijn die zeggen van voor mij hoeft die flauwekul allemaal niet, het moet rap en vooruitgaan.

U denkt dat het dus ook vooral is dat notarissen vinden dat het tijdrovend is en daarom niet willen bemiddelen?

Ja, maar je steekt er ook de tijd in die je zelf wil. Het is nu zo dat ik daar gevoelig aan ben en ik dat echt wil uitspreken dat ik daar ook zoveel tijd insteek. Maar ik kan ook naar mijn klok kijken en zeggen van mensen het is nu al zo laat, kunnen we voortdoen. Dat maakt het voor mij dan misschien wat moeilijker, omdat er dan weerstand zal zijn op een ander moment tijdens de besprekingen, maar ik kan me inbeelden dat een notaris die zegt van ja mijn tijd is hier geteld, komaan we doen hier voort. Dat die dat bijvoorbeeld niet doen, maar die kan evengoed bemiddelingsgericht optreden. Iedereen heeft zijn eigen persoonlijkheid en ik kan mij inbeelden dat er mensen zijn die meer aanleg hebben voor dat psychologische en er ook mensen zijn die dat niet doen, so what?

Is iedereen wel geschikt om die opleiding te volgen, wie is geschikt om bemiddelaar te zijn?

Daarom gaan we de opleiding ook niet verplichten voor notarissen. Iedereen moet uiteraard voelen of hij het wil doen of niet. Maar ik blijf er wel van overtuigd dat het enorm veel persoonlijk veranderd. Enkel en alleen de opleiding volgen, zodat je wordt bewust gemaakt in de manier waarop je communiceert ten opzichte van mensen. Automatisch ga je toch op een andere manier communiceren, zelfs gewoon in mails schrijven, met uw personeel omgaan, omdat je veel meer bewuster wordt van de boodschap die je uitbrengt en ga je ook veel meer luisteren en voor mij is het sowieso een verrijking, het zal altijd aanwezig blijven.

Ik vraag me dan wel af hoe je notarissen die zeggen van pff dat kost tijd er toch van kunt overtuigen van bemiddeling?

Door te zeggen dat er een verschil is tussen spend time and invest time. Het is tijd die je investeert in uw cliënteel, maar je krijgt dat terug. Ik ben er zeker van, ze komen terug met andere dossiers want je hebt zo'n band met hun gecreëerd. Je krijgen veel meer vertrouwen in u, waardoor ze zeker terugkomen. De minste issue die je dan met de cliënten zou hebben weten ze ook van dat wordt uitgepraat, er wordt geluisterd, ze nemen hier de tijd voor mij dus ik ben er zeker van dat het een zekere investering vraagt van tijd maar ik ben er ook zeker van dat je dat terugkrijgt.

Hoe bepaalt u zelf van die bemiddeling is nu echt nodig. Wat zijn de dingen waar u echt op let van hier ga ik toch moeten ingrijpen?

Wanneer ze telkens bij hun eigen standpunt blijven en ze niet geneigd zijn om naar de andere te luisteren en een stap te zetten richting te andere. Dat gebeurt heel vaak omdat ze zitten met enorm veel pijn van die scheiding en het vertrouwen is zoek. Dus is er vaak enorm veel wantrouwen tussen beide echtgenoten en dat gaat bijna altijd over centen of de kinderen gebruiken om de andere pijn te doen of te irriteren. Het gaat heel vaak over de verdeling van de woning of van oke jij wilt scheiden? Maar dan ga je mogen betalen. Het is eigenlijk de pijn van die scheiding die wordt omgezet in geld.

Zijn er momenten waar iedereen akkoord gaat om in een bemiddeling te stappen maar het op een bepaald moment zo escaleert dat u denkt van dit gaat niet meer lukken?

Er zijn inderdaad al zo'n momenten geweest en het beste is dan om gewoon een time out te organiseren en te zeggen van we gaan dit effe loslaten en parkeren en we gaan een nieuwe afspraak maken om er verder over te spreken. Mijn allereerste bemiddeling, ik denk dat ik daar alle rollenspelen van tijdens mijn opleiding of toch een groot deel daarvan allemaal heb zien passeren. Die mensen hebben daar niets anders gedaan als zitten ruziemaken en elkaar van alles zitten verwijten en ik zat daar echt van "oh nee help wat moet ik nu doen?", dat was echt niet te doen. Die mensen hadden al een afspraak gemaakt 3 of 4 dagen nadat meneer had bekend gemaakt aan haar dat hij wou scheiden, dus die vrouw zat nog vol woede en het is dan ook wel belangrijk om uit te leggen dat het verschil in tijd een invloed heeft op de mensen. Dat diegene die wil scheiden daar meestal al jaren mee bezig heeft en die beslissing al heeft genomen en al een soort rouwperiode heeft doorstaan. Terwijl dat de andere die dat misschien wel een beetje zag aankomen, maar nooit dacht dat het zover zou komen en plots die beslissing hoort. Dat zijn twee treinen naast elkaar, maar de ene trein zit al zoveel verder. Dat is dan ook het enige wat ik toen in die situatie heb kunnen doen om aan te geven van heb begrip voor elkaar en geef elkaar wat tijd aan de ander die maar net het

nieuws gehoord heeft en ook die tijd af te bakenen. Dus niet zeggen van kom maar eens terug als je er klaar voor bent, maar echt te vragen van hoeveel tijd denken jullie dat jullie nodig hebben om terug te komen en het dan opnieuw te bespreken. Dat heb ik dan ook gedaan en die zijn dan ook een hele tijd niet meer teruggekomen, dus ik dacht echt van ik heb het hier verbrod het is hier gedaan. De dag dat die terugbelden voor een nieuwe afspraak was ik zo blij. Dat waren gewoon mensen die heel veel tijd nodig hadden. Ik heb nu ook zo dossiers waar ze heel erg gehaast zijn, maar dat ook niet altijd zo goed is, want die gesprekken doen pijn en ze willen daar zo snel mogelijk door zijn. Terwijl het juist beter is om dat wat tijd te geven om erover na te denken en dan het je sommige die dan enorm veel tijd nemen, waardoor ik nu soms nog denk van oh nee ze gaan toch nog wel terugkomen, ik heb toch niets verkeerd gedaan. Maar ze komen meestal wel terug.

Als u in het algemeen zo terugkijkt naar de bemiddelingen die u heeft gedaan, hoe is het slaagpercentage ongeveer?

We komen toch altijd tot een EOT-akte. Wat ik natuurlijk niet weet is of ze achteraf nog samen gaan eten of niet, daar heb ik geen informatie over. Maar we komen wel altijd tot een akte. Ik heb misschien maar 1x gehad dat het zo geëscaleerd was, maar toen bleek dat die man ook een psychologisch probleem had en later ook zelfmoord heeft gepleegd. Dat was dan de enige keer dat het mislukt was en dan die ene keer met die advocaat.

Wijst u dan soms ook door naar bijvoorbeeld een psycholoog?

Nee, maar nu heb ik wel een geval waarvan ik denk dat ik misschien beter zou kunnen doorverwijzen. Maar dat ligt natuurlijk wel heel moeilijk, want bij een notaris verwachten de mensen niet dat het woord psychologische hulp maar valt. Want ik heb ook al gevallen gehad waarvan de mensen dan echt zeggen van: mevrouw u bent wel geen therapeut he. Gewoon toen ik maar uitlegde dat een echtscheidingsproces een rouwproces was. Maar waar ik zo aanvoel van het zou hen misschien wel deugd doen om zich te laten bijstaan door zo'n psycholoog naast de gesprekken, om meer te begrijpen wat er speelt bij de ene en de andere. Maar het ligt moeilijk, bijvoorbeeld hier heeft de man de eerste scheiding nog niet verwerkt en neemt dat nu precies mee naar zijn nieuwe scheiding.

Wat vindt u zelf van de huidige wetgeving?

Dat vind ik persoonlijk een hele moeilijke vraag, waar ik zelf ook nog niet heel veel over heb nagedacht. Ik weet wel dat ze binnen de federale bemiddelingscommissie bezig zijn met het verzamelen van informatie die ze zouden willen veranderen binnen die wet, maar dat gaat meer over uren van de opleidingen. Ik weet het eigenlijk niet, ik vind het een heel moeilijke discussie over de juristenbemiddelaars en dan die andere sector die dan eigenlijk niet jurist bemiddelaar zijn en er zo vanuit gaan van zij doen dat maar als bijberoep en zijn geen echte bemiddelaars. Terwijl wij er juist vanuit gaan van als zij een bemiddelingsakkoord willen laten homologeren moeten zij weten wat er in de wet staat en dus voor ons kan je geen bemiddelaar zijn zonder ook minstens jurist of toch een stevige juridische basis te hebben, omdat je ook de mensen moet kunnen informeren over de inhoud van de wet. Van de wet zegt dit, maar we kunnen ook dat. Maar bij hen voel je echt aan van juristen juristen, als je echt bemiddeld heb je dat niet nodig. Wie wegen liggen zover uit mekaar. Er zijn ook zoveel verschillende soorten bemiddelingen die aan het groeien zijn, dat groeit echt als paddenstoelen en die wet gaat zich ook moeten gaan aanpassen aan al die verschillende manieren

van bemiddeling. Maar die concurrentie die tussen die mensen leeft, ik weet niet of die wet daar iets aan gaat kunnen veranderen.

Wat denkt u van een specifieke wet die gericht is op bemiddeling in het notariaat?

Nee, dat lijkt me geen goed idee want dan zou je voor iedereen een aparte wet moeten gaan voorzien. En dan ga je ook de psychologen hebben die dan zeggen van ja gaan wij dan ook een opleiding moeten volgen die meer juridisch is? We hebben die piste ook al in alle kanten gekeerd en gedaan, maar dat opent de deur naar nog meer problemen denk ik.

Het is niet gemakkelijk en ik merkte ook dat veel mensen over die wet geen mening lijken te hebben en de wet is dan ook bedoeld om bemiddeling aan te moedigen, maar het werkt precies toch niet helemaal.

Nee, inderdaad misschien zou het dan toch een oplossing kunnen zijn dat die wet het gebruiksvriendelijker maakt of meer open is en de verschillende beroepsgroepen misschien specificeert en dat het er ook voor zorgt dat de andere zien dat we niet in hun vaarwater gaan komen, want wij bemiddelen enkel in notariële kwesties en daar komen zijn nooit. Allé pas op ge hebt ook een deel bemiddelaar die het deel ouderschapsregeling doen van een EOT, want we werken veel samen met een bemiddelaar waarbij hij het ouderschapsdeel doet en wij de overname van de woning, want dat moet dan specifiek in een notariële akte gebeuren en die twee aktes worden dan samen neergelegd voor de rechtbank en dat is dan 1 volwaardige EOT. We hebben dus zo iemand waar we veel mee samenwerken en als hij een juridische vraag heeft dan belt hij en dan geven wij antwoord.

Er is dus wel een samenwerken en dat zou dus ook al kunnen helpen?

Ja, maar ik zeg niet dat dat in alle kantoren zo is he. Want ik heb overlaats nog de vraag zien passeren van een notaris waarbij een bemiddelaar haar die vraag had gesteld en ze zei van alle da kan toch niet, een notaris moet toch de volledige akte opmaken en niet alleen het stuk. Waarvan wij dan zeiden van nee dat is al lang achterhaald, dat is geen enkel probleem. Als de mensen geen eigenaar zijn van een onroerend goed dan moeten ze niet komen tot bij een notaris om te scheiden, dan kunnen ze evengoed bij een bemiddelaar, dat is geen probleem. Dat kan worden gehomologeerd bij de rechtbank.

Heeft u nog suggesties over de rol die de notaris en zijn medewerkers in de toekomst zou kunnen spelen in het kader van bemiddeling?

Ja, ik denk dat er in de toekomst echt in elk kantoor een bemiddelaar zou moeten zijn. Dat het de notaris zelf is of 1 van de medewerkers. Zonder verplichting, maar ik denk dat als je dat als kantoor kunt aanbieden dat het zeker een meerwaarde biedt. Want mensen hebben echt nood aangehoord worden en aan hun verhaal te kunnen uitleggen en vaak hebben de notarissen daar misschien geen tijd voor en dan is het wel nuttig om dan eventueel een medewerker te hebben die dat wel kan doen. Dit voor van die echt pijnlijke dossiers, waar je echt gehoor moet hebben voor die familiale pijn die soms bestaat, want die nalatenschappen ook hoor. Want als ouders verschillen maken tussen de kinderen en zowat meer schenkingen hebben gedaan aan het ene kind ten opzichte van het andere kind. Dat mag echt niet onderschat worden, wat voor soort gevolg dat dat geeft in families.

Om te kunnen bemiddelen moet je toch ook al een redelijk empathisch persoon zijn van nature, want ik had overlaast een artikel gelezen waarbij Koen Geens het plan had om bij de benoeming van notarissen het empathische ook laten mee te nemen in de beoordeling. Wat denkt u daarvan?

Ja ik vind dat wel inderdaad, maar langs de andere kant zeggen ze ook dat je het cliënteel krijgt dat je zelf uitstraalt. Ik kan me inbeelden, zoals je ook advocaten hebt wat puur zakenadvocaten zijn dat je ook zo'n notarissen kan hebben en ook zo'n cliënteel kan hebben en dan doe je alleen vennootschappen of je doet alleen heel zware koopverkoop dossiers die puur rationeel zijn en als die notaris zijn kantoor enkel op zo'n dossiers wil focussen, why not. Dat mag.

Eigenlijk vindt u de verscheidenheid dus wel iets positief?

Ja, ik denk dat iedereen is zoals hij is en ik denk niet dat je niet mag zeggen dat je geen notaris mag worden als je geen bepaalde graad van empathie hebt. Dat gaat een brug te ver, want je hebt in alle beroepen empathische mensen en minder empathische, bijvoorbeeld bij artsen heb je er ook die heel gevoelig zijn en andere die heel hard zijn. Natuurlijk gaan die empathische waarschijnlijk veel meer succes hebben, maar ik geloof dat als je echt EOT's en nalatenschappen hebt en je een kleiner kantoor hebt met meer allerlei soorten dossiers dat het wel handig kan zijn. Want dat zorgt toch wel voor meer cliënteel dan denk ik als je wat empathisch ben.

Zou u verplichten dat er minstens 1 bemiddelaar op kantoor aanwezig is?

Nee, dat kan je niet doen. Ik denk dat dat niet gaat. Het enige wat je kan doen is da studenten aan de basis gaan stimuleren door hen ervan te laten proeven, kennis mee te laten maken, dat ze weten wat het is, begrijpen wat het is en de voordelen ervan inzien, want er zijn enkel en alleen voordelen aan. Het is gewoon omdat het niet gekend is en onbekend is onbemind. Maar ik denk dat als je al jong aan de basis ervan kan doen proeven ze er ook automatisch voor doen openstaan.

Ik merk aan mijn medestudenten wel dat bemiddelingsvakken vaak minder serieus genomen worden.

Ja, dat is in het notariaat juist hetzelfde. De bemiddelaars worden gezien als geitenwollensokken, alternatievelingen en wij doen er alles aan om dat dat imago te doen veranderen. Ik weet niet of je professor Verbeken kent? Hij heeft bemiddeling in Harvard gevolgd en hij gebruikt dat enorm in zijn praktijk als advocaat en hij doet heel zware nalatenschap dossiers en heeft een deel psychologen die samen met hem werken, hij is ook al komen spreken voor het notariaat en hij is dus allesbehalve geitenwollensokken he. Hij heeft de bemiddeling echt kunnen inbouwen in die businessstructuur en dat is ook iets wat ik ook echt zou willen om meer die bemiddeling naar dat business te trekken en mensen te kunnen tonen van dat wordt echt bij de NATO gebruikt. Echt op heel hoge niveaus wordt die bemiddeling gebruikt en dat is niet alleen voor alternatieve mensen die zowat zweverig doen. Ik denk wel dat de jongere generatie daar meer voor open staat. Ik denk dat jullie generatie ook veel meer bezig is met die work-balance en levenskwaliteit. De trend is ook anders en ik denk ook dat dat ook meer ligt in die manier nu van leven dat het daar beter bij aansluit dan dat jachtig leven waar het enkel gaat om geld geld geld. Daarom denk ik dat het meer luisteren naar mensen voor de

notaris naar de toekomst toe een enorme investering zal zijn, maar ze dat zeker gaan terugkrijgen van mensen.

Bijlage 2: Interview notaris-bemiddelaar (vroeger ook deel uitgemaakt van Federale Bemiddelingscommissie)

Als u het woord bemiddelen hoort waar denkt u dan aan?

Conflicten oplossen.

U zegt conflicten oplossen, hoe ziet u dat in het kader van bemiddelen en op welke manier?

Er zijn altijd twee manieren in geval van juridische conflicten om tot oplossingen te komen. Ofwel leg je uw probleem voor aan een rechter en die zal erover beslissen. Dan geef je uw probleem uit handen en zal iemand anders voor u beslissen en zullen de advocaten uw standpunten wel bevestigen. Ofwel kan u tot overeenkomsten komen en dikwijls in juridische conflictuele context is het tot overeenkomsten komen soms wel moeilijk, omdat onderling te doen en dan is het wel nuttig als er dan iemand u begeleidt, dat gesprek begeleidt zodanig dat iemand de mensen helpt om eventueel tot overeenkomsten te komen.

U bent dus meer de persoon die de mensen begeleidt, zonder echt te sturen in een bepaalde richting als ik het goed begrijp?

Wel ik ben zelf een erkend bemiddelaar en ben heel erg sturend over de manier waarop het gesprek verloopt, maar ik ben absoluut passief voor wat de inhoud betreft. Inhoudelijk zal ik absoluut niet sturen en zal ik ook geen beslissingen nemen. Maar natuurlijk kan je wel een heel kader creëren en het is dikwijls dat kader dat mensen ontbreekt om op een gestructureerde manier de problemen aan te pakken.

U geeft dus eigenlijk meer informatie en tips over hoe ze beter met elkaar kunnen communiceren om dan zelf tot een oplossing te komen?

Ja, ik gebruik 1) een stappenplan, want ik doe vooral in echtscheidingen bemiddelingen, dus om te beginnen controleer ik of ze wel op de juiste plaats zitten en wel alle twee willen scheiden. En of ze wel alle twee willen scheiden met een echtscheiding onder onderlinge toestemming. En of ze met elkaar willen onderhandelen en rekening willen houden met elkaar belangen en dat ze bereid zijn om te onderhandelen naar een oplossing die voor hun beiden aanvaardbaar is. Het is dus eigenlijk structuur brengen aan het gesprek, zorgen dat ze inhoudelijk wel over alles gesproken hebben waar ze over moeten spreken. Inhoudelijk kan ik ook wel uitleggen hoe de wet in elkaar zit en wat wellicht een rechter zou beslissen. Ik wil die informatie wel geven, maar ik stuur absoluut niet naar de wettelijke oplossing dat dat de beste oplossing zou zijn, maar één van de oplossingen.

Als u bemiddeld geeft u dan op voorhand aan van ik ben een bemiddelaar en dit is bemiddeling? Of hoe geeft u aan dat u de stap gaat zetten naar bemiddeling?

Ik heb daar een methode voor uitgewerkt. Ik noem dat mijn 7 stappenplan. Ik begin met elke echtscheiding me te positioneren als bemiddelaar en mijn eerste vraag dan is: Willen jullie alle twee wel scheiden?, want daar krijg je dan heel erg veel informatie mee want soms is het zo dat de ene wel wil scheiden, maar de andere eigenlijk nog iets anders wil proberen en dan kan ik daarmee aan

de slag. Je krijgt ook duidelijkheid over de eerste en de tweede beslisser. Hebt u ook een opleiding bemiddeling gevolgd?

Ik heb zelf geen opleiding bemiddeling gevolgd, maar we hebben wel een vak gehad waarin het behandeld werd.

Ik heb een boekje waar ik deze stappen helemaal uiteenzet. *geeft de referenties naar het boekje*. Dus daar ga je zien hoe ik in het eerste hoofdstukje kort uitleg wat bemiddeling juist is en dan leg ik uit hoe ik praktisch als bemiddelaar te werk ga, op basis van die 7 vragen. Dat was ook wat ik u al was beginnen te zeggen. Dus mijn eerste vraag of jullie wel willen echtscheiden, omdat je dan meer informatie krijgt over de eerste en de tweede beslisser en het heeft ook geen zin om inhoudelijk verder te gaan op de echtscheiding als één van de twee niet wil scheiden. De tweede vraag is dan hoe willen jullie scheiden? Daar doe ik dan de trajectbemiddeling en leg ik dan uit dat ze dat kunnen doen via de rechtbank of door onderling overeen te komen, maar ik wil zeker zijn dat ze alle twee bereid zijn en alle twee liever er willen uitraken door een overeenkomst, dan dat een rechter er over zou beslissen. De derde vraag is: Hoe willen jullie onderhandelen? Dus als ze bevestigen van ja we zouden toch graag tot een overeenkomst komen dan leg ik hen uit dat ze natuurlijk gaan moeten onderhandelen op een manier waarop er wordt rekening gehouden met de belangen van de andere en dat de enige goede oplossing er maar een is die de andere ook goed vindt. Want anders gaan ze er niet uit raken. Mijn vierde vraag is of ze akkoord zijn, als ze de keuze hebben gemaakt over de manier waarop zij met elkaar gaan onderhandelen en dan leg ik uit wat mijn rol is als bemiddelaar. Ik zeg dan dat ik geen rechter ben, dat zij de beslissingen moeten nemen en dat ik uiteraard wel informatie kan geven, maar dat mijn taak eruit bestaat om ervoor te zorgen dat zij tot oplossingen komen waar ze alle twee achter kunnen staan. Dat het ook een oplossing is die op lange termijn standhoudt en dat er met hun beide belangen voldoende rekening wordt gehouden. Ik ga er nu heel kort over, maar in het boekje staat het nog wat uitgebreider. De vijfde stap is dan de EOT, dat is mijn rol als informatiebeheerder en leg ik uit wat de stappen zijn, de zesde vraag gaat over de kosten; hoeveel gaat dat kosten en wie gaat dat betalen en de zevende vraag is dan of ze willen of er een bemiddelingsprotocol wordt ondertekend. Ik positioneer mij dus altijd als bemiddelaar op voorhand, want als mensen bij mij binnenkomen weet ik niet op voorhand of er veel moet bemiddeld worden. Dus dikwijls is het zo dat mensen al met elkaar gebabbeld hebben en eigenlijk over veel overeenkomen. Maar soms is het ook zo dat ze eigenlijk nog met een blanco blad binnenkomen en dat hier de discussie pas ontstaat. Of het kan zijn dat ze wel over heel veel dingen hebben nagedacht, maar dat ik hen dan zeg van "ja, maar heb je daar dan al over nagedacht of hierover nagedacht?" en dat er dan discussie ontstaat door de vragen die ik stel. Dus op dat ogenblik moet ik kunnen bemiddelen daarmee dat ik mij op voorhand positioneer, dat als ik dan als bemiddelaar moet tussenkomen, dat ze weten wat ik aan het doen ben.

Hoe staan cliënten zelf over bemiddeling?

Kijk het is bij mij heel eenvoudig, wij hebben als notaris natuurlijk een heel erg bevoorrechte positie. In die zin dat het dikwijls zo is dat er bij ons twee mensen samen binnenkomen al die zeggen dat ze willen scheiden en zeggen van notaris help ons alstublieft voor die scheiding in orde te krijgen. Als ik mijn 7 stappen doe, dan leg ik hen gewoon uit wat mijn manier van werken is. Ik heb nog nooit iemand meegemaakt die dan zegt van ja nee zo willen we dat niet doen, we gaan naar een andere.

Zij weten niet hoe dat anders kan, maar ik weet wel voor mezelf dat ik het niet meer op een andere manier kan aanpakken, dan als bemiddelaar waarbij ik de keuzes aan hen laat en ik niet de rechter wil spelen.

Wat heeft u ertoe aangezet om de opleiding tot erkend bemiddelaar te volgen?

Helemaal in het begin toen dat opkwam in de jaren 90 is er toen het congres geweest van de notarissen in 1999 en daar was het thema bemiddeling. Daar heb ik er dan kennis mee gemaakt hoe dat in elkaar zat en ik vond dat formidabel en ik heb mij direct ingeschreven op één van de eerste opleidingen die het notariaat heeft georganiseerd. Hoe langer dat ik die opleiding deed, hoe meer ik overtuigd was van het nut daarvan.

Dus u was al een tijdje notaris toen u dat ontdekte?

Ik was nog geen notaris, werkte toen nog bij mijn vader als kandidaat-notaris. Ik was nog geen notaris toen ik ben begonnen met de opleiding. Ik was al erkend bemiddelaar alvorens ik notaris werd.

Maar heeft u dan wel een verschil gemerkt met toen u kandidaat-notaris was en nog geen weet had van de bemiddeling en toen u de opleiding volgde?

Ja, het grote verschil is dat men hier in het notariaat heel veel in contact komt met conflicten of toch regelmatig. En eigenlijk heb je als jurist niet echt gezien hoe je met conflicten moet omgaan en bemiddeling heeft mij enorm geholpen om daar wel een manier in te vinden hoe dat ik daarmee kan omgaan. Het heeft mij ook geleerd wanneer ik kan helpen en wanneer ik niet kan helpen. Want nu heb ik bijvoorbeeld weer zo'n nalatenschap waar één van erfgenamen zegt van help mij alstublieft en ik wil wel helpen, maar er zijn drie andere erfgenamen die absoluut niet meewerken. Dus als ik geen medewerking krijg van alle belanghebbenden, ja dan weet ik dat ik niet kan helpen he. Ik ben geen advocaat, dus als mensen hulp willen en alle betrokken partijen zitten hier rond tafel, dan weet ik beter hoe het moet en ik weet ook veel sneller als vroeger wanneer ik niet kan helpen. Ik weet veel beter wanneer ik moet doorsturen naar een advocaat.

En naar welke elementen kijkt u om te beslissen of het niet gaat?

Ik heb het nog niet veel meegemaakt dat ik ben gestart met een bemiddeling die niet tot een goed einde is gekomen. Onlangs heb ik één keer wel een bemiddeling beëindigd, omdat we geen vooruitgang kregen en de mensen bleven hangen op hun standpunten. Ik heb hen toen naar huis gestuurd en die zijn een paar weken later teruggekomen en die hebben nu toch ook een akkoord. Het is vooral de initiële fase, de mensen bereid krijgen om rond de tafel te gaan zitten en met elkaar te praten. Dat is voor mij de belangrijkste stap. Als twee mensen bereid zijn om dat te doen zijn we al heel ver en dan raken we meestal wel ergens. Of raken we in onderling overleg tot de conclusie dat we er maar beter mee stoppen, maar ze samen aan tafel krijgen is voor mij de belangrijkste stap. Dan heb je twee mensen die wel zouden willen overeenkomen, maar niet weten hoe ze dat moeten doen. Wel deze mensen kan ik goed helpen. Maar als één van de partijen niet wilt aan tafel zitten, dan heeft bemiddeling mij geleerd dat dan daar mijn rol als bemiddelaar stopt. Ik ga dan niet advocaat spelen, dan moeten ze maar naar een advocaat gaan en zelfs al wilt één van de partijen eigenlijk overeenkomen, maar de andere wilt niet. Maar goed, dan kan ik niet helpen. Waar ik ook

bij afhaak is als ze het allemaal via mail willen regelen ofzo, want ik ben geen brievenbus. Ze moeten het gesprek durven aangaan dus ik vraag wel van hen om samen aan tafel te zitten. De confrontatie met elkaar aangaan, ik weet dat dat niet gemakkelijk is in sommige gevallen, maar zorgt meestal wel voor een doorbraak.

Dus het is niet zo dat u in bepaalde gevallen ook eerst apart met hun in gesprek gaat?

Als dat gebeurt, dan is dat in de zin van dat dossier. Soms moet ik het vertrouwen opbouwen om de mensen samen aan tafel te krijgen, maar ik doe dat inderdaad bewust zeer weinig. Ik ben daar geen grote fan van, maar soms is het wel eens nodig om iemand apart te spreken, maar ik doe dat niet veel.

Als u in het algemeen terugkijkt naar de bemiddelingen die u al gedaan heeft, hoe ligt het slaagpercentage?

Ik denk toch wel 90%.

En u doet dan toch wel veel bemiddelingen?

Ja, natuurlijk is bemiddeling maar een zijspoor. Ik doe formele bemiddelingen alleen in het kader van EOT's en dat zijn er toch wel een 20 a 30 per jaar of zoiets denk ik. Maar natuurlijk is dat ook niet altijd hoog conflictueel he, dus zoals ik zei zitten wij al in een redelijk bevoorrechte positie dat de mensen al samen naar hier komen en zeggen dat ze willen scheiden, notaris help ons. Dus wat de echtscheidingen betreft komen er bij meer dan 90% overeenkomsten. Laten we zeggen dat mijn skills als bemiddelaar daar zeker helpen, het is natuurlijk niet enkel door de bemiddeling, maar het helpt toch zeker.

U sprak over een formele bemiddeling, bedoelt u dan bemiddeling in de strikte zin van het woord? Of maakt u ook gebruik van bemiddelingsgerichte technieken?

Die technieken gebruik ik natuurlijk in mijn dagdagelijkse praktijk. In kleine brandjes, bijvoorbeeld een familie die hier komt in een kleine nalatenschap of de koper en de verkoper waar er een discussiepunt is. Dus dat helpt mij wel allemaal om met die conflicten om te gaan, maar dan ben ik niet aan het bemiddelen. Wat bedoel ik met een formele bemiddeling/ wanneer ik aan het bemiddelen ben, wanneer ik in het begin heb gezegd wat mijn rol is als bemiddelaar. Waar ik zeg van kijk ik help jullie als bemiddelaar op deze manier voort om met dit conflict. Het is voor mij dus maar een formele bemiddeling als ik mij heb gepositioneerd als bemiddelaar. Dat is trouwens ook 1 van de dingen die ik in een ander artikel heb geschreven. Veel notarissen zeggen wel van ja ik pas de technieken toe, maar ik doe niet aan bemiddeling. Mijn pleidooi is positioneer je u als bemiddelaar en je dan de technieken toepast dan ben je aan het bemiddelen. Je moet je wel positioneren als bemiddelaar, want anders kunnen de interventies die je doet soms wel raar overkomen. Als je iemand bevraagt, ... Wat ik als bemiddelaar heb geleerd is om als iemand iets zegt dat altijd nog eens na te checken bij de andere partij of dat klopt. Als ik daar een vraag over krijg van ja notaris waarom zit jij dat nu heel de tijd te bevragen? Waarom gelooft u mij niet? Dan kan ik zeggen dat ik als bemiddelaar heb gezegd dat ik ging rekening houden met hun beide belangen en dat ik ging zorgen dat er een overeenkomst uit de bus kwam waar ze alle twee mee akkoord waren. Dat kan ik alleen maar doen als ik ook vraag of de andere ermee akkoord is. Dus ik kan dan terugvallen op mijn positionering die

ik heb gedaan, om uit te leggen wat ik aan het doen ben. Als ik gewoon als notaris die technieken toepas en begin te bevragen, dan zou het wel kunnen dat mijn cliënt kwaad wordt op mij en zegt van gij geloofd mij precies niet? Als je u dan nog moet verantwoorden of uitleggen wat je aan het doen bent, dan is dat veel moeilijker.

De notarissen die zeggen dat ze de technieken toepassen, dat zijn dan geen erkende bemiddelaars?

Ja, meestal zijn dat notarissen die wel eens een opleiding hebben gevolgd, maar dat niet hebben volgehouden en geen erkenning hebben. En met alle respect, ik ken een paar van die collega's die dat zo zeggen en die passen wel enkele van die technieken toe en dat is zeker niet verkeerd. Maar die doen niet aan bemiddeling.

Ik stel mij dan ook de vraag als je de opleiding niet gevolgd hebt of slechts deels in hoeverre je die technieken dan wel op een goede manier toepast, want je moet die kennis ook wel hebben?

Ja, dat vergt zekere oefening en voortgezette oefening om die goedheid onder de knie te krijgen. Ik ben er zelf al bijna twintig jaar mee bezig en ik heb nog altijd heel erg veel te leren wat dat betreft. En ik ben er ook van overtuigd dat als je u niet positioneert als bemiddelaar, als je die pet niet opzet en ook geen houding aanneemt als bemiddelaar, dan ben je niet aan het bemiddelen.

Wat vond u van de opleiding zelf? Waren er dingen die beter konden?

Dat wat natuurlijk helemaal in het begin en dat was een opleiding van Diana Evers heeft die lesgegeven. Zij deed dat in het begin voor het notariaat en zij was zeker geen juriste. In het begin was dat allemaal nog een beetje warrig en daar heeft ze wel aan gewerkt in de loop der jaren om er wat meer structuur aan te brengen. Want wij als juristen hebben graag wat hoofdstukken en wat titeltjes en aan die structurering heeft ze dus wel een beetje moeten werken. Maar voor de rest was het de ene verbazing na de andere en de ene eyeopener na de andere. Hoe dat conflicten in elkaar zitten, hoe dat werkt, hoe communicatie in elkaar zit, hoe slecht we met elkaar communiceren, hoe je daar invloed op kunt hebben. Ook het idee om te onderhandelen op basis van belangen in plaats van op standpunten, dat waren allemaal zaken waar wij zelfs nog nooit van gehoord hadden. Ook moesten we als notaris altijd al onpartijdig zijn, maar hoe ben je écht onpartijdig? Je moet daarvoor al bewust zijn van het feit dat je zelf ideeën hebt en vooroordelen en sympathieën en antipathieën en dat is iets waar ik mij niet van bewust was. Het is te veel om op te noemen. Dat was een absolute eyeopener voor mij en dat heeft mij absoluut verder geholpen en niet alleen in mijn professioneel leven als notaris, ik ben er zeker van dat ik een betere notaris ben geworden, dan dat ik was voor ik bemiddelde. Dus zeker en vast een eye opener.

Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector momenteel?

Nee, absoluut niet. Er zijn veel te weinig notarissen die de erkenning nog hebben. Het zijn er nog maar een paar denk ik. Het wordt veel te weinig gedaan en ik begrijp het wel, ik heb ook steeds minder tijd om het te doen. Ik pas het toe bij elke echtscheiding die hier komt maar het is niet dat ik mijn praktijk daar heb rond uitgebouwd.

Zijn er suggesties, ideeën of technieken die u heeft om bemiddeling sterker te stimuleren binnen het notariaat?

Ja, daar heb ik ook een artikel over geschreven. Een artikel over hoe dat er een betere wisselwerking zou kunnen zijn. Dat is in het notarieel fiscaal maandblad nr. 4 van 2016, daar heb ik een artikel geschreven over wat een notaris kan betekenen voor bemiddeling en vice versa. Dus om te beginnen hebben we die trajectbemiddeling. Ik begrijp dat notarissen misschien niet de tijd hebben om dat altijd te doen, maar ze zouden wel een soort basisopleiding moeten krijgen, zodanig dat ze mensen kunnen doorverwijzen naar bemiddeling en wanneer dat gepast is en zodat ze beter kunnen herkennen wanneer dat gepast is.

En die opleiding bedoelt u dan echt tijdens de opleiding notariaat of tijdens dat men kandidaat-notaris bent, hoe zou u dat zien?

Ik vind en ik heb daar ook al voor gepleit bij de universiteiten, maar dat is tot nu toe in dovemans oren gevallen omdat men vindt dat geen tijd voor is en ik begrijp dat wel. Maar ik vind dat bemiddeling eigenlijk en zeker voor een notaris in de basisopleiding zou moeten liggen. Ofwel in de opleiding ofwel tijdens de stage, dat het gewoon verplicht zou moeten zijn. En wie weet doe je er dan verder niets mee, maar het alleszins geleerd hebben om te erkennen wanneer je kunt doorverwijzen naar een bemiddelaar, je gaat toch ook enkele technieken kunnen zelf gebruiken bij conflictsituaties dus ik denk dat dat veel beter kan.

Ik weet ook niet of er in de KUL of ander universiteiten een vak is rond bemiddeling in de opleiding rechten, in UHasselt hadden we dat wel?

Nee, ik weet dat in Gent er wel een opleiding onderhandelen en bemiddelen is en in de VUB ook, want daar geef ik ook regelmatig gastcolleges, maar ik denk dat dit een keuzevak is in de laatste master. Ik geef ook een gastcollege in het notariaat. Dus ik denk wel dat er in het algemeen wel meer aandacht wordt gegeven aan de alternatieve geschillenbeslechting, maar het probleem bij bemiddelen is dat dit niet iets is wat je uit een boek kunt studeren. Je moet dat ervaren en je moet dat doen. Ik weet zelf nog in het begin dat de notarissen waarmee ik in de groep zat, die waren allemaal heel onwennig en weigerachtig om die rollenspellen te doen, maar het is daar dat je het leert he. Als je u daar niet in smijt, dan zal het niet lukken. Het is een bad waar je je in moet dompelen. Ik begrijp dat het iets tijdsintensief is en dat het moeilijk is om het te integreren in een opleiding. En ik begrijp ook dat het niet iets is wat voor iedereen is, maar zo'n basisopleiding daar vind ik toch van dat elke notaris dat zou moeten volgen en dan zie je nog wat je ermee doet. Ik denk toch dat dat waardevol zal zijn.

Ik heb uit bij andere studenten gezien dat het vaak niet serieus werd genomen, ik weet niet hoe dat komt?

Ja, ook binnen het notariaat ben ik nog altijd één van de early adopters ben bemiddeling en iedereen vindt het goed dat ik dat doe, maar dan moeten zij het niet meer doen. Je voelt heel hard dat ze het ook niet heel serieus nemen, tot enige frustratie en op een bepaald moment zei een collega ook tegen mij van: "X, jij goed precies alsof dat hier een of andere religie is. Kun je eens niet uitleggen wat dat is?" Dan kun je dat wel uitleggen, maar het is moeilijk om een uur te vatten.

Ja ik heb ook gemerkt dat veel mensen ernaar kijken alsof het iets zweverig, filosofisch en alternatief is?

Daar komt het natuurlijk wel wat van he. Het probleem is natuurlijk ook een beetje dat je een heel breed spectrum aan bemiddelaars. Er zitten notarissen tussen, advocaten, maar ook mensen van de derde sector. Dat van de derde sector is wel vaak veel zweveriger. Dit is dikwijls de sociale sector of uit de psychologie en zij pakken dat allemaal toch wel veel zweveriger aan. Ik heb daar trouwens ook al een paar opleidingen gevolgd en als de opleiding dan begint met elkaars handjes vast te pakken en in een cirkel te dansen, ja... *lacht* Dan denk je toch van dit is niet wat ik wil. Maar goed, er zijn ook andere opleidingen maar daar komt dat wel wat van. Het probleem is ook dat binnen de juridische middens dat in de juridische sector die bemiddeling in de derde sector een slechte naam krijgt, want ze krijgen dan bijvoorbeeld een overeenkomst die bereikt is door de bemiddelaar. Die zet er dan iets van op papier en die bemiddelaar heeft dat misschien wel goed aangepakt en goed onderhandeld, maar dat is geen jurist. Die heeft daar iets op papier gezet en dan zegt die notaris van ja dat trekt hier op niets he en de cliënten horen dat dan en denken dan dat de bemiddeling op niets trekt. Maar nee, dat akkoord is dan misschien wel goed, maar het akkoord wat op papier gezet is, het geschrift is dan niet goed en moet dan eventueel aangepast of aangevuld worden. Dat is ook één van mijn pleidooien in dat artikel van het notarieel en fiscaal maandblad. Dat als je zo'n overeenkomst nakijkt dat je dat met de nodige voorzichtigheid moet doen en dat het niet de bedoeling is om dan de bemiddelaar te gaan af te breken, maar dat je gaat zien samen met de bemiddelaar hoe het eventueel verbeterd kan worden.

Ik snap nog steeds niet goed waarom het niet echt serieus genomen wordt. Dat is iets wat ik heel moeilijk kan vatten?

Ja, maar dat heeft Eric Lanckswertd heel mooi verwoord in een stukje over de verlichting en de neo verlichting en hoe in de wereld van de verlichting men alles heeft ontdekt. De ratio, de wetenschap, En alles wat emoties, gevoelens betreft daar moeten we weg van blijven, zeker als jurist en de reden moeten stimuleren. Dat is eigenlijk de weg die komt uit het verlichtingsdenken als: "Juristen worden opgeleid om enkel rekening te houden met de buitenkant, de materiële dimensie van de mens, hoe mensen zich gedragen, financiële kwesties, praktische regelingen en afspraken. Dat is het gevolg van het verlichtingsdenken, waar het gebruik van de reden essentieel is om tot rationele wetenschap te komen. De binnenkant wordt wantrouwig bekeken of genegeerd. De juristen denken dat afwezigheid van emoties rationaliteit veroorzaakt of bevordert" en dat is inderdaad een foute redenering. Het is juist door met de binnenkant rekening te houden dat je juist juridische kwesties kan deblokken. Mensen maken soms ruzie over 500 euro en dan denk je van hoe is het in godsnaam mogelijk dat die over 500 euro ruziemaken? Maar dan is het niet die 500 euro die aan de oorzaak ligt, maar iets anders, iets aan de binnenkant.

Dan is het toch ook belangrijk om als notaris of jurist in het notariaat redelijk empathisch te zijn of zie ik dat verkeerd?

Ja, dat vind ik dus ook. Empathie vind ik zeer belangrijk, maar je hebt verschillende soorten mensen en dus ook verschillende soorten notarissen die een andere manier hanteren van aanpakken.

Vindt u het beter dat er die verscheidenheid is of juist niet?

Ik ben ervan overtuigd dat een empathische notaris een betere notaris is dan een niet empathische notaris. Je kan u natuurlijk gewoon beperken tot de overeenkomst van de partijen, dat noteren en opnemen in de notariële akte en u van al het rationele niets aantrekken. Maar goed, dat getuigt gewoon van weinig betrokkenheid.

Ik heb een tijd geleden een artikel gelezen dat er het voorstel was om een soort van psychologische test te integreren om notaris te worden en je dus van een zekere empathie zou moeten beschikken, wat vindt u van dat idee?

Ja, dat zou formidabel zijn. Daarmee ook dat ik al gepleit heb om die opleiding bemiddeling op te nemen in de opleiding notariaat of minstens stage voor de kandidaat-notaris verplicht te maken. Zodat je er op zijn minst toch kennis mee maakt. Zelfs al ben je niet de meest empathische persoon in de wereld, die meerzijdige partijdigheid kan je wel leren in de bemiddeling. Daarmee bedoel ik de echte onpartijdigheid. Dat gebeurt dan door dat je probeert de ene partij volledig en goed te begrijpen en helemaal langs hun kant te staan om het goed te begrijpen, maar dat evengoed doen voor de andere partij. Dat is de meerzijdige partijdigheid, wat veel beter is dan onpartijdigheid. Want een notaris die onpartijdig is zegt dan van ik ga mij niet te veel aantrekken van uw standpunt en van uw standpunt, want dan ben ik partijdig. Dat is fout, je mag perfect meegaan in de redenering van één van de partijen, zolang je dat voor de andere ook maar doet.

Hangt het niveau van empathie ook vast aan hoe serieus ze bemiddeling nemen?

Als ik dat gastcollege geef in de laatste master rechten of in het notariaat. Daar probeer ik ze altijd in de val te lokken en mensen verschieten daar altijd van met hoe vast geroest ze zitten in die juridische denkwijze. Deze denkwijze zegt van wat zegt de wet en wat de wet zegt is rechtvaardig en juist. Van die illusie help ik ze wel even af.

Als we kijken naar de wetgeving zelf, wat vindt u zelf van de bemiddelingswetgeving?

Op zich is die wet niet verkeerd. Maar ook daar zie je dat bemiddeling stiefmoederlijk wordt behandeld. Men droomt van het tweepoortensysteem waarbij als je een conflict hebt ofwel de poort van de rechtbank binnenstapt of de poort van bemiddeling. Maar het gerecht of de bemiddeling moet wel met ongelijke wapens strijden. Het gerechtelijk apparaat daarvan ga ik niet zeggen dat die overgefinancierd worden, want daar is ook wel het ene en het andere van te zeggen, maar de bemiddelingswereld krijgt gewoon geen ondersteuning he. Ik en ook nog voorzitter geweest van de federale bemiddelingscommissie en ik ben er jaren lid van geweest. Daar werkt drie man en nu misschien vier en zij moeten de hele administratie van bemiddeling in goede banen leiden.

Met enkel vier personen? *verbaasde reactie*

Vier mensen, ja en de rest dat zijn allemaal bemiddelaars. Er zijn er verschillende, zowel uit het notariaat, advocatuur en de derde sector en dat zijn allemaal vrijwilligers die daar zitten. Die krijgen dan de ondersteuning van vier mensen, waarvan toen in mijne tijd, zo'n achttal jaren geleden, waarvan er dan twee waren overgebracht van een andere dienst, omdat ze hen daar niet moesten hebben, omdat ze altijd maar ziek of afwezig waren en die werden dan naar de afdeling bemiddeling gebracht, omdat ze hen niet konden ontslaan. Dus eigenlijk waren het maar twee mensen die er werkten. Er is dus een absoluut gebrek aan mensen en aan middelen om dat te streamlinen. Je ziet

dat nu ook aan de erkenningen die gebeuren, deze gebeuren door de federale bemiddelingscommissie, maar dat is ook puur een administratief gedoe. Als je de opleiding voltooid hebt en wat papieren voorlegt, dan krijg je uw erkenning he. Terwijl toen ik in de commissie zat, als je dan af en toe iemand liet langskomen omdat er twijfels waren in een dossier en je begon dan over bemiddeling dan merkte je soms gewoon dat ze totaal niet wisten waar ze over aan het babbelen waren he. Maar dan kon je moeilijk zeggen van we denken dat die het niet begrepen hebben, want voor al de rest doen we ook geen test om te kijken of ze het begrepen hebben he. Dus daar zou de controle op die opleidingen en die opleiding instanties veel strenger moeten zijn. Daar heb ik ook in de tijd voor geopteerd met te zeggen van er zijn toch ook instanties die de opleidingen van scholen controleren, kunnen die dan ook niet de scholden die bemiddelingsopleidingen geven controleren? Maar daar zit je dan natuurlijk met het probleem dat de bemiddelingscommissie federaal is en scholen zijn gewestelijk geregeld, dus dat was een groot probleem, want dat ging niet. Dus om het samen te vatten is het gebrek aan mensen en het gebrek aan middelen het grootste probleem aan die wet. De wet op zich is goed, maar er zijn geen mensen en geen middelen.

Het heeft als doel om het te stimuleren, maar als er geen middelen worden gegeven heeft dat toch weinig zin? En ik vind persoonlijk dat die wet vrij algemeen is. Wat denkt u van het idee om in de wet ook een stuk te wijden specifiek aan het notariaat?

Het is natuurlijk wel zo dat ik hoe langer hoe meer beseft dat bemiddeling een vak op zich is. En nu is dat zoiets dat door zowat iedereen wordt gedaan, maar door wie wordt het echt gedaan? En dat gaat na bepaalde tijd niet meer houdbaar zijn en ook denken bemiddelaars dat ze ook ineens advocaat of notaris zijn, wat ook niet noodzakelijk is. Daarom pleit ik ook voor een interdisciplinaire samenwerking, want de bemiddelaars erkennen dat zij specialisten zijn in het onderhandelen, maar niet in het opmaken van het overeenkomsten. Daarvoor zouden ze beter beroep doen op een jurist, advocaat of een notaris. Maar een notaris, zeker die geen opleiding heeft gevolgd in bemiddeling moet beseffen dat hij geen expert is in het begeleiden van onderhandelingen. Hij is expert in het opmaken van akten. Dus hij zou moeten beseffen dat als de onderhandelingen te moeilijk zijn, dat hij dan de partijen beter beroep zal laten doen op een bemiddelaar.

Is een bij wet verplichte doorverwijzing een goed idee?

Een verplichte doorverwijzing, daar zijn pro's en contra's tegen, maar we willen we willen ook vermijden dat het zo een verplicht nummertje zou worden waarmee je dan naar de bemiddelaar gaat en zegt van ik moet hier eens snel even komen zitten en dan ben ik weg. Nee, het moet wel een keuze zijn. Er zijn zo verschillende proefprojecten geweest in de rechtbanken, waar dan bemiddelaar zitten om de mensen wat naar bemiddeling te begeleiden, maar ook daar zijn dat weer allemaal vrijwilligers die dat doen. Dat zijn allemaal initiatieven die gedoemd zijn om te mislukken, want je kan dat toch niet allemaal gratis blijven doen.

Als ik u zo hoor krijg ik het gevoel dat de wetgever het wil aanmoedigen en we met een mentaliteitsprobleem zitten, maar ik heb het gevoel dat de wetgever het zelf niet serieus nemen? Hoe kan de mentaliteit veranderd worden als de wetgever het niet eens serieus neemt.

Ja, dat is exact mijn gevoel. Het wordt niet serieus genomen. Niet door de wetgever, die wel een wet maakt, maar er geen of veel te weinig ondersteuning aan geeft. Het wordt zeker onvoldoende serieus genomen in de juridische wereld, omdat advocaten bang zijn dat bemiddelaars hun job gaan afpakken. Maar dat is helemaal niet zo he. Mensen die bij een bemiddelaar moeten zitten, zijn andere mensen dan die bij een advocaat moeten zitten.

Maar is er ook niet een bepaalde concurrentie vanuit de derde bemiddelaars naar de juristen toe, dat zij bang om delen van hun job te verliezen als juristen dat deels op zich nemen?

Ik denk dat het veel meer andersom is. Met een paar uur opleiding te volgen kan je niet eens echt het verschil maken en dan komen de mensen in concurrentie met juristen die minstens 5 jaar opleiding hebben gevolgd. De bemiddelaar krijgt zeer snel toegang tot markt van conflicten en echtscheidingen bijvoorbeeld, zonder er noodzakelijk de juiste opleiding voor te hebben en ik vind dat daar de wet wel een onderscheid zou moeten maken. Een onderscheid in de opleiding die worden geëist of de minimale opleidingen. Dat men van de bemiddelaars-niet juristen toch wel wat meer opleiding zou mogen vragen voor het juridische aspect.

Ik zie regelmatig van die bemiddelingskantoren, maar weten de mensen zelfs wet het verschil is met als ze daar of bij een notaris gaan bemiddelen?

Pas op, het is overal wat he. Er zijn bemiddelaars die dat zeer goed doen en zeer serieus en zelfs even goede aktes opmaken als wij dat doen. Maar er zijn er wel een heel pak die die achtergrond niet hebben en het toch maar gewoon maar doen en dan ben je echt niet goed geholpen. Maar dit is ook andersom zo, er zijn zo bijvoorbeeld mensen die met een hoogconflictuele situatie naar de notaris stappen en ook niet geholpen worden bij die notaris. Want dat die notaris dan zegt van ja, maar jullie zijn nog ruzie aan het maken zo kan ik jullie niet helpen, ga maar naar huis. Dat heb ik letterlijk al gehoord dat het techniek van een bepaalde notaris was dat als de mensen nog ruzie maken ga maar naar huis en kom maar eens terug als je gedaan hebt met ruziemaken. Pas op, dat is op zijn minst wel nog eerlijk. Dat is nog altijd beter dan dat je gaat proberen te bemiddelen, terwijl je daar helemaal geen opleiding hebt voor genoten. Maar wat in dat geval nog veel beter zou zijn is om te zeggen van kijk jullie zijn nog aan het ruziemaken, hier is het adres van een bemiddelaar, ga daar maar eens langs want ik kan u nu niet helpen.

Is het verplicht vermelden wel een goede optie?

Ja, dat bestaat nu in principe al he. Dat staat ook in de wet dat de rechter er in principe moet op wijzen, de advocaat, ... Maar ja als je het zelf niet serieus neemt en je niet weet waarover het gaat dan kan je ook niet doorverwijzen. Ik heb al van mensen gehoord hoe dat de rechter dat aanhaalde, dat is wel al heel lang geleden, maar de rechter had tegen hun gezegd: "Ah ja er is ook zoiets als bemiddeling, maar dat willen jullie niet doen zeker?". Dat was een rechter die ook absoluut niet geloofde in bemiddeling, wel aan de informatieverplichting had voldaan ofja het vermeld en de mensen zeiden dan van ah ja oké dat zullen we maar niet doen want de rechter vindt dat geen goed idee. Ik vind dat verplichtingen niet goed zijn, de mensen weten nog veel te weinig dat het een alternatief is. Daar kunnen ook de notarissen een rol spelen en dat is ook één van de dingen die ik aanhaal in dat artikelletje. Dat notarissen veel meer bemiddelingsclausules kunnen opnemen in

notariële aktes. Elke akte die het begin is van een contractuele relatie, niet in contracten die het einde zijn van een contractuele relatie zoals een verkoop ofzo want in principe hebben die verkoper en koper dan niet meer veel met elkaar meer te maken. Maar in het begin van een contractuele relatie, bijvoorbeeld in elk huwelijkscontract dat ik afsluit, in elke EOT met kinderen staat een bemiddelingsbeding waarin wij zeggen dat als er een conflict is over dat huwelijkscontract of als ze willen scheiden dat ze dan eerst er onderling gaan proberen uit te geraken en lukt dat niet dan zal er eerst beroep worden gedaan op een erkend bemiddelaar. Pas daarna gaan we naar de rechtbank. Ik plant daar een heel klein zaadje, maar dan weten ze tenminste dat als er ooit een conflict is dat ze verplicht zijn om eerst eens bij een bemiddelaar ten rade te gaan en dan is het wel aan de bemiddelaar om uit te leggen wat die juist doet en om het vertrouwen te winnen en te zien of hij ze kan helpen. Dan krijgt die bemiddelaar toch een eerlijke kans om de mensen te laten aanvoelen wat bemiddeling is.

Vindt u dat er binnen het notariaat nood is aan nog meer informatie over bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken?

Ik weet niet meer juist waar ik dit gelezen heb, maar de poorten van de verandering gaan open langs binnen. Ik heb zelf actief heel erg veel moeite gedaan om het er bij de notarissen in te lepelen. Er zijn zeker een hoop notarissen die voor zichzelf hebben uitgemaakt dat het niets voor hen is en daar mag je dan over zeggen wat je wil, die gaan niet meer van gedachte veranderen. Die gaan daar ook niet meer aan beginnen. Vanaf een zekere leeftijd begrijp ik dat ook, maar het is daarom dat ik mijn hoop wel had gevestigd op de jeugd, op de nieuwe lading juristen en notarissen die daar nu allemaal wel meer gesensibiliseerd over worden en ik hoop dat er meer mensen dan gaan weten waar het over gaat en er meer gebruik van gaan willen maken.

De informatie die er momenteel die er momenteel is, via welk medium wordt die meestal gegeven?

Bij de notarissen is dat vooral via het e-notariaat, een online communicatiekanaal voor de notarissen en daar is dat al verschillende keren op gekomen, er zijn opleidingen geweest, ik heb ook al een keer een tussenkomst gedaan op een studiedag met nog eens de uitleg over bemiddeling. Er worden dus toch wel regelmatig pogingen gedaan om het onder de aandacht van de notarissen te brengen. Wat nu de commissie binnen de federatie bezig is, die hebben nu allerlei kleine opleidingen over beter communiceren, over erfovereenkomsten, ... Waar dat eigenlijk allemaal kleine probleempjes worden aangepakt, maar waar dan wel op een bemiddelingsgerichte manier. Op die manier proberen we de mensen een beetje warm te krijgen van ah dat is hier precies een heel andere aanpak, wat voor technieken zijn dat eigenlijk? Ah zijn dat nu de technieken van bemiddeling? Ah, dan moet ik nu misschien toch eens die opleiding gaan volgen. Maar we proberen niet meer te veel over het woord bemiddeling te spreken, want zodra dat woord valt dan luistert 80% van de notarissen niet meer.

En hoe komt dat denkt u?

Wel, omdat ze ofwel voor hun eigen hebben uitgemaakt dat ze dat ofwel al doen, wat niet waar is ofwel dat het niet belangrijk is.

Dus eigenlijk hebben ze er gewoon een verkeerd beeld over?

Zeker.

Dus als je dan op een subtiele manier elementen ervan naar hen toeschuift, dan zien ze dat het toch anders is dan ze hadden gedacht?

Dat hopen we toch, ja.

En die studiedagen of lezingen, wat zijn uw eigen ervaringen daarmee? Komt daar veel volk op af?

Nee, dat zijn altijd heel kleine groepjes, omdat het ook altijd zeer interactief moet zijn. Als je bijvoorbeeld een nieuwe wetgeving hebt over zakenrecht dan kan je een hele aula afhuren en 1000 man erin steken en een PowerPoint beginnen af te rammelen en dan is iedereen op de hoogte, maar dat gaat bij bemiddeling gewoon niet.

Heeft u nog extra suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou kunnen spelen voor bemiddeling?

Ja, enfin ik vind dat als je bemiddelend optreedt als notaris dat je dan de rol die ze zouden moeten hebben benadrukt, namelijk de onpartijdige tussenpersoon en je maakt veel duidelijker het verschil tussen wat een advocaat en wat een notaris is he.

Iets wat ik persoonlijk heel gek vond, was dat ik super weinig rechtsleer kon vinden over bemiddeling in het notariaat in tegendeel tot de advocatuur.

Ja, ik denk dat er momenteel nog maar één notaris over bemiddeling heeft geschreven en dat ben ik *lacht*.

Maar als ik het zo bekijk, lijkt het ook vooral een mentaliteitsprobleem te zijn?

Ja, dat ik ook zo. Bij alle juristen zit je nog steeds met dat mentaliteitsprobleem. Je ziet ook hoe langer, hoe meer advocaten die beseffen dat de twee dingen samendoen moeilijk is. Omdat het een onduidelijke rol geeft, ben je nu advocaat of bemiddelaar en ik merk persoonlijk ook, hoewel ik het een heel warm hart toedraag. Wij zijn nu al vrij overbevraagd en dat maakt het ook erg moeilijk om er nog een echt actieve rol in te spelen. Maar natuurlijk overweeg ik wel misschien om in de loop der jaren te associëren, misschien komt er dan terug wat meer tijd in mijn agenda om daar meer mee bezig te zijn he.

Ja ik heb onlangs nog gehoord dat de lange dagen van de opleiding ook veel notarissen afschrikt?

Ja, zeker en die opleidingsvereisten zullen nu nog eens verlengen ook he. Dat gaat nog langer worden dus je zal nog minder juristen zien die dat gaan doen.

Ik vraag me dan ook af hoe je dat zelfs zou kunnen oplossen, de opleiding langer laten lopen zodat het minder op één dag is?

Ik denk door alle beroepen in zijn eigenheid te laten en te erkennen dat het allemaal volwaardige beroepen zijn. Laat derde bemiddelaar full time bemiddelaars zijn, maar laat die overeenkomsten

dan verplicht nazien door een jurist en laat juristen opleiding volgen over trajectbemiddeling dat ze als zodanig op een vaste manier kunnen doorverwijzen naar een bemiddelaar.

Dus eigenlijk dat er meer samenwerking is naar de toekomst toe?

Samenwerking en ieder zijn rol.

Wat zou u zeggen van het idee dat er in ieder notariaat verplicht een bemiddelaar zou moeten zijn? Bijvoorbeeld een notarieel jurist-bemiddelaar?

Ja wel ik vind dat idee fantastisch, maar ik ben momenteel op zoek naar een jurist in het notariaat en ik ben dan eens gaan kijken op notaris.be en er zijn momenteel in de negentig vacatures voor juristen en dus is het al een zeldzaam goed en ik denk dat het gewoonweg niet realistisch is.

Bijlage 3: Interview notaris niet-bemiddelaar

Als u het woord bemiddelen hoort, waar denkt u dan aan?

Mensen tot elkaar brengen. Meestal mensen die ver van elkaar staan, maar eigenlijk hebben we dat ook op plaatsen waar we het niet verwachten. Bijvoorbeeld een koper en een verkoper die een heel andere verwachtingen hebben van dit is evident en dat is niet evident en dan moet je soms ook al beginnen met wat te bemiddelen. In elk dossier waarvan je het niet verwacht kan er iets fout lopen, waarbij de ene partij dan zegt van het is sus en de andere zegt nee het is zo en dan moeten we al beginnen bemiddelen he. Dus in het notariaat doen we dat steevast. En ik zal u zeggen dat we heel vaak op de lippen moeten bijten om ons niet eens goed te laten gaan bij bepaalde mensen, maar het is de akte van de mens die moet lukken. Het is dus niet ons eigen plezier naar boven moet komen en in die zin is het notariaat op zich wel bemiddelend. Ja, we moeten zorgen dat dat slaagt, ook als de mensen het onderling niet kunnen. Dus dat is bemiddeling, maar u bent daar ietsje te jong voor, maar de laatste jaren is dat bemiddelen sterk geprofessionaliseerd. Waar dan het notariaat, denk ik te zwak is, is dat we gewoon geen tijd meer hebben om dat op te volgen en ik ben altijd al een voorstander geweest van bemiddeling, maar wat merk ik? Dat bijvoorbeeld meer professionele bemiddelaars die geen advocaat zijn en ik merk dat ook aan de balie dat de mentaliteit beter en beter wordt. En dat die een heel gevolgtraject kunnen doen en bij een echtscheiding is dat heel gemakkelijk want je hebt eerst uw voorbesprekingen en op een bepaalde manier komt er dan een akkoord uit de bus en dan is het bij de notaris wel gedaan. En als die mensen om de zoveel tijd eens zouden willen terugkomen, omdat ze een nieuw element van ruzie vinden dat kunnen we gewoon niet aan qua tijd. Dat kan een bemiddelaar wel aan. En zolang mensen minderjarige kinderen hebben, zolang ze iets te regelen hebben van alimentatie of een hond die moet uitgewisseld worden met een verblijfsregeling. Dan kunnen ze teruggaan naar die bemiddelaar, die heel dat voortraject ook gedaan heeft en dus die achtergrond kent en die in mijn ogen veel beter zal kunnen opvolgen, dan dat wij zouden kunnen. Wij hebben dus absoluut kaas gegeten van bemiddeling op zich, maar ik begrijp dat dat een aparte specialiteit was.

Dus nu spreekt u echt over mensen die echt full time bemiddelaar zijn?

Ja. En wat merk ik ook? In Leuven is er één kantoor dat duidelijk ervoor gekozen heeft om ook als ze een goed tegenargument konden geven om dat bewust niet te doen, het niet laten escaleren van een ruzie maar om te gaan naar een oplossing en dat zijn ook bemiddelaars. En je merkt dat dat wel eindelijk begint te komen, want dat ruziemaken van traditioneel aan de balie, dat is tof en dat is nuttig en juridisch ook soms mooi enzoverder, maar dat is niet echt constructief. En de vraag is moet dat altijd? Het is een keer gezegd geweest en dat zal ook wel beredeneerd zijn, maar dat bemiddelen is toch constructiever en ik denk, want het notariaat is ook altijd meegegaan in opleidingen en zo verder. Maar ik denk dat wij eigenlijk te weinig tijd hebben. De kernboodschap is dat professionalisering nodig is, maar dat is zo'n full time job en wat ik ook merk is dat bemiddeling echt een groot landschap is. Daar zit geen lijn in, daar zit geen kwaliteit in, is er zelfs een beroepsorganisatie die zich daarmee bezighoudt?

Er is wel de federale bemiddelingscommissie en er zijn wel een aantal commissies binnen het notariaat die zich er mee bezig houden.

Ja, voor opleidingen enzoverder. Maar als je nu op internet intikt "bemiddelaar" dan kom je bij heel veel verschillende instanties uit. Ook heel veel verschillende soorten bemiddelingen, ruzies over de overname van een bedrijf, echtscheidingen, ... Dat zijn totaal andere dingen. De overheid zelf doet ook dingen, in de stad Leuven bijvoorbeeld is er een gratis bemiddelingsdienst tussen burens, voor burenruzies vanuit de stad. Dus het is allemaal wel nog heel divers en heel wild en heel ongeorganiseerd en misschien zouden ze daar misschien een beetje een lijn in moeten trekken. Dat of de balie of het notariaat of de balie en het notariaat en misschien één of andere psychologenorganisatie erbij dat een beetje proberen te structureren. Nu is dat een echte Wild West, maar ik denk we het in het notariaat gaan missen, omdat wij niet die after service kunnen bieden. Van je mag blijven terugkomen met uw problemen.

Gewoon omdat het heel tijdrovend is eigenlijk?

Ja.

Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep? Hebt u situaties dat mensen er bijvoorbeeld zelf om komen vragen?

Regelmatig... *denkt even na* En het tot stand komen van een EOT is meestal niet dat de mensen gewoon een aanstijpeltje hebben en hop alles is direct geregeld. Dus daar moeten we dan ook heel vaak in bemiddelen, tussenin ideeën geven en bij mij is het vaak in aktes waarin je het niet verwacht. Aktes waarvan je denkt van dat zou normaal vanzelf moeten gaan en dan ontstaat er een probleem en begin je te bemiddelen en bijvoorbeeld technische problemen. Maar als mensen voor een echtscheiding komen en je merkt van: Hmm dat gaat toch niet vanzelf lukken die EOT. Dan kunnen we ze één of twee keer ontvangen, maar dan verwijs ik ook door naar een bemiddelaar.

Gebeurt dat regelmatig dat u doorverwijst naar een bemiddelaar?

Eigenlijk wel, zeker als je bij het eerste telefonisch contact al hoort dat één van de twee al veel verder staat in de echtscheiding dan de andere en in een echtscheiding is dat vaak zo. Dan denk ik van ja die mensen hebben echt hulp nodig om zich te verplaatsen in elkaars inzichten en elkaars motieven en die bemiddelaars doen dat heel goed. Die doen dat meestal heel goed en dus meer en meer verwijs ik heel snel door.

Die bemiddelaar zijn vaak geen juristen en beschikken dan ook niet altijd over die kennis, verwijzen zij dan ook voor bepaalde delen terug naar u door of hoe werkt dat?

Ik veronderstel van wel en meer en meer krijgen wij aangeleverde documenten met daarin het akkoord. En dat ligt nu alweer twee jaar achter ons denk ik, maar er is in het notariaat al heel veel over geweest omdat dat niet altijd juridisch sluitende zaken zijn of dat we denken van het is niet geheel correct en natuurlijk moeten wij dat dan eventueel neerleggen bij de rechtbank en de rechtbank koppelt dat terug naar ons van notaris dat is niet in orde. Anderzijds vernemen we dan juist vanuit de bemiddelingscommissie van nee, dat is een heel voortraject geweest. Dat heeft zijn betekenis en belang en de mensen zijn ingeleefd in die tekst, dus verander in die tekst hier niet iets

zomaar of prul daar maar minimaal aan als het echt moet, maar probeer dat intact te houden, want dat heeft een heel voortraject gekend. Persoonlijk heb ik daar relatief weinig problemen mee. Ik denk dat dat een beetje te maken heeft met de drive waarmee een notaris iets kan loslaten of niet. En omdat ik zelf van de balie kom, heb ik meer die mentaliteit van let it go, er mogen wat gaten in het systeem zitten, je kan dat nog altijd oplossen, rechttrekken bij de rechter en zo verder. Maar mensen die altijd in het notariaat hebben gezeten hebben graag altijd alles perfect volgens het boekje en dat is eigenlijk ook de opdracht van een notaris, want ik wil niet gezegd hebbend dat dat helemaal niet zo is he. Het is een heel erg moeilijk evenwicht, waar laat je het gaan en waar niet. Ik heb daar iets minder problemen mee. Maar meestal krijgen we vrij uitgewerkte teksten terug of mogen we nog bepaalde correcties doen, maar ook niet te veel en dat krijgen we ook meer en meer van advocaten. In Heverlee dacht ik, is er ergens een bemiddelaar voor familiale bemiddeling die elke contracten ook nog eens fiscaal laat controleren, want die familiefiscaliteit is ook een specialisatie op zich aan het worden en dat is prachtig. Die bemiddelaar doet dat met een fiscalist. Maar er is dus een wisselwerking, maar nog heel improvisitisch.

Het staat nog een beetje in zijn kinderschoenen eigenlijk?

Ja en het zijn meestal mensen uit de buurt die wij aanduiden en ik heb ook geen vast lijstje van bemiddelaars. Het zijn meestal diegene die ik zo de laatste tijd ben tegengekomen en waar ik de mensen dan naar terugverwijs of wat dan ook. En omgekeerd ook zijn het meestal mensen uit de buurt en dat is ook logisch, die dan de mensen naar ons sturen, omdat ze hier al klant waren. Maar dat is de wisselwerking, maar er is inderdaad nog geen vaste structuur. Het zou misschien leuk zijn en dat bestaat wel denk ik he, zo'n huis van bemiddeling he?

Ik geloof van wel, ja. En die wisselwerking die is er hier en daar wel, maar ik heb niet het gevoel dat iedereen even goed toepast en dat niet iedereen dat gebruikt.

Nog niet, nee en ik denk ook dat eigenlijk de grote omslag moet komen van de balie. Waar ze dan zeggen van dit en dit en dit zijn uw rechten en kom we gaan procederen ze daar de omslag moeten maken naar kom we gaan toch eerst eens naar bemiddeling zoeken. Ik denk dat het probleem van advocaten bij bemiddeling is, dat ze naderhand niet meer mogen optreden in die zaak. Dat zijn allemaal moeilijke dingen en zij gaan er veel meer hun weg in moeten gaan zoeken. Maar ik denk dat de strop bij advocaten veel groter is, want we zitten met een grote juridische achterstand en zij komen ook meer de vechtzaken tegen he. Dus ik denk dat er bij hen eigenlijk nog veel meer kan gebeuren, maar misschien zouden die huizen van bemiddeling iets meer moeten coördineren en centraliseren. Maar ik denk dat bij alle notariaten in Vlaanderen ze hetzelfde zullen gaan zeggen, dat er te weinig tijd is. Bent u al bij andere notarissen geweest?

Momenteel ben ik er bij twee geweest die ook bemiddelaar zijn, maar ik ga ook nog langsgaan bij niet-bemiddelaars en ze zullen waarschijnlijk ook wel dat tijdsgebrek aanhalen en dat dat een drempel is voor hen.

Misschien wel, al denk ik dat we zeker met wat ervaring al zo vaak zijn tegengekomen dat we wel al bepaalde dingen kennen en kunnen. En die notaris bemiddelaars, maakte die daar dan wel tijd voor?

Zij vonden eigenlijk dat de tijd die je daar insteekt een investering is je eigenlijk terugkrijgt van uw cliënteel zij ook vonden dat het cliënteel dan blijft terugkomen voor verschillende zaken, omdat je een soort vertrouwensband met hun opbouwt. Dus zij vonden het wel een meerwaarde, geen verloren tijd.

En is dat dan vooral familiaal of?

Ja familiaal inderdaad vooral, maar ook bij verkoop van een onroerend goed passen ze het ook wel toe, maar het is inderdaad vooral bij EOT's dat het heel erg wordt toegepast, maar zeiden ook dat de skills die we daar geleerd hebben die passen we eigenlijk constant toe. En dat vonden ze een gigantische meerwaarde.

Ja dat is ook zo. Eigenlijk is de drempel om de skills onder de knie te krijgen relatief laag als je al een paar jaar bezig bent, omdat je heel veel conflictsituaties bent tegengekomen en je merkt dit woord gaat er beter in dan dat woord of die manier van handelen en sus en zo. Dus dat is inderdaad waar, maar ik als ik dan zie hoe je dat eigenlijk zou moeten uitwerken en dan vooral de tijd nadien, dan denk ik dat het gemakkelijker is al je u specialiseert. Hetzelfde bijvoorbeeld bij een familiebedrijf waar er dan ruzie is ontstaan., is dat wijs dat we erin zouden bemiddelen? Want dat zijn dan ook heel veel materies die wij niet kennen of maar deels kennen of vaag kennen. Ga je dan niet beter de mensen sturen naar een gespecialiseerde bemiddelaar in familiebedrijven, ik denk dat wel. Eventueel zouden we wel aan elk notariskantoor bemiddelaars kunnen hangen he of als ik hier nu mensen had die die cursussen hadden gevolgd dan zou ik zeggen van kijk werk jij dat uit.

Zou u het een goed idee vinden om te verplichten dat er in elk notariaat een bemiddelaar aanwezig is?

Dat is eigenlijk niet zot, maar dan zou je die personen nog moeten toelaten dat die daar de tijd voor krijgen en dat die daar eventueel ook zelf een verdienste aan hebben. En dat is natuurlijk moeilijk. In hoeverre ga je van die commerciële netwerken opzetten, want dan is er misschien iemand in de buurt die zich gepasseerd voelt. Want vroeger verwees je door en nu is dat altijd in huis, ik weet het niet. Het is een heel moeilijker materie en anderzijds heeft u misschien ook gezien dat notarissen zich meer en meer beginnen te groeperen in meerstandplaatsenkantoren en dan ontstaat er natuurlijk wel weer de mogelijkheid om zich te specialiseren en dan denk ik dat het wel weer logischer is dat je zulke dingen gaat doen, maar ik denk je op een kruispunt zitten momenteel... Alleen de tijd...

Ja want de federatie betaald die opleiding ook terug als ze erkend zijn, maar natuurlijk moet je nog altijd heel veel tijd in de opleiding steken.

Ja, natuurlijk maar diegene die dat gaan volgen zijn meestal jonger en die hebben misschien minder ervaring, dus dan lijkt dat misschien moeilijker maar je hebt dat dagdagelijks nodig dus dat is zeker geen verloren opleiding.

Heeft u er zelf ooit aan gedacht op die opleiding te volgen?

Ja en dan heb ik ook gedacht van ja maar hoeveel tijd ga ik er voor vrij maken. En dan bedoel ik niet zo zeer voor de opleiding, maar voor het bemiddelen zelf en hoeveel extra gaat mij dat leren

gewoon qua skills voor mezelf? En dan hoeveel uren moet je doen om de opleiding en de titel te mogen voegen? En toen heb ik gezegd van ja nee ik ga het laten.

Dus voor u was de doorslaggevende factor eigenlijk het gebrek aan tijd?

Ja en in het begin was dat hier notaris Guy Janssen in Leuven die erkend bemiddelaar was en ik denk ook de enige nog altijd van onze collega's hier en ik verwees dan ook persoonlijk door naar hem. Hier in Leuven zijn wij meer collega's in het notariaat dan concurrenten.

En hij is nu niet meer notaris?

Jawel, hij is nog altijd notaris en hij is denk ik ook nog altijd bemiddelaar. Dus dan verwijs ik ook door naar hem en het is ook karakterieel iemand die zeer kan luisteren, bemiddelen en empathisch is en ik vind hem ook heel geschikt daarvoor. Ik heb er dus geen problemen mee om mensen door te verwijzen.

U hebt de opleiding dus niet gevolgd, omdat u het toch te veel tijd vond om op te offeren?

Uiteindelijk wel voor iets wat ik uiteindelijk vermoed, want dat weet je nooit zeker. Waarvan ik denk dat het gros daarvan ik wel zal kunnen eigenlijk en achteraf ga ik het niet blijven gebruiken als titel en zoveel uren doen en zoveel uren praktijk of zoveel uren opleiding per jaar kan ik niet doen. En dan denk je van ja oké, helaas de tijd is te nipt.

Maar maakt u wel gebruik van bemiddelingsgerichte technieken, bijvoorbeeld actief luisteren?

Ja, ik denk het wel. En ook eventueel zo pendeldiplomatie, dat de ene in de ene zaal zit met al dan niet zijn advocaat en de andere in de andere zaal en je zo heen en weer loopt en je gaat proberen te luisteren naar wat de onderliggende beweegreden is van mensen en dan probeer ik ook te horen van tjiens deze compromis dat ze het precies toch niet eens zijn. Enfin, elke keer als mensen er oorspronkelijk niet gingen geraken en dan toch iets tekenen dan hebben we waarschijnlijk bemiddeld he.

Maar dat is eerder dan een onbewust proces?

Ja.

Vindt u dat er een nood is aan meer informatie over bemiddeling binnen het notariaat?

Ik denk het niet. Ik denk dat onze informatiekanaalen vrij goed zijn. En ik denk dat de meeste notarissen hierover hetzelfde gevoel gaan hebben. Maar een dergelijk beroep moet kunnen, maar je we kunnen waarschijnlijk al een groot deel door onze ervaring, maar we gaan dat niet kunnen opvolgen.

Die informatie die jullie krijgen, via welk medium is dat meestal?

U heeft al gehoord dat we e-notariaat hebben? Dit is een digitaal kanaal dat zeer ontwikkeld is, we zijn zeer gedigitaliseerd en daarnaast zijn we ook nog eens per provincie georganiseerd en tweemaal per jaar hebben wij een provinciale meeting zal ik maar zeggen, een algemene vergadering. En daar is er meestal ook nieuws over de commissie bemiddeling. De collega notarissen zeggen daar van dit

en dit is nieuw of van pas op we zijn met te weinig notarissen die meedoen en straks gaan we onze erkenning verliezen. En dan zeggen ze ook van sorry maar die notarissen die doen precies niet mee.

Is dat al regelmatig gebeurd dat er zo'n waarschuwing kwam?

Ja, elk jaar denk ik. En elk jaar hebben wij ook altijd hetzelfde gevoel van ja dat is nuttig en dat is goed en zo verder, maar we hebben al te veel werk met gewoon ons werk. En Koen Geens heeft ons ook niet gespaard met nieuwe wetgeving en we moeten al tien tallen uren besteden om gewoon onze basis al onder de knie te houden. Er is dus gewoon geen tijd, geen tijd, geen tijd. Dat zal het credo van de dag zijn.

De federatie vindt dus dat er duidelijk niet genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector, maar wat vindt u daar zelf van?

Ja, op zich is dat terecht als je denk van we moeten zoveel mogelijk in de bredere markt aansnijden, maar dan denk ik dat ze eigenlijk al bij de opleiding notariaat moeten beginnen om mensen in die richting te duwen. Maar wat is het probleem? Die hebben te weinig ervaring natuurlijk. En dan lijkt dat misschien iets heel theoretisch en dan ga je die technieken heel theoretisch toepassen en dan werkt dat precies toch weer niet. Maar ik denk toch dat ze daar dan al gaan moeten beginnen en dat ze misschien dan een soort B-traject kunnen invoeren in het notariaat. Want nu is het gewoon: notaris of medewerker. Misschien zouden ze ook tussenin iets kunnen doen, medewerker-bemiddelaar en dat ze zo'n dingen proberen te organiseren vanuit de federatie. Dan zullen ze het zo moeten proberen.

Dus volgens u zou het meer zijn intrede kunnen krijgen binnen het notariaat om het te integreren in de opleiding notariaat?

Ja, dat je al van in het begin hen ermee laat kennis maken. En dan krijg je waarschijnlijk ook de mensen die er karakterieel het beste bij aansluiten. Ze kennen dan al iets, dus die drempel is lager en dan zouden zij dat tijdens hun stage een apart traject moeten volgen om dat te blijven leren, zodat ze dat inderdaad na een tijdje kunnen toepassen. Een bijkomend probleem is wel dat hoe jonger je bent, je dat gebrek aan ervaring hebt. Hoe ouder dat je bent, hoe meer dat je bepaalde dingen onder de knie hebt van ervaring. Dus heb je natuurlijk ook het probleem dat de jongeren misschien wel willen, maar dat zal dan wel weer moeilijker zijn. Ook de professionele bemiddelaar die ik zie zijn meestal mensen die de 45 voorbij zijn. Dat is niet onlogisch. En ook wat ga je als twintigjarige uitleggen aan iemand van vijftig jaar. Dat is heel moeilijk om die te overtroeven. Dat kan je misschien met technische kennis wel doen, maar waar wil je naartoe? Wat betekent kinderlast in de praktijk en zo van die dingen. Theoretische begrippen? Je hebt daar geen idee van en je zult dat ongetwijfeld goed kunnen doen en u goed kunnen inleven, maar als je het al hebt meegemaakt zelf dan is dat veel gemakkelijker en veel duidelijker natuurlijk. Vandaar is dat een beetje de discrepantie, de jonge mensen kan je er misschien voor warm maken, die hebben te weinig ervaring. De mensen met ervaring, die hebben dan weer te weinig tijd. Maar ik denk dat de federatie gaan andere keuze heeft dan bij het begin te beginnen en dan eventueel met een apart traject en dan zouden de universiteiten al eigenlijk een paar lessen moeten kunnen geven.

Ik heb gehoord dat ze wel gesproken hebben met een aantal universiteiten, maar dat daar eigenlijk zeer weinig reactie op kwam. Ik weet zelfs niet als er in andere universiteiten zoals KUL een vak bemiddelen is?

Ik heb het alleszins nooit gehad. Nu je mag tegenwoordig zelfs extreem veel vakken kruisen ook met andere faculteiten enzoverder, ik heb zelfs al gehoord dat er zelfs juristen wiskunde volgen. Dus dat zal zeker wel mogen, maar inderdaad wie heeft er tegenwoordig nog tijd zich daaraan te zetten en ik denk dat als de federatie het wil, dat ze heel pakketten moet geven aan de professoren, omdat ze bijvoorbeeld zelf moet zeggen van kijk we bieden die namiddagen aan die studenten vrijwillig kunnen volgen en we komen dat in Leuven geven, Antwerpen, Gent, VUB, ... En diegene die willen komen mee en die kunnen dan in een heel gemakkelijk vervolgtraject. Het probleem is dat die dat nog moeten volhouden tot ze een beetje genoeg maturiteit hebben en waarschijnlijk wil het gros daarvan gewoon notaris worden en die gaan dan in het systeem komen van we hebben geen tijd meer. Dus is het heel moeilijk, het is niet zo evident.

De federatie gaf wel aan dat zelfs al doe je na de opleiding er niets mee, je toch bepaalde skills hebt aangeleerd die je kan blijven gebruiken en toch nog steeds nuttig is.

Ja dat is zo. Misschien moeten ze naar het laatste jaar in de rechten gaan zodat mensen die niet in het notariaat gaan dat daar al meekrijgen en zeggen tiens als je vroeg of laat, zo'n tien jaar later bijvoorbeeld zegt van nu wil ik toch bemiddelaar worden, want dat ligt mij het beste. Om er dan nog aan te denken om terug naar de federatie van notarissen te gaan, dat is misschien ook mogelijk. Dat ze in de andere vijver gaan vissen, bij mensen die normaal niet in het notariaat zouden terecht komen.

Ik vind het nog steeds wel gek, aangezien je bij een notaris toch al met meerdere partijen komt die een probleem hebben.

Ja dat is zo en zeker vroeger als je dan nog notaris van één groot dorp was. Dan denk ik dat je bijna vanzelf een soort rechter was bij momenten. Je weet dat de notaris ook de minnelijk rechter wordt genoemd he. Maar ook daar, we komen altijd in grotere clusters, we komen ook in meer verstedelijkte gebieden. We hebben minder dat één op één contact met de bevolking, dus ook dat verdwijnt, die professionalisering.

Ik heb met nog anderen gesproken en zij haalden ook aan dat er een mentaliteitsprobleem is in de praktijk omtrent bemiddeling. Dat bemiddeling als iets alternatief en zweverig wordt gezien, hoe ervaart u dat?

Uhm ja, net in het jaar 2000 voor ik ben afgestudeerd toen werd er soms wel minderwaardig over gedaan. En natuurlijk is dat geen raketwetenschap, maar het leidt wel tot een resultaat wat er anders niet is. Dus ongeacht of je het de grootste graad van wetenschap vindt of niet. We zien inderdaad veel meer psychologie dan juridische elementen, maar het biedt wel een concrete oplossing. Wat je anders in een heel lange strijd of veel bitterheid onderhuids blijft zitten OF dat je met een slechte indruk van de notaris blijft zitten. En dat is dan weer niet goed voor het imago van het notariaat. Dus nee, er is een reële nood aan bemiddeling. Maar dat is uiteraard iets anders dan gewoon juridisch werk.

Ja ik merkte ook tijdens mij studie dat het vak ook niet altijd serieus werd genomen door studenten.

Klopt en als student kan dat ook moeilijk anders. Omdat je daar het belang nog niet van inziet en in de eerste jaren dat je bent afgestudeerd ga je dat ook niet meemaken. Dan ben je ook nog geen autoriteit voor de mensen. Dus dat is inderdaad ondankbaar, maar ik denk dat het niet anders kan dan dat je dat zaadje plant bij uw studenten en misschien moeten ze nog eerder gaan zoeken bij de niet notarieel geïnteresseerden, dan bij de diegene die wel geïnteresseerd zijn en dat gaat misschien pas tien jaar later terug een herinnering oproepen, dat klopt. Ik denk niet dat er studenten zijn die zeggen van voilà ik ben nu afgestudeerd en nu ga ik me settelen als bemiddelaar. Dat zijn er waarschijnlijk géén. Dat is ook logisch, dat is een puur theoretisch probleem. Dit is bijvoorbeeld te vergelijken met pleitoefeningen tijdens de opleiding, dat is puur theoretisch en dat lijkt totaal niet op pleidooien die je bij de rechtbank voert. Maar het kan openheid van geest creëren.

Maar ik denk dat mensen misschien ook vaak een stereotype beeld hebben van een bemiddelaar ofzo?

Ja, daarom dat het mij dat het nog niet verder staat met bemiddeling. Dat is juist, maar ik merk dat het nu aan de balie toch begint door te dringen dat het alternatief is om tien jaar een proces te voeren of intensief te bemiddelen.

Wat vindt u zelf van de nieuwe bemiddelingswet van 2018?

Ik ben zelf niet echt bekend met de wet. En dat is een moeilijk vraagstuk, kan je via wetten iets creëren? Of moet eigenlijk iets groeien en kan je dat dan via wetten een beetje sturen? In het algemeen vind ik dat er veel te veel wetten komen voor van alles en nog wat. Anderzijds heb ik u daarstraks ook gezegd dat het een heel wild gebeuren is, een heel divers gebeuren. Er moet een beter kader komen. Ik vind dat een moeilijke vraag.

Ja, niet iedereen leest die wet natuurlijk?

Nee, ik heb ze zelf ook spontaan overgeslagen, dat klopt.

Ja ik heb ook gehoord dat er blijkbaar door de overheid heel erg middelen worden gegeven aan de commissie voor bemiddeling.

Een meerwaarde voor de overheid zou kunnen zijn dat heel veel dingen uit de rechtbank vermijden en weghalen. Misschien moeten ze dan aan de balie er veel harder op inspelen.

Als u zou moeten zeggen van dit vind ik echt voor en nadelen van bemiddeling, wat zou u dan zeggen?

Het enige nadeel dat ik zie is dat je soms heel lang bezig bent om dan vast te stellen van we zijn nergens. En dan zeg je van je we zijn een jaar tijd verloren. Dat is het enige nadeel dat ik zie. Voor de rest kan je de zaken enkel maar deblokken en je moet ook openlijk inzien hoe een ander redeneert en dat is iets wat ze dan ook in hun verdere leven kunnen meenemen in andere conflicten als ze die nog hebben. Dus dat is een voordeel en het feit je de rechtbank minder belast is een

voordeel. Echte nadelen, nee, buiten het feit dat je er veel energie kan insteken en je dan ontdekt van oei.

Als medewerkers interesse hebben om die opleiding te volgen, denk u dat veel kantoren ertoe bereid zijn om hen die opleiding te laten volgen?

Dat weet ik niet. Bij ons zou dat geen enkel probleem zijn. Dat is een heel duidelijke politiek. Opleidingen mogen ze qua onbeperkt doen.

Ik kan me wel voorstellen dat niet iedereen daar even soepel in is?

Het kost inderdaad opnieuw tijd en geld. Van dat geld kun je nog zeggen van we betalen dat, maar dan moet je er achteraf ook iets mee doen of jij betaalt en je krijgt de tijd of je krijgt geen van de twee. Het is natuurlijk moeilijk om mensen te motiveren als ze het in hun eigen vrije tijd moeten doen.

Als u op zoek bent naar personeel, zou u dat een meerwaarde vinden?

Ja!

Dus als u twee dezelfde profielen had en de ene was erkend bemiddelaar?

Ja! We hebben het onlangs ook in de sollicitatie box gehad en uiteraard is dat een enorme meerwaarde. Zeker nu, omdat de mensen er zelf enorm achter moeten zitten. Dat wil iets zeggen over die persoon. De dag dat dat mainstream wordt en dat in het vaste stramien van uw opleiding komt, dan zal dat minder zijn. Maar nu, dan weet je dat dat een zeer gemotiveerd persoon is.

Momenteel is het een niche eigenlijke?

Ah ja! Nu moeten ze er zelf moeite voor doen. Dus dat wil zeggen dat die een bepaalde klik hebben en dat die daar iets in hebben gezien, die kunnen moeite doen voor iets wat hen interesseert. Dat is een enorme meerwaarde in het notariaat.

En stel dat een sollicitant zou aangeven van dat hij of zij het nog niet heeft gevolgd, maar er wel interesse heeft om dit te doen?

Ja, heel tof. Ik zou dan wel vragen waarom en wat wil je doen. Maar nee, absoluut.

Maar dat komt u dus eigenlijk niet zoveel tegen?

Nee, er is geen nummer specifiek maar meestal zijn de kandidaten heel erg jong en pas afgestudeerden. En zoals ik in het begin ook heb gezegd denk ik dat bemiddeling ook te maken heeft met ervaring. Dat je dan na een tijdje pas merkt van ik kan wel redelijk goed luisteren, ik heb geduld, dus dat zit zelden tussen onze profielen.

Ik denk moesten ze dat ook duidelijk maken aan de jonge mensen dat dat misschien ook wel een motivatie zou kunnen zijn?

Ja, maar opnieuw als hier iemand van 23 komt die zegt ik heb een heel traject bemiddeling gevolgd, dat is wel leuk. Maar dan is die meerwaarde kleiner. Omdat die die ervaring waarschijnlijk weer niet heeft. Dat is een theoretische skill van bemiddeling. Dat is goed he, maar het is denk ik beter als je

eerst al een tijd hebt meegedraaid en dan kan je dat op elkaar laten inhaken. Uw ervaring en uw juridische skills. Dat is de moeilijkheid van het verhaal.

Ja want je zit met 2 dingen: enerzijds moet je de tijd erin steken en die ervaring opbouwen en die heb je niet en dan is natuurlijk de vraag of eens ze in het systeem zijn geraakt of ze het dan nog gaan doen?

Voilà, inderdaad dat is altijd hetzelfde he van ervaring gevraagd. Ja maar ik krijg geen kans om ervaring op te doen en ja wat moet je dan eerst doen? Ik weet het niet. Misschien moet het notariaat of de federatie proberen om via de orde van Vlaamse balies de advocaten iets meer te verleiden. Er zullen heel veel mensen waarschijnlijk wel ongelukkig zijn als advocaat en die wel full time voor bemiddeling zouden willen gaan. Misschien moeten ze een keer een samenwerking doen, het zou mooi zijn. En heel wat advocaten die dan voor het statuut eigenlijk advocaat blijven, maar eigenlijk full time bemiddelaar zou kunnen zijn en om hen dan ook toegang te geven tot opleidingen in het notariaat bijvoorbeeld, ik weet het niet.

Dus meer samenwerking zou voor u al een grote doorbraak zijn?

Ja, nu we daar zo over bezig zijn zou ik u ook eens aanraden om bij Philippe Tournier te gaan. Dat is een advocaat in Beringen en zijn broer is notaris en hij heeft ook altijd in het notariaat gewerkt en hij zit ook perfect tussen de advocatuur en het notariaat, maar zit dan aan de kant van de advocatuur. Maar dat is ook iemand die iets zou kunnen zeggen over de wisselwerking tussen beiden. Advocaten zijn meer gewoon om per uur te werken en ook die nawerking te doen en die service na verkoop, om het zo te zeggen. Ze zijn minder gewoon om te bemiddelen. In het notariaat is het juist omgekeerd, we zijn meer gewoon om te bemiddelen, maar minder gewoon om per uur te werken. Dus ik denk dat je zowel vanuit het notariaat, als vanuit de psychologen die beginnen zich toch ook te groeperen in beroepsfederatie of ik weet het niet juist. Waarom zou je dan bijvoorbeeld aan hen niet bepaalde rechtenopleidingen kunnen geven? Misschien is dat nog gemakkelijker, want die mensen hebben zeker manifest interesse om te bemiddelen als ze ervoor kiezen. Dus ik denk dat het ergens in het midden zit tussen psychologen, advocaten of notarissen. Dat je de juiste mensen vindt. Maar inderdaad, de skills hebben we in het notariaat, dat klopt, maar dan weer niet de tijd he. Dus misschien dat er eens over de grens gaat moeten gekeken worden.

Heeft u zelf al deelgenomen aan lezingen, webinars, ...?

Ik denk het niet. Ik herinner mij wel... U kent onze professor Alain Verbeke? Voilà, dat is altijd de primus inter pares en de meest speciale en ook de man met de meeste wilde ideeën, maar goede ideeën en hij heeft ooit eens in de juristenkrant gelanceerd dat het eigenlijk verplicht zou moeten zijn voor dat u toegang krijgt tot de rechter om een bemiddelingspoging te hebben ondernomen. En ik ben het volledig eens met hem. En ik denk dat dat de doorbraak al zou kunnen zijn, als er gewoon al bij wet verplicht wordt om bemiddeling te doen, dan gaat daar heel veel uit voortvloeien. Wel meer bij de balie, dan bij het notariaat wellicht. Maar dat moet je dan eens aan professor Alain Verbeke vragen.

Dus u denkt dat als eerst bemiddeling goed kan doorbreken bij de advocatuur, dat het dan pas zijn weg zou kunnen vinden in het notariaat?

Nee, ik denk dat het eigenlijk nooit meer gaat worden in het notariaat dan we nu al doen. En ik denk dat dat alleen maar zou kunnen als we cross border gaan werken met de advocatuur, psychologen, ... Ja ik denk dat dat al bijna zal moeten of dat het ergens anders zal terechtkomen. Vanuit het notariaat bekeken zou je dan kunnen zeggen van ja dat is dan spijtig dat we daar een deel missen van de markt en de toekomstplannen. Het is zeker toegankelijk voor notarissen, maar ik denk inderdaad dat als je qua wetgevingsinitiatieven iets wil doen om dat te bevorderen, ja wel maak het dan gewoon verplicht. Want bij huurgeschillen heb je bijvoorbeeld ook die verplichte minnelijke verzoening bij de vrederechter, maar maak het gewoon verplicht. Dan gaan advocaten er moeten over nadenken

En is er een reden waarom u niet hebt deelgenomen aan lezingen, webinars, ...?

Ja, gewoon door gebrek aan tijd.

Ja dat gebrek aan tijd is iets wat ik regelmatig hoor terugkomen en ik weet ook niet goed hoe je daaromheen kunt raken.

Niet, alleen het verplicht maken bijvoorbeeld.

Maar gaat iets verplicht maken het echt oplossen?

Ofwel het als topic te zetten tussen twee andere hardere juridische commissies (niet zo goed gehoord, dat woord) dat is misschien een mogelijkheid. Eerste topic: nieuw burgerlijk wetboek, 2de topic: nieuwe fiscaliteit en tussenin: bemiddeling. En dat mag niet aansluitend zijn op een pauze, want anders geen da mensen misschien hun pauze willen nemen (niet super goed verstaan). Ja dat is zo, ja het is veel minder tastbaar en veel minder concreet.

Heeft u tot slot nog suggesties over de rol die de notaris of zijn medewerkers in de toekomst zou kunnen spelen i.v.m. bemiddeling?

Nee, ik denk alleen als je inderdaad naar grotere clusters van kantoren gaat en je daar altijd wel bemiddelaars kan aanhangen met dan ook subspecialisaties: familiaal, vastgoed, ...

Ja dat is inderdaad een goed idee, maar er zijn natuurlijk ook een hoop kleine kantoren en dan is het niet evident.

Ja, vandaar dat het ook logisch is dat je ze dan gaat clusteren bijvoorbeeld of dat je een notarishuis maakt per streek en dat ze daar dan gewoon een bemiddelaar in te werk stellen, dat zou ook kunnen. Maar ja, iedereen heeft het al druk genoeg met zijn eigen notariaat enzoverder.

Iedereen moet er inderdaad ook voor openstaan om dat te willen doen natuurlijk. Het is een echte uitdaging de mensen aan te zetten tot verandering.

Ja en dat is al speelt al twintig jaar die problematiek. Al twintig jaar waarvan er gezegd wordt van eigenlijk zouden we toch moeten bemiddelen .

En denkt u dat er al meer notarissen toch de stap hebben gezet?

Ja ja ja. Dat is heel duidelijk. Notarissen misschien nog niet zo heel erg veel, maar advocaten duidelijk wel en de mensen zeker ook.

En hebt u een idee hoe het zit bij de notarieel juristen?

Ik denk het niet. Ik denk dat die al hard genoeg bezig zijn met gewoon bij te blijven.

Bijlage 4: Interview Fednot

Op welke manier speelt de notaris en zijn medewerkers een rol bij bemiddeling?

Ik denk dat het notariaat daar toch een bijzondere positie kan hebben omwille van de job van notarissen en de medewerkers. Een notaris en de medewerkers zijn er voor de beide partijen, dus het is niet zoals bij een advocaat. Die is voor één van de partijen en moet één van de partijen verdedigen, ik zeg niet dat dat iets negatief is. Bij de notaris is dat niet het geval, die staat de beide partijen, die niet altijd recht tegenover elkaar staan bij met advies en is onafhankelijk. Voor mij is die onafhankelijkheid het basisvertrekpunt om te gaan bemiddelen. Voor jouw informatie, ik zelf het de basisopleiding van bemiddeling gevolgd. Ik heb de specialisatie nog niet gevolgd, dus ik weet wel een beetje af van bemiddelen.

Dat is dan de lange opleiding, die basisopleiding?

Diegene die erkend bemiddelaar wil worden in het notariaat moet een basisopleiding volgen en een specialisatie. Die opleidingen komen later in het interview waarschijnlijk wel terug he? Dus waarom bemiddelen in het notariaat? Wel, die uitgangspositie is al heel erg belangrijk, de onafhankelijkheid, er zijn voor alle partijen en de notaris komt in heel veel uiteenlopende dossiers ter sprake: echtscheidingen, huwelijkscontracten, verkoop, een erfenis, oprichten van een onderneming of maatschappen. De cliënten komen daar niet altijd met een geschil, absoluut niet, maar als je die bemiddelingstechnieken onder de knie hebt ga je ook op een andere manier vragen gaan stellen. Je gaat echt, zoals we geleerd hebben onder die waterlijn gaan kijken van wat zijn de behoeften, wat zijn eigenlijk de beweegredenen, wat zit erachter hetgeen wat men zegt of hoe men iets gaat zeggen. Om dat naar boven te halen en uit te gaan klaren duidelijk te stellen zodat ook de andere personen in het verhaal dat begrijpen inzien. Op die manier denk ik dat je echt een fundament gaat leggen voor verdere afspraken. Als die zaken naar boven komen, dan kan dat later niet meer boven water komen en eventueel voor problemen gaan zorgen. Komen mensen met de vraag naar de notaris of medewerkers van we komen hier voor een bemiddeling? Niet zo heel vaak. Ik denk dat ze dan eerder naar bemiddelaar uit derde pijler uit die sociale sector gaan. Maar toch is het bemiddelen volgens die bemiddelingstechnieken heel belangrijk in het notariaat om die belangen naar boven te krijgen, om die duidelijkheid te krijgen om op een andere manier naar de mensen te gaan luisteren zodat de afspraken die gemaakt worden niet alleen juridisch correct zijn, maar ook gedragen worden door de partijen en dat die mee in dat proces die oplossing naar voor halen. Dus voor mij is het vanuit de uitgangspositie van het notariaat heel dicht aanleunend bij bemiddeling, maar ook een heel grote meerwaarde om de bemiddelingstechnieken toe te passen. Om die juridische zekerheid nog meer te garanderen, ondersteunen omwille van het feit dat iedereen daar vanaf het begin achter staat, die oplossing en dat mogelijke conflicten achteraf vermeden worden. Waar wordt dat vooral gebruikt? Bij EOT's, dat zijn vooral de medewerkers die die dossiers doen. Ze denken dan dat ze alles uitgeklaard hebben en dat is dan niet het geval.

Dus er komen dan tijdens het gesprek dingen naar boven waarvan ze zelf misschien niet eens wisten dat het hen dwarszat?

Ja, absoluut. Ik ben ervan overtuigd dat eenmaal je die opleiding hebt gevolgd tot bemiddelaar en echt ondergedompeld wordt in die manier van vragenstellen, ook in het actief luisteren, dat je sowieso op een andere manier aan gesprekken deelneemt en zeker als je weet: Van mij wordt gevraagd om die echtscheiding in onderlinge toestemming te gaan regelen, om toch een regeling op papier te gaan zetten. Dan zou ik het heel belangrijk vinden om er toch ook voor te zorgen of er zeker van te zijn dat er zoveel mogelijk sluimerende conflicten toch naar boven komen en uitgesproken worden.

Ik heb een notaris niet-bemiddelaar gesproken en hij stond op zich goed tegenover bemiddeling, maar gaf aan dat er geen tijd was en dat het beter zou worden overgelaten aan de derde pijler of de balie.

Dat zijn natuurlijk persoonlijke meningen. Als ik dan vanuit de beroepsorganisatie Fednot kijk zijn wij ervan overtuigd dat bemiddeling echt een meerwaarde heeft binnen het beroep van het notariaat. Ik ga heel eerlijk zijn, wij horen ook van mensen binnen het notariaat die de opleiding nog niet gevolgd hebben. De uitspraken: Wij bemiddelen alle dagen. En dat is puur en alleen omdat men die opleiding niet gevolgd heeft. Eenmaal je die opleiding hebt doorlopen dan weet je dat je niet op dezelfde manier praat en luistert naar de mensen. Notarissen en de medewerkers hebben sowieso een verzoenende functie omwille van hun onafhankelijkheid. Je zal sowieso mensen binnen het notariaat vinden die zeggen: Geef het maar aan de derde pijler. Maar komen ze voor de rechtszekerheid bij ons. Ik weet ook dat wij geen ontzettend veel effectief erkend bemiddelaars hebben, maar dat er wel heel veel mensen de opleiding gevolgd hebben, maar uiteindelijk na een bepaalde tijd de permanente opleidingen niet meer verderzetten en dus hun titel kwijt zijn. Moet men binnen het notariaat veel erkend bemiddelaars hebben? Het zou goed zijn, maar het cijfer dat we nu hebben ken ik niet vanbuiten, maar ik zou heel erg tevreden zijn als een groot deel van de mensen die werken binnen het notariaat ooit de opleiding gevolgd hebben of opleidingen in dat kader, vanuit de overtuiging van anders weet je nooit wat het is.

Ja, dat gevoel had ik ook wel als ik met de betrokken notaris sprak dat hij vaak zei van we passen wel bemiddeling toe of we moeten sowieso bemiddelen, maar uit zijn uitleg merkte ik toch dat hij niet echt een goed beeld had over wat het precies inhield. U sprak daarnet over die opleidingen, zijn er momenteel veel juristen en notarissen die de opleiding volgen?

Het is maar wat je veel noemt natuurlijk. Wij zetten al jaren in op de opleidingen van bemiddeling, zowel voor het traject tot erkend bemiddelaar als de permanente opleiding. Wij zijn ook erkend als opleidingsinstantie vanuit de federale bemiddelingscommissie. Wij werken daarvoor samen voor het traject erkend bemiddelaar met een professionele organisatie, misschien ken je hen wel: Mediv uit Limburg. Wij doen dat al jaar en dag samen met hen. Wij hebben het moeilijk gehad, in de zin dat we mensen er moeilijk toe warm konden maken, maar we hebben gepoogd een tandje bij te steken. Dat heeft een beetje geholpen door het feit dat het opleidingstraject gaat wijzigen. De regelgeving is gewijzigd. Het gaat extra uren opleidingen kosten of in beslag gaan nemen. Dat hebben we ook een beetje gebruikt om wat publiciteit te maken. En we hebben nu toch al denk ik drie jaar en we zijn nu aan het vierde jaar begonnen, waarbij we in het voorjaar en het najaar toch altijd een groep

bemiddelaars afleveren. Een groep bemiddelaars, dat is wel maximum vijftien mensen. Dat mag geen grote groep zijn, want anders kan je die oefeningen niet doen.

Dus er zijn altijd maar maximum 15 mensen die de opleiding volgen of hoe moet ik dat zien?

Ja, bij ons he. Er zijn ook notarissen en bemiddelaars die de opleidingen elders volgen.

Dus dit gaat gewoon over die korte opleiding gericht aan het notariaat?

Kort voor jou is?

Ja, nee ik bedoel dan dat de korte opleiding gericht was naar het notariaat en de lange opleiding was dan de algemene opleiding.

Ja, het deel over het recht verdwijnt bij het notariaat. Dus de derde pijler krijgt ook heel wat inleiding tot het recht. Dat gaan we bij ons niet meer doen. Het is vooral gericht op communiceren, die technieken en dat is dan ook acht volle dagen. De basisopleiding is acht volle dagen en de specialisatie is er nog drie of vier extra.

En die specialisatie, wat houdt dat in?

Ik heb het programma opengezet, ik zal even kijken. Ik zal het even delen met jou. Dit was het document van vorig jaar. Er zijn twee specialisaties: familiale bemiddeling en bemiddeling in handelszaken.

Maar is het noodzakelijk om die specialisatie te doen?

Ja. Wil je erkend bemiddelaar worden en heb je nog geen opleiding gevolgd moet je starten met de basisopleiding tot en met dag acht en dan de specialisatie bijvolgen en dan een test nadien. En dan moet je een erkenning aanvragen bij de federale bemiddelingscommissie.

Zijn die acht dagen opeenvolgend?

Dat zijn niet acht dagen na elkaar, absoluut niet. Je krijgt een introductie, kennismaking met bemiddeling, de technieken, interventies, conflicttheorieën, ... en het is heel erg praktijkgericht. Vanaf dag één begin je al met basisoefeningen. Je moet natuurlijk wel eerst een beetje verteld krijgen wat bemiddeling is en een demonstratie geven van bemiddeling. Dag twee: conflicttheorieën en ik wil het u gerust doorsturen hoor. Er zijn geen geheimen aan, omdat het mooi wetenschappelijk behandeld wordt. In 2020 is het wekelijks of om de tien dagen dat dezelfde groep elkaar ziet.

Er is altijd maar één groep of zijn er ook meerdere groepen?

Nee, er is altijd maar één groep. Wij als opleidingsinstantie zijn ook maar met mij erbij met zeven man. Wij doen meer dan enkel opleidingen en ook meer dan enkel bemiddeling, dus wij verzorgen of bieden in het voorjaar en in het najaar een opleiding tot erkend bemiddelaar aan. Maar het notariaat hoeft niet bij ons die opleiding te volgen, het mag en het is heel erg gericht tot het notariaat en je zit ook enkel met mensen uit het notariaat en dus kan je heel veel van elkaar leren en dossiers naar boven halen. Maar men mag ook naar externe opleidingsorganismen ook gaan he.

Heeft de federatie ook cijfers die ze bijhouden van hoeveel mensen aan de opleiding starten, hoeveel er dat per jaar afronden...?

Ik kan u enkel cijfers geven van mensen die het bij ons volgen en dat vind ik dan ook een beetje een vertekend beeld, want ik heb geen zicht op wie extern een opleiding volgt. Het gaat niet het grote cijfer zijn wat je misschien verwacht. We houden ook een lijst bij van erkend bemiddelaars, maar daarvoor moeten bij ook de site van de federale bemiddelingscommissie gaan uitpluizen en er zijn ook een aantal mensen van het notariaat bijgekomen, dus het is niet allemaal 100% waterdicht he. De specialisatie in familiezaken is ook vier dagen, vier volle dagen. Daar richt men zich echt op kinderen en ouders, erfeniskwesties, scheidingen, interfamiliaal geweld, ouderschapsbemiddeling, ... Echt binnen de familiale context en dan is er een dag vijf waarop er een extra test wordt afgelegd. Ik kan wel zeggen dat de specialisatie in familiale zaken heel erg gegeerd is. Handelszaken en burgerlijke zaken is minder populair. Dus wij hebben nu nog eens bij bewijze van uitzondering die nog eens aangeboden en we merken toch dat we wat meer moeten trekken en sleuren. Mensen denken niet direct aan die zaken in het kader van bemiddeling, maar ook in het kader van een verkoop enzo kan dat echt wel nodig zijn of nuttig zijn.

Maar misschien hebben de mensen die dat ook gewoon meer cliënteel met familiale zaken?

Ik denk dat het automatisme ook is dat een conflict een familiale zaak is. En die zijn daar waarschijnlijk zichtbaarder dan in andere dossiers en het is misschien ook een ander soort conflict, een andere intensiteit.

We hebben het net gehad over de huidige opleidingen. Als u daar iets aan zou kunnen aanpassen, wat zou dat zijn of zou u helemaal niets aanpassen?

Puur gericht op notariaat dan he?

Ja.

Uhm dan misschien ook ergens aandacht besteden aan social skills die belangrijk kunnen zijn binnen het bemiddelingsproces. Iets wat bijvoorbeeld in de derde pijler/sociale pijler meer eigen aan zich heeft. Maar ik moet wel zeggen dat ik van die basisopleiding van acht dagen zelf heel erg tevreden was. Je komt daar totaal onwetend en je merkt ook aan de ganse groep dat als men luistert naar wat er verteld wordt dat er toch heel wat onwennigheid is van oei, moeten we dat op die manier doen? En dan vooral de mensen die uit het kantoor kwamen, kwamen meestal direct met de oplossing naar voor. Terwijl de bemiddelaar daar dan vooral over zwijgt en de oplossing vanuit de partijen laat komen. Op dag twee en drie zie je een gewenning, waarbij de mensen toch al gewoon beginnen te worden op die nieuwe manier van luisteren en communiceren. Dus ik heb zoiets van als dat lukt binnen acht dagen, dan betekent het toch dat het goed gaat en een heel goede opleiding is. Het zijn dan ook mensen die zelf in die bemiddeling staan en die al jaren lesgeven, dus we hebben daar ook echt goede externe lesgevers.

En dat is dan per provincie dat er een opleidingscentrum is?

Wij als Vlanot zijn een onderdeel van Fednot en onze opleiding staat open voor alle Nederlandstaligen. Zij komen naar Brussel. In deze coronatijd hebben we het zelfs online gedaan en

dat is ook echt wel gelukt, de deelnemers waren echt wel tevreden. Behalve de testen, het moet van de federale bemiddelingscommissie fysiek gebeuren. Ik heb zelf deelgenomen aan het examen voor de basisopleiding en dan het je een casus en dan bemiddel je tussen twee mensen.

Dus dat is dan echt een rollenspel?

Ja. Maar wij gaan niet naar de provincies, bij ons is het in Brussel.

Hoe ligt het slaagpercentage van die examens? Zijn er ook mensen die niet slagen?

Nu, de mensen die daaraan starten zijn wel echt overtuigd dat ze dat echt willen doen. Je merkt natuurlijk wel dat de ene wat meer natuurlijke skills heeft van de andere, maar door het feit dat we heel hard oefenen op die acht dagen leren de lesgevers ons ook heel goed kennen en houden ze daar ook rekening mee en je krijgt ook heel erg veel feedback. Dus die lesgevers gaan dan tijdens de oefeningen even komen luisteren bij de ene groep en dan bij de andere en dan wat feedback geven. Zijn er die niet slagen? Dat gebeurt, maar niet zo heel vaak. Maar de lesgevers moeten naar eer en geweten, want het zijn externe mensen, of iemand als erkend bemiddelaar aan de slag zou kunnen gaan.

Stel dat iemand niet slaagt. Wat gebeurt er dan? Moet hij dan de opleiding volledig opnieuw volgen?

Ik neem aan van wel. Maar ik moet zeggen dat ik drie jaar verantwoordelijk ben voor de groep en het nog niet geweten heb. Ik zou dat eigenlijk eens moeten navragen of men dan terug die acht dagen moet doorlopen. Ik zou misschien zeggen van een tweede kans, maar ja als het dan ook nog altijd niet oké is dan heb je het misschien ook niet echt in u zitten.

Er is de nieuwe bemiddelingswet van 2018, merkt u een toename aan juristen en notarissen die de opleiding starten sinds die wet?

Ik kan natuurlijk heel moeilijk vergelijken, omdat ik drie jaar terug nog niet op deze positie zat.

Maar zijn daar misschien ook cijfers van?

Dat is heel moeilijk om algemene cijfers te hebben van hoeveel bemiddelaars er zijn, omdat ze niet allemaal via Fednot passeren. En volgen ze de permanente opleiding of niet, hebben ze hun erkenning aangevraagd of niet, ... Dus we kunnen daar niet correct in zijn. Maar ik zie wel dat door het feit dat we hebben ingezet op de waarde van bemiddeling binnen het notariaat en het feit dat de opleiding ook gaat verzwaren dat wij de laatste drie jaar zeker veel meer mensen hebben die deelnemen aan de opleiding. We zetten nu ook in om mensen warm te maken voor bemiddeling en niet onmiddellijk om hen de opleiding tot erkend bemiddelaar te laten volgen, maar ook om halve dag opleidingen die een soort van teaser kunnen zijn.

Dus om hen bepaalde skills aan te reiken?

Ja en daarmee kan je geen erkend bemiddelaar worden, maar misschien begint men dan wel in te zien of aan te voelen van dat ligt mij en ik moet effectief die opleiding volgen. Dat is vandaag nog de grootste struikelblok he. Mensen die ervan overtuigd zijn dat ze al bemiddelen.

Ja, dat is ook iets wat ik al regelmatig heb gehoord.

Ja, als ze dat tegen mij zeggen ben ik dan eerste om te zeggen van je doet dat niet. En ik mag dat zeggen, want ik heb de basisopleiding gevolgd. Maar bon, het is niet evident om ze te overtuigen.

Ja als mensen vastgeroest zijn in een bepaald gedachtegoed of gewoonte is het heel moeilijk om hen daarvan af te zetten. Ik vroeg me dan ook af in het algemeen of de mensen die de opleiding starten dan vooral jongere mensen zijn of is dat toch niet het geval?

Wat is vooral jong?

Mensen die pas in het notariaat komen of pas afgestudeerd zijn.

Bij mijn weten zijn het geen pas afgestudeerden, omdat zij nog geen praktijkervaring hebben. In mijn groep was dat een mengeling van notarissen en notariële medewerkers. Heel veel notariële medewerkers die dan vooral EOT's en familiale zakendoen. Kandidaat-notarissen, dat zijn mensen die geslaagd zijn voor het examen, maar nog geen titularis of geassocieerd notaris zijn. De leeftijd toen was ik bij de oudste toen en de gemiddelde leeftijd lag net is lager dan 40. Iedereen was toch wel rond de 35 en ook een beetje ouder ook.

Dus toch pas als ze enkele jaren ervaring hebben?

Ja, ja anders heb je ook de bagage niet denk ik.

Ja, want op zich is 35 nog vrij jong, want iedereen start ook niet meteen in het beroep natuurlijk.

Er zullen ook oudere notarissen zijn, maar ik haal altijd mijn eigen groep voor en wij vragen ook de mensen hun leeftijd niet. Maar het is een aanvoelen dat het toch een jongere generatie vooral is en soms wel vijftigers, soms wel zestigers, maar je mag maar tot zevenenzestig notaris zijn.

Ja dat lijkt me ook wel normaal.

Ja en vaak zegt men ook op kantoor van we gaan één persoon daarop zeggen.

Ah dus het gebeurt ook wel dat ze vanuit het kantoor zelf vragen aan hun medewerkers of ze dat willen gaan doen?

Ja, absoluut. Of een medewerker die zegt van ja daar ben ik wel in geïnteresseerd.

En heeft u het gevoel dat als medewerkers interesse hebben in die opleiding, het kantoor daar meestal voor openstaat?

Ja, zij zullen dat niet doen als het kantoor daar niet achter staat.

Maar heeft u al situaties geweten waar kantoren het niet wouden toelaten?

Weet ik daarvan? Nee. Gaan er zijn? Ja. En dat is bij elke soort opleiding zo he. Algemeen is het niet zo dat men in de kantoren mensen weigert opleidingen te laten volgen, maar het is natuurlijk heel tijdsintensief dus er gaan er sowieso wel zijn.

Ik wou u ook vragen als er een toename of verschil was sinds de wet van 2005, maar dat gaat u misschien dan ook niet weten?

Nee, de impact van die wetgeving op het effectief volgen van de opleiding daar heb ik geen idee van.

En u weet niet of daar ergens metingen van zijn gedaan die u me kan bezorgen?

Goh dat is altijd maar een klein deeltje en ik wil wel eens kijken in onze algemene documenten. Maar ik kan niets beloven.

Hoe staat het met de kennis over bemiddeling binnen het notariaat. Krijgt de federatie veel vragen over bemiddeling van notarissen?

Over het bemiddelingsproces? Wij hebben op de federatie een juridisch compartiment, een consultatiecentrum. Ik heb daar zelf jaren gewerkt, niet in de burgerrechtelijke materie maar vooral in een ander administratief recht. Maar daar ben ik vrij zeker dat daar geen juridische vragen over binnenkomen. Als er vragen binnenkomen gaat dat meestal over de opleiding: wat houdt de opleiding in en wat praktische zaken van wanneer gaat die door en zo verder. Als er vragen zijn gaat het eerder over wat is bemiddeling en wanneer is er een opleiding en wat moet ik doen om die te kunnen volgen.

Maar als ik het goed begrijp krijgt u niet zo heel vaak vragen over bemiddeling?

Nee, de opleidingsinfo staat ook ter beschikking via ons intranet.

Maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat de kennis over bemiddeling goed zit, ze stellen er gewoon geen vragen over.

Nee, je mag zeker niet besluiten het ganse notariaat, om het even wie weet wat bemiddelen is. Dat is absoluut niet het geval. We proberen het op grote studiedagen, we organiseren grote juridische studiedagen en dat was tot op een jaar terug op de Heizel onderandere en daar is dan soms ook een kleine bijdrage omtrent bemiddeling. Op zo'n moment bereiken we tot 1600 mensen en dat is het moment en dus zetten we een klein stuk in over bemiddeling, om ervoor te zorgen dat mensen het zouden horen en dat er dan toch een klein aantal zouden interesse krijgen.

En reageren ze daar goed op?

Ze lopen niet weg, dus dat is goed. Er gaan er altijd zijn die zeggen van moet dat nu, maar als we dat gedaan hebben, hebben we daar geen negatieve reacties op gehad.

Hoe is in het algemeen de houding van notarissen en de notariaten tegenover bemiddeling?

Ze zijn zich meer en meer bewust van dat het belangrijk is of heel erg nuttig kan zijn. Dus ik denk dat we daar wel in een soort mindshift zitten. Ook dankzij de jongere generatie en het feit dat we er meer op inzetten. Iemand die er rotsvast van overtuigd is dat die bemiddeld, ook al heeft die de opleiding niet gevolgd, ja ieder zijn gedacht he. Daar denk ik dat we nog weinig kunnen aan doen. Maar wij kunnen als federatie zeker nog een tandje bijsteken om dat wat aan te wakkeren.

Ik heb ook opgenomen uit andere interviews dat er toch nog altijd een negatief beeld is rond bemiddeling en bemiddelaars, dat het iets alternatief en zweverig is?

Geitenwollensokken? Ja. Daar focussen we heel hard op. Om onze titels van opleidingen aantrekkelijk te maken en onszelf af te vragen van gaat men dat iets alternatief vinden? Nu, dat idee van alternatief, voor mij is dat niet eigen aan bemiddeling alleen. Voor mij is dat eigen aan alles wat een andere kijk op communiceren is. Social skills. Ik bemiddel niet, maar ik gebruik dat heel erg in mijn dagelijkse werking met mensen, met mensen intern. Dat is echt kijken na zo'n opleiding en dat is hetzelfde als je een opleiding over hoe communiceer ik op de werkvloer? Hoe ga ik om met emotie? Zou gevolgd hebben. Ik kan me inbeelden dat er heel wat mensen dat ook geitenwollen sokken vinden. Dat is allemaal niet belangrijk. Die beseffen gewoon nog niet dat op het moment dat je let op communiceren, dat je dan de mensen leert begrijpen, behoeftes leert verstaan. Dat je dan toch efficiënter kan zijn en leren vooruit kan gaan en constructieve oplossingen kan hebben en dat moet men inzien. Dus voor mij is dat niet eigen aan bemiddeling alleen. Het is vooral als je er negatief naar kijkt of zegt van geitenwollensokken, omdat het een beetje weg is van het pure, feitelijke.

Dat is dan toch nog redelijk sterk aanwezig binnen het notariaat die mening?

Ik vind dat moeilijk om te zeggen, ja. Is het er bij sommige? Heel zeker. Voelen we dat het wijzigt? Ja, maar we hebben nog een weg af te leggen.

We hadden zelf ook een vak onderhandelen en bemiddelen en ik had toch het gevoel dat dat ook niet door alle studenten serieus genomen werd.

Ik denk dat zoiets ook heel veel met uw persoonlijkheid te maken heeft. Met hoe iemand van nature is. Als ik zo naar mijn team kijk gaan daar ook mensen bij zitten die vlotter en sneller overweg gaan met bemiddelen dan anderen en dat zag ik ook in mijn groep van de bemiddeling. Zowel bepaalde profielen, ik weet niet of je de insides kent? Dat zijn kleuren om bepaalde persoonlijkheden te sorteren. En ik haal daar wel een aantal profielen uit. De zeer aanwezige profielen, mensen die zowat baziger of koppiger kunnen zijn voor hen ligt dat vaak moeilijker. Dus ik denk vooral dat het ook met de persoonlijkheid te maken heeft. Iedereen kan het leren he.

Denkt u dat het ook samenhangt met hoe empathisch een persoon is?

Dat is een karakteristiek he, de ene is empathischer dan de andere. Je moet empathisch kunnen luisteren, maar je mag er ook niet te veel in meegaan, want dat is actief luisteren. Ja, de ene heeft dat van nature meer dan de ander.

Ik had gelezen dat er een voorstel werd gedaan aan Koen Geens om ook psychologische testen te integreren bij het examen tot kandidaat-notaris om ook dat empathische laten mee te tellen. Wat vindt u van dat idee?

Ik vind dat een goed idee. Maar je moet je dan wel gaan afvragen hoe je dat op een bepaald moment kan meten en evalueren. Wat ze wel doen is bij het examen heb je een schriftelijk gedeelte, maar ook een mondeling gedeelte. Dat mondeling gedeelte vandaag dat is kennis vanzelfsprekend, maar men bootst ook wel situaties na en let ook wel op hoe praat die persoon, hoe legt die persoon iets uit, het is een rollenspel he. Men maakt het dan eens voor expres wat lastig, wat moeilijk om te

kijken als de persoon uit zijn sloffen zou gaan schieten of heel erg nerveus worden, kan die daarmee om. Dus men bekijkt dat wel al een beetje. Gebeurt dat door psychologen of maatschappelijk werkers? Nee. Het is nog altijd vanuit mensen uit notariskantoren, maar dat is belangrijk he. Moet dat de doorslaggevende factor zijn? Dat vind ik niet. Moet je zeggen van iemand die echt niet empathisch overkomt, maar die wel alles netjes mondeling verstaanbaar kan uitleggen, die de regelgeving kent, die wel een gesprek kan voeren dat die geen notaris mag worden? Je kan werken aan die soft skills.

Dus u vindt dat die verscheidenheid er wel mag zijn?

Ja, het slechtste wat je kan doen is ervoor willen zorgen dat iedereen gelijk is. Als ik naar mijn team kijk. Ik ben heel erg voor samenwerken, communicatie, .. en ik zet daar heel erg op in. Maar het is niet de bedoeling om van mijn zes mensen klonen van mijzelf te maken. Iedereen moet zijn eigenheid behouden. Maar iedereen kan wel leren constructief communiceren, actief luisteren, feedback geven, maar iedereen op zijn manier. Iemand die daar minder aanleg voor heeft, heeft andere kwaliteiten. Die gaat bijvoorbeeld meer de druk opvoeren om het vooruit te laten gaan en dat heb je ook nodig om je resultaat te bereiken. Dus je moet die verscheidenheid houden.

Denkt u dat iemand die totaal niet empathisch is een goed bemiddelaar zou kunnen zijn?

Wie ben ik om dat te zeggen, maar het zal veel moeilijker zijn. Je gaat het veel moeilijker hebben, maar ik ben ervan overtuigd dat iedereen erkend bemiddelaar kan worden.

Wat zijn dingen die de Federatie allemaal doet om bemiddeling te promoten?

Wij focussen vooral op opleiden. We hebben een federale bemiddelingscommissie. We volgen de regelgeving op, maar het opleiding is belangrijker. We zorgen ook voor de permanente vorming/opleidingen. Het is dus niet alleen die erkend bemiddelaars opleiding, maar ook de permanente vorming kan je bij ons volgen. We zouden ook graag een collaboratief platform hebben. Je hebt een gesprek gehad met mevrouw X he? Dus ik denk dat zij zeker op die vragen het beste antwoord zal gegeven hebben. We hebben een commissie bemiddeling, ook bij de Franstaligen waar we constant op zoek gaan van hoe kunnen we het notariaat verder warm of warm doen maken.

Wat is dan het grote verschil tussen de federatie en de bemiddelingscommissie?

De Fednot is de beroepsvereniging voor het notariaat. Dat is juridisch advies, het opvolgen van alle regelgeving, dat is communicatie, IT. Een deel is bemiddeling, maar dat is maar een klein deel van het grote geheel. De federale bemiddelingscommissie dat is de instantie van de federale, Belgische overheid. Zij bepalen de vereisten waaraan opleidingen moeten voldoen, gaan opleidingsinstanties erkennen, gaan puur de opleidingen goedkeuren. Daar moet iemand die erkend bemiddelaar wil worden zijn dossier indienen en de erkenning komt van de federale bemiddelingscommissie. Dus die staat los van Fednot he. Dat behoort echt tot de overheid he. De federale bemiddelingscommissie heeft ook een eigen website. Fednot is eigenlijk veel meer dan bemiddeling he. Alle notarissen zijn aangesloten bij Fednot, dat is een vzw-federatie voor het notariaat. We hebben een intranet waar zij alle informatie vinden, juridisch, maar ook ander informatie zoals de applicaties waar zij mee werken. Wij volgen alle regelgeving op, administratie en kabinetten. We zorgen er ook voor zij juridische commentaar over nieuwe regelgeving kunnen lezen, we hebben ook communicatie naar het grote

publiek, notaris.be, de brochures, ... Dus de administratie en belangenorganisatie van het notariaat. Het ondersteunt de werking van alle notariskantoren. Voor ons onder andere opleidingen he.

Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?

Bemiddelen, zoals echt bemiddelen? We staan niet in de praktijk, maar ik denk dat het wel beter kan. Dus bemiddelen zoals het zou moeten, maar dat is puur een aanvoelen van mij. Ik heb geen cijfers, ik ben niet gaan kijken in kantoren, maar volgens mij kan het nog altijd beter. Ik denk dat we daar nog heel erg in kunnen groeien.

En waarom denkt u dat?

Omdat er altijd mensen zijn die zeggen we bemiddelen alle dagen. Daar leid ik dat uit af. Het is wel al veel beter dan vroeger. Ik ben normaal iemand die altijd positief is, maar we kunnen nog gewoon beter.

Heeft u suggesties, ideeën of technieken hoe bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken meer hun ingang kunnen vinden binnen het notariaat?

Meestal zeggen ze: Leading by example. Maar dat is moeilijk he om vanuit Fednot het goede voorbeeld te geven. Vooral zeer zichtbaar zijn met de opleidingen, ook op alternatieve, andere manieren om bemiddeling onder de aandacht te zetten. Bijvoorbeeld een studiedag gebruiken om eens vijf minuten een pitch te hebben. Misschien samen met onze dienst marketing en communicatie ook eens gaan nadenken van wat kunnen we doen? Ergens tijd gebruiken uit een ander groot geheel denk ik. Als er uitleg is over nieuwe diensten en producten, dat we daar dan vijf minuutjes, niet te lang die bemiddeling in stopt. Van by the way we willen u dat nog meegeven.

En noemt u dat dan ook echt "bemiddeling" want ik heb uit een ander interview gehoord dat als mensen de term bemiddeling horen vaak afgeschrikt worden en als er een andere term gebruikt wordt ze beter luisteren.

Ja, we zijn op zoek naar een andere naam voor onze commissie, de commissie bemiddeling. We beseffen dat heel goed dat het woord bemiddeling voor sommigen al rillingen bezorgd. Dus willen we graag op zoek naar een andere naam. Dan kwam conflictbeheersing naar boven, maar sommige vonden dan weer dat het woord conflict zo negatief is, eventueel conflictbegeleiding, ... Het is niet evident om een andere benaming te vinden, maar het is wel de bedoeling.

Ik vind dat gek dat mensen zo afschrikken van het woord op zich?

Dat zijn die vooringenomenheden he. Dat zit zo vast.

Dus je moet het al op zo'n subtiele manier bij hun binnenbrengen, om hun te kunnen overtuigen?

Bij die bepaalde groep wel. Bij mensen die ervan overtuigd zijn dat lijkt mij niets, dat is iet nodig.

Vindt u het een goed idee dat er meer aandacht zou worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding rechten of tijdens de opleiding notariaat?

Als ik naar mijn tijd terugkrijg, ik ben ook jurist he. Daar zaten geen sociale vaardigheidsopleidingen tussen. We hebben wel psychologie gehad en van die zaken in het eerste jaar en sociologie, maar na het eerste jaar is dat ook gedaan he. Dus ja, absoluut. En ook in de manama notariaat zou dat ook heel erg goed zijn en dat hoeft dan geen bemiddeling op zich te zijn he. Maar bijvoorbeeld communicatie, bemiddelingstechnieken, wat is een conflict, ...

Wat ik dan als argument hoor terugkomen is dat er geen tijd voor is. Ook geen tijd voor de opleidingen, ...?

Geen tijd is voor alles een heel makkelijk excuus.

Ze gaven ook aan dat er geen tijd was om een volledig bemiddelingstraject te doen in het notariaat of die navolging aan te bieden.

Dat is omdat men nog niet inziet dat als men bemiddelingstechnieken gebruikt, dat alles toch efficiënter en sneller gaat en uiteindelijk robuuster is. Het is nog altijd dat inzicht dat ontbreekt en voor alles geen tijd hebben. Ik sport niet, want ik heb geen tijd. Ik ben de beste om te zeggen dat dat tot covid voor mij een zeer falabel excuus was, maar dat is een zeer gemakkelijk excuus.

Maar natuurlijk is dat wel moeilijk om daar iets tegenin te brengen als iemand meteen zegt van geen tijd, geen tijd, geen tijd...?

Ja, maar waar een wil is. Is een weg. Plus dat inzicht krijgen van die meerwaarde. Als men dat niet heeft of men zegt van ja voor mij hoeft het niet. Als men sport en men beseft ook dat dat eigenlijk niet zo oké is, maar men neemt de nadelen erbij ja dan berust men daarin he. Je kan ook niet alles hebben natuurlijk en je kan ook niet alles doen. Dus het is de focus die je verlegt, maar niet iedereen in het notariaat of in een kantoor moet aan bemiddeling doen. Ik denk dat als je al één iemand per kantoor hebt zou dat al heel positief zijn.

En wat denkt u van het idee om te verplichten dat er een bemiddelaar zou zijn per kantoor?

Dat is een heel persoonlijke mening, maar ik persoonlijk vind van wel. Maar tegelijk zeg ik dat iemand iets verplicht opleggen heeft ook niet altijd zin. Als men daar niet achter staat dan lijkt me dat niet echt een oplossing.

Wat vindt u om een aparte wetgeving in te voeren die specifiek is gericht tot het notariaat in het kader van bemiddeling?

Ik had die vraag ook gelezen en toen kwam er ook onmiddellijk al een vraag naar boven van: wat zou een geldige reden kunnen zijn om dat te doen?

Wel omdat de wet nu is vrij algemeen en er zijn zoveel sectoren die kunnen bemiddelen en er zijn dan ook nog de derde pijler en het is vaak niet meer duidelijk wie wat mag doen of wie wat doet.

Nu, op zich, tenzij dat ik verkeerd ben. Het bemiddelen op zich dat mag iedereen doen als men erkend bemiddelaar is. Dus officieel naar buiten treden als erkend bemiddelaar, dat mag iedereen doen. Bemiddelingsakkoorden sluiten ook, maar ik ben er wel van overtuigd dat je daar als jurist een voorsprong hebt en volgens mij beter bent. Er zijn inderdaad mensen uit de sociale of derde

pijler die het volledige bemiddelingsproces tot het akkoord of de oplossing begeleiden, maar dat het dan wel naar een notariaat gaat om het nog eens na te kijken en te bekrachtigen.

En waarom denkt u dat juristen beter zijn, want een notaris niet-bemiddelaar haalde juist aan dat hij dacht dat de derde pijler juist beter geschikt was, omdat zij meestal heel het proces kunnen meemaken?

Waarschijnlijk bedoelde hij daar het bemiddelingsproces op zich. Dus wat ik daarnet zei is dat het voordeel bij de juristen zie ik vooral in dat akkoord. Of om dat akkoord nog eens te checken, dus eigenlijk in samenwerking. Het bemiddelen zelf kan iedereen volgens mij, ongeacht zijn of haar achtergrond, als men maar de opleiding gevolgd heeft. Betekent dat dan bijvoorbeeld dat een jurist van opleiding, die nog geen enkele social skills opleiding heeft gehad daar meer op moet focussen dan iemand die al psycholoog is, ik zeg nu maar iets. Dat vind ik dan een heel objectief verantwoorde reden. Maar omgekeerd ook zegt men dat de jurist geen juridische opleidingen in het kader van hoe stel ik akkoorden op moet volgen, maar die andere psycholoog wel. Dat is ook een zeer objectief verantwoorde reden. Dus dan kan ik wel begrijpen dat je verschillen, je mag verschillen bepalen in het recht als ze maar objectief zijn en niet discriminerend zijn. Dat vind ik verantwoord. Maar ze moeten wel echt objectief zijn, er moet echt een reden achter zitten.

Zijn de derde bemiddelaars niet bang dat als het notariaat een deel bemiddeling op zich neemt zij niet een deel van hun werk zullen verliezen?

Dat weet ik niet. Maar ik denk wel dat het notariaat in andere manieren bemiddeld. Dus dat er meer mensen zijn die de opleiding gaan volgen. Die erkend bemiddelaar zijn, het eerste en tweede jaar. Maar die dan verder gewoon de bemiddelingstechnieken verder gebruiken in hun praktijk en dus eigenlijk officieel niet bemiddelen en ook geen protocollen of akkoord afsluiten.

Dus eigenlijk is het als ik het goed begrijp vooral belangrijk dat ze de opleiding volgen om die skills aan te leren en niet zo zeer om echt puur aan de slag te gaan als erkend bemiddelaar?

Ik zou persoonlijk blij zijn als zij dat inderdaad in de dagdagelijkse praktijk inzetten. Ik vind het wel een meerwaarde om minstens één effectief bemiddelaar per kantoor te hebben.

Ja toen ik dit voorstelde aan de notaris niet-bemiddelaar reageerde hij wel positief, hij wist alleen niet in hoeverre het haalbaar zou zijn. Maar gaf ook aan dat bij een sollicitatie de erkend bemiddelaar en grote voorsprong heeft.

Dat toont toch ook aan dat men beseft dat het een meerwaarde is.

Maar ik krijg zo de indruk, ik weet niet of dat klopt maar dat ze wel weten dat het een meerwaarde is, maar dat ze altijd maar hopen dat iemand anders het doet?

Ik ben al blij dat ik de basisopleiding wel gedaan heb. Anders zou ik u ook niet kunnen te woord staan. Ik vind dat je toch een beetje moet weten waarover je hebt hebt he. Dat je moet weten waarover het gaat.

En als we teruggrijpen naar de huidige wetgeving, de bemiddelingswet van 2018. Zijn er zaken die u zou veranderen aan die wet?

Ik ga heel eerlijk zijn, ik heb die wet niet gelezen. Ik zou dat eigenlijk eens moeten bekijken. Waarom heb ik die niet gelezen? Omdat wij vooral inzetten op organisatie en opleidingen. Het is al jaren dat we focussen op opleiden, als die wet veranderd zullen de collega juristen er wel naar kijken. Maar nee.

Denkt u dat de wet kan zorgen dat meer bemiddelaar binnen het notariaat komen?

Je mag natuurlijk ook niet zeggen ze de wet voor niets hebben geschreven, want dat heeft geen meerwaarde he. Hoe kunnen we meer bemiddelaars hebben? Kunnen we dat met de wetgeving bereiken? Ik denk het persoonlijk niet.

Ik heb vernomen dat er door de overheid weinig middelen worden gegeven aan bemiddeling. Zo bestaat de bemiddelingscommissie vooral uit vrijwilligers en dan vraag ik mij af in hoeverre de wetgever dit wel serieus neemt?

Ik vrees dat zo'n situatie niet alleen in het kader van bemiddeling zich zal voordoen. Dat er nog wel heel wat regelgeving zal zijn waar de goede bedoeling van afspat, maar in de praktijk niet echt de middelen voor zijn om daar echt iets mee te doen. Maar inderdaad de Federale bemiddelingscommissie, ik verneem dat ook bij ons dat die 1 of 2 vaste medewerkers kent en dan zijn het voor de rest inderdaad vrijwilligers he. De overheid besteedt volgens mij ook geen middelen aan het maken van publiciteit. We zullen onze eigen publiciteit moeten voeren.

Wat is uw eigen persoonlijke mening over bemiddeling?

Ik vind dat fantastisch. Ik denk dat je dat ondertussen ook wel ondervonden hebt *lacht*. Ik zou het iedereen aanraden vanuit de ondervinding dat dat toch een totaal andere kijk geeft.

Heeft u nog suggesties die de notaris zou kunnen of moeten spelen in de toekomst, in het kader van bemiddeling?

Voor mij is hopelijk het nabije toekomstbeeld van het notariaat dat daar meer kennis is van bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken, dat er meer erkend bemiddelaars zijn, medewerkers of notarissen en dat dat de dienstverlening nog bijkomend nog meer ten goede gaat komen. Dus voor mij is dat wel een heel grote rol voor het notariaat, maar ik spits dat niet alleen toe naar notarissen alleen, absoluut niet.

Tijdens het zoeken naar rechtsleer voor mijn thesis kwam ik amper iets tegen over bemiddeling in het kader van het notariaat en ik vond dat zo gek?

Ja, ik ben aan het nadenken waarom dat zou kunnen zijn... Zou het notariaat momenteel niet de kleinste sector zijn binnen het bemiddelen? Volgens mij werd het niet gezien als iets wat binnen het notariaat paste vroeger of dat eigen kon zijn aan het notariaat en dat is nu wel aan het veranderen. Ik heb ook geen pasklaar antwoord waarom er over de advocatuur wel meer dingen geschreven zijn erover. Ik denk dat de evolutie gaande is, traag maar zeker en dat wij waarschijnlijk één van de kleinste groepen daarin zijn. We gaan dat ook niet onder stoelen of banken moeten steken.

Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep?

Ik ben diensthoofd van de groep en zoals ik al zei gebruik ik bemiddelingstechnieken van hetgeen wat ik geleerd heb in gesprekken. Ik denk dat dat mijn persoonlijke ervaring is.

En wat voor technieken gebruikt u dan vooral?

Vooraf die bewustwording die je krijgt door de opleiding. Ga achteruit zitten, ga een keer luisteren, kijk ook eens van zit er emotie in en bevestig dat. Bijvoorbeeld: Ik zie dat wat boos maakt, wat maakt u net boos? En wat maakt het dat het u boos maakt? Dus zorgen dat je op die manier het gesprek aangaat. Dat je probeert de persoon die voor u zit daar actief naar te luisteren en te begrijpen. Ik heb al gepoogd te bemiddelen tussen collega's, wel met de beperkte ervaring die ik heb, want ik mag mij geen ervaren bemiddelaar noemen, maar ik pas het wel toe. En ook in het dagelijkse werk als er conflicten zijn en dat lukt ook niet altijd, je denkt er ook niet altijd aan. Maar vooral heel goed luisteren. Om welke reden zegt iemand dat of is iemand angstig of is die gestresseerd, wat is eigenlijk de oorzaak? Wat vindt hij of zij heel belangrijk? Geen waarom vragen stellen, dat heb ik ook geleerd. Waarom zorgt voor een feit dat mensen zich aangevallen voelen van ik moet mij hier verantwoorden. Dus geen waarom vragen stellen.

Hoe vraag je dat dan in plaats van met waarom?

Wat maakt dat je dat zegt? Of ik hoor dat je dat zegt, verduidelijk dat eens? Geef eens een voorbeeld.

Bijlage 5: Interview notaris niet-bemiddelaar (wel opleiding gevolgd en in het verleden erkend bemiddelaar geweest)

Ik ga u wel zeggen dat ik dat diploma van bemiddelen heb. Ik weet niet of je dat wist? Ik heb dat zo'n tien jaar geleden behaald. Ik heb daar twee jaar achtereen een volledige cursus voor gevolgd. Dus ik weet niet of dat wel oké is als ik daaraan meedoe? Moeten dat leken zijn of mensen die dat juist wel zijn? Maar ik mag dat wel niet meer noemen, omdat je daar elk jaar of om de twee jaar herscholing of bijscholing voor moet volgen. Maar dat doe ik al lang niet meer. Dat heb ik al vier of vijf jaar niet meer gedaan.

Dus u hebt de opleiding gedaan, maar u bent gewoon niet meer erkend?

Nee, de eerste jaren wel en dan op een bepaald moment had ik geen zin meer om dat nog te gaan volgen, vooral met die rollenspellen, daar had ik echt geen zin meer in.

En was dat omdat het veel tijd in beslag nam?

Veel tijd nam het in beslag, maar die rollenspellen. Ik ben nooit een toneelspeler geweest en op een bepaald moment denk ik dan tijdens die rollenspellen van wat ben ik hier eigenlijk aan het doen?

Ik snap dat die rollenspellen niet voor iedereen ideaal zijn.

In het begin om het te halen oké. Niemand verplicht u om dat te doen he, maar als je dat dan nog eens moet gaan doen en elk jaar dan ook nog of ik weet niet meer heel juist hoe het zat. Maar dat is de reden waarom ik daar niet meer verder mee bezig ben geweest.

Wat vond u inhoudelijk van die opleiding?

Die was goed. Dat vond ik wel, dat was heel goed gegeven. Hoe heette die mevrouw toch weer... Dianne geloof ik. Die deed dat voor het notariaat. Kwalitatief was dat allemaal wel in orde hoor.

Wat had u ertoe aangezet om die opleiding te volgen?

Het gepush vanuit onze beroepsfederatie en vanuit de kamer werd daar ook sterk op aangedrongen, omdat te volgen. Dat was de hoofdreden en leek me ook niet nutteloos om te volgen en heb ik het maar gedaan.

Wat vindt u zelf van bemiddeling?

Dat was toen vond ik nogal een hype, want iedereen moest dat doen en dat zou veel meer gebruikt worden, maar ik heb de indruk dat dat uiteindelijk een beetje doodgebloed is, tenzij ik me daarin vergis maar ge hoort daar niet veel meer van, je ziet er ook niet veel meer van. Dus wat ik daarvan vind? Ik denk dat dat in sommige gevallen een goede oplossing kan zijn en in sommige gevallen dat ook absoluut niet kan helpen.

In welke gevallen zou dat dan totaal niet helpen?

Dat is heel zaak gebonden. Ik denk dat daar bepaalde mensen nooit voor in aanmerking komen. Of dat je ze nooit zo ver gaat kunnen krijgen, om dat een serieuze kans te geven.

Dan heeft u het over de cliënten?

Ja, mensen die dat eventueel zouden kunnen gebruiken in hun probleemsituaties. Echtscheidingen of nalatenschappen of nog andere dingen.

Heeft u zelf ondervonden dat wanneer u bemiddeling voorstelde, mensen daar negatief op reageerde?

Ja, dan kreeg je zo het antwoord van dat is allemaal zever doet het maar gewoon zoals het hoort, om maar een voorbeeld te geven. Dat is ooit letterlijk tegen mij gezegd. Andersom ook he, ik heb ook al mensen gehad die naar hier kwamen, die geen klant waren maar zelf zagen dat ik in de lijst van bemiddelaar stond en speciaal daarom wel naar hier kwamen. Dus dat is zo'n beetje een mes wat langs twee kanten snijdt. En die zeiden dat ook echt letterlijk van we zijn naar hier gekomen, omdat we zagen dat u in de lijst van erkend bemiddelaars staat.

Hoe pakte u het dan aan als mensen bij u kwamen. Legde u dan aan het begin uit van ik ben bemiddelaar?

Ik heb dat gewoon altijd als notaris aangepakt. En dan de elementen toegepast, tenzij ze echt vragen van wij komen speciaal voor bemiddeling. Dan zal ik daar wel iets meer uitweiding over geven. Maar normaal zei ik dat wel niet. Als iemand bijvoorbeeld voor een EOT kwam, dan paste ik sommige dingen wel toe maar ik zei dat niet.

Dus eigenlijk maakte u meer gebruik van bemiddelingsgerichte technieken dan strikt te bemiddelen?

Ja, inderdaad.

En doet u dat nu nog?

Dat zal er nog wel eens insluipen, ja. Maar dat is eerder onbewust, omdat ik mij dat eigen gemaakt heb en dat ik dat niet meer echt zie als een specifieke bemiddelingstechniek, maar een techniek die je gebruikt door de jaren heen. Al hoewel dat heb misschien wel veertien jaar geleden is dat ik de opleiding heb gedaan.

Maar op zich blijft de core wel redelijk hetzelfde he?

Ja, ik veronderstel van wel.

Vond u dat de opleiding een meerwaarde had voor uw beroep als notaris?

Ja, eigenlijk wel. Het is moeilijk te zeggen, maar de technieken die je aanleert om te gebruiken zijn sowieso al handig, zonder dan een strikte bemiddeling te doen. Maar ik denk dat je door die opleiding te volgen, dat je in bepaalde zaken heel wat meer inzicht krijgt. Ik vond dat wel best een goede opleiding ook naar zelfontplooiing toe.

Dus het is iets wat u wel zou aanraden voor mensen die notaris willen worden of in het notariaat willen werken?

Ja, maar dan niet zo specifiek voor het notariaat maar ik denk evengoed voor een advocaat. Het is zeker geen slechte opleiding. De meeste mensen zullen daar wel redelijk wat uit opsteken.

Vindt u dat er nood is aan meer informatie over bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat?

Ik zeg u, toen was dat heel hevig. Er waren ook een paar collega's die daar heel hevig op inspeelde en we hadden dan een collega uit Beveren die daarover kwam spreken. Dus toen was dat eigenlijk wel een hot item denk ik in de juridische wereld. Ik denk dat dat zowat vervaagd is, je hoort er ook veel minder van he. Ik zie wel de bemiddelingsopleiding of de opvolgingsopleidingen ofzo, maar niet meer zo dat het echt naar voor geduwd wordt.

Denk u dat dat een bepaalde reden heeft?

Nee, tenzij dat effectief toen misschien een beetje overhyped was. En misschien dat het nu wat underhyped is. Misschien dat die meerwaarde in het notariaat nu niet meer zo gezien wordt of minder, ik weet het niet. Of wordt er minder aangetrokken, maar ik weet niet waarom het minder is. Maar het valt me wel op dat het toen echt hevig was en er hevig werd achter gepusht en dat toch totaal weg is hier.

Merkte u dan ook dat er ook meer mensen toen geneigd waarom om de opleiding te doen of was het gewoon meer informatie?

Op elke vergadering werd daarover gesproken en gezegd van je moet dat doen want anders komen we achter te liggen op andere beroepsgroepen, zoals natuurlijk advocaten enzo. Je gaat iets missen als je het niet doet. En ik denk dat het daarna leek dat het toch allemaal zo'n vaart niet liep en dat het daarom misschien minder was. Misschien is het zo beter uitgedrukt; dat je niet zag dat je het eigenlijk nodig had.

In andere interview kwam ter sprake dat sommige notaris niet-bemiddelaars zeggen van wij bemiddelen al of wij kennen dat al.

Daar ben ik het niet mee eens. Dat is toch iets zeer specifiek. En die opleiding is ook iets zeer specifiek alleszins, dus niet dat ken ik al ofzo. Dat vind ik niet. Ik kan me wel voorstellen dat zoiets gezegd wordt. Dat zal waarschijnlijk ook vaak het ding zijn voor veel mensen van ja ik ken dat al en ik doe dat al. Maar ik ben het daar niet mee eens, omdat het toch iets zeer specifiek is en de opleiding ook specifiek is, punt. Misschien dat er zijn die dat uit hun eigen kunnen, maar dat lijkt me vergezocht, zal ik maar zeggen.

Ja ze zeiden ook wel van er zijn mensen die van nature meer bemiddelinggericht werken, maar daarom ken je de technieken van bemiddeling nog niet.

Dat is een feit, maar waar ik wel van overtuigd ben is dat je in het notariaat sowieso, louter als onze functie als notaris al eerder bemiddelend werken dan bijvoorbeeld advocaten ofzo he.

Ja ik vond het daarom ook wel gek dat bij het zoeken naar rechtsleer ik over de advocatuur wel dingen kon vinden, maar niet over het notariaat. Het enige wat geschreven is, is door notaris Lesseliers.

Awel Lesseliers dat is diegene die toen op de algemene vergadering is komen spreken. Hij is daar heel hard mee bezig. Ofja hij was daar toen toch heel hard mee bezig. Dat was één van de trekkende krachten en bij ons in Limburg was dat Bart Vandermeersch uit Bree, die was daar zo'n beetje de trekker in. Maar ik zeg het, alleen al het feit dat ze een collega uit Beveren op de algemene vergadering daarover laten spreken is eigenlijk al een zeer uitzonderlijke situatie. Dat is niet de normale gang van zaken. In principe is dat een gesloten vergadering, dus het feit dat ze daar al iemand bijhalen. Dat is zelden dat er iemand komt van buiten de notarissen die daar horen te zijn. Dat bewijst voor mij dat ze er echt wel mee bezig waren om dat te pushen, want anders dan doen ze dat gewoonweg niet.

De commissie gaf ook aan dat als het woord bemiddelen valt, veel mensen uit te praktijk hierdoor afgeschrikt worden, is dat zo?

Dat weet ik niet. Ik denk dat voor veel notarissen dat toneeltje spelen en vooral die oudere generatie, want ik was nog geen notaris toen ik dat gedaan had, dat toch niet zo gemakkelijk is. Ik zag mijn vader dat bijvoorbeeld ook echt niet doen, als ik eerlijk ben.

Klopt het dat bemiddeling en bemiddelaar worden gezien als iets alternatief, zweverig, geitenwollensokken?

Dat zou misschien wel kunnen. Ik denk dat dat dan eerder te maken heeft met het feit dat je drie groepen hebt: het notariaat, de advocatuur en de derde pijler. Die derde pijler dat zijn toch soms ook een soort mensen waar ik mij soms vragen bij stel, psychologen en ik weet niet wat allemaal. Ik denk dat dat misschien wel eens zou kunnen meespelen.

Ik weet niet goed hoe dat zou kunnen opgelost worden, want er werd ook gesproken over een betere samenwerking met de derde pijler.

Het probleem is, denk ik of ja mijn mening is dat die mensen denken dat ze van alles kennen waar ze niets van kennen. Dat zijn gewoon geen juristen, punt gedaan. Door het feit dat het geen juristen zijn missen die volgens mij een heel deel basis om op een degelijk niveau te kunnen spreken met de mensen die wel jurist zijn. Het probleem is dan ook dat dat er zijn die zichzelf dan nogal hoog inschatten en dat zijn het soort mensen waar ik ook niet graag mee omga.

Komt u zelf wel eens in contact met de derde pijler?

Af en toe en dat is dan altijd conflict en gezever.

Wat zijn zo de meest storende factoren die u dan meestal meemaakt?

Ja, die moeien zich dan met van alles en die zetten dan dingen op papier die juridisch niets waard zijn. Die je zelfs nog niet kunt uitvoeren. Dat is de mensen eigenlijk iets wijsmaken vind ik. Die zeggen dan van dit is goed, dit is zo geregeld, terwijl je dan als jurist weet van ja dat is gewoon juridisch niet afdwingbaar. Dus die mensen denken dan dat ze iets afdwingbaar hebben afgesloten, maar dat is dan niet zo. Dat soort dingen. Ik heb soms gewoon de indruk dat dat dan mensen zijn die zich in dingen mengen waarvan ze eigenlijk geen kennis van hebben.

Dus eigenlijk wanen ze zich dan eigenlijk bijna notaris of jurist?

Zoiets ja.

Dus als ik het goed begrijp zou het een goed idee zijn volgens u, als er een duidelijkere afbakening zou zijn tussen hoe ver ze mogen gaan?

Misschien wel ja. Ik denk dat zij hun grens zowat zelf bepalen en dikwijls ook overschrijden, maar het is voor de duidelijkheid ook niet zo dat ik dat elke week meemaak. Maar die indruk heb ik daar toch soms over.

Dus u verwijst ook niet snel door naar de derde pijler?

Ik zie niet in wat daar de meerwaarde van kan zijn, eerlijk gezegd. Het zou wel kunnen als dat effectief nodig zou zijn, maar meestal een EOT ofzo krijg ik wel zelf opgelost.

Dus eigenlijk vindt u het toch wel een meerwaarde als er in het notariaat kan blijven bemiddeld worden?

Dat denk ik wel ja.

Bent u op de hoogte van de bemiddelingswet van 2018?

Nee, ik heb dat allemaal niet meer opgevolgd. Ze hebben een soort grijze zone gecreëerd door het niet verduidelijken van de rollen. Maar ik weet niet wie zich tegenwoordig allemaal bemiddelaar mag noemen, maar destijds in die derde sector zat toch van alles in denk ik dat er eigenlijk beter niet in zat. Waarbij ik echt aan de capaciteiten van de betrokken mensen twijfelde of die dat wel kunnen.

Zou het dan een idee zijn om juridische zaken ook in hun opleiding op te nemen?

Dat durft ik niet te zeggen. Wie mag dat eigenlijk allemaal doen, zijn daar ook sociaalassistenten bij?

In zoverre dat ik het begrepen heb zijn er twee soorten opleidingen: het korte gericht aan het notariaat en de lange opleiding die voor iedereen is. Dus iedereen mag dat doen.

Dus je moet geen voorkennis hebben? Dus iemand die 18 jaar is en van school komt mag dat ook doen?

Zover ik het begreep kan iedereen de opleiding volgen en zolang je slaagt en je erkenning aanvraagt is dat inderdaad mogelijk. Dat zou ik wel nog eens moeten nakijken. (heb ondertussen nagekeken en je moet om erkend te worden een bachelorsdiploma + 5 jaar beroepservaring hebben)

Als dat zo is, dan geeft het dat een slechte naam. Dan kunnen ze evengoed van gebedsgenezers zeggen dat ze bemiddelaars zijn. Ik denk dus inderdaad dat het een slechte naam heeft, omdat daar misschien zo'n paar charlatans tussen zitten. Ik heb zelf ooit gezien op een flyer van wat ik geloof een esoterische beurs (spirituele beurs) was. En daar zat dan ook een bemiddelaar. Dus ik wil maar zeggen, dan kom je al dichtbij charlatans en hocuspocus uit he. Het flyerke was geel, dat zie ik nog voor me met zowat tekeningetjes op en dan stond daarop, ik denk dat het isoterische beurs heette en daar stond dan gebedsgenezing en zo van die dingen en daar stond ook bemiddelaar. Dus ja voilà...

Maar dan vraag ik me wel af, was dat zelfs een erkend bemiddelaar?

Ja, dat weet je niet he. Die grens wordt zeer dun he, uiteindelijk is dat maar een woord. Therapeuten dat is ook zoiets, dat stond daar ook op dat flyertje. Magnetische therapeut en handopleggingstherapeut en ik weet niet wat nog allemaal wat voor hocus pocus gedoe. Misschien dat in de categorie jurist-bemiddelaars of universitaire bemiddelaars, dat ze daar een andere naam aan moeten geven. Die andere naam zou dat probleem misschien wel kunnen verhelpen.

Ik moet ook wel zeggen als je bemiddelaar intikt op google je verschillende soorten dingen tegenkomt en als ik er niets van wist zou ik ook het verschil niet zien.

Ja, voilà dat is het juist he. Ik denk dat je dat in Nederland intikte je heel andere dingen tegenkomt.

Ja het zou kunnen dat het daar sterker is afgebakend.

Misschien of zelfs juist het omgekeerde. Pas op he, in Nederland zijn ze ook wel geneigd naar dat gebedsgenezers en dat therapeutendings enzo, iedereen kan zich daar zo noemen he. Dus ik denk dat ze daar misschien beter één of andere lijn tussen moeten trekken.

Op zich is erkend bemiddelaar wel een beschermde titel natuurlijk.

Ja, maar hoeveel mensen gaan er echt zoeken naar het woord "erkend"?

Denkt u dat de wet daarbij nog zou kunnen helpen?

Waarschijnlijk wel. Als de wet twee types voorstelt, dan zijn er twee verschillende titels he.

En dat ze dan strenger optreden bij mensen die zeggen dat ze bemiddelaar zijn, zonder dat ze erkend bemiddelaar zijn?

Ja, misschien wel he. Ik vermoed ook wel dat daar weinig controle op is.

Ik heb ook vernomen dat de wetgever bemiddeling wil promoten, maar dat de overheid wel amper middelen voorziet voor bemiddeling. Zo bestaat de commissie vooral uit vrijwilligers.

If you give peanuts, you get monkeys.

Heeft u ideeën of suggesties hoe bemiddeling sterker zou kunnen worden gestimuleerd in het notariaat?

Nee, eigenlijk niet. Want ik denk dat ze dat toen in het verleden wel heel hard gedaan hebben, maar als dat niet voldoende was. Meer denk ik niet dat je kan doen. Ik weet niet of dat overal zo was, maar hier in Limburg was dat toch erg hevig.

Dat was dan vooral reclame en lezingen?

Nee, de duwden ons daar echt wel een beetje in die richting om dat te doen. Ik ga niet zeggen dat ze smeekten, maar het ging toch die richting uit. Omdat ze dachten dat we anders, marktaandeel is een lelijk woord in ons beroep maar, een deel marktaandeel aan de advocatuur zouden verliezen.

Wat denkt u van het idee dat er meer aandacht zou moeten worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat of tijdens de stage tot kandidaat-notaris?

Ik denk tijdens de stage niet, maar tijdens de opleiding zou dat misschien links of rechts wel kunnen aanslaan. Maar ja, dan krijg je er weer een vak bij he. Ik weet niet als vele daar goedgezind van zouden zijn.

Of misschien tijdens de rechtenopleiding? Ik heb het zelf gehad tijdens de eerste master.

Toen ik die opleiding volgde, waren we ik denk met zo'n vijftiental. En daar waren ook maar twee notarissen bij. Al de rest was kandidaat-notaris of licentiaat notariaat. Nu moet ik daar ook wel bijzeggen dat minstens de helft daarvan wel notaris is geworden van die groep.

Wat denkt u bijvoorbeeld van het idee dat er per kantoor een medewerker in dienst is die erkend bemiddelaar is?

Dat was eigenlijk de bedoeling toen. Dat hoefde niet de notaris te zijn. Verplichten gaat wel een stap te ver voor ons. Ik denk dat er in die jaren wel veel zijn die dat gedaan hebben hoor. Want die groep waar ik dan in zat, die groep van vijftien zaten een aantal notarieel juristen en het jaar daarop was het weer een groep van vijftien. En ik denk toch dat bijna iedereen die daaraan begonnen is het ook heeft afgemaakt. Want wij in het eerste en het tweede jaar was iedereen terug in het tweede jaar aanwezig. Dus iedereen die in mijn groep zat heeft dat ook afgemaakt. Dat was toen ook vrij duur, dus ik denk niet dat je bij de baas moest afkomen van ik heb er geen zin meer in. Dat was ook vrij veel, dat waren toch zeker tien a vijftien dagen.

Ze gaan de dagen ook nog verlengen.

Als dat een goed idee is, dat weet ik niet. Ik denk dat er dan eigenlijk nog meer gaan afhaken. Het zijn lange dagen, heel lange dagen.

Tegenwoordig wordt de opleiding terugbetaald door de federatie wanneer je uw erkenning aanvraagt. Was dat vroeger ook zo?

Nee, dat was zo niet. Ofja dat denk ik toch niet.

Als iemand van uw medewerkers graag de opleiding zou willen volgen, hoe zou u daar tegenover staan?

Goh, dat hangt ervan af. Maar ik zou er eerder voor open staan. Het zijn natuurlijk wel dagen dat je niet kan werken. Gemakkelijk is dat nooit. Maar ik ben er eerder positief over.

Stel u krijgt vacatures binnen en het zijn ongeveer dezelfde profielen en de ene is bemiddelaar en de andere niet, zou u dat een meerwaarde vinden?

Dat is een moeilijke vraag. Dat hangt van persoon tot persoon af. Het hangt ook van het karakter van die persoon af. Ik denk dat het voor sommige mensen zelfs negatief zou kunnen zijn om dat gevolgd te hebben.

Hoezo?

Omdat ik mij kan voorstellen dat er bepaalde mensen zijn, met bepaalde karaktertrekken dat je die liever niet hebt.

U vindt dus dat het karakter van een persoon sterker doorweegt.

Ik vind dat wel ja, zeker als je in een klein team zit. Dan moet je een beetje overweg kunnen met elkaar.

U hebt zelf dan al deelgenomen aan lezingen en studiedagen over bemiddeling?

Ik heb die opleiding gevolgd en dan denk ik dat als ik mij dat goed herinner de eerste twee keren dat ik moest teruggaan dat wel gedaan. Ik weet niet als dat van de opleiding zelf was, want dat was wel dezelfde vrouw die die dingen gaf, dus ik denk het wel. En dan ben ik op een bepaald moment afgehaakt en had ik er geen zin meer in.

En dat draaide dan vooral om te tijd?

Tijd, ja maar ondertussen was ik dan ook zelf notaris, want mijn vader was toen op pensioen en dan is het allemaal wat krappere qua tijd he.

De jurist-bemiddelaar gaf wel aan dat veel notarissen het tijdsgebrek aanhaalde, maar dat ze vond dat het nooit verloren tijd was omdat ze een betere band kregen met het cliënteel en dit cliënteel ook vaker terugkwam.

Daar durf ik niet ja of nee op te zeggen. Dat zou kunnen. Maar dat hangt waarschijnlijk ook van persoon tot persoon af.

Denkt u dat die interesse in bemiddeling vasthangt aan hoe empathisch iemand is?

Dat zou kunnen. Waarschijnlijk zelf.

Een tijd geleden was er een artikel waar er een voorstel werd gedaan aan Koen Geens om ook een psychologische test in te voeren bij het examen tot notaris en er dus ook meer aandacht zou worden geschonken aan empathie, wat denk u daarvan?

Ik denk dat ze dat eigenlijk al deden eerlijk gezegd. In de mondelinge examens had ik toch de indruk van wel dat daar rekening mee werd gehouden. Je hebt dan nog achteraf om benoemd te worden stelde ze ook vragen als je binding had met het dorp of stad zelf waar je notaris wou worden. Dat lijkt mij er toch naar te wijzen dat ze naar een bepaalde gedachte pijlen. Maar hoe ze dat zouden moeten doen vraag ik me dan toch wel af.

Ik denk dat het dan een soort psychologische test zou zijn die ze moeten afleggen.

Ja als dat moet dan moet dat zeker?

Vindt u dat het beter is om een empathische notaris te zijn?

Dat denk ik wel, maar ik denk dat de meeste notarissen dat wel zijn. Anders zouden ze advocaat geworden zijn.

Heeft u nog suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou kunnen of moeten spelen in verband met bemiddeling?

Ik denk dat in die beroepsgroep sowieso bemiddelaars aanwezig moeten blijven. Maar hoe? Dat is een ander verhaal natuurlijk wel. Vooral het blijven onderhouden is dikwijls nog het moeilijkste. Ik denk ook niet dat er nog veel van uit mijn groep toen dat zijn blijven doen. Ik denk dat de meesten dat niet volhouden. Als ik bijvoorbeeld een brief krijg van een collega die erkend bemiddelaar was zie ik daar nog zelden "erkend bemiddelaar" staan.

Toen u begon aan de opleiding was u kandidaat-notaris?

Ik denk dat ik inderdaad al kandidaat-notaris was.

Denkt u dat de jongere generatie meer openstaat voor bemiddeling?

Dat weet ik eigenlijk niet. Dat zou kunnen, maar ik denk dat dat vooral van mens tot mens afhangt. En ik denk dat het ook van het opleidingsniveau afhangt. Ik denk dat hoger opgeleiden er sneller voor gaan openstaan, dan lager opgeleiden.

Toen ik dat vak had merkte ik ok wel aan sommige studenten dat dat niet altijd serieus werd genomen.

Dat kan ik mij wel voorstellen.

Misschien zou het kunnen helpen om die mensen voorbeelden te geven van mensen die absoluut niet alternatief is en pro bemiddeling is?

Ja, zeker want als je ziet dat serieuzere mensen dat doen zou dat inderdaad wel kunnen helpen. Die vrouw die de opleiding gaf was natuurlijk wel een serieuze persoon.

Maar op dat moment zit u al in de opleiding natuurlijk.

Ja, dan hebben ze er zelf voor gekozen uiteindelijk he.

Als u de voor en nadelen van bemiddeling zou moeten geven, wat zou u dan zeggen?

Ik vind dat moeilijk om op te antwoorden, want ik vind dat je dat als notaris sowieso een beetje toepast, zeker als je die cursus gevolgd hebt. Bij echtscheidingen en nalatenschappen ga je dat automatisch een beetje toepassen. En waarschijnlijk deed ik dat ervoor dan ook al, maar onbewuster. En als je die cursus gedaan hebt, dan doe je dat bewuster.

Maar kan het niet zijn dat als je de opleiding niet gehad hebt je dingen verkeerd toepast?

Dat kan goed zijn, maar dat zijn dan dingen die je toepast uit uw ervaring en waarvan je wel weet dat het werkt. Als je de eerste keer een vereffening-verdeling doet of voor de zestigste keer, dat is een enorm verschil. Je zal wel wat van die dingen toepassen, maar ik weet nu niet of dat allemaal zo belangrijk is dat je dat gedaan hebt of niet gedaan hebt. Ik denk dat zoiets ook weer afhankelijk is van de persoon. De ene notaris zal daar beter mee om kunnen dan de andere.

Als u bemiddelde, liep dat over het algemeen goed af?

Meestal wel ja, vereffeningen bijvoorbeeld lopen bijna altijd goed af. Dat is misschien dankzij dat, ik weet het niet. Je leert natuurlijk wel bepaalde skills aan tijdens die opleiding en die ga je dan misschien onbewust gebruiken.

Het is moeilijk en ik weet niet of de wetgeving echt een hulp kan zijn. Misschien wel, zoals u zei met die afbakening van de derde bemiddelaar?

Ja, maar voor de rest inderdaad. Tenzij dat ze verplichten dat bepaalde zaken niet bemiddeld wordt, maar dat lijkt me ook weer overdreven te zijn.

Verplichten is misschien moeilijk, want uiteindelijk moet bemiddeling nog steeds vrijwillig zijn?

Ja, voilà. Het is daarom dat als je met verplichtingen begint is dat moeilijk.

Ja als iemand daar negatief tegenover staat en verplicht wordt dan lijkt me dat niet te helpen?

Nee, inderdaad. In tegendeel. Dan zegt die gewoon van je we hebben bemiddeld punt, gedaan. Terwijl dat het in een gewoon gesprek u gerust tot een EOT zou kunnen brengen.

Maar in het algemeen staan cliënten er wel positief tegenover?

Ja dat wel.

En hebben de cliënten vaak weet van bemiddeling?

Toen meer dan nu heb ik zo de indruk. Ik denk dat er toen gewoon meer over gesproken werd. Dat kan ook gewoon zijn, omdat ik er toen middenin zat. Het is al lang geleden dat iemand daar over begon. Mensen willen gewoon dat hun probleem wordt opgelost en als dat nu bemiddeling heet of naar de notaris gaan. Dat maakt voor de mensen niet veel uit. Zolang ze maar zo snel mogelijk geholpen worden en alles achter de rug is, dat is wat mensen willen. Dat da ne mooie naam of gene mooie naam heeft maakt voor de mensen niet uit. Ze zeggen gewoon van die heeft ons goed geholpen, daar kan je best eens naartoe gaan. Dat is wat mensen denken. De mensen willen gewoon dat het opgelost raakt en dat is het.

Heeft u het al voorgehad dat een situatie volledig escaleerde? En hoe gaat u daar mee om?

Dat gebeurt wel eens, ja. Hoe ik daarmee omga hangt er een beetje vanaf wat er gebeurt. Ik heb ook al echt mensen buitengezet. Ik heb zelfs al eens een advocaat buitengezet tijdens een vereffening. Daar draai ik echt mijn hand niet voor om als dat nodig is. Je hebt dat dikwijls met mensen van buitenlandse origine, die beginnen dan te roepen en te tieren in hun eigen taal. Er wordt Nederlands gesproken en iedereen moet verstaan wat er gezegd wordt, de advocaten, ik, ... Die mensen hebben vaker een korter lontje. Dus dat escaleert soms wel uiteraard, maar ik zou niet zeggen dat zo iets dan effectief tijdens een bemiddeling is. Ik denk eerlijk gezegd dat zo'n mensen niet echt open staan voor een bemiddeling in de eerste plaats. Vroeger kreeg je heel weinig echtscheidingen tussen mensen van bepaalde origine, zoals Turkse mensen of Marokkaanse mensen, maar dat begint meer en meer voor te komen. En dat is dan meestal veel heviger.

Bijlage 6: Interview notaris-bemiddelaar

Als u het woord bemiddelen hoort, waar denkt u dan aan?

Bemiddelen is voor mij dat je meer personen hebt en dat je al meteen het gevoel hebt van ik heb een bepaalde positie. Het is een bepaalde positie die ik dan inneem. Ik krijg daar ook een positief gevoel bij, omdat je ergens mensen gaat helpen om een probleem op te lossen. Dus dat is eigenlijk wat er bij mij naar boven komt. Dus meerdere personen en een positief gevoel dat ik hopelijk een meerwaarde kan bieden om die mensen vooruit te helpen.

Wat is uw eigen mening over bemiddeling?

Mijn mening is eigenlijk positief daarover. Ik ben sinds 2016/2017 zelf bemiddelaar en daarvoor was dat precies niet zo bekend, dat woord. En ik zie het wel als een oplossing voor veel gevallen waar ze jarenlang dan een juridische strijd hebben met een rechter die hun niet aan het woord laat en ik vind het positief dat mensen zelf een keer tot een oplossing proberen te komen en dat wij hun daarmee proberen te sturen. Ik voel wel een resultaat. Er zijn mensen waar dat inderdaad heel moeilijk is, omdat dat ook op een verkeerd moment gestart wordt, bijvoorbeeld te snel. Maar op het einde zijn die mensen toch geholpen, omdat ze het gevoel hebben van ja kijk ik heb dit zelf gedaan, dus dat eigenlijk wel mijn gevoel. Ik vind bemiddelen mensen echt helpen om zelf tot een oplossing te komen en die oplossing wordt dan ook nog langer gedragen. Dat ze het zelf hebben beslist om het zo te doen. Dus ze gaan minder snel dan terug naar de rechtbank, ik ben toch niet akkoord ik ga in beroep. In bemiddeling is het van ja ik heb dit zelf, door een beetje water bij de wijn te doen gekomen.

Wat heeft u ertoe aangezet om de opleiding te volgen?

Dat was vooral omdat ik wist als notaris dat je gelast wordt met vereffening en verdelingen. En dat is toch ook een belangrijke rol die ons toebedeeld wordt en ik had zoiets van goh de opleiding notariaat zelf is goed, maar je wordt daar toch plots ineens ingegooid he. De mensen zitten voor u en jij moet daar trachten een oplossing te zoeken. Op zich is het feit van notaris vereffenaar te zijn en bemiddelaar niet hetzelfde maar het is wel een manier om naar conflicten te kijken. Ik vond dat mij dat sterkte als notaris dan om die mensen in die conflicten bij te staan. Dus dat is natuurlijk wel een andere rol dan als ik een gerechtelijke bemiddeling doe. Ik word ook aangeduid als gerechtelijk bemiddelaar en dat is iets anders. Dat is natuurlijk een andere rol die ik heb. Als notaris vereffenaar heb je meer macht om het zo te zeggen, omdat je echt een rechter bent. Dat is natuurlijk minder bij de rol als notaris bemiddelaar. Maar je voelt toch dat het mij gesterkt heeft doordat ik die opleiding gegaan heb.

En hoe zit dat precies als u aangeduid wordt als gerechtelijk bemiddelaar?

Dat is hier in Hasselt een project van de rechtbank. Dat noemt trajectbemiddeling en daar zitten vooral advocaten bij, mensen van de derde groep zoals ze zeggen, dat zijn geen juristen maar CAW en dergelijke en dan notarissen. Ik denk dat wij momenteel met twee of drie notarissen zijn in Limburg die meedoen aan trajectbemiddeling, zowel in Hasselt als in Tongeren. Ik sta hier in Hasselt en dan worden we op de zittingsdag, dat is één keer om de zoveel maanden soms, we krijgen daar

lijsten van en dan moet je daar zijn en dan leggen we mensen vooraleer ze naar de rechtbank gaan uit wat is bemiddeling. Dus mensen krijgen dan een uitleg van bemiddeling en dan moeten ze ook de beslissing nemen of ze eerst voor bemiddeling gaan of de rechter meteen een vonnis gaan laten vellen. En dan voel je dat er op dat moment veel mensen al open staan voor bemiddeling, dus dan beslist de rechter van er wordt een bemiddelaar aangesteld. Dan is dat echt een vonnis en krijg ik hier een gerechtsbrief binnen, daar zit dan ook een termijn in, wat dan het verschil maakt met een vereffening en een verdeling. En dan moet het terug naar de rechtbank en wordt er beslist van oke hier is een oplossing in de bemiddeling gevonden of het moet toch via de gerechtelijke weg verder een beloop kennen.

Dus de gewone bemiddeling daar bent u veel vrijer en hebt u ook meer tijd voor?

Ja dat is wel waar. Daar heb ik meer tijd voor en dat is ook echt op vrijwillige basis en alvorens we daaraan beginnen wordt er ook een protocol getekend, een bemiddelingsprotocol. Dan weet iedereen dat alles wat er gezegd wordt blijft in de bemiddeling en kan daarna niet meegenomen worden in een rechtszaak indien je dat achteraf zou opstarten. Ze weten dat op voorhand en dan leggen ze kort uit wat hun geschil is en dan proberen we eruit te komen. Sommige geschillen, ik zeg het hebben bijna jaren nodig. Dat ze op regelmatige basis komen en soms is dat gewoon een keer hun gedacht zeggen en laten voelen waar ze zitten en bij anderen krijg je toch veel sneller een oplossing en die zijn dan soms veel verder gevorderd. Het hangt echt van zaak tot zaak af. Maar er is wel een verschil tussen gerechtelijke bemiddeling en vrijwillige bemiddeling, vooral qua timing dan.

Maar ook bij de gerechtelijke bemiddeling moeten de partijen nog steeds instemmen he?

Ja.

Heeft u dan ook niet het gevoel dat die mensen dan sneller ja zeggen, terwijl ze dat toch niet willen omdat de rechter dat zegt?

Goh, dat zou kunnen. Maar ik denk ook, we moeten allemaal ook eens denken van heeft het zin om in sommige gevallen iets op te leggen. Die mensen gaan toch weer terug en misschien is het toch eens goed dat er eens dieper wordt geluisterd van wat daar nu eigenlijk aan de hand is. Als dat gewoon frustraties zijn dan blijf je natuurlijk naar de rechtbank gaan he. Want ze zeggen soms ook wel als ik daar dan zit van: "Dit is niet voor bemiddeling vatbaar want het gaat over geld." Heel eerlijk? De meeste ruzies, hoe je het ook draait of keert en ook in bemiddeling gaan over geld. Het gaat altijd over geld. Welk onderhoudsgeld moet ik betalen? Wat is de waarde van het huis? Wat is de opleg som die moet gekregen worden? Wat met de meubels?.. Het gaat altijd over geld. Dus is dat niet bemiddelbaar? Ja, ik denk het wel. Want als jij daar zelf toekomt van hoe maken we die berekening van wat jij elke maand moet betalen of de rechter zegt van jij moet dat per maand betalen en klaar is kees, ja goed sommige mensen vinden dat misschien beter. Maar je voelt wel dat als ze er zelf eens hebben kunnen over vertellen, dat die andere partij soms ook hoort van oké dat is de reden waarom die daar zo achter zit en dat die daar zo moeilijk over doet. En ik zeg dan niet dat die mensen terug goed bij elkaar komen, maar ze kunnen wel terug door één deur.

Voor u aan de opleiding begon was u al notaris?

Ja.

Was u al lang notaris?

Nee. Ik ben van 2013 benoemd als kandidaat-notaris en toen ben ik hier ook komen werken in Hasselt, daarvoor werkte ik in Maasmechelen. En in 2016 zijn wij dan geassocieerd. Dus ja was ik notaris? Ik mocht geen aktes tekenen, maar ik was wel al van 203 bezig en dan heb ik toen ik juist notaris was en ik wist van oké gerechtelijke opdrachten enzoverder. Hoe gaan we dat aanpakken? Heb ik zoiets gehad van ik vind dat een interessante methode. In de rechtbank staan ze daar ook mee achter, om een beetje ook hun taak te verlichten, wat ik heel goed begrijp. En om te zorgen dat mensen niet om de haverklap terugkomen wordt er hier in Limburg sterk ingezet op die trajectbemiddeling. En ik ben daar dan mee op die kar gesprongen en ik zal er ook niet van afspringen, ik vind het echt goed dat dat bestaat en ik ben er wel van overtuigd dat het een meerwaarde kan bieden voor onze maatschappij in het algemeen.

Wat vindt u de grootste meerwaarde van die opleiding?

De opleiding zelf vond ik heel tof. Ik heb dat gevolgd, dat werd georganiseerd door de federatie van het notariaat, zij stonden daar ook achter. Dat was dan hier in Hasselt via het kantoor Mediv.

Dus u bent het zelf in Hasselt kunnen gaan volgen?

Ja.

En wat dat dan de korte opleiding gericht aan het notariaat of de lange, algemene opleiding?

Ik heb er twee gedaan. De basisopleiding voor het notariaat en dan de specialisatie in bemiddelingszaken. Maar dat waren een aantal dagen, ik denk 10 of 12 volle dagen. En toen was het de kans dat het hier in Limburg gegeven werd, want ik vond dan ook om altijd naar Brussel te rijden en je in Limburg werkt dat wel moeilijk. Dus dat was dan goed combineerbaar met het bureau en ik vond dat echt een meerwaarde. Gewoon om op een andere manier overal naar te kijken. Want wij zijn juristen, want dat vond ik voor mij moeilijk. Ik ben gewend en ook als notaris vereffenaar hou ik de pen en zeg ik van zo zal het zijn en nu gaan we die kant op. Terwijl bij bemiddeling moet je het kunnen loslaten, moet je de mensen ook iets laten zeggen he en soms gaat helemaal niet de richting uit die jij wilt, maar je dringt het ook niet op. En dat vond ik wel goed. Een andere methode van nadenken, ook als notaris, ook als rechter. Dat je dan ook ziet van misschien kunnen die mensen ook op die manier door die juiste vragen te stellen, door eens wat dieper te gaan er wel uitkomen. Want heel eerlijk een gerechtelijke zaak en jij moet zoveel onderhoudsgeld betalen en die man kan dat niet of die moet met de kinderen ik weet niet hoe ver gaan wonden enzo. Terwijl bij bemiddeling luister je een keer naar die mensen en sta je op een andere manier in heel dat proces en ik vind dat wel goed dat ik dat doe en dat dit ook kan, dat het toegestaan wordt. Dat het niet gewoon hard is van sus en zo zal het zijn.

Dus u merkt wel een duidelijk verschil in uw werkwijze voor en na uw opleiding?

Ja, dat zijn zo kleine technieken die je leert in die opleiding van hoe vraag je bepaalde dingen of hoe zie je aan mensen van welke houding nemen ze aan. Het is gewoon een soort psychologie of mensenkennis die ik in de opleiding rechten niet gekregen heb. Ik heb wel psychologie gehad, maar

dat ging over heel andere dingen zoals ik zeg maar de hond van Pavlov ofzo. Daar heb je hier niets aan. Dit gaat echt over hoe denken mensen, hoe zijn mensen kwaad, hoe gaan ze met verdriet om en hoe stel ik dan vragen om die mensen op ongeveer eenzelfde lijn te krijgen. Hoe kan ik de ene persoon naar de andere laten luisteren, in plaats van dat ze hier gewoon hun blinde woede zitten te spuien en dat ik zeg van het zal zo zijn. Dat vind ik wel goed en je voelt ook dat mensen dan daarna zeggen van dank u en ik heb eens mijn zeg mogen doen. Ik zeg het u, dat is een meerwaarde en ook in vereffening en verdelingen. Want zoals ik eerder zei was dat mijn initieel punt van hoe ga ik daar instaan en hoe ga ik dat doen als notaris? En ik voel ook en krijg ook die feedback, ook van de advocaten soms dat ze zeggen van dat je daar meer in zit. Je zit meer in het proces en door je die bemiddeling doet vind je het belangrijk wat de mensen zeggen. Je luister naar de signalen, je probeert mensen toch met mekaar in verbinding te brengen. Dat vind ik echt de meerwaarde aan de bemiddeling.

Waren er inhoudelijke dingen aan de opleiding die u minder goed vond of zou veranderen?

Dat is natuurlijk wel al even geleden dat ik de opleiding heb gevolgd. Goh, ik vond het eigenlijk echt goed. Het was vaak met een rollenspel, met groepjes en dat waren vooral notarissen of kandidaat-notarissen die dat dan volgde en dat is wel fijn want je hebt daar zo'n bepaalde band mee gekregen. Goh, wat kan beter? Nee, dat was eigenlijk op een heel toffe manier gebracht moet ik zeggen. Dat was via Mediv hier in Hasselt. Die hebben dat echt heel professioneel aangepakt, met genoeg oefeningen, voorbeelden, filmpjes. Daar kan ik eigenlijk niets op aanmerken. En we hadden dan ook deze cursus gekregen. Dat was dan de basisopleiding en in deze cursus stonden dan in van welke positie neemt iedereen in, want dat was eigenlijk voor mij vooral een cursus psychologie, maar echt toegespitst op wat ik nodig heb. Ofja niet ik, maar mijn beroep wat nodig is om als notaris te kennen en dat dan ook nog een keer met oefeningen. Soms had ik natuurlijk ook wel iets van goh ja die oefeningen zijn zo'n beetje stom, maar eigenlijk was het wel goed dat je zo eens oefende. Want ja, heel eerlijk als notaris word je er ook gewoon ingegooid he en je hebt ook heel veel verschillende notarissen. Sommige doen daar niet aan mee misschien en andere zeggen van jawel ik vind dat wel belangrijk. Het is ook dat wat je een beetje moet aanvoelen, hoe dat je zelf bent.

Ja, niet iedereen staat daar even hard achter en dat is ook normaal.

Ja, dat is met alles zo. Het is ook een keuze die je zelf maakt, maar ik vind het wel heel goed dat het bestaat.

Ja bij andere interviews kwam soms wel naar boven ze die rollenspellen soms belachelijk vonden of het vervelend vonden om toneel te spelen en ik begrijp dat wel, maar het is wel nodig.

Weet je, je blijft het u wel herinneren zo van ah ja toen moest ik dat doen. Omdat je ook echt in die positie gezet wordt, eigenlijk echt uit uw comfortzone. Als notaris zit je in een comfortabele positie, de partijen zijn heel onwetend en weten totaal niet welke kant het uitgaat en jij kan dat dan beslissen. Jij neemt het heft in handen om hun ruzie proberen op te lossen, maar ik vind dat je als bemiddelaar toch eens in die positie moet gestaan hebben. Hoe komt dat over? Of hoe pak je dat aan? Want je hebt heel integere mensen of juist heel extraverte mensen en je zegt dan wel eens van allé hoe hebben die ooit samen tot iets kunnen komen. Maar je moet er wel uitraken en dan is het wel goed

om die een beetje de ene wat opener de krijgen en die andere een beetje meer te temperen zodat ze op dezelfde golflengte komen. En dan voel je wel van oké ik hoop dat ze wel doorhebben van het is niet dat je die mensen zit te veranderen. Maar gewoon dat je probeert hen daar echt op te wijzen van kijk eens wat je bezig bent, je duwt die dieper het hoekje in of ik hoor u zeggen dat. Dat je dat anders vertaalt, want die zijn zo kwaad soms op elkaar dat die gewoon niet meer willen luisteren, dat ze hier bijna als een kind zitten met hun oren toe van "ik wil het echt niet weten". Dat je dan dat echt probeert terug te dempen.

Als u cliënten voor u krijgt en u gaat starten aan een bemiddeling, hoe start u daaraan? Gaat u zich dan echt op voorhand profileren als bemiddelaar?

Ik benoem alles ja.

En doet u dat altijd of is dat enkel bij bepaalde zaken dat u zich zo profileert?

Alleen als de mensen daar echt mee bezig zijn. Ik pak wel mijn rol. Ik bedoel als ik gewoon een afspraak heb met iemand die hier komt voor een huis te kopen ga ik niet zeggen van ja ik ben bemiddelaar. In een echtscheiding hangt het ervan af, dus als zij zelf zeggen van we hebben gezien dat u erkend bemiddelaar bent, we willen dat proberen. Dan ga ik daarop verder en leg ik hun ook uit wat bemiddeling is, want alvorens je echt aan een bemiddeling mag starten moet ik dat protocol laten tekenen. Dus sowieso moet het echt en ik wil dat ook dat het voor de mensen heel duidelijk is van nu zijn we aan het bemiddelen. Omdat anders stappen ze hierna buiten en gaan ze naar hun advocaat van die heeft dat gezegd en dat gezegd en dan wordt het moeilijk, het moet dan echt in de bemiddeling blijven. Dan leg ik uit wat bemiddeling is, wat kan dat voor u zijn en dan probeer ik ook eens te benoemen wat ik zie tussen hun. Bijvoorbeeld: Ik zie dat u dit hebt en ik hoor u zeggen dat en dan probeer je de mensen al eens warm te maken of ze het kunnen. Bij sommige mensen voel je zelf al van ze zijn daar nu totaal nog niet klaar voor, omdat er bijvoorbeeld recent een breuk is geweest en die andere is al maanden met iemand anders bezig. Dan moeten we dat even laten helen, alvorens je tot een oplossing kan komen over de kinderen, het huis en wat ze allemaal hadden opgebouwd doorheen de jaren. Het is dus echt een proces en ik probeer dan ook aan te voelen van waar zitten we hier en wat kunnen we doen?

Dus als ik het goed begrijp gaat u zelf kijken of bemiddeling nodig is of als ze het zelf vragen en dan gaat u zich pas profileren als bemiddelaar?

Ja, maar natuurlijk als ik gerechtelijk word aangesteld dan ook natuurlijk.

Staan uw cliënten in het algemeen positief tegenover bemiddeling?

Eigenlijk wel. Want ik moet zeggen ook als ik op de rechtbank zit voor die trajectbemiddeling, dan voel je toch dat heel veel mensen zeggen van inderdaad misschien moeten we dat ook eens zo bekijken. Want wij krijgen dan het verzoekschrift als bemiddelaar mee en dan kunnen we zien voor wat die mensen komen: bezoeksregeling, wil de kinderen mee naar het buitenland nemen, .. Al die verzoekschriften krijg je binnen en dan verwachten zij dat de rechtbank hun beslissingen gaat nemen. Dan gaat het echt over zwart of wit. Want dat is eigenlijk hun standpunt, ik ben zwart en jij bent wit. En dan zeg ik ook van kunnen we niet proberen tot grijs te komen dat jullie allebei u er wat in kan vinden. Want soms zijn die kinderen vaak heel jong en je kan toch niet voor alles wat je wil

veranderen met de kinderen naar de rechtbank gaan? Dat is ook een massaal tijdsverlies, zowel voor die mensen als voor de rechtbank, advocaten. En dat is ook wat je zo'n beetje moet zien bij bemiddeling. Dan ga je de mensen gewoon op een andere manier terug leren met elkaar praten, want ze moeten sommige dingen kunnen overleggen want ze hebben samen kinderen.

Past u bemiddeling altijd strikt toe of past u ook bemiddelingsgerichte technieken toe?

Het hangt er wel een beetje vanaf wat de mensen nodig hebben. Heel strikt? Nee dat denk ik niet. Ik ga soms weleens kijken voor ik aan een bemiddeling begin terug naar het schema van daar moet ik toe komen. Maar soms geraak je daar zelfs niet en hebben de mensen nood om over iets anders uit te wijden. Daarom is het heel moeilijk om daarop voorhand een soort agenda op te plakken. We vragen wel van waar wilt u het vandaag over hebben en we vragen da ook wel als we stoppen van heeft het u goed gedaan en heb je alles behandeld wat je zag en waar wil je het volgende keer over hebben? Maar als ze dan de volgende keer komen kan het goed zijn dat ze het helemaal niet meer over dat willen hebben. Dus heel strikt is het dan niet he en kan je wel eens afwijken.

Past u dan ook soms bemiddelingsgerichte technieken toe zonder dat u zich heeft geprofileerd al bemiddelaar?

Ik durf wel bijvoorbeeld bij een vereffening, want dan zitten meestal de partijen met hun advocaten hier en ik zit dan daar, en soms hebben die mensen elkaar al maanden niet meer gezien en komt er vanalles uit en dan durf ik wel eens zeggen van ja sowieso moet ik tussenkomen van stil zijn als ik praat, en jullie niet praten en praat tegen mij, ... Dan probeer ik ze wel, want dat is ook de reden dat ik zeg dat ik de bemiddelingsopleiding heb gedaan. Gewoon dat ik weet van hoe moet ik soms die mensen aanpakken die gewoon echt aan het ontploffen zijn. Die zijn woest op elkaar. Erfenissen bijvoorbeeld, die staan echt de dringen om elkaar iets aan te doen. Die moet je dan hier in deze ruimte even terug rustig te maken. Ik probeer het dan wel even toe te passen en ik ben dan wel notaris-vereffenaar en zij bepalen dan niet mijn agenda bewijze van spreken.

En hoe gaat u dan om met zo'n geëscaleerde situatie?

Dat machien! Neenee *lacht*. Op zich probeer je ze dan echt met de naam aan te spreken en zeggen van kijk ik zie dat u het heel moeilijk hebt, maar ik zou het fijn vinden als je nu terug rustig wordt. Je krijgt straks het woord en laat haar of hem nu eerst uitspreken en je mag daar direct op repliceren, ik kom terug naar u. Dus dan heb je wel benoemd wat je ziet en dat is inderdaad bemiddeling he. Ik heb benoemd wat ik zie, ze voelen zich begrepen, ze weten van ja ze komt naar me terug als die uitgepraat is, want ze luisteren natuurlijk niet naar elkaar. En dan probeer ik ook wel, omdat ze niet luisteren naar elkaar probeer ik kort te herhalen wat de ene partij heeft gezegd naar de andere. Dus dan hebben ze niet naar elkaar moeten luisteren, maar dan hebben ze het via mij gehoord. Dat werkt heel vaak echt rustgevend. Dus dat heb ik daarvan geleerd, want anders zou je hier zitten van "zeg stop eens met roepen!" en heel de tijd op uw eigen zitten te betrekken, "ik vind dat niet leuk, ja seffens stoppen we de vergadering, ja allemaal naar buiten!"

Heeft u het ooit al moeten stopzetten?

Nee.

Dus al is het geëscaleerd is het meestal wel toch terug goed gekomen?

Ze zijn wel al naar buiten gegaan om af te koelen. Maar dan zeg ik zelf ook weleens van kijk ik zie dat je misschien nood hebt om even af te koelen, misschien moet je even buiten gaan met uw advocaat en dan gaan we seffens terug beginnen. Dus gewoon benoemen en het is ook niet erg he, ik snap dat. Ze weten ook hoe ze elkaar moeten ophitsen. Dus ja, dat had je beter niet gezegd en ja dan komt het meestal beter en wat ik probeer is dat beide partijen zich gewoon goed voelen. Ik zeg ook altijd van hier zitten geen winnaars aan tafel, niemand gaat hier winnen. Het is eigenlijk erg dat we hier moeten zitten, we gaan proberen de schade te beperken. Je moet hen dan ook gewoon laten voelen van het is niet dat ik aan die hun kant sta of die kant, ze moeten mij ook niet overtuigen. Zij zijn de slachtoffers en zij moeten geholpen worden om proberen te regelen dat ze elkaar ook niet meer hoeven te zien en dat het gewoon op papier staat.

Komt het vaak voor dat het echt escaleert?

Ja, pas op. Vaak? Ik ga niet zeggen vaak, maar je hebt toch wel vaak mensen die echt heel kwaad op elkaar zijn.

Krijgt u veel bemiddelingen?

Het valt mee. De rechtbank vraagt mij dat soms wel, maar uiteindelijk is het sowieso heel tijdrovend, maar dat voel je zelf ook. Ik bedoel als ik contracten doe dan ben je daar snel door en de mensen zijn tevreden, terwijl bij een bemiddeling is sessie na sessie na sessie. Dus ik probeer het dan zo in te plannen en meestal heb ik er maximum één of twee tegelijkertijd lopen. En dat is eigenlijk al zeer tijdrovend, want die mensen die vergen van mij ook veel energie. Je moet luisteren, recapituleren wat allemaal gezegd is, je zit echt met die mensen hun probleem. Om een cijfer te plakken op de aantal bemiddelingen per jaar is moeilijk. Het hangt zowat ervan af. Ik denk zo tussen de acht en twaalf bemiddelingen per jaar. Dus ongeveer één per jaar. Maar zoals ik al eerder zei kan een bemiddeling heel lang duren. Ik had zo overlaats een bemiddeling die begonnen is in januari en die loopt tot december of oktober of november. Dat is niet dat je zoals bij een verkoop na vier maanden de akte kan ondertekenen en die mensen zijn weg he. Bemiddeling is echt een lang traject. Ik ben natuurlijk niet exclusief bemiddelaar, dus ik kan niet alleen bemiddelingen doen, want dan zit mijn agenda van 'morgens tot 's avonds vol. Want voor een afspraak voor bemiddeling plan ik toch meestal twee a drie uur in mijn agenda, om die mensen ook geen tijdsdruk te geven. Want soms zijn ze al een uur aan het ventileren alvorens je tot een constructief gesprek komt. Dus dat plan je dan, afhankelijk van wat zij willen één keer peer maand in. Als je weet waarover het allemaal moet gaan, kinderen, huis, meubels, regelingen van vakantie enzovoort dan is een jaar zo voorbij. Als je het op een jaar geregeld hebt is het goed. Dus dan is acht tot twaalf eigenlijk al veel om te doen naast uw andere activiteiten die je hebt.

Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?

Ja, ik denk wel als ik zo hoor van collega's denk ik wel dat de meeste notarissen die ik ken zeggen dat ze wel altijd proberen om tot een akkoord te komen en zo niet de hele gerechtelijke procedure.

Zij zijn ook erkend bemiddelaar?

Nee, ik denk niet dat er veel erkend zijn. Ik heb daar nu niet meteen een idee van, maar ik denk dat de meerderheid gewoon als notaris, maar niet als erkend bemiddelaar probeert om altijd tot een oplossing te komen, maar niet via de techniek van bemiddeling.

Ik stel mij dan ook de vraag dat als iemand die de opleiding niet gevolgd heeft, in hoeverre hij of zij die technieken correct zal toepassen?

Ja, nee. Ik zeg u voor de notaris bemiddelaars kan ik zeggen van dat ik denk dat die het veel toepassen. Maar de andere collega's, dus algemeen het notariaat die proberen wel, want dat staat ook in onze wet dat we verzoenend moeten werken, proberen mensen tot een oplossing te laten komen. We zijn geen advocaten, we zijn niet partijdig, we zijn onpartijdig. Dus op zich is dat uw rol al, maar ik vind die technieken interessant zijn om wat verder te gaan van waarom doet die zo, waarom komt die zo binnen, er is toch niets aan de hand en waarom reageert die zo en hoe kunnen we daaruit geraken.

Maar vindt u dat er genoeg mensen binnen het notariaat de opleiding volgen?

Tja, daar durf ik mij niet goed over uitspreken. Ik heb geen idee van de cijfers, maar ik zie wel dat er regelmatig opleidingen gelanceerd worden, maar hoe en of die worden bijgewoond dat weet ik niet. Maar sowieso moet je ook denken dat als notaris we al op twee jaar veertig studiepunten moeten halen voor het gewoon traject. Bemiddeling moet je er ook nog twintig halen. Op zich is het natuurlijk wel een grote opoffering. Opoffering is misschien wel niet het juiste woord, maar je moet er wel veel tijd insteken om die titel te mogen blijven behouden. Want ik heb nu recent terug mijn aanvraag gedaan tot verlening van de erkenning en je moet dan al die opleidingen volgen.

En hoeveel opleidingen moet je doen om dat bij te houden?

Twintig uur per jaar. Je kan zeggen dat is niet veel maar ja...

Is dat dan in Brussel?

Online, hier, overal. Maar hier in Limburg worden wel niet zoveel opleidingen gegeven, dus ja dan is het toch weer wegtrekken of naar Brussel gaan. Mij interesseert dan ook vooral de juridische kant van het verhaal, maar dan merk je wel dat dat deel soms heel simpel wordt gegeven, omdat er dan ook niet-juristen tussen zitten. Op zich is dat niet slecht, maar mij moet je niet uitleggen wat er in een EOT moet staan. Ik weet welke wetten dat zijn. Het is ook zo dat je lessen kan blijven volgen, maar het is echt een investering die je doet. Dat mag ik wel zeggen. Ik denk dat dat notarissen soms ook wel afschrikt omdat we al veertig uren al moeten hebben als notaris sowieso, want anders krijgen we tuchtstraffen en dan nog om die titel te behalen eerst een heel grote investering. Zoveel dagen, dat waren er best veel, ik denk dat het toen veertig uur was ofzo. Dan nog een keer om de zoveel jaren weer die punten indienen en één keer mis ben je uw titel kwijt.

Moet je dan ook telkens een test doen om het bij te houden?

Nee, dat niet. Maar je wil het natuurlijk ook wel fatsoenlijk doen natuurlijk. Maar bijvoorbeeld ook als ik dan naar de rechtbank ga dat is ook op donderdag van 9 tot 12 uur dat ik niet hier ben en bezig ben met bemiddeling en ik krijg daar geen punten voor. Dat je ook denkt van je wil het doen

en ook naar de rechtbank toe, ik ben heel gemotiveerd en je kan op mij rekenen. Maar ja, als je dan nog eens naast die drie uren daar ook opleidingen moet volgen nja...

Ja ik hoorde ook in ander interviews dat tijdsgebrek heel vaak naar boven kwam en ook dat het moeilijk is om als notaris die opvolging aan te bieden?

Ja dat is ook echt en ik begrijp dat. Je kan dan zeggen van ik geef het aan mijn medewerker, maar dat gaat niet want je kan die daar niet altijd heel de tijd laten bijzitten, want dan zit je er al met twee full time daarop bezig. Dan steek je daar heel veel tijd, moeite en alles in. Dan zit je al met twee juristen ernaar te luisteren en dat proberen op te lossen. Dus sowieso doe ik het dan alleen, maar dat zijn altijd drie – vier uur in mijn agenda, dan die verwerking ervan, je moet het in een contract gieten, opsturen en dan hebben ze weer allemaal opmerkingen. Dat is veel meer werk dan een gewone EOT. Als mensen hierbinnen komen en zeggen van kijk ja we willen scheiden en we hebben alles geregeld. Hij neemt het huis over en ik leg een oplegsom op of hij legt die oplegsom op, klaar. En bij een bemiddeling komt echt alles naar boven. Heel die mensen hun geschiedenis, je kent alles van A tot Z. Alle details, alles. Dat is ook sowieso veel van u wat dat vergt, zoals ik daarstraks al vermeldde als persoon. Het is echt vermoeiend en dan niet zo zeer van tijd, maar ook van energie. Je steekt daar veel energie in en het is ook nog eens veel tijd wat je erin steekt. Dus ik begrijp dat dat echt wel notarissen kan afschrikken. Maar langs de andere kant vind ik niet dat we dat daarom niet mogen doen. Mijn voornaamste motivatie was vooral van hoe ga ik om met mensen die elkaar echt in de haren gaan vliegen? Hoe krijg ik die kalm? En dan moet ik zeggen dat het echt heel goede methode is.

Als tegenargument kreeg ik te horen dat de tijd een investering is en nooit verloren is, omdat het zorgt voor een betere band met het cliënteel en deze ook vaker terug komen. Ervaart u dat ook zo?

Ja, je voelt ook aan mensen dat ze zeggen van kijk je bent met ons bezig, je probeert met ons samen te werken, je ziet er een potentieel in en wilt ons de kans gunnen om ons verhaal te doen en om eruit te raken. Mensen appreciëren dat echt wel en zeggen dan van je bent heel betrokken en heel open, heel bereikbaar, ... Want dat is ook zo he, het is niet dat je enkel bij de notaris komt om een handtekening te zetten, je bent echt bij al die besprekingen. Het is niet zo dat uw medewerkers hen ontvangt. Het is echt face to face met ons erbij en we komen er dan wel uit. Dus dat is wel waar, je krijgt er echt wel appreciatie voor terug.

Denkt u dat heb ook vasthangt aan hoe empathisch iemand is in hoeverre deze een goed bemiddelaar is?

Ik denk wel dat je in het algemeen niet mag vergeten dat je iemand moet zijn die dat wil doen. Je hebt altijd uw eigen interesses, ook als notaris en ik doe dat wel graag. Ik vind het sowieso wel fijn dat ik niet zoals een advocaat echt achter iemand moet gaan staan, maar echt kan zeggen van nee tussen die twee dit is beter of gaan we nu die kant uit. Dat je toch uw juridische kennis kan toetsen aan de hand van concrete casussen, dus dat vind ik wel fijn. Je bent met mensen bezig, die interactie vind ik leuk en ik kan me voorstellen dat er notarissen zijn die echt zeggen van oh nee al die problemen van die mensen. Maar je moet he, je hebt sowieso uw ambt dat je niet mag weigeren,

maar de notarissen die echt achter die bemiddeling staan zijn notarissen die echt empathisch zijn denk ik toch.

Denkt u dat iemand die totaal niet empathisch is een goed bemiddelaar zou kunnen zijn?

Tja, ik denk dat wel. Uiteindelijk is het wel een soort techniek die je toepast. Dus ik denk dat als jij de techniek kan toepassen en dat toch kan aanvoelen, dan wel. Maar ik denk gewoon dat hun interesse zelf, als je minder empathisch bent misschien dat dat interesseveld dan anders ligt. Dat zou wel kunnen.

Ik had een tijd geleden gelezen dat er een voorstel gedaan was aan Koen Geens om voor het examen tot kandidaat-notaris ook een psychologische test te integreren waar dus ook de empathie zou meetellen. Wat denkt u daarvan?

Op zich denk ik wel dat het al gebeurt. Want nu hebt ge de schriftelijke test, dat is puur de kennis. Maar dan maak je al een schifting van diegene die het kennen, want als notaris moet je toch heel veel kennen en vind ik het goed dat ze dat testen. Maar dan heb je de mondelinge proef en dan vragen ze toch echt hoe jij zou reageren als persoon in die of die situatie. Natuurlijk zijn dat wel geen psychologen die dat beoordelen en in de benoemingscommissie zitten. Dus je kan niet echt zeggen dat ze u psychologisch analyseren, maar dat ze toch kijken wie je bent als persoon.

Ja ik denk wel dat ze met een psychologische test bedoelde een test echt opgesteld door psychologen.

Ja, van welke kleur ben je? Ja, nee dat wordt bij ons niet gedaan.

Vindt u dat een goed idee of vindt u het goed dat er die verscheidenheid is?

Ik weet niet wat het zou uithalen. Bijvoorbeeld als ik zou zeggen van ik ben een groen of een blauw persoon, weet ik niet wat de meerwaarde is want je hebt alle kleuren nodig in een goede organisatie. Dus zelfs als je in een associatie zit en ik ben groen en de andere is oranje kan het zijn dat je tegenpolen bent van elkaar. Ik denk dat vooral zelfkennis heel belangrijk is. Ik denk niet dat het een meerwaarde heeft voor u als persoon. Want stel dat ze mij nu een persoonlijkheidstest zouden laten doen en zeggen van dat is iemand die heel empathisch is of juist heel hard dan denk ik niet dat ik daardoor een betere of slechtere bemiddelaar zou zijn door het feit dat jij dat van mij weet dat ik dat ben, dat denk ik niet. Dat werd trouwens ook in die cursus bemiddeling niet getest. Wij hebben daar geen persoonlijkheidstesten gedaan.

Maar misschien dat mensen die minder empathisch zijn ook minder de neiging hebben om dat te gaan volgen.

Ja, dat denk ik ook. Het hangt er echt vanaf hoe je dat in uw bedrijfsorganisatie ziet. Want je steekt er wel heel wat tijd in.

Heeft u ideeën of suggesties hoe bemiddeling of bemiddelingsgerichte technieken meer de ingang kunnen vinden binnen het notariaat?

Ik denk dat je het alleen maar echt gaat krijgen als je het bijna gaat verplichten. Op vrijwillige basis is het zoals we nu bezig zijn met de opleidingen. Misschien dat je wel van die kleine groepjes kan

maken, want ik weet bijvoorbeeld niet wie hier allemaal in de buurt bemiddelaar is. Ik ken wel diegene die samen met mij de cursus toen hebben gevolgd, maar ik weet ook niet of die allemaal hun erkenning nog hebben of nog bezig zijn. Dus misschien dat je zo wel onderling wat meer contacten kan hebben met elkaar. Dat doen wij nu ook als notarissen, hebben wij een bepaald aantal notarissen waarmee we een studiekring vormen van hoe pak jij dit aan, hoe pak jij dat aan? Dat kan misschien in bemiddeling ook wel interessant zijn he. Dat je dan in die kleine groepjes kan aanhalen van ik heb nu dit voorgehad bij een bemiddeling, hoe moet ik daarmee omgaan?

Daar zijn ze wel mee bezig geloof ik met collaboratief platform aan het maken voor erkend bemiddelaars. Maar dat gaat wel enkel over mensen die effectief erkend bemiddelaar zijn.

Ja, dat is ook mijn bedoeling enkel met de erkenden. Gewoon dat je daar zo meer een leidraad in hebt. Want ik ben er heel zeker van dat als je bij mij naar een bemiddeling komt of misschien naar iemand anders, iedereen pakt het toch een beetje op zijn of haar eigen manier aan. Het is ook een beetje aanvoelen en het zou fijn zijn dat je ook een keer kan horen van hoe andere dingen aanpakken of met situaties gaan. Want je hebt natuurlijk wel allemaal die cursus gehad, maar dat zou toch fijn zijn om te kunnen zeggen van die mensen reageerde daar zo op, Heb jij dat ook al eens anders gedaan? Want ik heb ook wel één keer een co-bemiddeling gedaan samen met een bemiddelaar van de derde groep en dat was heel erg interessant. Dus die mensen hebben dat zelf voorgesteld op een bepaald moment. Die waren eerst bij mij en dan had meneer of mevrouw gezegd van ja maar mijn zus is bij haar in een bemiddeling geweest, kunnen we die bemiddelaar er niet bijnemen? Ik was daar mee akkoord, zij ook en ik kende die bemiddelaar ook. En zij zei dan zelf ook dat ze dat echt leuk vond om eens te zien van hoe doe jij dat? Welke vraag stel jij?

Dus jullie waren dan samen een bemiddeling aan het doen?

Ja, dus wij hebben dan ook een bemiddelingsakkoord gesloten met de partijen en ik vond dat echt heel leerrijk. Je kan wel die opleiding volgen maar dan zit je daar wel ineens he en dan vond ik het wel eens goed, ze was dan ook een stuk ouder dan mij en had een stuk meer ervaring, dat je dan ook eens hoort van oké zo kan je dat ook doen. En dan zei ze ook van mij van dat heb je goed gedaan en dan kreeg ik soms insteken van haar.

Dus u werkt soms samen met de derde pijler?

Dat is één keer geweest. Maar dat wel heel positief. Want zij heeft me weleens gevraagd of ik daar geen rapport kon van schrijven, ook voor de bemiddelingscommissie. Ik heb haar wel iets doorgestuurd, maar wat ze ermee gedaan heeft dat weet ik niet meer. Maar ik vond dat wel leuk.

Ik heb opgevangen dat het soms ook wel botst met de derde pijler, dat er dan akkoorden worden gemaakt die juridisch erg slecht zijn en voor nog meer werk zorgt.

Ik begrijp dat dat gezegd wordt en ik heb het zelf ook wel al gehad dat ik achteraf dingen heb moeten aanpassen. Dat ze zagezegd een bemiddelingsakkoord hadden, dan toch naar de rechtbank geweest zijn en dan ben ik aangesteld als vereffenaar om het allemaal op te lossen. Maar ik denk langs de andere kant dat het probleem toch nog altijd ligt bij de mensen zelf. Ik vind het nog altijd een probleem dat mensen gaan samenwonen, beginnen samen dingen te kopen, te investeren in elkaars goed en beginnen alles maar op te doen jaren aan een stuk en dan zijn we D-day en gaan ze uit

elkaar en dan, los het maar op. Het is zoveel jaar geleden, ik heb geen stukken meer, alles is verdwenen. Ik denk dan van het is altijd goed om te genezen, maar soms is het ook weleens goed om de mensen op voorhand te informeren. Alvorens mensen trouwen, wettelijk samenwonen of feitelijk samenwonen te zeggen van pas op nu zou je eigenlijk wat meer informatie moeten hebben, dat heb ik soms wel. We moeten eigenlijk veel genezen. Want dat is echt genezen wat je moet doen he. Dat is bij de dokter ook he, je kan ook mensen leren om gezond te leven en dat is wat ze nu ook aan het doen zijn in de medische wereld en zo is dat bij ons ook he.

Ja ik zie dat ook wel dat mensen trouwen zien als iets mooi en leuk en dan iemand ten huwelijk vragen zonder stil te staan bij de juridische gevolgen, want dat is toch best ingrijpend?

Als ik mensen hier heb met een huwelijk dan zeg ik oké ja je gaat trouwen en die lonen waar komen die toe? Elk op eigen rekening. Ga je nog een gezamenlijke rekening openen? Jawel doe dat maar want dat vind ik zo dingen, dan loopt het al mis he. Als jij trouwt zonder huwelijkscontract en je houdt elk uw eigen rekening. Dan gaat het mis he. Daar heb ik het vaak moeilijk mee, dat ik zo merk van mensen dat ze te laat komen. "Ja maar ik had het goed van thuis uit en hij had wat minder, maar we hebben er fijn van kunnen genieten en we hebben alles gedaan en ik kocht maar en hij beheerde de financiën enzovoort" en dan na zoveel jaren huwelijk is het gedaan. En dan zeg hij "ja maar ik moet de helft van alles hebben". En dan moeten we inderdaad beginnen oplossen en met mensen beginnen te praten en dan denk ik van ja als we nu in het begin die mensen hadden kunnen informeren. Ik begrijp bijvoorbeeld ook niet dat mensen in het middelbaar bijvoorbeeld niet eens wat uitleg krijgen over samenlevingsvormen. Dan denk ik echt van zoiets dat kan toch niet, dat is iets waar iedereen achter komt. Dat is toch niet logisch dat mensen geen informatie krijgen van wat houdt een huwelijk nu eigenlijk in, hoe moet je gaan samenwonen? Niemand weet dat en dan denk ik van allé en dan komen die allemaal naar hier met hun echtscheiding en dan moeten wij beginnen met ja maar gelden is dat nu een schenking geweest of niet? En dan hebben ze geen idee.

Ja als mensen denken aan een huwelijk denken ze vooral aan de leuke dingen, de romantische dingen, maar het is meer dan dat.

Het is veel meer dan dat en dat vind ik soms wel spijtig. Er wordt natuurlijk wel veel gezegd van je kan beter eerst eens bij een notaris langskomen, want dat advies is altijd gratis en dan zie je nog wat je doet. Maar ik zeg het, ik heb al veel mensen tot huwelijke gebracht, maar wel geïnformeerd. Bijvoorbeeld gezegd van nu wordt het misschien tijd om eens aan een huwelijk te denken, want je hebt kinderen samen en de ene gaat minder werken en de inkomsten et cetra. En dan help je mensen.

Hoeveel mensen weten zelfs dat ze de eerste keer gratis bij een notaris kunnen komen? Ik denk dat niet veel mensen dat weten.

Nee. Diegene die nu komen weten dat wel, maar het gros niet. En het begint dan gewoonlijk ook al van als je het al niet van uw ouders meekrijgt, omdat die het zelf misschien niet eens weten en dan ook nog niet van de school meekrijgt, hoe kunnen die mensen dat nu weten? Dus ja we zijn hier nu bezig van hoe dat we het oplossen, maar eigenlijk is toch soms ook de vraag van hoe kunnen we voorkomen dat mensen in die situatie gaan terecht komen? Ik zeg niet dat het niet meer gaat

gebeuren he. Maar dat hetzelfde als je zegt tegen mensen die liters cola drinken en altijd naar de McDonalds gaan probeer eens wat minder te gaan en dan ben je ook gezonder op het einde. Dat we nu dan ook zeggen van weet je dit? Dan doe je maar op he. Dan weten ze het tenminste. Maar vaak weten ze het niet. Hou uw documenten bij, nee niets. Heb je daar nog iets van? Nee. Ach ja.

Het is wel een goede opmerking: beter voorkomen dan genezen. Maar heeft u het gevoel dat veel mensen op de hoogte zijn van bemiddeling of ook niet?

Goh, ik moet zeggen dat het nu wel is. Hier in Limburg, ze krijgen een oproepingsbrief en daar zit dan ook een hele bundel bij. Dus vanaf het moment dat mensen naar de rechtbank gaan, of ze moeten het al echt niet willen lezen of niet naar de advocaat hebben geluisterd. Ik denk wel dat het hier, de mensen die juridisch bezig zijn wel. Maar het is wel nog een beetje van onbekend is onbemind, maar ik voel wel dat ook de advocaten die in het begin heel weigerachtig waren omdat ze vonden dat ze hun broodwinning ermee verliezen toch ook iets meer positief worden. Want ik doe ook bemiddelingen met de advocaten erbij he.

En denkt u niet dat de derde pijler angstig zou zijn om inkomsten te verliezen als het notariaat een deel op zich neemt van de bemiddeling?

Tja, ik vind dat we het toch ook mogen zien als een wisselwerking. Soms die derde pijler, dat zijn ook psychologen enzovoort en dat mag je ook niet onderschatten. Wij zijn geen psycholoog en ik zie ook wel als iemand diep in de put zit, we zijn ook niet blind. Maar soms hebben mensen dat misschien wel nodig en ik vind dat het altijd een vrije keuze van hen moet zijn. En die derde pijler komt ook wel naar ons hoor. Ik heb recent er nog gehad die ook echt aan mij vragen. Het is echt een wisselwerking. Ik vind dat het een wisselwerking moet zijn, dat wij moeten kunnen zeggen van goh dit dossier dat gaat echt niet meer over het juridische misschien dat wij moeten kunnen zeggen van beter naar die en dan zij kunnen zeggen van dit is echt juridisch met schenkingen, inbreng, inkorting, .. Ja oke dat als het echt over centen gaat of juridische rechten daarin dan moeten ze hier zijn. Maar als het gaat over psychologisch geweld, kindermishandeling, ik weet niet wat. Dat is wel heel zwaar. Het is niet dat ik die mensen niet wil, maar dan denk ik dat die misschien wel beter geholpen zijn bij een psycholoog.

Maar dan is het niet dat je echt naar een andere bemiddelaar gaat verwijzen, maar gewoon een psycholoog op zich?

Ja, maar er zijn er in die derde pijler die psycholoog of sociaal werker zijn. Maar soms zijn het ook maar enkel schulden waar het over gaat he. Dan is de vraag van hoe diep gaan we in de schulden zitten, nog dieper of nog veel dieper? Soms is het alleen maar een brokje ellende.

De bemiddelingswet van 2018 wat vindt u van die wet? Zijn er dingen die u zou veranderen of vindt u deze goed zoals het is?

Goh, het is nu niet dat ik zeg van ik heb echt commentaar op die wet, maar ik vind alleen in het algemeen de laatste tijd heel wat wetten soms veranderd worden en dat soms wel ingewikkeld wordt in die zin van welke wet is nu van toepassing? Ik denk dat het goed is dat de wetgevende macht daarmee bezig is. Dat zij toch ook inzien dat bemiddeling echt wel een aparte tak is naast alle andere mogelijke conflictoplossingen.

De wet is natuurlijk wel vrij algemeen. Want een commentaar die ik hoorde terugkomen is dat het ook niet altijd duidelijk is wie wat mag doen? Je hebt de notarissen, advocaten en die derde pijler, maar dat die grens niet duidelijk is van hoever mag iemand gaan?

Ja, dat is wel waar. Want ik weet dat er soms ook discussie is van wat met het onroerend goed en dat moet natuurlijk via ons blijven. Ik vraag mij soms wel af van als je een notariële akte hebt, dan heb je uitvoerbare kracht. Als je wilt dat het nageleefd wordt moet je maar naar een deurwaarder gaan en het wordt uitgevoerd. Zij laten hun overeenkomsten nog homologeren en dat is toch weer een extra proces wat moet gebeuren nadat je al die overeenkomst hebt afgesloten.

Ja, want een commentaar die ik ook hoorde is dat sommigen van de derde pijler zich haast notaris of jurist gaan wanen en andersom ook?

Ik heb het niet zo moeilijker ermee. Want ik ben nu bijvoorbeeld ook met een dossier bezig en daar is dan inderdaad een derde bemiddelaar die dat heeft gedaan en mij gevoel is dan altijd van chapeau je bent tot een oplossing gekomen. Dat is weer een zaak beter opgelost, ik vind dat eigenlijk positief en als ik dan die overeenkomst krijg voel ik mij niet volledig verantwoordelijk om die overeenkomst helemaal gaan na te lezen. Want ik kom er in principe niet in tussen, maar ze appreciëren dat wel als ik zou zeggen van ik zou dat zo zetten of zo

En dat vragen ze misschien soms ook?

Nee, maar ik doe dat dan en daar zijn ze dan heel content van. Dan voelen ze zich ook wat gesterkt daarin en dat gaat dan over van die neemt de auto over en die neemt dat over, ... Kleine zaken en dat is hetzelfde als je ook heel veel dokters hebt. Als zij zich goed voelen met hoe die dokter een probleem heeft opgelost ga ik niet zeggen van je had naar mij moeten komen want ik ben de specialist. Dan denk ik van je hebt dat goed opgelost en wij gaan met dat onroerend goed zorgen dat het goed geregeld is op alle manieren: décharge et cetra. Daar heb ik het persoonlijk minder moeilijk mee als dat een wisselwerking is. Het is niet dat ze echt gaan zeggen van alles moet hier bij ons komen. Het is goed dat er die toets is, we zijn dan wel geen rechter maar dat is hetzelfde als het ook nog eens naar de rechtbank moet gaan dat wij toch nog eens kunnen nakijken van klopt alles, zijn ze geen rechten vergeten, want soms het je niet dat iemand exclusief eigenaar is, maar heb je daar nog een eventueel vruchtgebruik en dat kan van alles zijn he.

Iets anders wat ik ooit had gehoord is dat de wet dan probeert bemiddeling aan te moedigen, maar er worden door de overheid bijna geen middelen gegeven. De Federale bemiddelingscommissie zijn bijna allemaal vrijwilligers en dan stel ik mij dan ook de vraag van in hoeverre neemt de wetgever het dan serieus?

Ja, dat is ook moeilijk. Dat vind ik ook wel.

Denkt u dat de wet echt kan helpen met het meer aan te moedigen zonder echt verplichtingen op te leggen?

Het is nog steeds vrijwillig he. Ik denk dat het gewoon goed is dat er een alternatieve manier bestaat en ik vind het ook goed, want ik heb ook veel opleidingen gevolgd en die werden ook gegeven door de derde sector en we leven nu eenmaal in een maatschappij waar heel veel gezinnen sneuvelen en

ook heel veel nieuw samengestelde gezinnen zijn, met alle problemen van dien en ik denk dat het echt niet slecht is dat daar veel bij stil gestaan wordt. In plaats van dat altijd gewoon een rechter gaat zeggen van het is sus of zo. Ik denk dat je dan toch een heel deel familiedrama's toch wel kunt vermijden door een relatief en hopelijk goed bemiddelde oplossing kunt krijgen voor die partijen. Ik heb nooit in die mensen hun schoenen gestaan, maar ik kan me toch voorstellen dat als je echt hoopte om een bepaalde oplossing te krijgen en dat gebeurt niet Ik zeg het u je moet de krant maar openslaan en we zien wat er met die mensen soms gebeurd he. Ik zeg niet dat bemiddeling dat echt tegenhoudt, maar ik geloof wel dat de mensen die hierbuiten gaan met zo een oplossing dat toch niet meteen gaan doen, want ze hebben zelf gekozen voor die oplossing. Zij hebben hun handtekening daaronder gezet.

Denkt u dat het een goed idee zou zijn om in de opleiding rechten of in de opleiding notariaat bemiddeling te integreren?

Dat is wel veel he. Ik vond de opleiding al heel veel leerstof op één jaartje en dan nog moet je in de praktijk super veel bij leren, want daar stopt het niet bij he omdat er heel veel verschillende wetten zijn. Dus ik zou het dan eerder als een keuzevak voorstellen. Ik ben zo'n persoon die dat ook toepast en ik heb daar vrijwillig voor gekozen omdat te doen en ga dat ook blijven doen. Maar als mij dat was opgelegd, als ik dat had moeten doen dan is dat hetzelfde als bepaalde rechten die ik heb moeten volgen maar niets meegedaan heb. Je kan u ook niet in alles specialiseren he. Ergens moet je ook zien van wat wil iemand doen en behoort dat ook tot iemand zijn interesseveld?

En het idee dat er per notariaat een notarieel jurist zou zijn die erkend bemiddelaar is?

Ja, maar ja het is zo al moeilijk om personeel te vinden. En stel dat die dan weggaat moet je al iemand aannemen die en jurist is en erkend bemiddelaar is. Als dat meer wordt aangeboden zou ik daar wel meer achter staan, maar het is wel moeilijk omdat verplicht op te leggen. Maar het kan he. Je kan ook alle notarissen verplichten om de opleiding te volgen. Maar het is echt een investering om daar zoveel dagen in te steken en het is niet dat je zegt van dat je daar een veel grotere omzet door hebt, het is niet dat het echt een financiële winst oplevert. Het is echt puur iets voor uzelf, voor u manier van werken. Maar niet alle notarissen hebben dat nodig. Sommige notarissen zeggen van ik kan dat zelf wel, ik weet wel hoe ik het hier moet oplossen.

Als u een vacature had openstaan en u kreeg 2 sollicitanten met ongeveer hetzelfde profiel en de ene is erkend bemiddelaar, zou dat een meerwaarde vinden? Zou dat voor u de doorslaggevende factor zijn?

Goh, ik weet het niet goed. Mijn vraag is dan ook hoe ga je dat in de praktijk aanpakken? Ga je dan alle bemiddelingen door uw medewerker laten doen of ga je die zelf doen? Wat verwachten mensen zelf? Het is moeilijk he, want het is wel mijn naam die nog altijd op het kantoor staat. Ik vind dat persoonlijk moeilijk en dan zeker omdat ik zelf erkend bemiddelaar ben. Ik ken me voorstellen dat notarissen die geen bemiddelaar zijn wel zouden zeggen van ik zal daar wel voor gaan want dan kan ik het tenminste aanbieden. Maar voor mij, dan zouden mensen toch nog verwachten dat ik het zelf doe of dat ik erbij kom zitten. Zoals ik al zei hebben bemiddelaars hun eigen manier of andere aanpak en dat is logisch, want iedereen is anders of heeft die een andere opleiding gevolgd of andere interessepunten.

En stel dat iemand van uw personeel zou zeggen van ik wil die opleiding doen, zou u daarvoor open staan?

Ja, als daar de tijd voor is he. Ik moet daar eerlijk over zijn. Dan zijn ze zoveel dagen weg, dan willen ze dat ook wel eens gaan toepassen wat ik goed begrijp en dan moet je als notaris wel die keuze maken van ja wat heeft dat als meerwaarde voor mij kantoor? En hier is dat dan niet zoveel, omdat ik al erkend bemiddelaar ben.

Zou het misschien ook een oplossing kunnen zijn als ze verschillende soorten mini-opleidingen zouden kunnen aanbieden die bepaalde skills eruit zouden pakken en die aanleren en dat medewerkers dan die skills kunnen leren en niet om erkend bemiddelaar te worden?

Ja, dat denk ik wel. Dan zou ik dat ook doen, gewoon als opfrissing van bijvoorbeeld gerechtelijke bemiddeling of hoe pak ik het aan? Gewoon zo heel korte dingen dat je die kunt opfrissen. Is er iets veranderd? Hebben ze nieuwe technieken? Want nu volg je dan opleidingen en laatst heb ik dan een opleiding gedaan voor de berekening van kindergeld. Ja goed om te weten, maar dat is niet echt wat bemiddeling is he. En ik zeg het er zijn wel veel trainingen, maar het is soms voor mij wel wat te breed. Dat het meer notarisgericht is.

Het zou dan misschien ook wel makkelijker zijn om een medewerker dan zo'n opleiding te laten volgen omdat hij of zij dan ook zolang niet weg moet zijn?

Ja, inderdaad. Je zou ook het in een les die bestaat integreren of iemand die dat dan komt geven, bijvoorbeeld ik geef dan aangifte nalatenschappen en dan er bijvoorbeeld integreren van hoe omgaan met moeilijke cliënten? Of moeilijke erfgenamen als er ruzie is. Want die medewerkers krijgen soms ook nogal telefoons over zich he, die vangen ook alles op he van mensen die ik weet niet wat allemaal meemaken.

Vindt u dat er meer nood is aan informatie over bemiddeling in het notariaat?

Ik vind nu wel persoonlijk dat er al veel informatie is, omdat ik zie dat dan ook binnenkomen.

En via welk medium is dat dan?

Via Ingrid Baraitre krijg ik veel binnen, dat er opleidingen zijn. Mijn agenda, ik voel me soms schuldig als ik al opleidingen zit te volgen. Je wilt ook niet naar uw medewerkers niet tonen dat je hele namiddagen dan weer dat aan het volgen bent en dan weer dat. Het is veel he, mijn week is zo om. Soms denk ik wel zo een sabbatjaar met alleen maar opleidingen zou ideaal zijn maar daarmee. Dat is dan ook het probleem. Je hebt al heel weinig tijd en als die opleiding dan niet 100% voldoet aan wat jij nodig hebt dan schrijf je u niet in he. Als dat te vaag is ofzo dan denk je van ja pff nee. Je wilt wel echt gaan om bij te leren. Dat is zowel de positie waarin ik nu zit van de tijd is gedaan om verloren opleidingen te doen, want dat is dan dubbel verloren. Want je zit dan drie uur naar daar te rijden en dan zit je daar twee uur en dan nog eens een uur terug. Ja vier a vijf uren en dan heb je eigenlijk iets van wat heb ik daar nu eigenlijk bij geleerd en het is ook niet gratis. En je kan hier op kantoor dan ook niets doen.

Heeft u nog suggesties die de notaris of zijn medewerkers in de toekomst zou kunnen spelen in het kader van bemiddeling?

Ja ik denk dat het heel belangrijk is dat we die positie moeten blijven behouden. Dat we niet weggedrukt worden door andere groepen die daar inderdaad hun full time activiteit van kunnen maken. Ik denk dat we ook niet moeten zeggen van het brengt ons allemaal niets op dus we gaan het niet doen want dat is niet waar. Als je eenmaal in die mensen hun leven zijt en je hebt die geholpen, dan blijf je de notaris van die mensen. En ik denk dat het zeker niet slecht is om misschien ook eens een ondervraging te doen. Mensen die bij een notaris geweest bevragen van hoe vond je die bemiddeling? Wat kon beter? Waren ze bereikbaar?.. Dat ze gewoon eens wat doorvragen zodat je aan zelfreflectie kan doen. Want ik kan nu wel zeggen van ik heb het goed gedaan en die mensen waren heel tevreden, maar voor hetzelfde zeggen die tegen u van het trok op niets, dat nooit meer.

Nee ik denk ook niet dat veel mensen tegen een notaris durven zeggen als ze iets niet goed vinden?

Nee en dat is ook het ding. Dat merkte ik wel ook in de rechtbank, als wij daar zitten als trajectbemiddelaar en dat is ook wel goed natuurlijk, je hebt een bepaald aanzien he. Je bent openbaar ambtenaar, ze hebben ook wel echt respect voor u en dat is ook wel goed en ze geloven ook wat je zegt en daarom vind ik het ook goed dat wij daarachter staan en ook als notariaat. Want als wij gaan doen van die bemiddeling interesseert ons niet, ja dan gaat de bemiddeling ook uit elkaar stuiken want dan mensen van ja maar de notaris zegt dat het niets is. Dat vind ik ook een slecht punt. Ik vind dat je als notaris ook moet durven zeggen en de rechtbank is daar het mee akkoord want zij organiseren het ook nog helemaal, van dat je kan zeggen van kijk mensen misschien moeten we op een andere manier uw probleem aanpakken.

Ik heb opgevangen dat er rond bemiddeling en bemiddelaars toch wat de vooroordelen hangen dat het alternatief, zweverig en geitenwollensokken is. Heeft u dat ook al gemerkt?

Nee, eigenlijk niet van de mensen.

En binnen het notariaat zelf?

Goh, ik denk dat de reden waarom ik denk dat mensen dat niet doen is omdat ofwel ze er vooral agendagewijs geen tijd voor hebben en omdat ze zo iets hebben van dat interesseert mij ook niet omdat allemaal te weten van de mensen. Dat denk ik ook dat ze denken van een beetje afstand blijven bewaren, want ja als bemiddelaar weet je alles van die mensen. Je weet alles wat die in hun huis hebben staan, wat dat die activiteiten zijn, hoe die met elkaar omgingen, welke verwijten er allemaal gestuurd werden. En als notaris-vereffenaar zeg je al snel van ja we gaan niet uitweiden. We hebben het over het huis, over het geld, over dat en de rest niet. Als bemiddelaar laat je dat wel toe als die mensen vinden dat dat erbij hoort en ik blijf erbij, ik vind dat als je mensen gaat afblokken. Dat is hetzelfde als je naar een rechtbank gaat he, je vraagt of de kinderen van maandag tot vrijdag bij mij blijven en als je dan gewoon zegt van ik sta het toe of ik sta het niet toe, maar je luistert niet waarom die andere persoon dat niet wou. Misschien wou die wel een andere regeling, misschien was zij ook akkoord met die andere regeling en als je dat allemaal niet doet wat krijg je dan? En dan hup

in beroep of kindervervoering en wat nog allemaal dat komt dat ook allemaal voor he. Want ik denk die cijfers ook nog allemaal niet weten waar het echt mis gaat. Want ik hoor dat soms wel eens waaien van daar is dit gebeurd en daar is dat gebeurd en ik zeg niet dat het niet gebeurt bij bemiddeling, maar volgens mij als je mensen al eens de kans geeft om hun verhaal te doen. Als er iemand heeft geluisterd naar hun en daarop ingegaan en die heeft dat ook naar die andere partij gezegd dat die dat weet, ik denk dat dat al heel veel rust kan brengen.

Ja want soms denken mensen wel van elkaar dat ze zo denken, maar is dat ook niet altijd zo natuurlijk?

Ja en je hebt dan die achterban achter zich en dat wordt ook in bemiddeling gezegd dat de familie die zit op de juttten. Dat kan je dan zo allemaal wat lossen en daarom vind ik die techniek zo mooi, omdat dat echt tot oplossing komt. Het is inderdaad soms misschien zoals je zegt wat zweverig, maar soms heb je daar wel eens wat nood aan. Want met alleen dat juridische te zeggen, want mensen hebben ook emoties en het is niet alleen maar geld eh. Er zijn ook emoties die geplaatst moeten worden en daar hebben ze soms meer tijd voor nodig dan bij het zeggen van ik betaal u zoveel uit en de kinderen komen van dan tot dan. Hun heel leven staat op hun kop he. Ik weet niet als je veel vonnissen hebt gezien, maar dat is allemaal hetzelfde he. Van dan tot dan en dan tot dan helemaal uitgestrekt.

Mensen voelen zich dan misschien ook gefrustreerd als ze die kans niet krijgen om buiten dat juridische te behandelen?

Er zijn wel mensen die dat goed vinden he, heel zeker. Maar er zijn er ook die dat niet vinden en voor die mensen vind ik het goed dat er tenminste nog iets anders bestaat. En vroeger had je ook zoveel echtscheidingen niet he, maar nu al die nieuwe samengestelde gezinnen, al die nalatenschappen, we gaan nog iets over ons krijgen hoor.

Ja en nu met corona zal je dat waarschijnlijk nog meer merken?

Ja, mensen kunnen niets meer van elkaar verdragen. Het was al weinig. Maar het ding is natuurlijk, bemiddeling blijft vrijwillig en de mensen moeten erachter staan.

Verplichten lijkt me sowieso moeilijk als je daar niet achter staat?

Nee, inderdaad. Daar zijn de mensen ook niet mee geholpen want dan is het gewoon van next.

Als u in het algemeen moest zeggen van dit zijn de voor en nadelen van bemiddeling, wat zou u dan zeggen?

Ja voordelen vind ik dat je mensen een forum geeft om ook eens hun ding te zeggen, de technieken dat ik echt wel merk dat die kunnen werken, nadeel is de tijd die vaak ontbreekt.

Ja want ze gaan de opleidingen ook nog langer maken, nu is het momenten 90 uur geloof ik en ik geloof dat ze het nog meer willen doen omdat ze willen verstrengen om de kwaliteit nog meer te garanderen.

Ik geloof het en daarom denk ik van je hebt nu bemiddelaars die in de praktijk staan. Dat het niet slecht is om die een keer samen te zetten. Dat je echt zegt van wat wil je graag besproken zien? Ja,

dat dat en dat en hoe pak jij dat aan? Cases? En dat is het vooral he. Hoe ga je om in sommige situaties? Waarom krijg je geen grip op die persoon? Waarom blijft die kwaad?

Bijlage 7: Vragenlijsten

Notaris/jurist niet-bemiddelaar

1. Als u het woord bemiddelen hoort, waar denkt u dan aan?
2. Wat denkt u zelf over bemiddeling?
 - a. (Afhankelijk van het antwoord) En waarom vindt u dat?
3. Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep?
 - a. Op welke manier speelt de notaris en zijn medewerkers een rol bij bemiddeling?
4. Heeft u er zelf ooit aan gedacht om een opleiding tot erkend bemiddelaar te volgen?
 - a. Waarom wel/niet?
 - b. Indien wel: Waarom dit toch niet doorgezet? (als ze daar zelf niet al op geantwoord hebben)
5. Maakt u veel gebruik van bemiddeling of bemiddelingsgerichte technieken?

Schetsing: Daarmee bedoel ik dan technieken die gebaseerd zijn op bemiddeling, zoals het actief luisteren, zoeken naar de belangen en korte samenvattingen geven zonder er echt zo diep op in te gaan zoals een bemiddelaar dat zou doen tijdens een gewone bemiddeling.

 - a. Indien ontkennend → Maar gebruikt u het af en toe?
 - b. Indien volledig ontkennend → Waarom niet?
 - c. Indien ja, Op welke manier doet u dat en wanneer?
6. Is er nood aan meer informatie omtrent bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat?
 - a. Waarom wel/waarom niet?
 - b. Wat vindt u zelf van de aangeboden informatie?
 - c. Welk medium gebruikt men vaak voor de informatie?
7. Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?
 - a. Waarom wel/waarom niet?
8. Heeft u suggesties, technieken of ideeën hoe bemiddeling sterker gestimuleerd zou kunnen worden binnen het notariaat?
 - a. Zou er bijvoorbeeld meer aandacht moeten worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat?
9. (Indien ze dit zelf niet aanhalen) Wat denkt u van het idee om een erkend bemiddelaar of een notarieel jurist die geschoold is tot erkend bemiddelaar in dienst te hebben?
10. Heeft u zelf ooit al cliënten verwezen naar een erkend bemiddelaar?
 - a. Kan u dit toelichten waarom u dit deed en hoe dat precies in zijn werk ging?
11. Zijn er zaken die u zou veranderen aan de huidige wetgeving?
 - a. Wat?
 - b. Waarom?
 - c. Indien niet → wat vindt u zo goed aan de huidige wetgeving?
12. Heeft u zelf al deelgenomen aan lezingen, Webinars of studiedagen omtrent dit onderwerp?
 - a. Zo ja → wat was uw ervaring daarmee?
 - b. Waren er dingen die beter konden?
 - c. Zo niet → Waarom heeft u nog niet deelgenomen?
13. Heeft u tot slot nog suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou moeten of kan spelen?

Minder belangrijke vragen: kunnen ook niet altijd gevraagd worden (eventueel laten vallen)

14. Hoe staan cliënten zelf tegenover bemiddeling?
15. Hoe bepaalt u wanneer bemiddeling nodig is of wanneer het zinloos blijkt?
 - a. Hoe gaat u om met geëscaleerde situaties?
16. Wat zijn in uw opinie voor- en nadelen van het bemiddelen?

Op het einde bedanken voor de deelname aan het interview

Notaris/jurist-bemiddelaar

1. Als u het woord bemiddelen hoort, waar denkt u dan aan?
2. Wat denkt u zelf over bemiddeling?
3. Wat heeft u ertoe aangezet om een opleiding tot erkend bemiddelaar te volgen?
4. Wat vond u inhoudelijk van de opleiding?
 - a. Waren er dingen die beter konden?
 - b. Zijn er technieken of suggesties voor de opleiding tot bemiddelaar die u zou kunnen geven?
5. Wat is volgens u de meerwaarde van deze opleiding?
6. Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep?
 - a. Op welke manier speelt de notaris en zijn medewerkers een rol bij bemiddeling?
7. Op welke manier past u bemiddeling toe bij uw cliënten?

Maakt u enkel gebruik van strikte bemiddeling of ook bemiddelingsgerichte technieken?
Toelichting: *Daarmee bedoel ik dan technieken die gebaseerd zijn op bemiddeling, zoals het actief luisteren, zoeken naar de belangen en korte samenvattingen geven zonder er echt zo diep op zoals tijdens een gewone bemiddeling.*
(vorm van de vraag is een beetje afhankelijk van het antwoord)

 - i. Waarom wel/niet?
8. Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?
 - a. Waarom wel/waarom niet?
9. Heeft u suggesties, technieken of ideeën hoe bemiddeling sterker gestimuleerd zou kunnen worden binnen het notariaat?
 - a. Zou er bijvoorbeeld meer aandacht moeten worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat?
10. Zijn er zaken die u zou veranderen aan de huidige wetgeving?
 - a. Wat?
 - b. Waarom?
 - c. Indien niet → wat vindt u zo goed aan de huidige wetgeving?
11. Is er nood aan meer informatie omtrent bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat?
 - a. Waarom wel/waarom niet?
 - b. Wat vindt u zelf van de aangeboden informatie?
 - c. Welk medium gebruikt men vaak voor de informatie?
12. Heeft u zelf al deelgenomen aan lezingen, Webinars of studiedagen omtrent dit onderwerp?
 - a. Zo ja → wat was uw ervaring daarmee?
 - b. Waren er dingen die beter konden?
 - c. Zo niet → Waarom heeft u daar nog niet aan deelgenomen?
13. Heeft u tot slot nog suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou moeten of kan spelen?

Minder belangrijke vragen: (eventueel laten vallen)

14. Hoe staan cliënten zelf tegenover bemiddeling?
15. Hoe bepaalt u wanneer bemiddeling nodig is of wanneer het zinloos blijkt?
 - a. Hoe gaat u om met geëscaleerde situaties?
16. Wat zijn in uw opinie voor- en nadelen van het bemiddelen?

Op het einde bedanken voor de deelname aan het interview

Fednot

1. Op welke manier speelt de notaris en zijn medewerkers een rol bij bemiddeling?
2. Zijn er momenteel veel notarissen en notarieel juristen die een opleiding volgen tot erkend bemiddelaar?
3. Wat houdt zo'n opleiding in?
4. Als u iets zou kunnen aanpassen aan de huidige opleidingen, wat zou dat zijn en waarom?
5. Merkt u een toename aan het aantal notarissen en notarieel juristen sinds de nieuwe bemiddelingswet van 2018?
 - a. Hoe komt dat?
 - b. Merkt u een verschil met toen de bemiddelingswet van 2005?
6. Hoe staat het met de kennis van bemiddeling binnen het notariaat: Krijgt Fednot veel vragen over bemiddeling van notarissen?
 - a. Wat zijn de meest voorkomende vragen?
 - b. Wat is de houding van notarissen/notariaten over bemiddeling?
7. Op welke manieren ondersteunt en promoot de Fednot bemiddeling?
 - a. Er is ook een bemiddelingscommissie, wat doet deze commissie allemaal? (deze vraag kan een beetje anders zijn als er zelf al gesproken wordt over de commissie)
8. Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?
 - a. Waarom wel/waarom niet?
 - b. Zijn hier ook cijfers van?
9. Heeft u suggesties, technieken of ideeën hoe bemiddeling (en/of bemiddelingsgerichte technieken) sterker gestimuleerd zou kunnen worden binnen het notariaat?
 - a. Zou er bijvoorbeeld meer aandacht moeten worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat
10. Wat denkt u van het idee om aparte wetgeving in te voeren, specifiek gericht op notariaten omtrent bemiddeling?
 - a. Waarom wel? Wat zou daar dan zeker moeten instaan?
 - b. Waarom niet?
11. Zijn er zaken die u zou veranderen aan de huidige wetgeving?
 - a. Wat?
 - b. Waarom?
 - c. Indien niet → wat vindt u zo goed aan de huidige wetgeving
12. Wat denkt u zelf over bemiddeling?
13. Heeft u tot slot nog suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou moeten of kan spelen?
14. Extra: Zijn er nog personen waarvan u denkt dat ze interesse zouden hebben om mee te werken aan deze interviews?

Minder belangrijke vragen (eventueel laten vallen):

Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep?

Op het einde bedanken voor de deelname aan het interview

Bijlage 8: Online vragenlijsten

Vragenlijst 1: notarieel jurist

Het kader is slechts een indicatie. Er mag ook buiten de grootte van het kader geschreven worden.

1. Als u het woord bemiddelen hoort, waar denkt u dan aan?

Tijd maken om te luisteren. Win-win situatie

2. Wat denkt u zelf over bemiddeling?

Ik vind het een waardevol middel om conflicten op te lossen of de lading ervan minder zwaar te maken. Maar mijn ervaring is dat het niet altijd werkt. Mensen moeten er actief willen aan meewerken.

Bemiddelingsgericht communiceren doe ik wel altijd (of toch zoveel mogelijk), zowel professioneel als in mijn privéleven.

3. Wat heeft u ertoe aangezet om een opleiding tot erkend bemiddelaar te volgen?

Als jurist en yogadocent/coach, was ik op zoek naar een brug tussen het psychologische en juridische aspect van een conflict.

4. Wat vond u inhoudelijk van de opleiding?
- a. Waren er dingen die beter konden?
 - b. Zijn er technieken of suggesties voor de opleiding tot bemiddelaar die u zou kunnen geven?

Ok. Nog meer aandacht aan verbindend communiceren.

5. Wat is volgens u de meerwaarde van deze opleiding?

Het leert mensen die juridisch geschoold zijn op een andere manier te kijken naar een conflict. Zij leren door de opleiding ook beter zichzelf kennen en hun eigen projecties t.a.v. een conflict beter kennen.

6. Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep?
 - a. Op welke manier spelen de notaris en zijn medewerkers een rol bij bemiddeling?

Het wordt nog te weinig toegepast lijkt me. Sommige notarissen hebben van nature een bemiddelingsgerichte aanpak, andere denken dat het te tijdrovend is of niets 'opbrengt'.

7. Op welke manier past u bemiddeling toe bij uw cliënten?
Maakt u enkel gebruik van strikte bemiddeling of ook bemiddelingsgerichte technieken?

Beiden

- a. Waarom wel/niet?

8. Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?
 - a. Waarom wel/waarom niet?

Nee, nog te onbekend.

9. Heeft u suggesties, technieken of ideeën hoe bemiddeling sterker gestimuleerd zou kunnen worden binnen het notariaat?
 - a. Zou er bijvoorbeeld meer aandacht moeten worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat?

Ja het begint van jongs af aan.

10. Zijn er zaken die u zou veranderen aan de huidige wetgeving?
- a. Wat?
 - b. Waarom?
 - c. Indien niet, wat vindt u goed aan de huidige wetgeving?

Geen mening

11. Is er nood aan meer informatie omtrent bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat?
- a. Waarom wel/waarom niet?
 - b. Wat vindt u zelf van de aangeboden informatie?
 - c. Welk medium gebruikt men vaak voor de informatie?

Ja ik denk het wel. Er lag misschien ook benadrukt worden dat je door zo een opleiding ook jezelf beter leert kennen, hetgeen professioneel ook een meerwaarde is.

12. Heeft u zelf al deelgenomen aan lezingen, webinars of studiedagen omtrent dit onderwerp?
- a. Zo ja, wat was uw ervaring daarmee?
 - b. Waren er dingen die beter konden?
 - c. Zo niet, waarom heeft u daar nog niet aan deelgenomen?

A. Goed. Herhaling en de technieken opnieuw toepassen is echt noodzakelijk.

13. Heeft u nog suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou moeten of kan spelen?

nee

Extra vragen

14. Hoe staan cliënten zelf tegenover bemiddeling?

Goed.

15. Hoe bepaalt u wanneer bemiddeling nodig is of wanneer het zinloos blijkt?
a. Hoe gaat u om met geëscaleerde situaties?

Door het bij de aanvang van een gesprek uit te leggen en de ja te horen.....

Geëscaleerde situaties: alsnog de ruimte creëren en aftoetsen...

16. Wat zijn in uw opinie voor- en nadelen van het bemiddelen?

Nogmaals bedankt voor het invullen van deze vragenlijst. Indien er nog vragen of opmerkingen zijn mag u mij daar altijd over contacteren.

Anouchka Strauven
E-mail: anouchka.strauchen@student.uhasselt.be

Vragenlijst 2: notarieel jurist

Het kader is slechts een indicatie. Er mag ook buiten de grootte van het kader geschreven worden.

1. Als u het woord bemiddelen hoort, waar denkt u dan aan?

Zoeken naar een oplossing waar partijen jaren mee verder kunnen
Relaties zoveel mogelijk trachten te herstellen
Zoeken naar een manier om te kunnen praten

2. Wat denkt u zelf over bemiddeling?

Ik ben grote fan en ben blij de opleiding te hebben gevolgd en kan niet meer anders dan deze voortdurend in de praktijk toepassen (professioneel en privé)

3. Wat heeft u ertoe aangezet om een opleiding tot erkend bemiddelaar te volgen?

Het aanzien van de schade die gerechtelijke procedures vereffening-verdeling echtscheiding/nalatenschap met zich meebrengen: de menselijke relaties zijn niet meer te herstellen na een dergelijke procedure en tijdens de procedure lijden mensen onder de procedure aangezien ze lang duurt, veel kost en er met veel modder gegooid wordt door mensen die vroeger geliefden waren of mensen die familie zijn...

4. Wat vond u inhoudelijk van de opleiding?
- a. Waren er dingen die beter konden?
 - b. Zijn er technieken of suggesties voor de opleiding tot bemiddelaar die u zou kunnen geven?

a

Ik volgde de opleiding bij MEDIV en in het bijzonder bij Diana Evers en zij was geweldig.

De opleiding was ongelooflijk breed en interessant

b

niet onmiddellijk

ik denk dat het belangrijk is om zoveel mogelijk technieken aan te rijken (hetgeen ook gebeurt) omdat elke bemiddelaar zo kan zoeken welke technieken het best bij hem of haar passen en welke het best bij de situatie passen

5. Wat is volgens u de meerwaarde van deze opleiding?

Ik ben opgeleid als jurist en heb dus geen kaas gegeten van psychologie; hoe verloopt een rouwproces, wat wil het zeggen wanneer iemand X zegt, hoe ga je om met X, Y, ...

Elke gerechtelijke procedure die ik kan vermijden, is er 1...

6. Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep?
- a. Op welke manier spelen de notaris en zijn medewerkers een rol bij bemiddeling?

In normale omstandigheden (niet COVID) ontvang ik vaak de cliënten voor een bespreking EOT.

Nu volg ik op kantoor de meeste dossiers EOT op samen met een collega notarieel juriste-bemiddelaar.

In die gevallen spelen we dus zeker een belangrijke rol als bemiddelaar.

Komen cliënten er niet uit is het alternatief meestal een gerechtelijke procedure...

7. Op welke manier past u bemiddeling toe bij uw cliënten?
Maakt u enkel gebruik van strikte bemiddeling of ook bemiddelingsgerichte technieken?

Sowieso laat ik me leiden door de situatie en is elke bespreking anders.

Soms wordt er volop bemiddeld waarbij de technieken exact worden toegepast van begin tot einde.

Soms is het een gemoedelijke vergadering waarin maar af en toe een bemiddelingstechniek op zijn plaats is.

- a. Waarom wel/niet?

Afhankelijk van de situatie en de vraag van partijen.

8. Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?
a. Waarom wel/waarom niet?

Notarissen geven aan altijd te bemiddelen ook al hebben ze de opleiding niet gevolgd.

Ik begrijp waarom aangezien notarissen (en hun medewerkers ☺) idd steeds proberen oplossingsgericht te werken doch zou ik het niet meer dan normaal vinden dat de opleiding bemiddeling een vast onderdeel is van de opleiding tot jurist en nog meer als onderdeel tot notarieel jurist.

Een notaris of notarieel jurist is uitermate juist geplaatst om deze rol op zich te nemen.

Wij zijn het gewoon meerzijdig partijdig te zijn.

9. Heeft u suggesties, technieken of ideeën hoe bemiddeling sterker gestimuleerd zou kunnen worden binnen het notariaat?
- a. Zou er bijvoorbeeld meer aandacht moeten worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat?

Ja als verplicht onderdeel

10. Zijn er zaken die u zou veranderen aan de huidige wetgeving?
- a. Wat?
 - b. Waarom?
 - c. Indien niet, wat vindt u goed aan de huidige wetgeving?

Weet ik niet.

11. Is er nood aan meer informatie omtrent bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat?
- Waarom wel/waarom niet?
 - Wat vindt u zelf van de aangeboden informatie?
 - Welk medium gebruikt men vaak voor de informatie?

Ik vind dat er meer reclame voor gemaakt mag worden zodat er op elk kantoor minstens 1 jurist of notaris opgeleid wordt als bemiddelaar.

Hetgeen zeer positief is, is dat het notariaat onze opleiding terugbetaalt maar hier mag zeker meer reclame voor gemaakt worden, bijv. op een studiedag op de Heizel waar het meeste mensen aanwezig zijn.

12. Heeft u zelf al deelgenomen aan lezingen, webinars of studiedagen omtrent dit onderwerp?
- Zo ja, wat was uw ervaring daarmee?
 - Waren er dingen die beter konden?
 - Zo niet, waarom heeft u daar nog niet aan deelgenomen?

Ik neem geregeld deel aan opleidingen en intervisies.

Er is een ruim aanbod;

Van juridisch inhoudelijke opleidingen,

Tot opleidingen voor nieuwe technieken,

Tot creatieve opleidingen zoals improvisatietechnieken tot

Interdisciplinaire intervisies

Deze zijn allen nuttig.

13. Heeft u nog suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou moeten of kan spelen?

Zie hoger; ik vind dat we er naar moeten streven dat elke notaris opgeleid wordt als bemiddelaar.

Het is een verruiming en zal hem of haar toelaten zijn functie nog beter en met meer voldoening te vervullen.

Notarissen zijn elke dag bezig met menselijke relaties dus dit komt altijd van pas.

Waarom worden notarissen/notarieel juristen/advocaten in Antwerpen niet aangesteld als gerechtelijk bemiddelaar?

Waarom worden alleen bemiddelaars uit de derde groep (psychologen, ...) aangesteld?

Extra vragen

14. Hoe staan cliënten zelf tegenover bemiddeling?

Vaak zijn ze zelf vragende partij.

Indien ze naar een notariaat komen voor een gesprek over een relatiebreuk is het vaak de bedoeling een bemiddelingsgesprek te hebben; of dat nu expliciet benoemd wordt of niet.

15. Hoe bepaalt u wanneer bemiddeling nodig is of wanneer het zinloos blijkt?
a. Hoe gaat u om met geëscaleerde situaties?

Er dient bij beide partijen de wil te zijn om te bemiddelen en indien hiervoor geen 'ja' wordt gegeven, eindigt het onmiddellijk.

Uiteraard kan er gezocht worden naar afspraken waarin een ja kan gegeven worden.

Bijvoorbeeld de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon of het beginnen met gesprekken per partij...

16. Wat zijn in uw opinie voor- en nadelen van het bemiddelen?

Geen nadelen.

Voordelen: zie hoger: zoeken naar een lange termijn oplossing waarin beiden zich kunnen vinden met zo veel mogelijk herstel van de menselijke relaties

Nogmaals bedankt voor het invullen van deze vragenlijst. Indien er nog vragen of opmerkingen zijn mag u mij daar altijd over contacteren.

Anouchka Strauven
E-mail: anouchka.strauven@student.uhasselt.be

Vragenlijst 3: notaris

Het kader is slechts een indicatie. Er mag ook buiten de grootte van het kader geschreven worden.

1. Als u het woord bemiddelen hoort, waar denkt u dan aan?

Fundamentele oorzaak van het twistpunt trachten te bereiken – mekaar erkenning geven – partijen trachten oplossingsgericht te laten denken

2. Wat denkt u zelf over bemiddeling?
 - a. En waarom vindt u dat?

Draagt bij tot een duurzame oplossing omdat er gekeken wordt naar de onderliggende (soms vergeten) problematiek

3. Wat is uw persoonlijke ervaring met bemiddeling binnen uw beroep?

- a. Op welke manier speelt de notaris en zijn medewerkers een rol bij bemiddeling?

Niet enkel bij EOT ook bij schenking, verkoop, erfovereenkomst, ..

In feite onmisbaar in ons beroep als notaris. En niet enkel voor de notaris zelf doch ook voor diens medewerkers. Communicatie is zeer belangrijk

4. Heeft u er zelf ooit aan gedacht om een opleiding tot erkend bemiddelaar te volgen?
- a. Waarom wel/niet?
 - b. Indien wel: Waarom dit toch niet doorgezet?

Voltooid

5. Maakt u veel gebruik van bemiddeling of bemiddelingsgerichte technieken?
- a. Indien niet, waarom niet en gebruikt u het af en toe?
 - b. Indien ja, Op welke manier doet u dat en wanneer?

Voornamelijk bij EOT, vereffening-verdeling en erfovereenkomsten.

Elkaar erkenning geven, is een goede start om oplossingsgericht te denken

6. Is er nood aan meer informatie omtrent bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken binnen het notariaat?
 - a. Waarom wel/waarom niet?
 - b. Wat vindt u zelf van de aangeboden informatie?

c. Welk medium gebruikt men vaak voor de informatie?

M.i. voldoende informatie: vaak studiedagen – berichten hierover op enotariaat –
opleiding wordt min. 1x/jaar aangeboden – ook permanente vorming

7. Vindt u dat er genoeg bemiddeld wordt binnen de notariële sector?

a. Waarom wel/waarom niet?

Ik ben ervan overtuigd dat niet alle collega's deze technieken gebruiken doch degenen die effectief de opleiding bemiddeling hebben gevolgd, gebruiken op regelmatige basis hun kennis.

8. Heeft u suggesties, technieken of ideeën hoe bemiddeling sterker gestimuleerd zou kunnen worden binnen het notariaat?
 - a. Zou er bijvoorbeeld meer aandacht moeten worden geschonken aan bemiddeling tijdens de opleiding notariaat?

Dit zou zeker een pluspunt zijn voor de opleiding!

9. Wat denkt u van het idee om een erkend bemiddelaar of een notarieel jurist die geschoold is tot erkend bemiddelaar in dienst te hebben?

Indien dit een medewerker betreft die tevens besprekingen doet met cliënten, is dit zeker een meerwaarde

10. Heeft u zelf ooit al cliënten verwezen naar een erkend bemiddelaar?
a. Kan u dit toelichten waarom u dit deed en hoe dat precies in zijn werk ging?
11. Zijn er zaken die u zou veranderen aan de huidige wetgeving?

Na enkele besprekingen op kantoor geraakten cliënten het niet eens over hun regeling EOT. Ik stelde toen voor om werkelijk bemiddelingsgesprekken te voeren.

Na twee besprekingen stond de EOT-regeling op papier.

- a. Wat?
- b. Waarom?
- c. Indien niet, wat vindt u goed aan de huidige wetgeving?

/

12. Heeft u zelf al deelgenomen aan lezingen, webinars of studiedagen omtrent dit onderwerp?
- a. Zo ja , wat was uw ervaring daarmee?

- b. Waren er dingen die beter konden?
- c. Zo niet, waarom heeft u nog niet deelgenomen?

Jazeker, o.a. mijn opleiding. Ik stond hier eerst terughoudend tegenover gezien de vele rollenspellen die gespeeld dienden te worden.

Al doende heb ik evenwel ervaren dat net deze rollenspellen een enorme meerwaarde betekenden in de opleiding.

13. Heeft u nog suggesties over de rol die de notaris in de toekomst zou moeten of kan spelen?

/

Extra vragen

14. Hoe staan cliënten zelf tegenover bemiddeling?

Je voelt goed aan of iemand hiervoor open staat of niet. Vooral indien het de regeling van de kinderen betreft, zijn mensen hiervoor gevoelig en zijn zij hiertoe wel bereid.

15. Hoe bepaalt u wanneer bemiddeling nodig is of wanneer het zinloos blijkt?
a. Hoe gaat u om met geëscaleerde situaties?

Ik laat steeds iedereen uitspreken. Nadat men uitgeraasd is, zal ik steeds met kalme stem hen toespreken. Ik begin vaak met de woorden "ik begrijp dat.. maar denkt u ook eens hoe de ander zich hierbij voelt?"

16. Wat zijn in uw opinie voor- en nadelen van het bemiddelen?

Nogmaals bedankt voor het invullen van deze vragenlijst. Indien er nog vragen of opmerkingen zijn mag u mij daar altijd over contacteren.

Anouchka Strauven
E-mail: anouchka.straуven@student.uhasselt.be